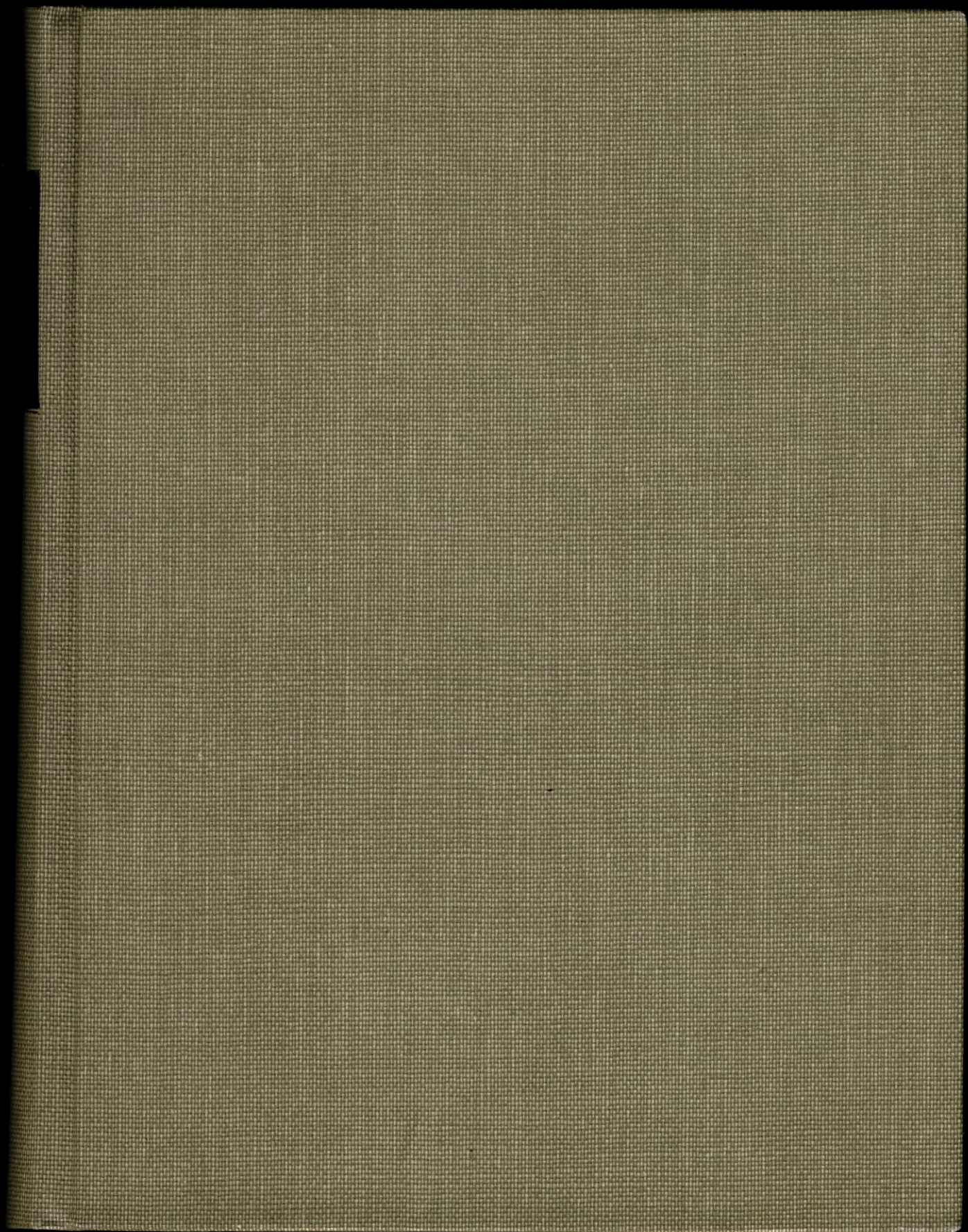

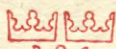
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

3K GÖTEBORGS U

Biomedicinska biblioteket

PERIODIKA

<Göteborg.
Hälsovårds-
nämnden.>

GÖTEBORGS HÄLSOVÅRDSNÄMDS

ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR
1918

DEL. II

ANDRA AVDELNINGEN

AVGIVEN AV
ÖVERLÄKARE H. KÖSTER

GÖTEBORG
A. Lindgren & Söners Boktryckeri
1919.

GÖTEBORGS
HÄLSÖVÄRDSTÄMMA
ÅRSBERÄTTELSE

INNEHÅLL:

	Sid.
Hälsovårdsnämndens andra avdelnings ledamöter	3
Förvaltningsråden	3
Läkare	5
Berättelse angående den ekonomiska förvaltningen av ekonomidirektör <i>G. Högberg</i>	7
Tabeller	17
Årsberättelse från <i>Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset</i>	27
Medicinska avdelningen av överläkare <i>H. Köster</i>	28
Kirurgiska avdelningen av 2:dre läkare <i>S. v. Stapelmohr</i> och amanuens <i>H. Holmdahl</i>	43
Tuberkulosavdelningen av avdelningsläkare <i>J. Arfwedson</i>	107
Öron-, näs- och halsavdelningen av avdelningsläkare <i>E. Knutson</i>	110
Ögonavdelningen av avdelningsläkare <i>M. Sundqvist</i>	124
Patologiska och bakteriologiska laboratoriet av prosektor <i>C. O.</i> <i>Forselius</i>	128
Röntgenavdelningen av föreståndare <i>Fr. von Bergen</i>	143
Arsberättelse från <i>Barnsjukhuset</i>	145
Medicinska avdelningen av biträdande läkare <i>Hilma Wengberg</i> ...	146
Kirurgiska avdelningen av överläkare <i>S. Johansson</i>	146
Årsberättelse från <i>Majornas sjukhus</i> av distriktsläkare <i>R. Hålen</i>	163
Årsberättelse från <i>Epidemisjukhuset</i> av överläkare <i>Hj. Wennerberg</i> för år 1917	168
för år 1918	169
Årsberättelse från <i>Holtermanska sjukhuset</i> av <i>G. Södersten</i>	173
Årsberättelse från <i>Barnbördshuset</i> av överläkare <i>L. Lindquist</i> och biträ- dande läkare <i>H. Benckert</i>	179
Poliklinikerna för medellösa	217

GENERAL

The following information is for general reference only and should not be used as a basis for any specific action. It is intended to provide a general overview of the current situation and to highlight the key issues that are currently being discussed. The information is based on the most recent data available and is subject to change as more information becomes available.

The current situation is characterized by a number of key factors, including the impact of the global economy, the ongoing challenges of climate change, and the need for continued investment in infrastructure and research and development. These factors are all contributing to a complex and rapidly changing environment that requires a coordinated and strategic response.

Key issues that are currently being discussed include the need for increased international cooperation, the importance of maintaining a strong and resilient economy, and the need to address the social and environmental challenges that are facing the world. These issues are all interconnected and require a holistic approach to address them effectively.

The following are some of the key areas of focus that are currently being discussed:

- 1. Economic growth and development
- 2. Environmental protection and climate change
- 3. Social equity and justice
- 4. Infrastructure and transportation
- 5. Research and development

It is important to note that these are only some of the key areas of focus and that there are many other issues that are also being discussed. The information provided here is intended to provide a general overview of the current situation and to highlight the key issues that are currently being discussed. It is not intended to be a comprehensive list of all the issues that are being discussed.

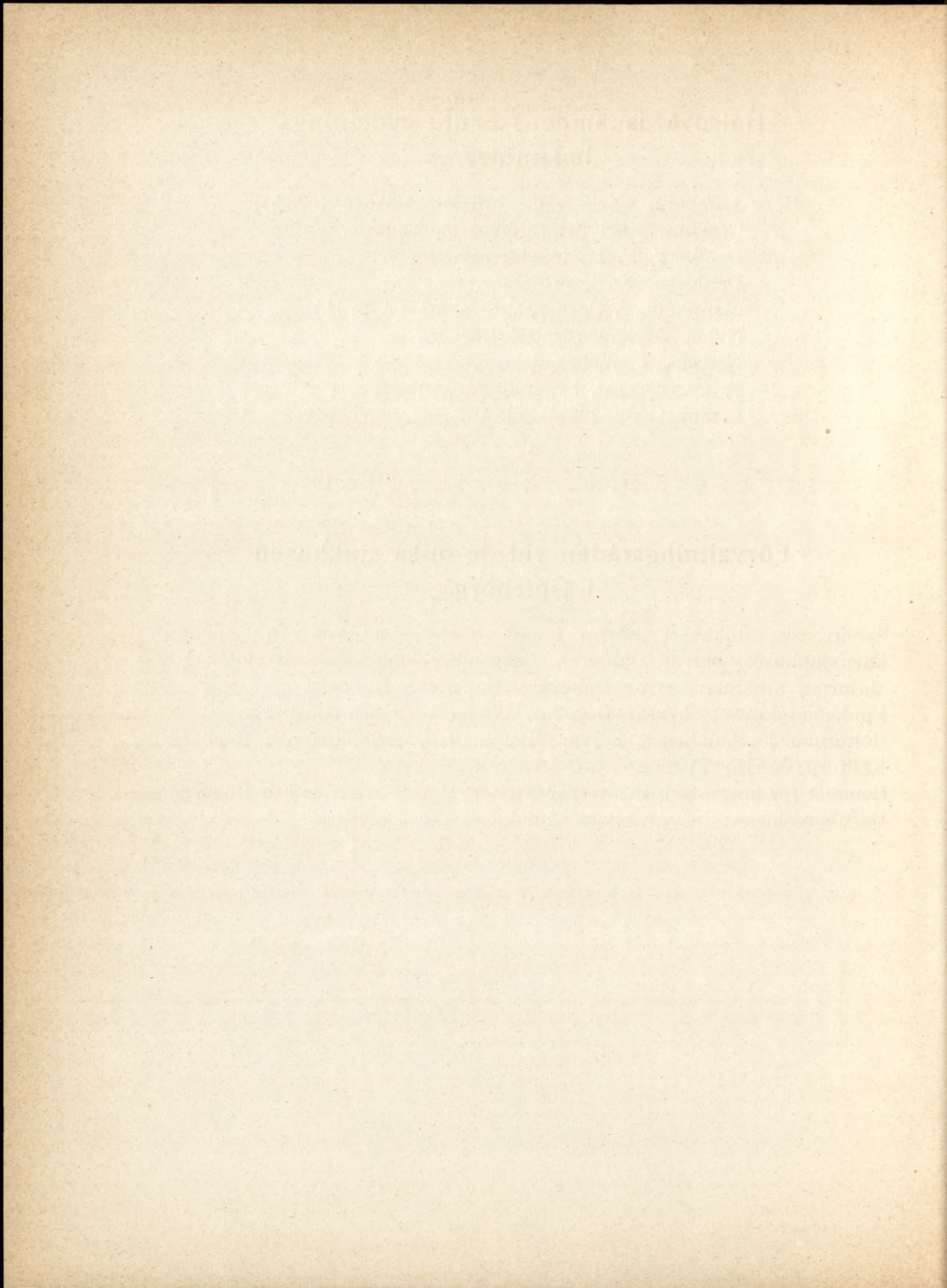
Hälsovårdsnämndens andra avdelnings ledamöter.

- Herr Lamberg, Carl, f. d. fördelningsläkare (ordf.).
,, Gezelius, Karl Joh., förste stadsläkare.
,, Dahlberg, F. L., tapetserare.
,, Dahlgren, Karl, professor.
,, Mannheimer, Carl, prakt. läkare (v. ordf.).
,, Nylén, Anders, disponent.
,, Nielsén, J., möbelsnickare.
,, Friman, Ernst, byggmästare.
,, Lamm, Gust., handlande.
-

Förvaltningsråden vid de olika sjukhusen i Göteborg.

- Sahlgrenska sjukhuset: herrar Lamm, Köster, Dahlgren och Högberg.
Barnsjukhuset: herrar Dahlgren, Bergendal, Johansson och Högberg.
Majornas sjukhus: herrar Dahlberg, Hålen och Högberg.
Epidemisjukhuset: herrar Gezelius, Wennerberg och Högberg.
Holtermanska sjukhuset: herrar Mannheimer, Södersten och Högberg.
Källtorp: herrar Friman, Rosengren och Högberg.
Hemmet för lungotssjuka: herrar Nielsén, P. G. Carlström och Högberg.
Barnbördshuset: herrar Nylén, Lindquist och Högberg.
-

Läkare 1918.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

- Med. avd.:* Överläkare: H. Köster (utn. 91).
t. f. „ C. A. Wällgren ($\frac{6}{6}$ — $\frac{24}{6}$, $\frac{24}{8}$ — $\frac{15}{9}$).
Andre läkare: C. A. Wällgren ($\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$).
Amanuens: A. Zachrisson ($\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$).
Extra läkare: E. Kylin ($\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$).
- Kir. avd.:* Överläkare: Prof. K. Dahlgren (utn. 11).
t. f. „ S. von Stapelmohr ($\frac{1}{6}$ — $\frac{15}{7}$).
t. f. „ G. Söderlund ($\frac{16}{7}$ — $\frac{15}{8}$).
1:ste andre läkare: S. von Stapelmohr ($\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$).
t. f. „ G. Söderlund ($\frac{16}{7}$ — $\frac{15}{8}$).
2:dre andre läkare: G. Söderlund ($\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$).
t. f. „ H. Holmdahl ($\frac{15}{6}$ — $\frac{15}{8}$).
Amanuens: H. Holmdahl ($\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$).
t. f. „ W. Gejrot ($\frac{16}{6}$ — $\frac{31}{10}$).
- Tbc. avd.:* Avdelningsläkare: J. Arfwedsson.
Öron-, näs- och hals.-avd.: Avdelningsläkare: E. Knutson.
Ögonavd.: Avdelningsläkare: M. Sundquist.
Röntgenavd.: Föreståndare: F. von Bergen.
Patol. anat. labor.: Prosektor: C. O. Forselius.

Barnsjukhuset.

- Med. avd.:* Överläkare: G. Bergendal.
t. f. „ H. Wengberg (under semester).
Bitråd. läkare: H. Wengberg.
- Kir. avd.:* Överläkare: S. Johansson.
t. f. „ H. von Holst (under semester).
Bitråd. läkare: Sara Gyllencreutz ($\frac{1}{1}$ — $\frac{15}{5}$).
t. f. „ „ N. Borglin ($\frac{15}{5}$ — $\frac{1}{8}$).
Bitråd. läkare: H. Camitz ($\frac{1}{8}$ — $\frac{31}{12}$).

Majornas sjukhus.

Läkare: R. Hålen.

Epidemisjukhuset.

Överläkare: Hj. Wennerberg (utn. 98).

Biträd. läkare: E. Kylin ($1/1-1/5$).

„ „ E. Rietz ($1/5-1/8$).

„ „ A. Wahlberg ($16/8-31/12$).

Extra läkare: J. Byttner ($1/9-1/11$).

„ „ med. kand. P. Stenbäck ($1/11-13/12$)

Holtermanska sjukhuset.

Läkare: G. Södersten (utn. 99).

Källtorps sjukvårdsanstalt.

Överläkare: E. H. Rosengren (utn. 13).

Underläkare: Å. Barkman ($1/1-15/3$).

„ H. Bendz ($16/3-4/9$).

„ S. Waldow ($5/9-31/12$).

Hemmet för lungotsstjuka.

Läkare: P. G. Carlström (utn. 04).

t. f. biträd. läkare: A. Rubenson ($12/10-20/10$).

t. f. „ „ med. kand. P. Stenbäck ($21/10-1/12$).

Barnbördshuset.

Överläkare: Prof. A. Walter (tjänstledig hela året).

t. f. „ L. Lindquist ($1/1-30/6$ o. $1/8-31/12$).

t. f. „ H. Benckert ($1/7-31/7$ under semester).

t. f. biträd. läkare: H. Benckert ($1/1-30/6$ o. $1/8-31/12$).

t. f. „ „ C. Mannheimer ($1/7-31/7$ under semester).

Berättelse angående den ekonomiska förvaltningen vid Göteborgs stads sjukhus under år 1918

avgiven av

Ekonomidirektör G. Högberg.

Sjukhusbyggnaderna och deras omgivning.

På grund av de under krisåret rådande osedvanligt höga material-
prisen och arbetskostnaderna hava i regel inga större nybyggnads-
eller ändringsarbeten vidtagits vid sjukhusen, om man undantager
Barnsjukhusets och Epidemisjukhusets nybyggnader. Endast de nöd-
vändigaste underhålls- och reparationsarbetena hava utförts.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

Sedan anslag i budgeten beviljats för omläggning av den genom
sättningar i marken söndersprungna kloakledningen från paviljongerna
5—7, har detta arbete under året utförts å entreprenad av firman
Bissmarck & Co. mot en ersättning av 11,179 kr. Rör och brunnar
hava inköpts från byggnadskontoret för cirka 2,000 kr. Den omlagda,
235 meter långa ledningen, utförd av 0,3 m. äggformiga cementrör,
har lagts på plankbädd till förebyggande av framtida sättningar. Rör-
ledningen har tilltagits av sådana dimensioner, att den är tillräcklig även
för påtänkta nya paviljonger.

Sex mot nordväst belägna rum i administrationsbyggnaden, vilka
förut uppvärmts med varmluft från underliggande värmekammare, ha-
va försetts med värmeelement. I "Höhensonnerummet" i administra-
tionsbyggnaden har anordnats en kraftigare ventilation.

Till tuberkulosavdelningens läkarebostad har lagts ytterligare ett
rum, förut använt av personalen. Ny gasspis har insatts i nämnda
läkarebostad för en kostnad av 430 kr.

Samtliga trägolv å avdelningarne hava oljats och fernissats och
diverse målningsarbeten hava utförts för en sammanlagd kostnad av
18,730 kr.

En av hälsovårdsnämnden tillsatt kommitté har under året arbetat
med uppgörande av förslag till sjukhusets utvidgning och modernisering.

Vid förestående ombyggnad av verkstäderna vid Sahlgrenska sjukhuset böra dessa tilltagas så stora, att de även kunna användas för närgränsande fyra sjukhus behov. Givetvis böra verkstäderna förses med arbetsbesparande, elektriskt drivna maskiner.

Holtermanska sjukhuset.

Förvaltningsrådet anmälde i augusti till hälsovårdsnämnden, att snara åtgärder måste vidtagas för beredande av ökat utrymme för patienter. Med anledning härav uppdrog nämnden åt förvaltningsrådet att inkomma med utredning och förslag till vindsvåningarnes inredning till sjukavdelningar.

Barnsjukhuset.

Stadsfullmäktige hava under året beviljat ett tilläggsanslag av 652,500 kr. för fullbordandet av den under byggnad varande nya sjukpaviljongen.

Barnbördshuset.

Vattenklosetter hava anlagts i portvaktens och maskinistens bostäder i portvaktsbyggnaden.

Ett vädringsskjul för sängkläder har uppförts. En korridor utanför operationsrummet samt ett badrum hava belagts med tiles. Ytterligare en cementbasäng för mjölk m. m. har insatts i köskällaren.

För beredande av bostäder m. m. åt eleverna har hälsovårdsnämnden låtit uppgöra förslag till påbyggnad av huvudbyggnaden och en flygel och har hos stadsfullmäktige begärts ett anslag av 286,276 kr. för utförande av detta arbete.

Majornas sjukhus.

En hushållskällare har anordnats under byggnaden för en kostnad av 780 kr.

Kålltorps sjukhus.

Till anstaltens område har under året jämlikt stadsfullmäktiges beslut införlivats vissa närgränsande områden av Kålltorps egendom, nämligen bergspartierna vid nordvästra gränsen, "Källarvallen" med därå uppförd potatiskällare, ett jordområde mellan "Svens äng" och "Källarvallen" samt en äldre köksträdgård.

Hemmet för lungsotssjuka.

Sedan anslag i budgeten beviljats för införandet av vattenklosetter i stället för det äldre avträdet (med tråg), har detta arbete under året

utförts. Nytt golv har inlagts i matsalen. En del kakelugnar hava omsatts.

Epidemisjukhuset.

Byggnadsarbetet med den nya observationspaviljongen har fortskridit så långt, att byggnaden kommit under tak. Ett rum i en källare har inretts till desinfektionsrum (formalin) för sängkläder m. m.

I gamla handelsinstitutet har den övre våningen försetts med badrum och tékök samt i övrigt omändrats, så att den oberoende av nedre våningen skall kunna användas för patienter behäftade med smittosam sjukdom.

Sjukhusens fastigheter voro den 31 dec. försäkrade för 6,936,095 kr. och erlades i premier härför under år 1918 kr. 4,654: —

För försäkringar tecknade efter år 1882 hava sjukhusen erlagt 53,803 kr. i premier och erhållit 2,019 kr. i brandskadeersättning.

Mathållning.

Enär ett flertal proviantartiklar på grund av kriget icke kunnat erhållas och då ett stort antal artiklar varit ransonerade, hava utspisningsstaterna ej kunnat följas.

Kökslokalerne vid Epidemisjukhuset, Barnsjukhuset och Sahlgrenska sjukhuset äro allt för knappa och otidsenliga, vilket är till stort hinder för en ekonomisk och hygienisk matlagning och hushållning.

I köken vid de större sjukhusen och allmänna inrättningarne här i landet saknas i regel stekugnar av tillräcklig storlek för tillagning av puddingar o. d. Matsedeln blir härigenom begränsad till ångkokt mat och alltså mera enformig. De i förhållande till kött billigare cerealierna komma icke till så stor användning som vore önskvärt ur ekonomisk synpunkt. Arméns kök hava under senaste åren försetts med stora stekugnar av ny konstruktion i flera avdelningar över varandra. Dyliga ugnar (hålst för gas) böra anskaffas till sjukhusen. Kostnaden härför skulle inbesparas på kort tid.

Hälsovårdsnämnden har beslutat att låta inköpa fisk för samtliga sjukhus gemensamt med fattigvården å fiskauktionerna. En kommitté bestående av ledamöter av hälsovårdsnämnden och fattigvårdsstyrelsen samt ett par köpmän har tillsatts för att verkställa utredning och avgiva förslag till centralupphandling av proviant m. m.

Inventarier, utredningspersedlar och instrument.

Sahlgrenska sjukhuset.

En röntgenlåda har inköpts till kirurgiska polikliniken för ett pris av 300 kr. Ytterligare en kvartslampa har anskaffats, vilken med installering betingat ett pris av cirka 600 kr. Till röntgenavdelningen har inköpts röntgenrör för 4,000 kr. och till kirurgiska avdelningen ett instrumentskåp för 800 kr.

Holtermanska sjukhuset.

För att provisoriskt bereda behövt ökat sängantal för patienter ingick förvaltningsrådet på hösten med framställning till hälsovårdsnämnden om, att dagrummen t. v. måtte få användas till sjuksalar och att 20 nya sängar med utrustning måtte få inköpas. Sedan stadsfullmäktige beviljat 6,000 kr. för ifrågavarande ändamål, hava sängar m. m. under året inköpts.

Barnsjukhuset.

En elektrisk torrsteriliseringsapparat har inköpts samt en skjutviktsvåg för kontrollvägning av leveranserna till köket.

Barnbördshuset.

Sex elektriska strykjärn hava inmonterats i tvättinrättningen samt en elektrisk motor för köttkvarnen. Till personalens rum hava anskaffats en del möbler. En jämförelsevis stor komplettering av linneförrådet har skett.

Majornas sjukhus.

Sängklädsförrådet har utökats med bl. a. ett tjugotal filter.

Källtorps sjukhus.

Ett kassaskåp till pris 824 kr. och en skärmaskin för bokbindareverkstaden till pris 380 kr. hava inköpts.

Hemmet för lungotssjuka.

I de flästa äldre trä- och järnsängarne hava bottnarne utbytts mot fjädrande nätbottnar. 40 filter hava inköpts.

Epidemisjukhuset.

Tvenne rullbårar hava anskaffats för 760 kr. På grund av den under året rådande stora sjukligheten hava 20 st. järnsängar med utrustning samt ett större antal filter måst inköpas.

Vid den utbrutna epidemien av influensan "Spanska sjukan", då dagrum och alla tillgängliga utrymmen måste användas, fingo en del sjukhus av Röda korset mot jämförelsevis låg hyra låna ett stort antal sängar, filter m. m.

Brandförsäkringsvärdet å sjukhusens löseegendom uppgår till 1,018,200 kr. Det erlagda premiebeloppet för försäkringar, tagna efter år 1882, har utgjort 8,553 kr. och hava sjukhusen efter år 1882 uppburet 300 kr. 50 öre i brandskadeersättning.

Uppvärmning och belysning.

Kostnaderna härför uppgingo under året till 613,698 kr. mot 875,253 kr. år 1917 utgörande cirka 19 % av sjukhusens samtliga utgifter. På grund av svårigheten att erhålla stenkol till rimligt pris hava sjukhusen huvudsakligen använt ved, som erhållits från bränslekommissionen genom vedbyrån. Ehuru veden varit sur och i övrigt av dålig kvalitet, har den dock betingat ett högt pris.

Effektiva åtgärder hava vidtagits för att begränsa värmeförbrukningen och har åtgången av bränsle varit betydligt lägre än under fredsåren. Ehuru kol åter kommit i marknaden, äro prisen dock fortfarande synnerligen höga. Det är därför i hög grad önskvärt att värmeförbrukningen fortfarande hålles inom behöriga gränser och att personalen alltjämt, som under senaste åren, iakttager all den sparsamhet, som kan ske.

För ångpanneanläggningarne vid Sahlgrenska sjukhuset, Barnsjukhuset, Barnbördshuset och Holtermanska sjukhuset hava anslag begärts till inköp av "Mono"-apparater för kontrollering av eldningen. Kolvågar böra med första inköpas till dessa sjukhus. Formulär för redovisning av kolförbrukningen m. m. hava utarbetats. I Sahlgrenska sjukhusets ångpannerum har installerats en mätare för registrering av åtgången av matarevatten till pannorna. Apparaten har inköpts från stadens elektricitetsverk för en summa av 1,508 kr. (med uppsättning).

Anslag har begärts till montering av värmeelement i en del sjuk-salar å Sahlgrenska sjukhuset, vilka hittills uppvärmts med varmluft. Stor besparing av bränsle torde härigenom komma att vinnas.

Av närslutna tabell 4 framgår att medelkostnaden för värme och lyse per underhållsdag icke varit mer än ungefär hälften så stor vid de äldre medelst kakelugnar uppvärmda sjukhusen å Majorna och Stampen som kostnaden vid flertalet övriga sjukhus. Detta torde bl. annat

bero på, att varmvattenåtgången, som kräver mycket bränsle, är mindre vid de äldre sjukhusen, där endast badkaminer finnas för ändamålet; att ångtorkning av tvättkläder ej förekommer vid Majornas och Stampsens sjukhus liksom ej heller ångdesinfektion och sterilisering av sängkläder m. m.; att luftkuben (inberäknat korridorer m. m.) är mindre per patient vid de äldre sjukhusen samt att vedens värmeeffekt kunnat bättre utnyttjas i kakelugnar än i ångpannor.

Barnsjukhusets jämförelsevis låga bränslekostnad i förhållande till övriga sjukhus beror dels på den tätare beläggningen och dels på att lokala värmekroppar nästan uteslutande användas där. Värmekamrarne hava varit avstängda, enär de kräva mycket bränsle.

Barnbördshuset, som till mycket stor del uppvärms med varmluft från varmkammare och som haft en låg beläggningssiffra, har en hög kostnad per patient. Barnens underhållsdagar medräknas icke såsom vid Barnsjukhuset. Ångpannorna eldas även nattetid under sommaren vid B. B. för varmvattenberedning m. m., vilket icke behöves vid flertalet övriga sjukhus.

I Epidemisjukhusets utgifter ingår kostnaden för desinfektion av kläder från en del främmande håll.

På förslag av hälsovårdsnämndens s. k. besparingskommitté har en i värmefrågor praktiskt erfaren ock kunnig maskinist undersökt uppvärmningsförhållandena m. m. vid sjukhusen samt lämnat råd och anvisningar för åstadkommande av en ekonomisk drift.

Stadens värmekonsulent har anlitats i åtskilliga frågor och benäget åtagit sig att mottaga och bearbeta från maskinavdelningarne inkommande rapporter angående bränsleförbrukning m. m.

Tvätt och renhållning.

Kostnaden för inköp av tvätt- och renhållningsmateriel m. m. har uppgått till 170,804 kr. Såpa och en del tvål har erhållits genom handelskommissionens förmedling. Aska har använts i stor utsträckning vid bykningen. För besparing av värme i torkinrättningarne hava kläderna torkats i det fria, där så kunnat ske.

Med ombyte av tvättkläder har sparsamhet iakttagits och samma regler härför gällt som under föregående krisår.

Ur många synpunkter är det nödvändigt, att en centraltvättinrättning snarast kommer till stånd. De utrymmen, som nu disponeras av tvättinrättningarne vid Barnsjukhuset och Sahlgrenska sjukhuset, behövas synnerligen väl för utvidgning av kökslokalerna m. m.

Barnsjukhusets tvättinrättning kommer att bli otillräcklig, sedan den under byggnad varande sjukpaviljongen tagits i bruk.

Sedan Holtermanska sjukhusets vindsvåningar, vilka nu användas till torkning av kläder, såsom föreslagits inretts till sjukavdelningar, uppstå stora svårigheter att torka tvättkläder där. På grund av de stegrade arbetslönerna ställa sig handtvättinrättningarna vid Holtermanska sjukhuset, Majornas sjukhus och vid Hemmet för lungotssjuka dyrbara i drift.

Vid Kålltorps sjukhus är åtgången av tvättningredienser stor på grund av vattnets kalkhalt och kläderna bli mindre hållbara vid tvättning i det hårda vattnet. Av intresse skulle vara att äga kännedom om och jämföra den mängd kläder, som årligen tvättas vid resp. sjukhus samt åtgången av såpa m. m. per kg. tvätt. Tvättinrättningarna (utom Sahlgrenska) sakna härför erforderliga vågar och redovisningar.

Poliklinikernas tvätt, som ombesörjes av enskild tvättinrättning, ställer sig f. n. mycket dyrbar.

En centralisering av tvätten skulle medföra besparing av personal, tvättningredienser och bränsle samt framför allt en besparing av tvättkläder genom nyare rationellare tvättmetoder enl. det Sörensenska systemet.

Renhållningsverket har under året höjt sina avgifter i mycket hög grad.

Räkenskaper m. m.

Från och med 1918 har gemensam, likformig räkenskap, rulla och avräkningsbok med patienter, diarium m. m. införts vid samtliga sjukhus.

På grund av att ny fattigvårdslag träder i kraft den 1 januari 1919, då bl. a. den fria sjukvården för medellösa patienter från främmande kommuner, som insjuknat i Göteborg upphör och varigenom syslomännens arbete med patientavgifternas indrivning skulle komma att i hög grad ökas, har hälsovårdsnämnden träffat avtal med fattigvårdsstyrelsen om gemensam handläggning genom sistnämnda styrelses försorg av fattigvårdsmål och indrivning av patientavgifter för samtliga sjukhus. Fattigvårdsstyrelsen har redan förut under några år omhändertävt indrivningen av patientavgifterna vid Barnbördshuset och detta med så gott resultat, att exempelvis under år 1917 endast 11 % av patienterna där vårdades kostnadsfritt, under det att motsvarande siffra för övriga sjukhus utgjorde 62 %.

Ombudsmannen vid Stockholms fattigvårdsstyrelse, som indriver avgifterna även för sjukhusen i Stockholm, har tillstyrkt liknande förfaringssätt i Göteborg bl. a. med den motivering, att allt processmateriel samlas på en hand, att uppgifter angående hemortsrätt och förut åtnjutten fattigvård lättare och säkrare inhämtas och registreras m. m.

Donationer.

Grosshandlaren A. F. Cavalli-Holmgren har överlämnat en donation av 15,000 kr. i och för upprättande av en frisäng, benämnd "Constance Charlotte Holmgrens, född Cavillius, frisäng".

Biskopen Edv. H. Rodhe har till stärkande av Estrid Rodhes fond vid Allm. och Sahlgrenska sjukhuset överlämnat ett belopp av 500 kr.

Överläkaren H. Köster har överlämnat dels ett belopp av 4,370 kr, insamlat av Doktor Kösters patienter på hans 60-årsdag, att tilläggas den fond, som på liknande sätt donerades på hans 50-årsdag, samt dels ett belopp av 5,530, insamlat bl. a. genom personalen på Sahlgrenska sjukhuset. Sistnämnda kapital skall bokföras under namn av: "Överläkaren, doktor H. Kösters 60-årsfond för ekonomipersonalen". Avkastningen av fonden skall användas till tillfälligt understöd åt ekonomipersonalen vid inträffat sjukdomsfall. För fonden har särskild stadga fastställts.

Enär det för vissa donationer icke varit fastställt, huruvida respektive donationer skulle debiteras sjukvårdsavgift för å frisäng intagen patient efter sjukhusens självkostnadspris eller efter de av stadsfullmäktige årligen fastställda dagsavgiftstaxorna, har nämnden beslutat, att donationsfonderna t. v. skola debiteras avgift efter fastställd taxa.

Ordningsstadga m. m.

Ny arbetsordning för förvaltningsråden har fastställts av stadsfullmäktige den 13 juni. För Styresmännen vid sjukhusen har hälsovårdsnämnden utfärdat instruktion.

Större delen av ekonomipersonalen har beviljats 15 dagars semester årligen.

Hälsovårdsnämnden har bestämt, att befattningshavare, som erhållit fri uniform och som avginge från sin tjänst inom kortare tid än ett halvt år efter det uniform utlämnats till honom, skulle vara skyldig att till sjukhuset återlämna uniformen.

Sjukvårdsavgifterna hava fr. o. m. årets ingång höjts såsom framgår av närslutna tablå 5.

Någon minskning av antalet intagne sjuka från främmande kommuner har icke inträffat på grund av de höjda dagavgifterna. Under år 1918 intogos sålunda 2,747 patienter från främmande kommuner mot 2,715 år 1917. Antalet underhållsdagar för dessa patienter har däremot nedgått till 44,439 från 46,572 år 1917.

Personal.

Antalet befattningshavare av olika kategorier framgår av närslutna tabell 6.

Av en på socialstyrelsens begäran utarbetad tablå över antalet anställd personal vid stadens sjukhus och över utbetald avlöning i kontant och in natura framgår att sjukhusen år 1916 till 452 befattningshavare utbetalat 535,113 kr. samt till 465 befattningshavare år 1918 928,988 kr. i kontant och in natura. Naturaförmånerna äro lågt beräknade.

Sjuktransportväsendet.

På grund av den under året inträffade epidemien av "spanska sjukan" har sjuktransportväsendet varit satt på hårt prov.

Av grosshandlare Arnold Wilson har hälsovårdsnämnden haft förmånen som gåva emottaga en fullt utrustad sjuktransportautomobil och tack vare denna värdefulla förstärkning hava sjuktransporterna medhunnits jämförelsevis väl. Under den svåraste epidemien fick nämnden av direktören M. Lyckholm kostnadsfritt låna en komplett sjuktransportbil samt av polisverket ytterligare en dylik automobil.

De osedvanligt höga prisen på gummiringar, benzin och motorsprit samt foder m. m. till hästarne har medfört stora utgifter. Taxan för sjuktransporter har av stadsfullmäktige höjts fr. o. m. den 1 januari 1919.

Stadsfullmäktige hava den 22 augusti anslagit 82,500 kr. till inköp av tre ambulansbilar med utrustning. Sedan anbud infordrats från olika firmor å leverans av dessa automobiler, har hälsovårdsnämnden beställt dem av Scania-Vabis fabriker. Enligt kontrakt har nämnden i förskott å leveransen utbetalat 25,505 kr.

Av nedanstående tablå framgår sjuktransportväsendets utveckling under senaste åren.

	År			
	1915.	1916.	1917.	1918.
<i>Antal transporter.....</i>	1,470	1,533	2,700	4,360
därav för obemedlade	654	677	1,148	2,809
» » betalande...	816	856	1,552	1,551
<i>Erlagda avgifter .....</i>	2,608: 50	2,739: —	4,912: 50	9,056: 50
<i>Utgifter för sjuktrans-</i>				
<i>portväsendet .....</i>	5,019: 50	7,431: 71	14,278: 93	45,402: 48
därav till 2 brandkarlar				
utfordr. av hästar etc.	3,998: 81	6,238: 98	11,554: 63	13,817: 31
därav till underhåll av				
vagnar, seldon m. m.	1,020: 70	1,192: 73	2,724: 30	3,397: 05
därav till motorsprit,				
rep. av automobiler,				
ringar m. m.....	—	—	—	28,188: 12
<i>Antal timmar körda ...</i>	1,581	1,648	2,924	3,971
<i>Antal kilometer körda</i>	10,304	11,897	20,632	33,580

Övriga anmärkningsvärda förhållanden.

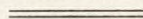
Medelkostnaden per patient och underhållsdag har under året varit hög vid sjukhusen, men har dock, enligt inkomna årsberättelser, varit lägre än vid sjukhusen i Stockholm, Malmö och Lund m. fl.

Av en av sysslomannen vid Kålltorps sjukhus utarbetad tablå över dagskostnaderna vid rikets sanatorier framgår att dagskostnaden vid Kålltorp och vid Hemmet för lungotsotssjuka varit lägre än vid flertalet sanatorier.

För att verkställa utredning och inkomma med förslag till nedbringande av sjukhusens driftkostnader har hälsovårdsnämnden tillsatt en kommitté.

För besparing bl. a. av medicinkostnaden har hälsovårdsnämnden utfärdat föreskrifter och en kommitté bestående av trenne överläkare har tillsatts för att avgiva förslag till ytterligare åtgärder i berörda syfte.

På en rundfråga, som en tidning nyligen utfärdat: "Vad är det värdefullaste, som svenskarne lärt sig under kristiden"? har Ellen Key svarat: "Upptäckten att sparsamhet ej är — en last". Det är önskvärt, att krisårens lärdomar ej allt för snart glömmas.

TABELLER

TAB. 1. Antal sjukplatser, intagna, döda samt underhållsdagar fördelade efter olika avdelningar vid Göteborgs stads sjukhus år 1918,

	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal patienter under året		Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta antalet vårdade någon dag under året	Lägsta antalet vårdade någon dag under året	Medeltal av sjukhusvistelsen, dagar
		intagna	döda					
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset..	517	6771	660	166,737	456	549	362	24,62
Medicinska avdelningen.....	186	2496	459	59,461	162	312	110	23,82
Kirurgiska »	204	2638	133	66,105	181	229	136	25,07
Avdelningen för tuberkulos.....	55	339	50	18,256	50	66	32	53,85
» » ögonsjukdomar ..	16	280	1	5,748	15	24	7	20,52
» » öronsjukdomar....	16	406	8	4,367	11	17	3	10,75
» » konvalescenter	40	846	9	12,800	35	57	2	15,12
Holtermanska sjukhuset.....	109	2090	8	31,234	85,50	103	53	14,50
Göteborgs Barnsjukhus.....	174	1911	139	72,368	198	228	170	34
Göteborgs Barnbördshus	96	2265	32	21,874	60	86	29	9
Barn	—	1818	65	—	—	—	—	—
Majornas sjukhus	26	279	35	8,512	23,32	29	12	30,51
Sjukvårdsanstalten å Källtorp	190	333	51	66,341	181,80	189	168	199,2
Hemmet för lungotssjuka:								
Tuberkulospatienter	50	112	36	12,774	38	50	12	114
Influensapatienter under tiden ^{16/10}								
— ^{11/11}	—	71	23	901	30	46	11	13
Göteborgs Epidemisjukhus	250	3032	164	62,818	210	323	97	20,71

TAB. 2. Antal sjukplatser, intagna samt underhållsdagar fördelade efter olika betalningsklasser vid Göteborgs stads sjukhus år 1918.

	Dagavgift Kr.	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal intagna patienter under året	Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta antal vårdade någon dag under året	Lägst antal vårdade någon dag under året	Medellängd av sjukhusvistelsen, dagar
Sahlgrenska sjukhuset: enskilt rum	8:—	10	67	1,203	9	16	4	17,14
halvenskilt rum	6:—		142	2,380				
	6:—	44	230	3,517	37	56	26	19,15
allmänt rum ..	4:—		486	10,199				
	3:—	463	1,160	20,261	409	534	326	21,46
	1: 25		3,222	59,754				
	ingen		2,579	69,423				
Holtermanska sjukhuset: enskilt rum	6:—	1	3	37	0,1	1	0	6,70
halvenskilt rum	5:—		4	10				
	5:—	2	43	488	2,5	7	0	6,90
allmänt rum ..	4:—		91	435				
	3:—	106	86	340	82,9	100	53	15,50
	1: 25		267	1,590				
	1:—		1	3				
	ingen		1,595	28,331				
Barnsjukhuset: enskilt rum	6:—	6	36	424 ¹⁾	2,2	5	0	11,70
allmänt rum	5:—		32	371				
	3:—	174 ²⁾	216	5,499	194,3	225	169	39,90
	1: 50		33	1,982				
	1:—		784	17,364				
	ingen		743	46,065				
Barnbördshuset: enskilt rum	7:—	12	106	1,345	16,05	20	6	10,60
allmänt rum	6:—		259	2,526				
	3: 50	84	442	4,666	49,32	76	18	9,47
	1: 50		1,252	11,016				
	ingen		206	2,321				
Majornas sjukhus: allmänt rum	2: 50	26	10	173	23,32	29	12	30,51
	1:—		81	2,205				
	ingen		188	6,134				
Sjukvårdsanst. å Källtorp: halvenskilt rum	4: 50	178	59	3,524	172,1	177	158	229,26
allmänt rum ..	3 50		1	96				
	1:—		48	10,502				
	0: 50		7	1,278				
	ingen		218	50,941				
Hemmet för lungotsssjuka: allmänt rum	2:—	50	10	335	38	50	12	114
	1:—		43	1,372				
	ingen		130	11,968				
Epidemisjukhuset: enskilt rum	7:—	12	8	49	2,14	9	0	15,06
halvenskilt rum	5:—		44	734				
	6:—	4	20	382	10,34	29	1	21,20
	4:—		151	3,049				
	1:—		7	343				
allmänt rum	4:—	234	310	5,720	159,62	336	74	20,74
	ingen		2,492	52,541				

¹⁾ 663 underhållsdagar för vårdare, som åtföljt de sjuka, ingå ej i ovanstående siffror.

²⁾ Under sommarmånaderna ytterligare sängar å konvalescenthemmet.

TAB. 3. Utgifter vid Göteborgs

	Sahlgrenska sjukhuset		Holtermanska sjukhuset		Barnsjukhuset	
	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
1. Avlöningar (i stat upptagna) vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter . . .	274,162: 74	21,96	29 949 77	16,72	84,287: 94	25,34
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)..	53,444 23	4,28	9,386 23	5,24	3,445: 10	1,04
3. Förbandsartiklar (samtl. för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage . . .	34,242: 77	2,74	5,017: 93	2,80	10,894: 16	3,27
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	5,702: 01	0,46	293: 95	0,16	573: 59	0,17
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	19,839: 38	1,59	118: 50	0,07	8,225: 52	2,47
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	62,808: 51	5,03	5,790: 87	3,23	5,854: 92	1,76
7. Patienters utspisning.	241,675: 10	19,36	52,700: 59	29,48	73,729: 15	22,16
8. Personalens kosthåll	117,109: 80	9,38	11,680: —	6,52	53,086: 60	15,96
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	240,403: 37	19,26	43,028: 15	24 03	66,390: 11	19,96
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård) vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	71,562: 80	5,73	11,358: 31	6,34	11,034 41	3,32
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	27,746: 58	2,22	984 82	0,55	5,563: 26	1,67
12. Fastigheters (incl. gårds-, parks- och vägars) underhåll, reparationer	64,739: 12	5,19	7,036: 10	3,93	3,985: 09	1,19
13. Ny-, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag	—	—	—	—	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—
15. Diverse utgifter	34,784: 88	2,80	1,766: 61	0,99	5,608: 61	1,69
Summa utgifter	1,248,221: 29		179,111: 83		332,678: 45	

stads sjukhus år 1918.

Barnbörds- huset		Majornas sjukhus		Sjukvårdsan- stalten å Källtorp		Hemmet för lungotssjuka		Epidemisjuk- huset		S u m m a							
Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %						
32,677	77	12,73	17,076	87	27,80	73,323	39	16,89	17,311	77	15,49	98,337	32	20,52	627,127	57	29,21
3,706	50	1,44	2,903	84	4,73	4,030	48	0,93	3,652	49	3,27	14,182	64	2,96	94,751	51	3,05
2,144	94	0,84	1,763	65	2,87	892	24	0,21	1,471	98	1,32	3,053	80	0,64	59,481	47	1,92
521	01	0,20	248	43	0,40	642	30	0,15	123	17	0,11	1,446	88	0,30	9,551	34	0,31
5,719	04	5,23	340	48	0,55	3,092	12	0,71	327	90	0,29	6,332	38	1,32	43,995	32	1,42
14,305	83	5,58	2,830	10	4,61	12,419	67	2,86	7,488	63	6,70	26,327	66	5,49	137,826	18	4,44
43,006	51	16,76	13,249	16	21,57	161,602	34	37,23	30,327	42	27,12	104,439	31	21,80	720,729	58	23,22
31,732	50	12,36	7,228	83	11,77	47,885	34	11,03	11,774	97	10,54	69,746	40	14,55	350,244	44	11,29
74,607	78	29,07	5,388	90	8,77	80,730	52	18,59	13,473	92	12,06	89,675	70	18,71	613,698	45	19,78
18,352	54	7,11	4,248	36	6,93	28,143	06	6,48	9,476	38	8,48	16,628	44	3,47	170,804	30	5,50
3,603	18	1,41	105	95	0,17	3,122	73	0,72	907	65	0,81	3,792	86	0,79	45,827	03	1,48
14,958	74	5,83	4,151	29	6,75	15,020	39	3,46	14,708	14	13,16	18,062	39	3,77	142,661	26	4,59
4,859	10	1,90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,859	10	0,16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6,489	61	2,53	1,893	48	3,08	3,209	22	0,74	722	79	0,65	27,191	90	5,68	81,667	10	2,63
256,685	05		61,429	34		434,113	80		111,767	21		479,217	68		3,103,224	65	

TAB. 4. Medelkostnad per underhållsdrag.

	Sahlgrenska sjukhuset	Holtermanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnbördshuset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lung-sotssjuka	Epidemisjukhuset	Samtliga Sjukhus
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1. Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter	164,43	95,8	114,5	149,4	200,62	110,5	91,2	156,55	141,16
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)	32,05	30	4,7	16,9	34,11	6,1	19,3	22,57	21,40
3. Förbandsartiklar (samtliga för särbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage	20,54	16,4	15	9,8	20,72	1,3	7,8	4,86	13,43
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	3,41	0,9	0,8	2,4	2,92	1	0,7	2,30	2,16
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar ..	11,89	0,3	11,3	26,1	4	4,7	1,7	10,08	9,33
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	37,66	18,5	8,1	65,4	33,25	18,7	39,5	41,91	31,12
7. Patienters utspisning	144,94	168,7	100,9	196,6	155,65	243,7	159,8	166,25	162,73
8. Personalens kosthåll	70,24	37,4	72,3	145,1	84,93	72,2	62	111,02	79,08
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	144,19	138,3	90,4	341,1	63,31	121,7	70,9	142,75	138,45
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård) vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	42,91	36,3	15,2	83,9	49,91	42,4	49,9	26,47	38,34
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomin, ej å andra titlar förda	16,66	3,2	7,7	16,5	1,24	4,7	4,8	6,03	10,35
12. Fastigheters (incl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	38,82	22,5	5,5	68,4	48,77	22,6	77,5	28,75	34,47
13. Ny-, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Diverse utgifter ¹⁾	20,86	5,6	7,7	29,6	22,24	4,8	3,8	43,28	18,44
Summa utgifter per underhållsdrag	748,6	573,9	454,1	1,151,2	721,67	654,4	588,9	762,82	701,06

¹⁾ Skriv- och tryckningskostnader, telefon m. m., onera (avgifter), särskilt biträde, handräkning, sjuktransport- och begravningskostnader, avskrivna patientavgifter, utgifter för röntgen, laboratoriets drift, livräntor.

TAB. 5. Sjukvårdsavgifter vid Göteborgs stads sjukhus åren 1917, 1918 och 1919.

	Enskilt rum						Halvenskilt rum						Allmänt rum					
	Från Göteborg			Utom Göteborg			Från Göteborg			Utom Göteborg			Från Göteborg			Utom Göteborg		
	1917	1918	1919	1917	1918	1919	1917	1918	1919	1917	1918	1919	1917	1918	1919	1917	1918	1919
Sahlgrenska sjukhuset.....	5:	6:	8:	6:	8:	12:	3:	4:	5:	4:	6:	8:	1:	1:	25	2:	2:	5:
Holtermanska sjukhuset.....	4:	5:	6:	5:	6:	10:	3:	4:	5:	4:	5:	8:	1:	1:	25	2:	2:	3:
Barnsjukhuset	3:	5:	6:	3:	6:	10:	—	—	—	—	—	—	0:	75	1:	1:	50	2:
Barnbördshuset.....	4:	6:	8:	5:	7:	12:	—	—	—	—	—	—	1:	25	1:	50	2:	50
Majornas sjukhus.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0:	65	1:	2:	2:	2:
Kålltorps sjukhus.....	—	—	—	—	—	—	3:	4:	50	4:	50	7:	1:	1:	1:	3:	3:	50
Hemmet för lungots sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0:	75	1:	1:	—	—
Epidemisjukhuset.....	4:	5:	7:	5:	7:	12:	3:	4:	5:	4:	6:	8:	—	—	—	—	3:	4:

kroppsligt sjuka intagna fall av viktigare sjukdomar.

Hemmet för lungots-sjuka			Holtermanska sjukhuset			Barnbörds-huset			S u m m a			Dödsfall å dessa sjukhus					
M.	Kv.	Döda	M.	Kv.	Döda	M.	Kv.	Döda	M.	Kv.	S:a	M.	Kv.	S:a	I % af sjukdomsf.		
															M.	Kv.	S:a
—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	5	5	—	3	3	—	60	60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	151	100	251	6	7	13	4	7	5,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	25	46	1	4	5	5	16	10,9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	108	216	6	1	7	5,6	0,9	3,2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	952	1149	2101	39	52	91	4,1	4,5	4,3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	12	27	—	—	—	—	—	—
19	29	23	—	—	—	—	69	13	814	806	1620	204	147	351	25,1	18,4	21,8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	307	287	594	42	27	69	13,7	9,4	11,6
—	—	—	—	—	—	—	1	—	25	23	48	1	—	1	4	—	2,1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	3	—	3	60	—	60
30	59	36	—	—	—	—	27	—	389	429	818	58	64	122	14,9	14,9	14,9
—	—	—	6	5	4	—	—	—	10	5	15	4	—	4	40	—	40
—	—	—	312	179	1	—	9	—	347	210	557	1	2	3	0,3	1	0,5
—	—	—	158	21	—	—	—	—	161	21	182	—	—	—	—	—	—
—	—	—	474	184	—	—	5	—	524	293	817	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	13	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	10	—	45	92	137	2	7	9	4,4	7,6	6,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	21	50	7	1	8	24,1	4,8	16
—	—	—	—	—	—	—	3	—	130	131	261	—	1	1	—	0,8	0,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	13	33	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	6	3	223	146	369	29	22	51	13	15,1	13,9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	587	484	1071	9	17	26	1,5	3,5	2,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	274	154	428	4	3	7	1,5	1,9	1,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	70	168	1	5	6	1	7,1	3,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	140	263	9	7	16	7,3	5	6,1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	28	59	2	—	2	6,4	—	3,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	174	174	384	3	2	5	1,7	1,1	1,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	197	108	305	1	6	7	0,5	5,6	2,3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	67	192	2	2	4	1,6	3	2,1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	46	125	19	10	29	24,1	21,7	23,2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	27	49	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	15	32	—	—	—	—	—	—
—	—	—	504*	298*	—	—	7	—	676	470	1146	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	23	82	16	6	21	27,1	27	25,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	210	295	13	16	29	15,3	7,6	9,8
—	—	—	7	8	—	—	—	—	143	58	201	3	3	6	2,1	5,2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	384	101	485	17	9	26	4,4	8,9	5,4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	6	29	2	1	3	8,5	16,7	10,3

*) Scabiesfall till största delen.

TAB. 7. Uppgift å antalet befattningshavare vid Göteborgs stads sjukhus år 1918.

	Sahlgrenska sjukhuset	Holtermanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnföräldshuset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lungsofvsjuka	Epidemi-sjukhuset
Överläkare	2	—	2	1	—	1	—	1
Läkare och amanuenser	9	1	2	1	1	1	1	1
Prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Biträde åt prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Föreståndarinnor och översköterskor	1	—	1	1	1	—	1	1
Biträdande föreståndarinnor	—	—	—	1	—	—	—	—
Husmödrar	1	—	—	1	—	1	—	—
Husmodersbiträden	—	—	1	—	—	—	—	—
Operationssköterskor	4	—	1	—	—	—	—	—
Sköterskor	22	3	7	1	2	7	—	7
Undersköterskor och sköterskebiträden	25	5	20	—	—	—	3	30
Fotografbiträden	1	—	—	—	—	—	—	—
Barnmorskor	—	—	—	5	—	—	—	—
Sjukgymnaster	2	—	1	—	1	—	—	—
Narkotisö	1	—	—	—	—	—	—	—
Ammor	—	—	1	—	—	—	—	—
Laboratoriebiträden	—	—	—	—	—	1	—	—
Kommissarier och sysslomän	1	1	—	—	1	1	1	1
Skrivbiträden	3	—	—	—	—	1	1	1
Predikanter	1	1	—	1	1	1	1	—
Organister	1	—	—	—	—	1	—	—
Kökföreståndarinnor	1	1	1	1	—	1	—	1
Kokerskor	4	—	2	1	1	2	1	1
Köksbiträden och servererskor	11	3	6	4	1	10	2	5
Tvättföreståndarinnor	1	—	1	1	—	1	—	1
Tvättbiträden	6	—	6	4	—	5	—	5
Strykerskor	2	—	1	—	—	1	—	1
Föreståndarinnor för syavdelning	1	—	—	—	—	—	—	—
Sömmerskor	3	—	1	1	—	1	—	2
Baderskor	3	1	—	—	—	1	—	—
Städerskor	26	—	9	5	2	16	3	3
Maskinister	2	1	1	1	—	1	—	1
Eldare	5	1	2	3	—	2	—	1
Vaktmästare och gårdskarlar	7	1	3	—	1	2	1	4
Trädgårdsmästare	1	—	—	—	—	1	—	—
Portvakter	1	1	1	1	—	1	—	1
Telefonister	1	—	—	1	—	1	—	—
Snickare	1	—	1	—	—	—	—	—

ALLMÄNNA
OCH
SAHLGRENska
SJUKHUSET.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *medicinska* avdelning
för år 1918 angående intagna sjukdomsfall och döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>1. Bildningsfel.</i>				
	Megacolon, (Hirschsprung)	—	1	—	—
	<i>3. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>				
8	Abortus	—	6	—	—
11	Hyperemesis	—	2	—	—
19	Febris puerperalis	—	1	—	1
	<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
21	Septicaemia	—	2	—	1
	Pyæmia	1	1	—	1
	Abscessus	12	8	—	—
	» subphrenicus	1	1	—	—
22	Erysipelas faciei	10	12	—	1
	» extremitatum	2	5	—	1
	» ambulans	—	1	—	1
24	Diphtheritis	2	2	—	—
	Paralysis postdiphtheritica	3	—	—	—
26	Rubeola	—	1	—	—
28	Pertussis	—	1	—	—
29	"Influenza"	647	580	174	116
33	Febris typhoides	30	25	4	3
34	» paratyphoides	7	2	1	—
39	Poliomyelitis ant. acuta	1	—	—	—
42	Tuberculosis	75	64	8	13
	» pulmonum	62	55	1	3
	» meningum	4	6	3	2
	Spondylitis tuberculosa	1	3	—	—
	Tuberculosis lymphoglandularum	3	4	1	—
	» renis	5	1	—	—
	» pleurae	1	—	—	—
	» intestinorum	1	5	—	1
	» peritonei	1	4	—	—
	Polyserositis tuberculosa	—	2	—	1
	Tuberculosis miliaris acuta	4	4	3	6
44	Syphilis	7	8	—	—
	» cerebri	7	—	—	—
	» spinalis	4	1	—	—
	Aortitis luetica	3	2	—	—
	Osteitis	—	1	—	—
46	Gonorrhoea	8	10	—	—
	Cystitis gonorrhoeica	—	2	—	—
	Prostatitis gonorrhoeica	1	—	—	—
	Epididymitis gonorrhoeica	2	—	—	—
	Rheumatismus art. gonorrhoeica	7	9	—	—
55	Helminthiasis	2	16	—	—
57	Febricula	2	2	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>5. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
58	Anaemia.....	1	8	—	—
	» pernicioso progressiva	3	8	—	1
60	Leuchaemia	2	—	1	—
61	Pseudoleuchaemia	—	1	—	—
62	Chlorosis	—	1	—	—
63	Polycythaemia	2	1	—	—
64	Haemophilia	1	—	—	—
65	Morbus maculosus Werlhofii	—	1	—	—
	Icterus haemolyticus	—	1	—	—
	Splenomegalia	1	—	—	—
	Infarctus lienis	—	3	—	—
	Degen. amyloidea lienis	1	—	—	—
	<i>6. Ämnesomsättningssjukdomar.</i>				
68	Diabetes mellitus.....	15	16	1	—
	<i>7. Kroniska förgiftningssjukdomar.</i>				
71	Alcoholismus chronicus.....	5	—	—	—
	Epilepsia potatorum	1	—	—	—
	Delirium tremens.....	2	—	—	—
	Neuritis alcoholica	3	—	—	—
72	Nicotinismus chronicus	1	—	—	—
73	Morphinismus chronicus	—	1	—	—
	<i>8. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
79	Pachymeningitis haemorrhagica	1	2	—	—
80	Meningitis acuta	3	2	—	—
	» serosa	2	1	—	—
82	Haemorrhagia cerebri.....	2	3	2	2
	Thrombosis cerebri.....	12	15	—	—
	Embolia cerebri	1	1	—	—
83	Encephalitis	—	1	—	1
	Abscessus cerebri	1	—	—	—
	Meningismus.....	1	3	—	—
	Anaemia cerebri	—	1	—	—
	Cephalalgia	2	1	—	—
	Hydrocephalus	—	1	—	—
	Hemianopsia.....	—	1	—	—
	Vertigo	1	1	—	—
86	Paralysis bulbaris	1	—	—	—
	Encephalitis medullae oblongatae	—	1	—	—
	Ophthalmoplegia	1	—	—	—
87	Haematomyelia	1	—	—	—
88	Myelitis	—	2	—	1
89	Tabes dorsalis	4	—	—	—
90	Sclerosis disseminata	4	5	—	—
91	Syringomyelia	1	2	—	—
93	Atrophia muscularis progressiva	—	1	—	—
	Compressio medullae spinalis	—	3	—	—
	Paralysis spinalis spastica.....	1	—	—	—
94	Neuritis nervi ulnaris	1	—	—	—
	» degenerativa multiplex	3	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	
	Neuralgia trigemini	—	1	—	—	
	» ischiadica	30	14	—	—	
95	Paralysis nervi facialis	1	—	—	—	
	» peronei	1	—	—	—	
96	Spasmus nervi facialis	1	—	—	—	
98	Epilepsia	15	3	—	—	
99	Hysteria	1	15	—	—	
100	Neurasthenia	18	32	—	—	
	Eclampsia	3	2	—	—	
	Angioneurosis	—	1	—	—	
	<i>9. Sinnessjukdomar.</i>					
104	Dementia praecox	1	—	—	—	
107	» paralytica	1	—	—	—	
110	Hypochondria	1	—	—	—	
	Psychosis	—	3	—	—	
	<i>10. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
111	Pericarditis	13	10	—	—	
	Synechia pericardii	5	3	—	—	
	Haemopericardium	—	1	—	—	
112	Endocarditis ulcerosa	—	3	—	2	
	» acuta	5	4	2	1	
	Myocarditis acuta	14	6	—	—	
113	Vitium org. cordis	37	56	2	3	
	Cardiosclerosis	12	6	7	—	
	Degeneratio cordis	11	9	—	—	
115	Arteriosclerosis	12	7	—	—	
116	Phlebitis	1	2	—	—	
114	Angina pectoris	1	—	—	—	
117	Aneurysma cordis	—	1	—	—	
	» aortae	1	2	—	—	
118	Varices	—	2	—	—	
	Haemorrhoides	4	2	—	—	
119	Thrombosis cordis	1	1	—	—	
	» arteriae pulmonalis	1	1	—	—	
	» venae iliacaе	1	—	—	—	
	» » femoralis	8	13	—	—	
	Infarctus cordis	3	1	—	—	
	Embolia arteriae pulmonalis	1	—	—	—	
	» » mesentericae	—	1	—	—	
	» » renalis	1	—	—	—	
	Lymphadenitis	1	—	—	—	
	<i>11. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
122	Ozaena	1	—	—	—	
	Sinusitis ethmoidalis	2	1	—	—	
	Empyema sinus maxillaris	1	—	—	—	
124	Epistaxis	2	5	—	—	
125	Laryngitis acuta	2	3	—	—	
	Laryngochochondritis	1	—	—	—	
126	Oedema glottidis	—	1	—	—	
128	Bronchitis acuta	80	70	—	—	

	Sjukdom	Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	
	Bronchitis crouposa	—	2	—	—	
	» chronica	14	5	—	—	
	» putrida	—	1	—	—	
130	Bronchiectasiae	7	3	2	—	
131	Asthma bronchiale	6	—	—	—	
132	Haemoptysis	2	1	—	—	
133	Oedema pulmonum	6	1	—	—	
134	Pneumonia crouposa acuta	130	60	26	9	
	Bronchopneumonia acuta	509	408	—	—	
135	Pneumonia fibroplastica chronica	3	1	—	—	
136	Abscessus pulmonum	17	11	—	2	
137	Gangraena »	2	1	1	—	
138	Emphysema »	14	1	—	—	
140	Pleuritis exsudativa	72	37	—	—	
	» sicca	12	5	—	—	
	» haemorrhagica	—	1	—	—	
	Empyema	66	30	—	—	
141	Pneumothorax	3	—	—	—	
142	Mediastinitis ant. acuta	1	—	—	—	
	<i>12. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis	—	1	—	—	
144	Angina tonsillaris	9	15	—	—	
	Tonsillitis chronica	1	2	—	—	
147	Pharyngitis	1	—	—	—	
149	Parotitis	4	8	—	—	
150	Stricture oesophagi	—	1	—	—	
	Stenosis cardiae	2	—	—	—	
	Spasmus oesophagi	1	—	—	—	
	Dilatatio »	1	—	—	—	
153	Catarrhus ventriculi acutus	1	1	—	—	
	Abscessus ventriculi	—	1	—	—	
	Enterocolitis acuta	32	15	—	1	
	Proctitis	1	—	—	—	
	Cat. gastrointestin. acutus	4	1	—	—	
154	» ventriculi chronicus	6	—	—	—	
155	Ulcus ventriculi	62	82	3	6	
	» duodeni	7	6	—	—	
	Ventriculus bisaccatus	1	1	—	—	
	Perigastritis	1	1	—	—	
	Haematemesis	14	20	—	—	
	Gastroptosis	—	4	—	—	
157	Cardialgia	1	4	—	—	
	Dyspepsia	14	25	—	—	
	Hyperaciditas ventriculi	15	13	—	—	
	Atonia ventriculi	1	—	—	—	
	Achylia gastrica	15	15	—	—	
	Hyperemesis	1	—	—	—	
158	Enterocolitis chronica	15	11	—	—	
	Colitis ulcerativa	4	1	—	—	
	Cat. gastrointestinalis chron.	—	1	—	—	
159	Appendicitis	3	—	—	—	
160	Ileus	—	3	—	—	
	Haemorrhagia intestinalis	7	2	—	—	
	Sigmoiditis	2	—	—	—	

	Sjukdom	Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	
	Mesosigmoiditis	1	—	—	—	
162	Obstipatio	2	2	—	—	
	Colica	3	2	—	—	
	Fissura ani	1	1	—	—	
	Degen. amyloidea intestini	2	2	—	—	
163	Abscessus hepatis	—	1	—	1	
165	Cirrhosis hepatis	11	1	3	—	
166	Cholecystitis	2	1	—	—	
167	Cholelithiasis	7	10	—	—	
168	Icterus catarrhalis	30	11	—	—	
	» chronicus	6	—	—	—	
171	Peritonitis acuta	1	5	—	1	
	Adhaesiones peritoneales	1	1	—	—	
	Haemorrhagia intraperitonealis	1	—	—	—	
	Ascites	3	4	—	—	
	<i>13. Njurarnes och urinvägarnes sjukdomar.</i>					
173	Glomerulonephritis acuta	42	17	—	—	
	Nephrosis acuta et chronica	31	25	4	2	
174	Glomerulonephritis chronica	16	4	6	4	
	Nephrosclerosis maligna	6	6	2	1	
	» simplex	31	18	—	—	
175	Pyelitis	4	25	—	—	
	Pyelonephritis	—	3	—	—	
177	Nephrolithiasis	4	4	—	—	
178	Hydronephrosis	—	4	—	—	
180	Cystitis acuta	3	10	—	—	
	» chronica	6	7	—	—	
183	Stricture urethrae	1	—	—	—	
184	Infarctus renis	—	4	—	—	
	Haematuria	5	1	—	—	
	Albuminuria	4	—	—	—	
	Degen. amyloidea renum	4	4	—	—	
	Enuresis	2	—	—	—	
	Uraemia	3	2	—	—	
	<i>14. Könsorganens sjukdomar.</i>					
185	Hypertrophia prostatae	5	—	—	—	
194	Pélveoperitonitis	—	1	—	—	
	Salpingitis	—	7	—	—	
195	Parametritis	—	1	—	—	
196	Dysmenorrhoea	—	1	—	—	
	Menorrhagia	—	1	—	—	
	<i>15. Muskelnas, ledgångarnas samt ben-systemets sjukdomar.</i>					
202	Rheumatismus musculorum acutus	9	3	—	—	
	» » chronicus	2	5	—	—	
205	Hydarthrosis genus	2	1	—	—	
	Arthrosis humeri	1	—	—	—	
	Coxitis	1	—	—	—	
206	Polyarthritus rheumatica acuta	14	20	—	—	
	» » chronica	13	14	—	—	
	Spondylarthritus	2	—	—	—	

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
208	Arthritis deformans.....	—	1	—	—
212	Pes planus	2	—	—	—
213	Spondylitis.....	1	—	—	—
	Periostitis	2	2	—	—
	Coxa valga	1	1	—	—
	Osteitis ossis ilei.....	—	1	—	—
	<i>16. Hudens sjukdomar.</i>				
	Erythema	1	3	—	—
217	» nodosum.....	1	11	—	—
218	Urticaria.....	2	1	—	—
221	Herpes zoster	1	3	—	—
222	Eczema	3	3	—	—
226	Sclerodermia	—	1	—	—
227	Ulcus anticruris	2	4	—	—
232	Carbunculus	1	—	—	—
	Sporotrichosis	—	1	—	—
236	Scabies	8	3	—	—
	Haematoma femoris	1	—	—	—
	Melanosis cutis	—	1	—	—
	Oedema extrem. superior	1	—	—	—
	» ex alimentatione	9	2	—	—
	Cellulitis	—	14	—	—
	<i>17. Öronsjukdomar.</i>				
243	Otitis media acuta	8	9	—	—
	Mastoiditis.....	—	1	—	—
247	Vertigo Menièri	2	—	—	—
	Neuritis nervi acustici	1	—	—	—
	<i>18. Ögonsjukdomar.</i>				
273	Iritis	1	—	—	—
285	Retinitis albuminurica	4	2	—	—
	Thrombosis venae centralis	—	1	—	—
	<i>19. Svulster.</i>				
307	Myoma uteri.....	—	4	—	—
313	Papilloma vesicae	—	1	—	—
314	Adenoma hepatis.....	—	1	—	1
	Kystoma ovarii.....	—	1	—	—
	Cysta hepatis	—	1	—	—
315	Haemangioma hepatis	1	—	—	—
	Sarcoma mediastinale.....	1	—	1	—
316	Carcinoma.....	40	25	13	11
	» pericardii	—	1	—	—
	» pulmonum	2	3	—	2
	» pleurae	1	3	1	—
	» oesophagi	1	3	—	1
	» ventriculi	32	9	8	3
	» hepatis	6	4	—	—
	» ducti choledochi	1	—	—	—
	» pancreatis	1	1	1	—
	» peritonei	5	6	—	1
	Hypernephroma renis.....	1	—	2	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Carcinoma vesicae urinariae	1	—	—	—
	» prostatae	2	—	1	—
	» vaginae	—	1	—	—
	» uteri	—	2	—	2
	» ovarii	—	1	—	—
	» mammae	—	1	—	2
	» columnae vertebralis	1	1	—	—
319	Tumor cerebri	2	3	1	2
	» mediastinale	—	1	—	—
	» renis	—	1	—	—
	<i>20. Andra sjukdomar.</i>				
322	Myxoedema	—	2	—	—
	Hypothyreosis	1	3	—	—
323	Morbus Basedowii	—	6	—	—
	Hyperthyreosis	1	2	—	—
325	Paralysis agitans	2	1	—	—
	Eunuchoidismus	1	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *medicinska* avd. för år 1918 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	S:ma	döden	kvarstå- ende men	övergå- ende men
Sår utan komplikationer.....	1	—	1	—	—	1
Kontusion	1	—	1	—	—	1
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>)	1	—	1	—	—	1
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	1	—	1	—	—	1
Förgiftning med syror eller alkalier	2	—	2	—	—	2
» » andra metallsalter	—	1	1	—	—	1
» » alkohol	7	—	7	—	—	7
» » kolos	1	—	1	—	—	1
» » lysgas	3	4	7	1	—	6
» » luminal	1	—	1	—	—	1
Submersio	—	1	1	—	—	1
Ictus solis	1	—	1	—	—	1
Summa	19	6	25	1	—	24

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets *medicinska* avd. för år 1918 angående skador och förgiftningar, intagna med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvarstå- ende men	övergå- ende men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Genom halkning.....	1	—	—	—	1
Vid körning	1	—	—	—	1
Genom förgiftning med ammoniak.....	1	—	—	—	1
» » » alkohol	7	—	—	—	7
» » » kolos	1	—	—	—	1
» » » lysgas	1	3	1	—	3
» » » svavelsyra.....	1	—	—	—	1
Vid hanterandet av dynamit eller andra expl. ämnen	1	—	—	—	1
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Under rusets inflytande	1	—	—	—	1
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.).....	1	1	—	—	2
Övriga: misstag	1	—	—	—	1
<i>C. Självmordsförsök.</i>					
Med dränkning.....	—	1	—	—	1
» förgiftning med lysgas	2	1	—	—	3
Summa	19	6	1	—	24

Översikt av huvuddödsorsakerna å medicinska avdelningen.

	m.	kv.
<i>A. Patienter, döda inom 3 dagar efter inkomsten å sjukhuset.</i>		
Sepsis puerperalis 1)	—	1
Septichaemia 2)	—	1
Erysipelas ambulans 3)	—	1
Febris typhoides 4)	1	—
"Influenza epidemica" 5)	113	79
Polyserositis tuberculosa 6)	—	1
Diabetes mellitus	1	—
Haemorrhagia cerebri 7)	1	1
Encephalitis medullae oblongatae 8)	—	1
Vit. org. cordis 9)	1	1
Cardiosclerosis 10)	2	—
Pneumonia acuta 11)	11	4
Enteritis acuta 12)	—	1
Ulcus ventriculi	—	1
Peritonitis acuta 13)	—	1
Nephritis chronica 14)	4	1
Adenoma hepatis 15)	—	1
Cancer ventriculi 16)	3	1
» pancreatis 17)	1	—
Intoxicatio e gase lucifero 18)	—	1
Summa	138	97
<i>B. Övriga patienter.</i>		
<i>a) Obotliga sjukdomar.</i>		
Tuberculosis pulmonum 19)	1	3
Meningitis tuberculosa 20)	1	2
Tuberculosis gland. lymphaticarum 21)	1	—
» intestinorum 22)	—	1
» miliaris 23)	3	6
Leuchaemia acuta 24)	1	—
Endocarditis ulcerosa 25)	—	2
Lymphosarcoma mediastinale 26)	1	—
Cancer pulmonum 27)	—	2
» pleurae 28)	1	—
» oesophagi 29)	—	1
» ventriculi 30)	5	2
» peritonei 31)	—	1
Hypernephroma renis 32)	2	..
Cancer prostatae 33)	1	—
» uteri 34)	—	2
» mammae 35)	—	2
Tumor cerebri 36)	1	2
Summa	20	26

	m.	kv.
b) Övriga sjukdomar.		
Pyæmia 37).....	—	1
Erysipelas faciei 38)	—	1
» extremitatum 39).....	—	1
Febris typhoides 40)	3	3
» paratyphoides	1	—
”Influenza epidemica” 41)	61	37
Anaemia perniciosa	—	1
Haemorrhagia cerebri 42).....	1	1
Myelitis 43)	—	1
Endocarditis acuta 44)	2	1
Vit. org. cordis 45)	1	2
Cardiosclerosis 46)	5	—
Bronchiectasie 47)	2	—
Pneumonia acuta 48).....	15	5
Abscessus pulmonum 49).....	—	2
Gangraena » 50).....	1	—
Ulcus ventriculi 51)	3	5
Abscessus hepatis 52)	—	1
Cirrhosis hepatis 53)	3	—
Nephritis chronica 54)	8	6
Summa	106	68

- 1) 1 fall: Abortus incompletus infectus + Salpingitis purulenta c. abscessu + Endocarditis acuta verrucosa + Bronchopneumonia septica.
- 2) 1 » Septichaemia + Bronchopneumonia + Nephrosis acuta.
- 3) 1 » Erysipelas ambulans + Nephrosis chronica degen. amyloidea.
- 4) 1 » Febris typhoides + Bronchopneumonia.
- 5) 150 » »Influenza epidemica» + Bronchopneumonia + (2 fall Enterocolitis acuta, 27 fall Nephrosis acuta, 2 fall Pleuritis exsudativa, 1 fall Enteritis acuta + Peritonitis acuta + Nephrosis acuta, 1 fall Emphysema pulmonum, 3 fall Nephrosclerosis, 1 fall Cirrhosis hepatis, 1 fall Meningitis acuta, 1 fall Tracheitis fibrinosa, 1 fall Oedema laryngis, 1 fall Hypoplasia pancreatis (Diabetes mellitus + Degeneratio cordis).
- 10 » » » + Bronchopneumonia + Empyema + (3 fall Nephrosis acuta)
- 4 » » » + » + Abscessus pulmonum + (1 fall Nephrosis acuta).
- 5 » » » + » + Empyema + Abscessus pulmonum + (1 fall Nephrosis acuta).
- 13 » » » + » + Myocarditis acuta + (3 fall Nephrosis acuta).
- 2 » » » + » + Pyelitis chronica + (1 fall Nephrosis chronica).
- 1 » » » + » + Vit. org. cordis (Insuff. v. mitralis).
- 1 » » » + » + Vit. org. cordis (Ins. et sten. aortae).
- 3 » » » + » + Vit. org. cordis (Ins. et sten. mitralis).

- 1 fall: »Influenza epidemica» + Bronchopneumonia + Vit. org. cordis (Sten. mitralis).
- 6) 1 » Polyserositis tuberculosa (Pericarditis + Pleuritis dext. + Peritonitis fibrinosa) + Tuberc. sanata pulm. + Tbc. lymphoglandul. + Nephrosis chron.
- 7) 1 » Haemorrhagia cerebelli + Hydronephrosis chron.
1 » » crur. ad pontem + Emollition. vet. nonnull. nucl. grisei + Arteriosclerosis + Bronchopneumonia + Nephrosclerosis.
- 8) 1 » Encephalitis med. oblongatae + Bronchopneumonia.
- 9) 1 » Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. aortae) + Synechia pericardii + Bronchopneumon.
1 » » » » (Ins. et sten. ostii mitralis et aortae) + Glomerulonephritis acuta.
- 10) 1 » Cardiosclerosis + Ramollitio cerebri.
1 » » + Bronchitis chron. + Nephrosclerosis + Synechia pericardii totalis.
- 11) 4 » Pneumonia acuta + Nephrosclerosis + (1 fall Pericarditis acuta + Myocarditis chron. fibrosa).
3 » » » + Nephrosis acuta.
1 » » » + Morbus Basedowii.
1 » » » + Meningitis acuta.
1 » » » + Degeneratio cordis.
1 » » » + Cirrhosis hepatis.
- 12) 1 » Enteritis acuta + Vit. org. cordis (Ins et sten. ostii aortae et mitralis) + Aortitis luetica c. dilatatione aortae + Peritonitis acuta.
- 13) 1 » Peritonitis acuta + Cholelithiasis + Cholecystitis gangraenosa + Nephrosclerosis + Bronchopneumonia.
- 14) 2 » Nephrosis chronica + (1 fall Bronchopneumonia, 1 fall Tuberc. pulm + Hypoplasia cerebri + Cysta cavernosa corp. striati + Cirrhosis hepatis).
1 » Cystopyelonephritis + Synechia pericardii + Infarctus vetus myocardii c. aneurysmata + Cholelithiasis + Lithiasis renis sin. + Cirrhosis hepatis).
1 » Pyelonephritis chron. + Haemangiosarcoma hepatis c. metast. cerebri (corp callosi)
- 15) 1 » Adenoma diffusum hepatis + Nephrosclerosis.
- 16) 3 » Ulcus carcinomatosum ventriculi + (1 fall Aortitis luetica, 1 fall Metastas. hepatis + Colitis luetica + Nephrosclerosis).
1 » Cancer cardiæ perforans ad pleuram + Empyema.
- 17) 1 » Cancer peritonei (uteri prim?) + Thrombosis art. pulmonalis + Cardiosclerosis.
- 18) 1 » Intoxicatio e gase lucifero + Thrombosis multipl. cerebri.
- 19) 1 » Tuberculosis pulm. miliaris + Morbus maculosus + Tbc. renum, lymphoglandularum et lienis.
1 » » » et intestinalis + Nephrosis chron. amyloidea.
1 » » » + Thrombosis bilateralis venae femoralis
- 20) 2 » Meningitis tuberculosa + Tuberc. lymphoglandularum et lienis + (1 fall Tbc. peritonei).
3 » » » + Tuberculosis pulmonum + (1 fall Tbc. lienis).
1 » » » + » intestinalis.
- 21) 1 » Tbc. lymphoglandularum colli, peritonei + Tbc. hepatis et lienis + Stenosis cardiæ c. dilat. oesophagi + Oesophagitis chron.
- 22) 1 » Tbc. intestinalis c. haemorrhagia + Tbc. pulmonum pneumonica.
- 23) 2 » Tuberculosis miliaris + Meningitis cerebri + (1 fall Tuberculosis pulmonum + Vit. org. cordis (Ins. et sten ostii mitralis) + Nephritis chron. et pulmonum et intestinalis).
1 » » » + Pericarditis purulenta.
- 24) 1 » Leuchaemia acuta + Leuchomata intestinalis + Diathesis haemorrhagica.
- 25) 1 » Endocarditis ulcerosa + Vit. org. cordis (Sten et ins. valv. mitral. et aortae) + Meningitis saccata + Embol. infect. cerebri + Infarctus lienis et renum.
1 » » » aortae + Parotitis + Abscessus reg. dorsalis + Pneumonia acuta + Abscessus ventriculi (ex. ulcere?) + Cystopyelitis + Cysta retentionis hepatis + Nephrosclerosis.
- 26) 1 » Lymphosarcoma mediastinale c. metast. pleurae.

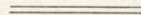
- 27) 2 fall: Cancer bronchiale pulm. c. metast. pleurae + (1 fall Cancer pericardii + Pleuritis cancerosa + Haemopericardium + Bronchiectasiae.
- 28) 1 » Cancer pleurae post carcinom. ventriculi operat.
- 29) 1 » » oesophagi + Abscessus pulm. + Pericarditis purulenta.
- 30) 3 » » ventriculi c. metast. lymphogland + (1 fall Cancer hepatis, 1 fall Myoma uteri + Bronchopneumonia),
- 1 » » » gelatinosus c. metast. peritonei.
- 1 » » » ex ulcere ventriculi + Cirrhosis hepatis incipiens
- 1 » » » Vegetationes carc. ovarii + Vit. org. cordis (Sten. ostii mitralis) + Endocarditis verrucosa valv. mitr. et aortae.
- 1 » » » + Tuberc. pulm. chron. et renum + Deg. amyl. lienis.
- 31) 1 » » peritonei (uteri prim.?) + Thromb. art. pulm. + Cardiosclerosis.
- 32) 1 » Hypernephroma renis dext. c. metast. lymphogland. et pulmonum + Thrombosis venae cavae infer. caps. suprarenalis c. metast. hepatis + Cirrhosis hepatis + Aortitis luetica.
- 33) 1 » Cancer prostatae c. metastas. ossium + Nephrosclerosis.
- 34) 2 » » uteri + (1 fall Diabetes mellitus, 1 fall Hydronephrosis + Nephrosclerosis).
- 35) 2 » » mammae + (1 fall Cancer pleurae et hepatis, 1 fall Cancer pulm.)
- 36) 1 » Glioma cysticum lobi frontalis.
- 1 » » cerebri lobi parietalis dext. + Bronchopneumonia.
- 1 » Melanosarcoma basis cranii fossae poster.
- 37) 1 » Abscessus colli et mediastini ant. + Pericarditis purulenta + Empyema + Bronchopneumonia.
- 38) 1 » Erysipelas faciei + Nephrosis acuta + Abscessus pulmonum.
- 39) 1 » » brachii + Bronchopneumonia + Pericarditis fibrinopurulenta + Endocarditis ulcerosa.
- 40) 3 » Febris typhoides + Bronchopneumoniae.
- 1 » » » + Bronchiectasiae.
- 1 » » » + Typhoma lienis + (Diabetes mellitus) + Bronchopneum.
- 1 » » » typhosa + Haemorrhagia intestinalis.
- 41) 37 » »Influenza epidemica» + Bronchopneumonia + (1 fall Thrombosis venae pulmonalis + Lipomatosis hepatis, 1 fall Pyelitis, 2 fall Synechia pericardii, 1 fall Bronchitis fibrinosa + Emphysema acutum, 1 fall Phlegmone emphysematosa).
- 14 » » » + Bronchopneumonia + Empyema + (4 fall Pericarditis, 1 fall Pneumothorax, 1 fall Erysipelas faciei + Myocarditis acuta + Pericarditis purulenta, 1 fall Pericarditis acuta + Nephrosis acuta, 5 fall Abscessus pulmonum).
- 6 » » » + Bronchopneumonia + Abscessus pulmonum + (1 fall Pyaemia + Infarctus part. lig. gastrocolici c. haemorrhagia intraperitoneal., 1 fall Nephrosclerosis + Colitis ulcerativa).
- 14 » » » + Bronchopneumonia + Nephrosis acuta + (1 fall Meningitis acuta).
- 2 » » » + Bronchopneumonia + Glomerulonephritis acuta + (1 fall Ulcera infecta laryngis c. Chondritide + Phlegmone colli et mediastini + Pericarditis purulenta).
- 2 » » » + Bronchopneumonia + Hydronephrosis chronica + (1 fall Nephrosis acuta).
- 2 » » » + Bronchopneumonia + Vit. org. cord. (Stenosis ostii mitralis).
- 1 » » » + Bronchopneumonia + » » » (Ins. et sten. ost. aortae).
- 1 » » » + Bronchopneumonia + » » » (Insuff. v. mitralis).
- 1 » » » + Bronchopneumonia + » » » (Ins. v. aortae + Myocarditis chron. + Nephrosclerosis).

- 6 fall: »Influenza epidemica» + Bronchopneumonia + Myocarditis acuta + (1 fall Nephrosis acuta).
- 8 » » » + Bronchopneumonia + Tuberculosis pulmonum + (1 fall Nephrosis acuta, 1 fall Parotitis, 1 fall Pneumonia acuta + Nephrosis chron.).
- 42) 2 » Haemorrhagia cerebri + Nephrosclerosis + (1 fall Pneumonia acuta + Cirrhosis hepatis).
- 43) 1 » Myelitis dorsalis + Anaemia gravis + Cystopyelitis + Bronchopneumonia.
- 44) 2 » Endocarditis acuta valv. mitralis et aortae + (1 fall Glomerulonephritis acuta + Myocarditis acuta, 1 fall Tuberc. pulm., renum et lymphogland. + Pericarditis tub.).
- 1 » » » valv. aortae + Bronchopneumonia.
- 45) 1 » Vit org. cordis (Insuff. et sten. ostii aortae et mitralis) + Pericarditis acuta + Endocarditis verrucosa + Lymphadenitis colli.
- 1 » » » » (Insuff. et sten. ostii mitralis, aortae et tricuspidalis) + Tuberculosis pulmonum.
- 1 » » » » (Stenosis et insuff. valv. mitralis) + Emollitio cruris ad pontem + Thrombosis art. mesenterii sup. c. ileo + Infarctus renis sin.
- 46) 3 » Cardiosclerosis + Nephrosclerosis + (1 fall Infarctus myocardii, 1 fall Cystae nonnullae cerebri + Cancer bronchiale pulm. sin. + Bronchopneumoniae, 1 fall Infarctus myocardii + Bronchitis acuta).
- 1 » » + Infarctus myocardii + Empyema pleurae.
- 1 » » + Thrombosis lat. ventriculi sin. cordis + Embolia art. mesenterii.
- 47) 2 » Bronchiectasiae + Bronchopneumoniae + (1 fall Tuberculosis pulmonum + Abscessus pulmonum, 1 fall Ulcera ventriculi et duodeni sanat. + Nephrosclerosis).
- 48) 6 » Pneumonia acuta + Nephrosclerosis + (1 fall Degeneratio myocardii).
- 2 » » + Nephrosis acuta + (1 fall Degen. cordis).
- 1 » » + Nephrosis chron.
- 1 » » + Meningitis acuta.
- 1 » » + Thrombosis venae iliacaе + Embolia art. pulmonalis.
- 1 » » + Ulcus ventriculi.
- 49) 1 » Abscessus pulmonum c. haemorrhagia + Suffocatio.
- 1 » » + Bronchopneumoniae + Pleuritis fibrinosa + Infarctus sept. lienis et renis.
- 50) 1 » Gangraena pulmonum + Aortitis luetica + Nephrosis chron. + Enteritis acuta.
- 51) 1 » Ulcus ventriculi + Enterocolitis chron. + Cystopyelitis chron.
- 2 » » + Nephrosclerosis.
- 1 » » sanat. + Stenosis cardiaе + Varices oesophageal. rupt.
- 1 » » + Thrombosis venae femoralis + Cystopyelonephritis chron.
- 1 » » + Parotitis suppurativa + Bronchopneumonia.
- 1 » » ad pancreat. perforans.
- 52) 1 » Abscessus chron. hepatis + Enterocolitis chronica.
- 53) 2 » Cirrhosis hepatis + Varices oesophageales rupt. + (1 fall Parotitis, 1 fall Haemorrhagia in ventricul. + Mesosigmoiditis).
- 1 » » + Papilloma ducti choledochi + Bronchopneumonia.
- 54) 4 » Nephrosis chronica + (1 fall Ascites + Erysipelas extrem. sanat. + Colitis uraemica + Peritonitis purulenta c. abscessu, 1 fall Emphysema pulmonum + Degen. cordis, 1 fall Cystitis chronica + Arteriosclerosis.)
- 3 » Glomerulonephritis chronica + (1 fall Parotitis + Bronchopneumonia, 1 fall Pericarditis haemorrhagica).
- 7 » Nephrosclerosis + (1 fall Colitis ulcerativa + Herpes zoster + Deg. amyloidea intestin., lienis et renum + Tuberc. pulmonum et intestin., 1 fall Hypertrophia cordis + Oedema pulmonum, 1 fall Degeneratio cordis + Bronchopneumonia, 1 fall Pacchymeningitis haemorrhagica interna + Haemorrhagia cerebri, 1 fall Arteriosclerosis cerebri + Emollitio recens cerebri hemispher. + Endocarditis verrucosa valv. aortae + Cancer cardiaе et pancreatis c. metastas. hepatis, 1 fall Cardiosclerosis + Thrombosis cerebri + Pneumonia acuta, 1 fall Cardiosclerosis + Struma).

Patienter döda innan de hunnit inskrivas.

- 1) 45-årig kv.: Diabetes mellitus.
- 2) 63- » » Neph. chron. int. + Sepsis + Thrombosis cordis + Infarct. infect. renum et lienis.
- 3) 27- » m.: Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitralis et aortae) + Endocard. verrucosa ulcerosa aortae + Pacchymeningitis haemorrhag.
- 4) 38- » » Glomerulonephr. chron. + Sepsis.
- 5) 78- » kv.: Thrombosis cerebri (nucl. central.) + Bronchopneumonia + Nephrosclerosis.
- 6) 65- » m.: Bronchopneumoniae confluent. (sept?).
- 7) 59- » kv.: Haemorrh. cerebri II hemispheri et pontis + Aortitis luet. + Nephrosclerosis
- 8) 19- » m.: Bronchiectasiae cavern. + Bronchit. purulenta + Abscessus cerebri metast. + Meningitis purulenta.
- 9) 73- » kv.: Emollitio pontis et cerebri + Bronchopneumonia + Nephrosclerosis.
- 10) 47- » m.: Pneumonia acuta + Pericarditis + Nephrosis ac.
- 11) 16- » » Tbc. miliaris + Meningitis tuberc. + Tbc. pulm. fere sanata.
- 12) 20- » kv.: Pneumonia ac.
- 13) 48- » » Haemorrh. cerebri (reg. cruris ad pontem) + Nephrosclerosis.
- 14) 31- » » Pneumon. ac d. + Bronchiectasiae cavernos. pulm. sin.
- 15) 71- » » Haemorrh. cerebri + Bronchopneumonia + Nephrosclerosis.
- 16) 32- » m.: Nephrosclerosis maligna.
- 17) 61- » kv.: Thrombosis cerebri + Aortitis luet. + Bronchopneumonia.
- 18) ? » m.: Intox. (ex aether. spir. camphor?).
- 19) ? » » Cystopyelonephritis apostematosa + Hypertrophia prostatae + Bronchopneumonia.
- 20) 41- » » Pneumonia ac. sin.
- 21) 24- » » Vit. org. cord. (Sten. ostii aortae) + Myocarditis chron.
- 22) 31- » kv.: Meningitis purulenta post otit. med.
- 23) 20- » » Vit. org. cordis (Sten. et ins. v. mitr.) + »Influenza».
- 24) ? » m.: Pneum. caseosa tub. et gelatin. pulm. sin + Nephrosis chron.
- 25) 50- » kv.: Vit. org. cordis (Sten. ost. mitralis + Sten. et ins. v. aortae) + »Influenza" c. bronchopn.
- 26) 29- » m.: Diabetes mellitus.
- 27) 63- » » Emollitio cerebri vetus + Haemorrh. cerebri recens + Nephrosclerosis.
- 28) ? » » Cystonephrosis + Hepar cysticus.
- 29) 32- » kv.: Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitral.) + »Influenza" c. bronchopneum.
- 30) 24- » » Diabetes mellitus + Bronchopneum. ex aspiratione.
- 31) 26- » » Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitr.) + »Influenza" c. bronchopneum. + Atrophia renis sin.
- 32) 44- » » Vit. org. cordis (Sten. ost. aortae) + »Influenza" c. bronchopneum.
- 33) 35- » » Septicopyæmia + Phlegmone thoracis + Empyema pleurae.
- 34) 69- » » Haemorrh. cerebri + Nephrosclerosis.
- 35) 47- » m.: »Influenza" c. bronchopneumonia + Pleuritis fibrinopurulenta + Cirrhosis hepatis + Enteritis acuta.
- 36) 54- » kv.: Glomerulonephritis chron. + Oedema pulm.
- 37) ? » m.: Haemorrhagia cerebri.
- 38) 27- » kv.: »Influenza" c. bronchopneum. + Morbus Basedowii.
- 39) 52- » m.: » c. » + Aortitis luet. + Hepar lobat.
- 40) 57- » » Arteriosclerosis art. coronar. + Oedema pulm.
- 41) 43- » kv.: Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitr. et aortae) + »Influenza" c. bron.
- 42) 40- » m.: »Influenza" c. bronchopneum. + Stenosis isthm. aortae c. aneurym. part. ascend.
- 43) 72- » kv.: Haemorrh. cerebri + Haematoma traum. subdurale.
- 44) 25- » » Vit. org. cordis (Ins. et sten. ost. mitr.) + »Influenza" c. bronchit. ac.
- 46) 20- » m.: »Influenza" c. bronchopneum. + Septum interventricul. incomplet.
- 47) 31- » kv.: Vit. org. cordis (Sten. ost. mitr.) + Cholelithiasis + »Influenza" c. bronch.
- 48) 50- » m.: Haemorrh. cerebri + Nephrosclerosis.
- 49) 62- » » Pneum. ac.

50)	33-årig	m.:	"Influenza" c. bronchopneum. + Synechia pericardii.				
51)	68- »	kv.:	Haematoma subdurale + Nephrosclerosis.				
52)	31- »	m.:	"Influenza" c. bronchopneum. + Tubercul. pulm.				
53)	? »	kv.:	» » » + » » + Pacchy-				
			mening. haemorrh. int.				
54)	70- »	»	Nephrosclerosis + "Influenza" c. bronchopneum.				
55)	26- »	m.:	Vit. org. cordis (Sten. et ins. v. mitralis) + "Influenza" c. bronchopneum.				
56)	29- »	»	"Influenza" c. bronchopneum + Empyema + Tubercul. pulm.				
57)	39- »	»	Pyæmia c. furunculosis. + Infarct. sept. pulm. + Nephrosis ac.				
58—126)	11—20- »	m.:	3 st. "Influenza" c. bronchopneum.				
	21—30- »	»	16 » » » »				
	31—40- »	»	15 » » » »				
	41—50- »	»	1 » » » »				
	51— »	»	1 » » » »				
	11—20- »	kv.:	6 » » » »				
	21—30- »	»	20 » » » »				
	31—40- »	»	6 » » » »				
	41—50- »	»	1 » » » »				
127—129)	31—40- »	m.:	1 » » » » + Empyema + Absc. pulmon.				
	21—30- »	kv.:	2 » » » » + » + » »				
130—134)	11—20- »	m.:	1 » » » » + » » »				
	21—30- »	»	1 » » » » + » » »				
	31—40- »	»	1 » » » » + » » »				
	41—50- »	»	1 » » » » + » » »				
	31—41- »	kv.:	1 » » » » + » » »				
135—138)	21—30- »	m.:	"Influenza" c. bronchopneum. + Abscessus pulm.				
	31—40- »	»	» » » » + » » »				
	21—31- »	kv.:	» » » » + » » »				
	31—40- »	»	» » » » + » » »				

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets *kirurgiska* avdelning
för år 1918 angående intagna sjukdomsfall och döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
I. <i>Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.</i> ¹⁾					
1	Fistula colli congenita.....	1	—	—	—
	Costa cervicalis.....	—	1	—	—
	Situs viscerum inversus	—	1	—	—
	Diverticulum Mæcheliï	2	—	—	—
	Megasigmoideum	1	—	—	—
	Phimosis.....	4	—	—	—
	Retentio testis	5	—	—	—
II. <i>Ålderdomssjukdomar.</i>					
7	Gangræna senilis	6	4	1	—
III. <i>Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>					
8	Abortus	—	13	—	—
10	Graviditas extrauterina	—	6	—	—
20	Pyelitis gravidarum	—	1	—	—
»	Hæmatocele retrouterina.....	—	1	—	—
IV. <i>Infektions- och andra parasitära sjukdomar.</i> ²⁾					
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	66	44	3	5
22	Erysipelas	1	3	—	1
24	Diphtheria	5	1	—	—
29	Influenza epidémica. Morbus Hispanicus	39	23	8	8
	Därav överflyttade från annan sjukhusets avdelning	19	10	4	5
33	Typhus abdominalis	2	1	—	—
42	Tuberculosis ³⁾	91	74	6	3
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis.....	7	3	1	—
	» ossium et articularum	33	27	1	2
	» bursæ et vaginæ tendinis.....	2	1	—	—
	» lymphoglandularum	6	22	—	—
	» renum	18	3	2	—
	» urogenitalis	17	7	—	—
	» mammæ	—	1	—	—
	» cutis	1	—	—	—
	» intestini	5	5	2	1
	» peritonei	2	5	—	—
44	Syphilis acquisita	6	7	—	1
	Därav primaria.....	1	—	—	—
45	Ulcus molle	3	—	—	—
46	Gonorrhœa ³⁾	38	92	—	—
	Urethritis gonorrhœica acuta.....	11	2	—	—
	Epididymitis »	1	—	—	—
	Stricture urethræ gonorrhœica	22	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholinitis gonorrhœica	—	3	—	—
	Endometritis, Salpingitis, Peritonitis.....	—	82	—	—
	Tendovaginitis gonorrhœica	—	2	—	—
	Rheumatismus »	4	3	—	—

¹⁾ Här avses sjukdomar, som uppträda inom första levnadsveckan, med undantag av syfilis.

²⁾ Utom barnsängsfeber.

³⁾ Här angives summa fall av ifrågavarande sjukdom.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
47	Actinomycosis	1	2	—	—
57:a	Febris. Febricula	1	1	—	—
57:b	Oxyuris	1	—	—	—
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
60	Leuchæmia.....	—	1	—	—
65	Icterus hæmolyticus.....	—	1	—	1
	Morbus Bantii	1	—	1	—
	<i>VI. Ämnesomsättningssjukdomar.</i>				
68	Diabetes mellitus	2	1	—	—
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
80	Meningitis cerebri. Meningitis cerebro-spinalis	1	—	—	—
82	Hæmorrhagia, thrombosis, embolia cerebri. Emollitio cerebri.....	1	—	1	—
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	1	1	1	—
89	Tabes dorsalis	1	—	—	—
94	Neuralgia nervi trigemini	1	1	—	—
	» ischiadici	1	—	—	—
95	Paralysis » facialis	—	1	—	—
96	Spasmus colli	1	—	—	—
101	Neurosis	1	3	—	—
	<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>				
102	Insania manico-depressiva	1	1	—	—
110	Psychosis Basedowii	—	1	—	—
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar</i>				
111	Pericarditis.....	1	—	—	—
	Morbus Pick	1	—	—	—
112	Endocarditis acuta	1	—	—	—
113	» chronica. Vitium organicum cordis ...	1	3	—	—
	» Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	1	—	—	—
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. Endarteritis.....	1	—	—	—
116	Phlebitis.....	—	3	—	—
117	Aneurysma.....	2	—	—	—
118	Varix	73	34	—	1
	Varicocele	12	—	—	—
	Tumores hæmorrhoidales	51	16	—	—
119	Thrombosis. Embolia	2	7	—	—
	<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>				
123	Sinitis frontalis	1	—	1	—
	» maxillaris.....	—	2	—	—
	» sphenoidalis	—	1	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	1	4	—	—
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chronica	1	—	—	—
130	Bronchiectasia	1	—	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	5	4	—	—
	» Bronchopneumonia acuta	4	1	—	—
136	Abscessus pulmonum	7	2	1	1
137	Gangræna »	2	—	1	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
140	Pleuritis. Empyema pleuræ ¹⁾	61	36	2	—
»	Fistula post empyemam operatam.....	1	—	—	—
<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	1	1	—	—
	Ulcus linguae.....	1	—	—	—
149	Parotitis.....	3	3	—	—
150	Stenosis oesophagi	—	1	—	—
153	Gastritis acuta	2	—	—	—
153a	» phlegmonosa.....	—	1	—	—
153b	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta.....	7	2	—	1
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni.....	44	36	6	1
156	Dilatatio ventriculi. Gastroptosis	—	2	—	—
158	Entero-colitis chronica	5	4	2	—
159	Appendicitis	131	146	3	1
160	Ileus. Volvulus. Invaginatio	20	9	5	2
161	Hernia	192	107	1	6
162	Fistula intestini.....	—	1	—	—
	Obstipatio	—	3	—	—
	Prolapsus recti	—	3	—	—
	Abscessus ad anum.....	21	5	—	—
	Fistula ani.....	6	2	—	—
	Fissura vel contractura ani.....	15	4	—	—
165	Cirrhosis hepatis	5	1	—	—
166)	Cholecystitis. Cholangitis. Cholelithiasis.....	18	49	2	—
167)					
166	Pericholecystitis adhæsiva	2	—	—	—
168	Icterus Icterus catarrhalis	1	—	—	—
169	Pancreatitis acuta.....	1	1	—	—
171	Peritonitis chronica. Adhæsiones	2	15	—	—
172	Torsio omenti majoris.....	—	1	—	—
»	Mesosigmoiditis	1	1	—	—
<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta.....	4	3	—	—
174	» » » » chronica.				
	Morbus Brighti.....	3	3	—	—
175	Pyelitis Cystopyelonephritis	11	15	2	—
176	Pyonephrosis.....	1	2	—	—
177	Nephrolithiasis	11	4	—	—
178	Hydronephrosis.....	1	2	—	—
179	Ren mobilis	—	3	—	—
180	Cystitis	20	9	—	—
184	Paranephritis.....	3	—	—	—
	Hæmaturia (av okänd orsak).....	6	2	—	—
	Fistula post nephrectomiam	—	2	—	—
<i>XIV. Könsorganens sjukdomar.</i>					
<i>A. Manliga könsorganen.</i>					
185	Hypertrophia prostatæ	28	—	1	—
187	Orchitis. Epididymitis	2	—	—	—
188	Phimosis. Paraphimosis	1	—	—	—
189	Balanitis.....	2	—	—	—

¹⁾ Dödsfallen efter »influenza»-empyemen upptagna under »Influenza».

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Hydrocele	19	—	—	—
	Spermatocele.....	1	—	—	—
	B. Kvinnliga könsorganen.				
190	Prolapsus vaginæ et uteri	—	14	—	—
191	Flexio et versio uteri	—	1	—	—
192	Vulvitis. Vaginitis	—	1	—	—
193	Endometritis. Polypus uteri.....	—	23	—	—
194	Salpingo-oophoritis. ¹⁾ Pelveoperitonitis.....	—	3	—	—
196	Amenorrhœa. Dysmenorrhœa. Menorrhagia	—	4	—	—
199	Mastitis	—	11	—	—
	XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.				
	Myitis. Rheumatismus musculorum				
202	Tendovaginitis	1	3	—	—
203	Bursitis. Hygroma	3	1	—	—
204	Synovitis. Arthritis.....	16	23	—	—
205	Polyarthritis rheumatica chronica.....	15	3	—	—
207	Arthritis deformans	—	1	—	—
208	Corpus liberum in articulo	7	2	—	—
211	Falsk ledställning	2	—	—	—
212	Scoliosis	1	—	—	—
212a	Pes varus et planus.....	1	—	—	—
212b	Hallux valgus	1	—	—	—
212c	Digitus malleus	7	9	—	—
	Deformatio sive dislocatio digiti	1	1	—	—
	Fractura male sanata	2	1	—	—
	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis.....	1	—	—	—
213	Chondritis typhosa	29	6	1	—
214	Exostosis	2	—	—	—
216	Morbus Schlatteri	1	1	—	—
	Tenoschisis inveterata	1	—	—	—
	Ganglion	1	—	—	—
	Contractura Dupuytren	—	1	—	—
		1	—	—	—
	XVI. Hudens sjukdomar.				
222	Eczema	2	—	—	—
227	Ulcus varicosum cruris	16	18	—	—
231	Furunculosis, Furunculus	7	2	—	—
232	Carbunculus	8	1	—	—
233	Gangræna	2	—	—	—
234	Tricophytia	1	—	—	—
236	Scabies	1	2	—	—
239	Verruca	—	1	—	—
240	Ossifikation i ärr.....	1	—	—	—
	Clavus	7	6	—	—
	Unguis incarnatus	2	4	—	—
	Dermatitis	—	3	—	—
	Ulcus	1	—	—	—
	Defectus cutis	2	—	—	—
	Cicatrix	—	1	—	—
	Atheroma	1	2	—	—
	Condylomata acuminata.....	—	1	—	—

¹⁾ Salpingitis gonorrhœica upptages under gonorrhæa.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	XVIII. Ögonsjukdomar.				
255	Ectropium	—	1	—	—
281	Chorioiditis exsudativa (non suppurativa). Retino- chorioiditis.....	—	1	—	—
	XIX. Svalster.				
301*	Fibroma.....	—	3	—	—
302	Lipoma	4	1	—	—
303	Chondroma	—	1	—	—
305	Myxoma.....	1	1	—	—
306	Angioma	1	1	—	—
307	Myoma	—	12	—	1
311	Myelocytoma.....	—	1	—	—
313	Papilloma	1	1	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	1	21	—	1
315	Sarcoma	8	9	—	1
316	Carcinoma	53	61	10	7
	» labii.....	1	—	—	—
	» linguæ	1	1	—	—
	» buccæ	1	—	—	—
	» palati	—	1	—	—
	» thyreoideæ	—	2	—	—
	» oesophagi	2	3	1	1
	» ventriculi	26	12	7	2
	» coli	7	6	2	—
	» recti.....	8	4	—	—
	» peritonei.....	1	—	—	—
	» pleuræ	—	1	—	1
	» vesicæ felleæ.....	—	4	—	2
	» penis	1	—	—	—
	» vesicæ urinariæ.....	1	1	—	—
	» vulvæ	—	2	—	—
	» uteri	—	7	—	—
	» ovarii	—	3	—	1
	» mammæ	—	10	—	—
	» ossium	1	1	—	—
	« lymphoglandularum.....	2	2	—	—
	» cutis	1	1	—	—
	Hypernephroma	—	3	—	—
317	Endothelioma	1	—	—	—
318	Blastoma teratoides.....	1	10	—	—
320	Tumor (utan patol. diagnos).....	2	8	—	—
	Struma	—	8	—	—
	XX. Andra sjukdomar.¹⁾				
323	Morbus Basedowii. Hyperthyreosis	—	17	—	—
326	Diabetes insipidus	1	—	—	—

¹⁾ Här avses sjukdomar, som ej lämpligen kunna hänföras till någon av föregående huvudgrupper.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 19
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
1. Hjärnan och huvudskålen:						
Abscess. cerebri.....	1	Explorativ trepanation. Prov- punktion.....	—	—	1	1283, dödsfall 42.
Abscess. capillitii	1	Incisioner.....	—	—	1	945, dödsfall 34.
Atheroma nuchae	1	Exstirpation.....	1	—	—	2511.
Sarcoma oss. parietal.	1	Provexcision. Röntgen.....	1	—	—	314.
Fibrosarcoma n. acustic.	1	Osteoplastisk trepanation. Exstirpation (2 séancer).....	—	—	1	289, dödsfall 86.
2. Ögonen o. örbitalhålorna:						
Ectropium palp. infer.	1	Plastisk operation. Fri trans- plantation av fett	1	—	—	184.
» » »	1	Plastisk operation	1	—	—	2229.
5. Ansiktet, munhålan och svalget:						
Paralysis n. facialis	1	Plastisk operation. Upphäng- ning av mungipan medelst silkestråd om okbågen	1	—	—	949.
Periostit. alv. supp.	4	Incision från utsidan	4	—	—	757. 884. 875. 2159.
» » »	1	» » mun	1	—	—	176.
» » »	2	» » Tandex- traktion.....	2	—	—	369, 2609.
Glossit. profunda	2	Incision	1	—	1	1633, 2428, dödsfall 44.
Furunculus faciei	2	Incisioner.....	1	—	1	1009, 1252, dödsfall 84.
» labii	2	»	2	—	—	818, 2079.
Parotit. supp.	4	»	4	—	—	1375, 2261, 2290, 2519.
Neuralgia n. trigemini	1	Alkoholinjektioner perifert ...	1	—	—	1205.
Fractura complic. mandibulae	1	Osteosyntes med metalltråd...	1	—	—	2237, sedermera extraherades tråden.
Epulis maxillae	1	Exstirpation.....	1	—	—	1786.
Fibrolipoma region. front. ...	1	»	1	—	—	412.
Sarcoma gland. submaxill. ...	1	»	1	—	—	610.
Sarcoma mandibulae.....	1	Utskrapning. Radium	1	—	—	1223.
Carcinoma maxillae	1	Trepanation av sinus maxilla- ris. Utskrapning. Radium...	1	—	—	1740.
Endothelioma mandibulae ...	1	Utskrapning. Radium	1	—	—	1132.
6. Halsen, larynx, trachea och oesophagus:						
Fistula colli congenit. infect.	1	Incision	1	—	—	218.
Kystoma colli congenit.	1	Exstirpation.....	1	—	—	1202.
Croup	1	Trakeotomi	—	—	1	Å med. avd.*)

*) Se avdelningen C. i redogörelsen över dödsorsakerna.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tracheolaryngit. fibrinos. c. stenosis.	3	Trakeotomi	—	—	3	Å med. avd.*) (p. morb. Hispanic). 319 347. 676. 853. 888. 995. 1005. 1195. 1199. 1239. 1251. 1302. 1311. 1591. 1650. 1658. 1690. 2084. 2449. 2450. 335. 484. 698. 1147. 1552. 1657.
Lymphom. colli tbc.	20	Exstirpation	20	—	—	
» » » supp. ...	6	Incision. Utskrapning	6	—	—	501, dödsfall 4. 2687.
Trombophlebit. purul. v. jugular. c. abscess.	1	Incisioner	—	—	1	
Actinomycosis colli c. abscess.	1	»	1	—	—	453. 1899.
Tic convulsiv	1	Avskärning av m. sternocleidomastoideus och trapezius ...	1	—	—	96, dödsfall 90. 1815. 2359.
Vulnus incisum laryngis	1	Sutur av larynx	1	—	—	
Carcinoma oesophagi	3	Gastrostomi enl. Witzel	2	—	1	
7. Sköldkörteln, parathyroida och thymus:						
Struma colloides	2	Ensidig thyreoidektomi	2	—	—	1218. 1441.
» » cystica	5	Enukleation av ena loben	5	—	—	275. 704. 1386. 2175. 2413.
» cystica	1	» » bägge loberna	1	—	—	2662.
» Basedowii	9	Ensidig thyreoidektomi	9	—	—	233. 508. 624. 700. 848. 1016. 1432. 1536. 1838.
» maligna	1	» »	1	—	—	638.
8. Thoraxväggen och thorax:						
Osteit. costae p. empyemat. oper.	1	Incision. Utskrapning	1	—	—	1185.
Chondrit. tbc. costae	7	Resektion. Sutur	7	—	—	434. 448. 748. 1756. 2066. 2295. 2606.
» » » c. abscess.	4	Incision. Utskrapning	4	—	—	448. 555. 755. 2385. 2558.
Osteit. tbc. sterni	1	» »	1	—	—	549.
Chondrit. typhos. costae c. abscess.	1	» »	1	—	—	2065.
Actinomycos. pulm. c. abscess. pariet. thorac.	1	» »	—	—	1	2385, död 1919.
Empyema pleuræ invet. c. fistula	1	Extrapleural torakoplastik	—	—	1	790, dödsfall 23.
Empyema pleuræ	82	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	65	—	16	254 (se dödsfall 80) 284. 384, dödsfall 41. 439. 455. 692. 872. 877. 881. 891. 1047. 1090. 1123. 1192. 1479, dödsfall 43. 1670 1688. 1761, dödsfall 7. 1791. 1810. 1813. 1825, dödsfall 8. 1840. 1872. 1946, dödsfall 83. 1494. 1967. 1975. 2143. 2205. Post morb. Hispanic.: 2186, dödsfall 9. 2298. 2242, dödsfall 10. 2232. 2269. 2270. dödsfall 11. 2294. 2304. 2305, torakocentes å andra sidan 2306. 2317. 2320. 2321. 2326. 2330. 2335. 2339. 2341. 2345. 2351. 2353. 2357. 2358, dödsfall 13. 2361, dödsfall 14. 2364. 2368. 2377, dödsfall 16. 2381. 2381. 2391. dödsfall 17. 2415. 2416. 2454. 2456. 2464. 2472, dödsfall 18. 2480. 2482.

*) Se avd. C. i redogörelsen över dödsorsakerna. †) Avförd som död å annat ställe.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Empyema pleuræ	2	Torakocentes	2	—	2485, 2487, 2496, 2512, dödsfall 19, 2521, 2607, 2615, 2619, dödsfall 20, 2692, 2707, 2712, 2744, död 1919, 2749, 2706.
Empyema interlob. pleuræ necess.	1	Incision. Dränage	1	—	443, 2305, revbensresektion och pleurotomi gjord på andra sidan.
Empyema pleuræ ex ulcere ventriculi perfor.	1	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	1	—	758.
Empyema pleuræ ex ulcere ventriculi perfor. ad pleur. p. carcinomat. ventr. operat.	1	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	1	—	1408.
Abscess. pulm.	1	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	—	(1)†	780 (se dödsfall 93.)
» »	3	Revbensresektion. Explorativ-pleurotomi och punktion ...	—	1	281.
» »	3	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	2	—	351, dödsfall 39. Post morb. Hispanic: 1380, 1918.
Haematothorax p. vulner. sclopetar.	1	Torakocentes. Aspiration ...	1	—	1189.
Vulnus sclopetar. pulm. sin.	1	Friläggning av hjärtat	—	—	131, dödsfall 128 (suspicio laesion. cordis, suicidium.)
Carcinoma sterni p. mammam operat.	1	Resektion av sternum	1	—	534.
Aneurysma venos. region. sternal.	1	Provincision	—	1	2199.
9. Bröstkörteln:					
Mastit. ac. supp.	6	Incision. Dränage	6	—	794, 1081, 1258, 1321, 1958, 2541.
» chron.	1	Provexstirpation	1	—	693 (suspicio carcinomat.)
» » c. abscess.	1	Exstirpation av mamma	1	—	650.
Tbc mammae	1	» » »	1	—	690.
Adenofibroma mammae	3	Exstirpation	3	—	118, 321, 826.
Carcinoma »	7	Radikaloperation enl. Halsted	7	—	357, 459, 477, 1041, 2034, 2248, 2288.
» »	1	Exstirpation av tumören	1	—	948 (Radikaloperation företogs ej på grund av hög ålder).
» » » reci-divans in loco.	1	» » »	1	—	959.
10. Ryggraden och ryggmärgen:					
Spondylit. tbc c. abscess.	3	Incision. Tömning av abscess. Jodoformglycerin. Sutur ...	3	—	2245/1917, 2649, 2662.
» » »	1	Aspiration. Jodoformglycerin.	1	—	2479.
» » » et c. paraplegia	1	Laminektomi. Tömning av abscess. Sutur	—	—	1273, dödsfall 33.
Fractura vertebræ cervicalis c. paraplegia	2	Laminektomi	—	—	302, dödsfall 119. 415 dödsfall 120.

†) Se not å sid. 44.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
11. Levern och gallvägarne:						
Cirrhos hepat.....	1	Provlaparotomi	—	1	—	2659 (suspicio <i>cholecystit.</i>)
Cholelithiasis c. <i>cholecystit.</i> ac. vel chron.	32	Cholecystektomi. Dränage ...	30	—	2	12. 23. 112. 236, sedermera adhe- rens- lösning och G.-e. r. p. för <i>duodenal-</i> <i>stenos.</i> 259. 747. 897. 1159. 1232. 1486. 1517. <i>dödsfall</i> 38. 1520. 1544. 1586. 1676. 1774. <i>dödsfall</i> 75. 1948. 1953. 1991. 2055. 2068. 2101. 2369. 2380. 2410. 2455. 2484. 2533. 2564. 2566. 2745.
Cholelithiasis c. <i>cholecystit.</i> ac. vel chron.	1	Cholecystektomi. Sutur.....	1	—	—	367, samtidigt opererad för <i>ulcus ven-</i> <i>triculi.</i>
Cholelithiasis c. <i>cholecystit.</i> chron.	1	Cholecystendys	1	—	—	1335, samtidigt opererad för <i>ulcus ven-</i> <i>triculi.</i>
Cholecystit. ac.	1	Cholecystostomi	1	—	—	496, ej radikalopererad på grund av pats dåliga allmäntillstånd (tbc pulm.) 290, appendix togs. 1342
Pericholecys'tit. adhaesiva.....	2	Laparotomi. Adherenslösning	2	—	—	
» » c. ictero grav.	1	Cholecystogastrostomi	1	—	—	1766.
Cholecystit. ac gangraen. perfor. c abscess.....	1	Tömning av abscess. Dränage	—	—	1	2671, <i>dödsfall</i> 76.
Carcinoma vesic felleae	1	Cholecystektomi	—	—	1	18, <i>dödsfall</i> 105.
» » c. metastat. hepatis et peritonei	3	Provlaparotomi	—	1	2	1528, <i>dödsfall</i> 106. 1587. 2009, <i>döds-</i> <i>fall</i> 107.
Suspicio <i>cholecystit.</i>	1	»	1	—	—	1882.
12. Pankreas:						
Pancreatit. suppur. c. pericho- lecystit. purul	1	Tömning av abscess. Dränage	1	—	—	} 1474.
D:o	1	Dränage av pankreas. Chole- cystostomi	1	—	—	
13. Mjälten:						
Morbus Bantii.....	1	Splenektomi.....	—	—	1	1057, <i>dödsfall</i> 36.
14. Magsäcken och duodenum:						
Gastroptosis.....	2	Ventrikelfixation enl. <i>Pagen-</i> <i>stecher</i>	2	—	—	2528. 1917, 922.
Gastrit. phlegmonosa.....	1	Provlaparotomi. Punktion av ventrikelvägg	1	—	—	1901.
Ulcus ventriculi	1	Invikning av såret	1	—	—	367, samtidigt op. för <i>cholelithiasis.</i>
» » c. haemorrhagia	2	» » »	2	—	—	1861. 2061, provexcision på misstanke på carcinom.
» » » »	1	Provlaparotomi	1	—	—	2067.
Ulcus ventriculi	6	Excision	6	—	—	122. 362. 368. 854. 2148. 2610
» »	3	» G.-e. r. p.....	1	—	—	7. 818, <i>dödsfall</i> 45. 1176, <i>dödsfall</i> 46.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Ulcus ventriculi	3	G.-e. r. p.	3	—	—	150, 1044, 1680.
» »	3	G.-e. r. a.	2	—	1	1883, 1976, dödsfall 52, 2001.
» »	2	G.-e. a. a. E.-a.	2	—	—	1612, 1769.
» »	5	G.-e. r. p. Blockage av pylorus enl. <i>Girard</i>	4	—	1	514, 735, 1612, sedermera gjordes G.-e. a. a. E.-a. samt <i>gastrostomi</i> enl. <i>Kader</i> , 1639, 1785, dödsfall 50.
» »	1	G.-e. r. a. Blockage av pylorus genom invikning	1	—	—	177.
» »	2	Invikning av ventrikelsår. Blockage av pylorus med fri transplantation av fascia. G.-e. r. p.	2	—	—	535, 1356.
» »	5	Gastropylororesektion. G.-e. r. p. (<i>Billroth II</i> modif. <i>Krönlein-Miculicz</i>)	3	—	2*	1226, dödsfall 48, 1335, samtidigt opererad för <i>cholelithiasis</i> , 1540, dödsfall 47, 2465, 2552.
» » bisacat.	1	Gastroplastik	1	—	—	119.
Ulcus duodeni	3	G.-e. r. p.	3	—	—	81, 717, 912.
» »	5	G.-e. r. p. Blockage av pylorus enl. <i>Girard</i>	4	—	1	9, 316, 343, 1605, 2246, dödsfall 49.
» »	3	G.-e. r. p. Blockage av pylorus genom invikning	3	—	—	235, 996, 1178.
Adhaesion. p. ulcer. ventric. operat. (G.-e. r. p.)	1	Adherenslösning	1	—	—	1163.
Suspicio ulcer. ventric. sive duodeni	3	Provlaparotomi. Appendektomi	3	—	—	80, 572, 1049.
D:o	3	Provlaparotomi.	3	—	—	405, 1146, 1738.
Ulcus ventric. vel duodeni perfor.	6	Gastro-vel duodenorafi	5	—	1	324, 833, 1243, 1871, dödsfall 51, 2397, senare tömning av <i>subfrenisk abscess</i> , 2705.
D:o	3	» » G.-e. r. p.	3	—	—	2617, 2737, 2738.
D:o c. abscess. subphren.	1	Laparotomi. Dränage.....	1	—	—	1408, sedermera opererad för <i>empyema pleurae</i> .
Ulcus ventric. perfor. et hernia in burs. omental.....	1	Gastrorafi. Reposition av tarmar. Mesokolorafi.....	1	—	—	267.
Suspicio ulcer. ventric. perfor	1	Provlaparotomi.	1	—	—	1097, sedermera opererad för <i>volvulus intestini</i> .
Suspicio ruptur. ventric.	1	»	1	—	—	91.
Carcinoma ventriculi	10	Gastropylororesektion. G.-e. r. p. (<i>Billroth II</i> modif. <i>Krönlein-Miculicz</i>).....	5	—	*)	221, dödsfall 92, 251, 780, dödsfall 93, 955, dödsfall 94, 1341, dödsfall 95, 1663, 2123, 2173, 2494, dödsfall 100, 2499.

*) Mortaliteten efter ventrikelsektioner i jämförelse med föregående år anmärkningsvärt hög. Åren 1911—1916 gjordes för godartade ventrikelläkomor 47 resektioner med 1 dödsfall, för cancer 21 resektioner utan dödsfall. År 1917 gjordes 13 resektioner för godartade ventrikelläkomor med 2 dödsfall och 5 för cancer med 2 dödsfall.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Carcinoma ventriculi inextirp.	5	G.-e. r. p.	4	—	1	1144. 1287. 1682, sedermera gjordes. G.-e. a. a. E.-a, dödsfall 98. 2325. 2675.
» » »	2	Gastrostomi enl. <i>Witzel</i>	2	—	—	428. 1490.
» » »	9	Provlaparotomi	—	9	—	880. 911. 1308. 1541. 1584. 1714. 1752. 2458. 2578.
c. ascit.	1	Laparocentes	1	—	—	2086.
Suspicio carcinom. ventric. ...	2	Provlaparotomi	2	—	—	873. 1509.
Carcinoma ventriculi perfor. ...	2	Gastroraf.	1	—	1	1547, dödsfall 97. 1831.
Polyp. mucos. ventric.	1	Extirpation	1	—	—	382.
15. Jejunum, ileum och colon:						
Megasigmoideum	2	Sigmoidea-resektion	2	—	—	388. 767.
Enterit. ac. c. peritonit. purul.	1	Uttorkning. Enterotomi. Mjölkn- ning. Gastro- o. caekostomi enl. <i>Witzel</i>	—	—	1	2673, dödsfall 53.
Colit. ulceros.	2	Caekostomi enl. <i>Witzel</i>	1	—	1	1022, dödsfall 54. 1063.
» »	2	Caeko- och sigmoideostomi enl. <i>Witzel</i>	1	—	1	1812, dödsfall 55. 1876, senare slöts hägge fistlarna,
» »	1	Provlaparotomi	1	—	—	2286 (<i>suspicio perfor.</i>).
Mesosigmoidit. adhaesiva	1	Lösning av adherenser	1	—	—	1327
Tbc. intestin ilei	3	Enteroanastomos	2	—	1	436, dödsfall 25. 1060. 1106, <i>appendix</i> <i>togs.</i>
» » »	1	Fistel å tunntarm	—	—	1	1981, dödsfall 26.
» caeci	1	Appendektomi	1	—	—	538.
» »	2	Resektion av caecum och colon ascendens. Ileotransversosto- mi	2	—	—	629. 2265, tidigare appendektomi; se föregående.
Suspicio tbc. intestin.	1	Provlaparotomi	1	—	—	518.
Typhus abdominalis	1	Appendektomi	1	—	—	1879 (<i>suspicio appendicit.</i>)
Ulcus typhos. ilei perfor. c. peritonit.	1	Tarmsutur	1	—	—	Med. avd.
Volvulus intestin. ten.	1	Tunntarmsresektion	1	—	—	2437.
» » »	2	Reposition. Tarmpunktion. Mjölkning	1	—	1	1097, tidigare laparotomi på <i>suspicio</i> <i>ulcer. ventric. perfor.</i> 1364, dödsfall 68.
» » »	1	Reposition. Mjölkning	1	—	—	1091
Volvulus flexur. sigmoid.	1	Sigmoidea-resektion	—	—	1	361, dödsfall 61.
» » »	1	Adherenslösning. Reposition	1	—	—	1848.
Gangraena intestin. ten. e myom. permagn.	1	Palliativ bukdränage	—	—	1	1442, dödsfall 88. (Pats tillstånd till- lät ej annat ingrepp.)
Gangraena intest. ten. e strang- ulation. ilei	3	Resektion av tunntarm	2	—	1	882. 1645, dödsfall 64. 2319.
Ileus strangulation.	7	Lösning av strangulation	6	—	1	609. 716. 1149, opererad för <i>appendicit.</i> 1427. 2000. 2045, dödsfall 66. 2478.
» »	2	Lösning av strangulation. Tarm- punktion	1	—	1	591. 770, dödsfall 62.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frik eller förbättrad	oförbättrad	död	
Ileus strangulation.	1	Lösning av strangulation. Ileostomi	1	—	—	1910.
» »	1	Lösning av strangulation. Sigmoidotransversostomi	—	—	1	2002, dödsfall 65.
» » e. divertic. Maechelii	2	Lösning av strangulation. Exstirpation av divertikel	2	—	—	1927, 2473.
Ileus obturation. e tumor.....	1	Caekostomi enl. <i>Witzel</i>	1	—	—	1591, pat avböjde radikaleperation.
» paralyt.	2	Laparotomi. Tarpunktion...	2	—	—	1035, 1260, (Bägge i samband med ka rotsdiet.)
» »	1	Caekostomi enl. <i>Witzel</i> . Gastrostomi enl. <i>Kader</i>	1	—	—	1732.
» » p. nephrectomiam	1	Caekostomi enl. <i>Witzel</i>	—	—	(1)†	205 (se dödsfall 27.)
Ruptura intestin. ten. traumat.	3	Tarmsutur	3	—	—	591. 1235 (efter taxis i hemmet för kr ralbräck). 2178.
Carcinoma caeci.....	1	Tarmresektion. Ileotransversostomi	1	—	—	655.
» coli	1	D:o	1	—	—	1765.
» »	3	Tarmresektion. Colo-colostomi	2	—	1	953 (i två seancer) 1053, tidigare Wi zelfistel å caekum för ileus. 1269, tid gare Witzelfistel å caekum för ileu. dödsfall 102.
Carcinoma flexur. sigmoid. ...	1	Tarmresektion. Anus praeternaturalis	1	—	—	2095.
» coli	1	Caekostomi enl. <i>Witzel</i>	—	—	1	1776, senare adherenslösning och enter anastomos för ileus, dödsfall 103.
» » inextirp.....	1	Sigmoideostomi enl. <i>Witzel</i> ...	1	—	—	1085.
Suspicio tumor. coli	1	Provlaparotomi	1	—	—	2064.
16. Appendix vermiformis:						
Appendicit. ac. vel subac. vel chron. et ac.	89	Appendektomi. Sutur	89	—	—	4. 87. 145. 146. 198. 199. 229. 294. 297. 304. 328. 353. 377. 427. 541. 547. 551. 604. 611. 631. 654. 699. 705. 712. 717. 723. 765. 792. 796. 824. 857. 870. 911. 946. 974. 955. 992. 1052. 1111. 1121. 1129. 1153. 1233. 1254. 1259. 1276. 1289. 1318. 1323. 1350. 1369. 1370. 1400. 1401. jodoformglycerin för tbc. peritonei. 1431. 1437. 1462. 1470. 1500. 1501. 1554. 1573. 1602. 1700. 1744. 1751. 1755. 1821. 1862. 1911. 2105. 2110. 2126. 2219. 2269. 2324. 2384. 2453. 2476. 2500. 2515. 2521. 2568. 2651. 2680. 2681. 2703. 2719. 2731.
Appendicit. ac. gangr.	48	Appendektomi. Sutur	48	—	—	17. 207. 210. 219. 274. 277. 308. 505. 531. 585. 639. 640. 673. 821. 926. 944. 1007. 1071. 1086. 1099. 1125. 1170. 1181. 1207. 1265. 1266. 1334. 1379. 1433. 1591. 1648. 1701. 1795. 1885. 1961. 1980. 1981. 1986. 2018. 2190. 2204. 2207. 2333. 2401. 2505. 2535. 2538. 2714.
Appendicit. ac. gangr.	4	Appendektomi. Dränage	4	—	—	195. 381. 1624. 2657.
» » » perfor...	3	» »	3	—	—	762. 1908. 2236.
» » » » ...	1	» Sutur	1	—	—	1275.

†) Se not å sid. 44.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Appendicit. ac. gangr. perfor. c. abscess	29	Appendektomi. Dränage	28	—	1	136. 168. 264, sedermera tömning av <i>Douglas-abscess</i> . 401. 546. 668. 687. 776. 845. 1105. 1160, sedermera tömning av <i>intraperitoneal abscess</i> . 1264. 1374. 1377. 1452. 1469. 1530. 1576. 1595. 1708. 1753. 1772. 1867. 1952. 2090, sedermera tömning av <i>intraperitoneal abscess</i> . 2243. dödsfall 60, 2315, adherenslösning för <i>ileus</i> . 2497. 2750.
D:o	18	Tömning och dränage	16	—	2	99, dödsfall 57. 109. 355, sedermera tömning av <i>Douglas-abscess</i> . 494. dödsfall 59. 573. 901. 1227. 1272. 1357. 1606. 1797. 1868. 1228. 1934. 2277. 2425. 2507. 2547.
D:o	1	Appendektomi. Uttorkning. Suture	1	—	—	1495, sedermera tömning av <i>intraperitoneal abscess</i> .
Appendicit. ac. gangr. perfor. c. peritonit lib. diff. purul.	20	Appendektomi. Dränage	19	—	1	147, sedermera tömning av <i>Douglas-abscess</i> . 215. 450, dödsfall 58. 680. 772. 932, 1149, sedermera adherenslösning för <i>ileus</i> . 1196. 1338. 1375, sedermera tvenne gånger tömning av <i>Douglas-abscess</i> samt incisioner för <i>parotit</i> . 1378. 1794. 1817. 1913. 1938, sedermera tömning av <i>intraperitoneal abscess</i> . 2069. 2137. 2138. 2548. 2731.
Appendicit. chron.....	26	Appendektomi. Suture	25	—	1	115. 424. 463, samtidigt <i>Bassini</i> för <i>inguinalbräck</i> . 469. 493. 574. 582. 588. 645, samtidigt radikaloperation för <i>hernia ventral. in cicatrice</i> . 806. 857. 1063, samtidigt <i>Alexander-Adams</i> operation för <i>retroflexio uteri</i> . 1167. 1306. 1372. 1502. 1636. 1724, samtidigt exstirperades en <i>ovariacysta</i> , dödsfall 87. 1803. 1819. 1907. 1993. 2109. 2561, samtidigt oophorektomi för <i>oophorit. chron</i> . 2570. 2630.
Appendicit. tbc.	1	Appendektomi. Suture	1	—	—	1712, sedermera <i>resektion</i> av caecum samt <i>ileotransversostomi</i> .
Fistula p. appendectomiam ...	2	Excision av fisteln	2	—	—	353, samtidigt exstirperades en <i>ovariacysta</i> . 1495.
Vid laparotomi för andra åkommor	30	Appendektomi en passant.....	30	—	—	2554/1917. 86. 149. 230. 234. 245. 252. 463. 618. 675. 702. 815. 827. 862. 1109. 1194. 1209. 1385. 1388. 1458. 1472. 1728. 2125. 2130. 2248. 2470. 2559. 2584. Genom bräcksäck: 331. 622.
17. Bräck:						
Hernia inguinal. (hos män) ...	46	Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	46	—	—	155. 162. 213. 231. 240. 331. 404, samtidigt <i>ablatio testis</i> för <i>kryptorchism</i> . 463, samtidigt provlaparotomi för <i>suspicto tumor. coli</i> . 498. 509. 575. 578. 601. 657. 726. 844. 863. 1026. 1070. 1225. 1294. 1298. 1305. 1365. 1373. 1583. 1638. 1870. 1886. 1889. 1919. 1941. 1964. 2041. 2076. 2139. 2263. 2371. 2393, samtidigt <i>ablatic testis</i> för <i>kronisk epididymit</i> . 2403. 2442. 2492. 2493. 2522. Dubbelsidigt: 786. 1704.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	
Hernia inguinal. (hos män)...	75	Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	74	—	1 13. 16. 90. 162. 163. 211. 241. 317. 323. 330. 349. 350. 422. 475. 497. 504. 678. 694. 797. 823. 829. 849. 894. 936. 1024. 1033. 1048. 1103. 1116. 1143. 1270. <i>dödsfall 65.</i> 1298. 1351. 1406. 1407. 1440. 1444. 1463. 1489. 1571. 1589. 1617. 1672. 1693. 1727. 1750. 1758. 1779. 1780. 1814. 1829. 1851. 1916. 2029. 2057. 2171. 2275. 2444. 2467. 2526. 2567. 2665. 2701. 2709. 2728. Dubbeltdigt: 123. 537. 607. 1064. 1131. 1546. 1601. 1745. 1790. 2096.
» » congen. c. hydrocele testis	2	Radikaloperationer enl. <i>Schultén</i> och <i>Winckelmann</i>	2	—	—
Hernia inguinal. (hos kvinnor)	14	Radikaloperation.....	14	—	—
Svaghet i bräckkanal.....	1	Bassinisuturer	1	—	—
Hernia inguinal. recidiv. (hos män)	3	Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	3	—	—
D:o	3	» » <i>Schultén</i>	3	—	—
Hernia inguinal. incarc. (hos män)	7	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	7	—	—
Hernia inguinal. incarc. (hos män)	9	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	9	—	—
D:o c. hydrocele testis.....	1	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Schultén-Winckelmann</i> .	1	—	—
Hernia inguinal. incarc. et retentio testis	1	Herniotomi. Orchidomobilisation enl. <i>Bévan</i> . Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	1	—	—
Hernia inguinal. incarc. c. gangraena et perforation. ilei.	1	Herniotomi. Ileorafi. Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	1	—	—
Hernia inguinal. incarc. c. gangraena et perforation. intestin. ten. et c. abscess.	1	Incision. Dränage.	—	—	1
Hernia crural.....	42	Radikaloperation enl. <i>Fabricius- v. Frey</i>	41	—	1 2375, <i>dödsfall 71.</i>
Hernia crural. recidiv.	2	Radikaloperation enl. <i>Fabricius- v. Frey</i>	2	—	—
» » incarc.	60	Herniotomi. Radikaloperation enl. <i>Fabricius- v. Frey</i> .	56	—	4 186. 263. 360. 375. 423. 470. 489. 516. 527. 581. 583. 606. 660. 812. 887. 909. 947. 960. 993. 1030. 1058. 1065. 1089. 1092. 1154. 1197. 1212. 1261. 1293. 1314. 1317. 1395. 1413. 1504. 1604. 1613. 1631. 1659. 1739. 1763. 2048. 2070. 2174. 2223. <i>dödsfall 68.</i> 2274. <i>dödsfall 69.</i> 2332. <i>dödsfall 70.</i> 2424. 2460. <i>dödsfall 72.</i> 2466. 2471. 2520. 2581. 2587. 2600. 2620. 2626. 2634. 2608. 2721. 2740.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hernia crural. incarc. c. gangraena partial. ilei	2	Herniotomi. Invikning av gangränös fåra. Radikaloperation enl. <i>Fabricius- v. Frey</i> .	2	—	—	462. 2730.
Hernia crural. incarc. c. gangraena ilei	1	Herniotomi. Tunntarmsresektion. Radikaloperation enl. <i>Fabricius- v. Frey</i>	1	—	—	143.
Hernia umbilical.	1	Radikaloperation	1	—	—	1224.
Hernia umbilical. incarc.	2	Herniotomi. Radikaloperation	1	—	1	1553. 2502, dödsfall 73.
Herniaumbilical. incarc. c. gangraena ilei.	1	» Tunntarmsresektion. Radikaloperation	1	—	—	1735.
Hernia lineæ albæ	5	Radikaloperation	5	—	—	441. 635. 1890. 2180. 2609.
» ventral. in cicatrice ...	6	Radikaloperation	6	—	—	86. 188. 645. 1198. 1452. 2439.
» burs. omental.	1	Mesokolorafi	1	—	—	267, samtidigt opererad för <i>ulcus ventr. perfor.</i>
18. Rektum och anus:						
Prolapsus recti p. carcinomat. recti operat.	1	Sigmoideostomi enl. <i>Witzel</i> . Excision av rektalslemhinna	1	—	—	695.
Fissura et contractura ani ...	19	Dilatation forcée	19	—	—	139. 180. 452. 553. 683. 718. 899. 910 1102. 1204. 1426. 1454. 1467. 1680. 1808. 1874. 1977. 2394. 2654
Abscess. ad anum	12	Incision. Dränage	12	—	—	121. 224. 285. 394. 478. 883. 1101. 1173. 1497. 2255. 2421. 2621
» » »	13	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum	13	—	—	2650/1917. 411. 499. 771. 1045. 1247. 1396. 1559. 1865. 2104. 2177. 2469. 2583
Fistula ani	8	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum	8	—	—	250. 395. 532. 554. 798. 839. 921. 1405.
Tumor. haemorrhoid.	61	Dilatation forcée. Exstirpation	61	—	—	35. 81. 97. 104. 194. 359. 420. 476. 524. 597. 609. 633. 652. 667. 672. 739. 891. 899. 930. 998. 1012. 1180. 1213. 1279. 1288. 1299. 1300. 1301. 1343. 1381. 1392. 1393. 1449. 1467. 1478. 1482. 1513. 1537. 1538. 1588. 1807. 1925. 2022. 2037. 2100. 2129. 2140. 2155. 2318. 2366. 2395. 2438. 2492. 2495. 2514. 2553. 2562. 2653. 2656. 2704. 2720.
Polyp. recti	1	Dilatation forcée. Exstirpation	1	—	—	1190.
Carcinoma recti	1	Abdomino-sakral resektion av rektum i två séancer	1	—	—	1234. } samma patient
» » operat.	1	Sfinkterplastik	1	—	—	2005. }
» » »	1	Dilatation forcée. Radium ...	1	—	—	2498.
» » » inextirp.	7	Sigmoideostomi	6	—	1	103. 437. 510. 587. 616, dödsfall 104. 632. 2531.
19. Bukväggen och peritoneum:						
Fibromyoma pariet. abdomin. (rektusskidan)	1	Exstirpation	1	—	—	2430.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tbc peritonei	5	Laparotomi. Jodoformglycerin	5	—	—	85. 984. 1027. 1402, samtidigt operera för appendicit. 1505.
» »	1	Ileostomi	—	—	1	1981, dödsfall 26.
» » c. ascit.	1	Laparocentes	1	—	—	2303.
Abscess. intraperitoneal. p. appendicit. perfor. c. peritonit. purul. lib. vel. c. abscess. operat.	4	Laparotomi. Tömning. Dränage	4	—	—	1160. 1495. 1938. 2000.
Abscess. foss. Douglas. p. appendicit. perfor. c. peritonit. purul. lib. vel. c. abscess. operat.	3	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	3	—	—	147. 246. 1375, tvenne gånger.
D:o	1	Kolpotomi. Dränage	1	—	—	355.
Suspicio abscess. intraperitoneal. postoperat. (cholecystektomi)	1	Växelsnitt. Punktion. Dränage.	1	—	—	2068.
Abscess. subphren. p. ulcer. duodeni perfor	1	Incision. Dränage	1	—	—	2397.
Suspicio abscess. subphren. p. osteomyelit. vertebr. lumbal.	1	Revbensresektion. Transpleural exploration	—	—	(1)†	254 (se dödsfall 81).
Adhaesion. intraperitoneal. ...	11	Adherenslösning. Svinister ...	11	—	—	194. 206. 347. 614. 729. 885. 1609. 2047. 2291. 2433. 2722.
D:o postoperat. c. stenosis duodeni	2	» G.—e. r. p.	2	—	—	2398 (p. cholecystectomiam) 2462.
Ascites (Morbus Pick)	1	Dränage av bukhålan subkutan med kalvartär	1	—	—	} 1902.
D:o	1	Laparocentes	1	—	—	
D:o	1	Operation enl. Talma	1	—	—	
Ascites e metastat. sarcomat. peritonei p. sarcomat. ovar. operat. (1917)	1	Laparocentes	—	1	—	430 (upprepade gånger).
Carcinos. peritonei c. ascit. ...	1	»	—	1	—	1523 (upprepade gånger).
Fibrosarcoma retroperitoneal. inextirp.	1	Provlaparotomi	—	1	—	389.
Torsio oment. major	1	Omentresektion	1	—	—	252, appendektomi en passant.
20. Njurar och ureterer:						
Hydronephrosis	1	Nefrektomi	1	—	—	1352.
»	1	Uretero-pyeloplastik	1	—	—	1420.
Abscess. perinephrit	3	Incision. Dränage	3	—	—	327. 417. 2021.
Tbc. renis	16	Nefrektomi	13	—	3	132. 141. 205, sedermera caekostomi för ileus paralytic., dödsfall 27. 386. 487. 488. 649. 966. 1034. 1216, dödsfall 28. 1326. 1383. 1480. 1723, dödsfall 29. 2014. 2297.
» »	2	» efter friläggning av andra njuren	2	—	—	1156. 1415.
» » partim extirp. (1917)	1	Fullständig nefrektomi	1	—	—	435.
Suspicio tbc. renis	1	Explorativ friläggning	1	—	—	2457.
Fistula tbc. p. nephrectomiam	2	Revision	2	—	—	487. 1108.
Abscess. tbc. p. nephrectomiam	1	Incision	1	—	—	2249.

†) Se not å sid. 44.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Nephropyelolithiasis	1	Nefro-pyelo-litotomi	1	—	—	492.
Pyelolithiasis	1	Pyelolitotomi	1	—	—	1329.
Pyelo-ureterolithiasis	1	Pyelo-uretero-litotomi	1	—	—	609.
Hypernephroma renis	2	Nefrektomi	2	—	—	164. 653.
D:o inextirp. ...	1	Provincision	—	1	—	2149.
Haemorrhagia renis essential... ..	2	Dekapsulation	1	1	—	1570. 1978, sedermera <i>nefrektomi</i> .
D:o	1	Nefrektomi	1	—	—	2024, förut <i>dekapsulation</i> (se 1978).
21. Urinblåsan:						
Cysta urachi c. concremento..	1	Exstirpation	1	—	—	2556.
Lithiasis vesic. urinar.	1	Sectio alta. Extraktion	1	—	—	1112.
Papilloma » »	2	» » Exstirpation	2	—	—	684. 2508.
Carcinoma » »	1	» » »	1	—	—	1145.
Corpus alien. in vesic. urinar.	1	» » Extraktion	1	—	—	1569 (spets av <i>Nélaton</i> -kateter).
22. Prostata:						
Hypertrophia prostatae	5	Transvesikal prostatektomi ...	4	—	1	141. 1281, <i>dödsf.</i> 79. 1979. 2189. 2280.
» »	1	Epicystostomi	—	—	1	1416, <i>dödsfall</i> 80.
23. Urinröret och penis:						
Phimosis	4	Plastisk operation	4	—	—	663. 1570. 1904. 1972.
» et balanit. gangraen.	1	Dorsalsnitt. Tamponad.	1	—	—	749.
Stricturea urethrae c. retentione urinæ.....	1	Plastisk operation	1	—	—	2614.
Stricturea urethrae c. retentione urinæ total.	1	Blåspunktion. Temporär suprapubisk blåsdränage med ureterkateter.	1	—	—	268.
Abscess. periurethral	1	Incision.....	1	—	—	2004.
Polyp. urethrae	2	Exstirpation	2	—	—	2144. 2250.
Carcinoma penis.....	1	Amputation av penis.....	1	—	—	1950.
24. Testikel, bitestikel, sädessträng, sädesblåsa, skrotum:						
Retentio testis	2	Ablatio testis. Bassinisuturer	2	—	—	297. 685.
» »	2	Orchidopexi.....	2	—	—	2344. 2376.
Epididymit. chron	2	Ablatio testis. Bassinisuturer	2	—	—	803. 876.
» » gonorrh. c. fistula	1	» » »	1	—	—	226.
Orchit. luetic.	2	» » »	2	—	—	1895. 2035.
Epididymit. tbc.	3	Epididymektomi. Resektion å vas. Bassinisuturer	2	—	(1)†	1326. 1448. 1723. (se dödsfall 29.)
» »	6	Ablatio testis. Bassinisuturer.	6	—	—	146. 228. 1295. 2072. 2184. 2307.
» » c. abscess ...	2	» » Tömning av abscess	2	—	—	280. 523
Varicocele	11	Exstirpation av vener.....	11	—	—	341. 385. 471. 536. 568. 626. 871. 902. 1135. 1182. 2100.
Hydrocele testis	12	Operation enl. <i>Winkelmann</i> ...	12	—	—	40. 398. 627. 1524. 1642. 1684. 1709. 1863. 2058. 2182. 2412. 2640.
» »	1	Punktion	1	—	—	1445.
» funiculi.....	4	Exstirpation	4	—	—	613. 1056. 1779. 2525

†) Se not å sid. 44.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Sarcoma testis.....	2	Ablatio testis. Bassinisuturer..	2	—	—	201. 2231.
Haematoma traumat. funiculi	1	Uttömning. Bassinisuturer ...	1	—	—	406 (opererad på <i>suspicio hernia inguin. incarcerated.</i>)
<i>25. Kvinnliga genitalorganen:</i>						
Cysto- et proctocoele vaginalis.	7	Främre kolporafi. Kolpoperineorafi	7	—	—	151. 495. 1069. 1110. 1117. 1711. 2608
D:o	2	Amputation av cervix. Främre kolporafi. Kolpoperineorafi	2	—	—	977. 1120.
Cystocoele vaginalis.	2	Främre kolporafi.	2	—	—	893. 2569.
Retroflexio uteri	1	Operation enligt <i>Alexander-Adam</i>	1	—	—	1063.
Condylomata acumin. vulvæ	1	Exstirpation	1	—	—	1172.
Bartholinit. supp.	2	Incision	2	—	—	1164. 1535.
Oophorit. chron.	1	Ooforektomi	1	—	—	2561, samtidigt opererad för <i>appendicitis chron.</i>
Salpingo-oophorit. ac. vel sub-ac. vel chron.	4	Ensidig salpingektomi	4	—	—	2509/1917. 1385, <i>appendektomi</i> en passant. 2125, <i>appendektomi</i> en passant. 2130, <i>appendektomi</i> en passant.
D:o	2	Ensidig salpingo-ooforektomi.	2	—	—	245, <i>appendektomi</i> en passant. 2010.
Salpingo-oophorit. ac. vel sub-ac. vel chron.	3	Dubbelsidig salpingektomi ...	3	—	—	688. 1458, <i>appendektomi</i> en passant. 1947, samtidigt exstirpation av <i>ovariäl-cysta</i> .
D:o	10	» » Ensidig ooforektomi	10	—	—	234, <i>appendektomi</i> en passant. 306. 773. 1388, <i>appendektomi</i> en passant. 1472, <i>appendektomi</i> en passant. 1760. 2419. 2429. 2559, <i>appendektomi</i> en passant. 2584.
D:o	3	Dubbelsidig salpingo-ooforektomi	3	—	—	991. 1728. 2248, <i>appendektomi</i> en passant.
Salpingit. ac. c. peritonit. diff.	5	Provlaparotomi. Appendektomi. Suture	5	—	—	149. 363. 702. 1149. 1209.
D:o	3	Provlaparotomi. Uttorkning Suture	3	—	—	713. 752. 2753.
Abscess. foss. Douglas. e salpingit.	5	Kolpotomi. Dränage	5	—	—	31. 612. 889. 1119. 2509.
Suspicio salpingit. chron.	1	Provlaparotomi. Appendektomi	1	—	—	862.
Salpingo-oophorit. tbc.	1	Ensidig salpingo-ooforektomi	1	—	—	2254/1917.
» » »	1	Dubbelsidig salpingektomi ...	1	—	—	675, <i>appendektomi</i> en passant.
Endometrit. vel metropathia haemorrhag.	26	Skrapning	26	—	—	222. 272. 273. 322. 420. 515. 569. 745. 789. 804. 891. 1084. 1150. 1286. 1390. 1427. 1506. 1525. 1545. 1562. 1656. 2247. 2272. 2560. 2638. 2726.
Graviditas tubar. rupt. c. haemorrhag. intraperitoneal. lib.	2	Salpingektomi	2	—	—	183. 1611.
D:o	4	Salpingo-ooforektomi	4	—	—	135. 402. 1425. 2387.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	
Graviditas tubar. c. haematocele retrouterin.	1	Salpingo-ooforektomi.....	1	—	1399.
Haematocele retrouterin.	1	Bakre kolpotomi. Dränage...	—	—	(1)†
» » infect. c. peritonit. diff. purul.....	1	Laparotomi. Salpingektomi Dränage	—	—	1
Graviditas.....	1	Provlaparotomi	1	—	846, <i>suspicio kystoma ovarii.</i>
Abort.	8	Instrumental utrymning, ...	8	—	566, 958, 1316, 1575, 1686, 1720, 1729, 2577.
Tumor inflammator. vulvæ ...	1	Exstirpation	1	—	2194.
Myoma uteri	6	Supravaginal uterusamputation	6	—	20, 827, <i>appendektomi</i> en passant, 850, 1309, 1345, 2301.
Polyp. cervic. uteri.....	3	Exstirpation. Skrapning	3	—	125, 1220, 2661.
Carcinoma uteri	3	Provskrapning. Radium.....	3	—	636, 679, 2049.
Kystoma ovarii	13	Exstirpation.....	12	—	(1)†
» » tort.....	3	»	3	—	116, 237, 353, 618, <i>appendektomi</i> en passant, 816, 1003, 1109 <i>appendektomi</i> en passant, 1123, 1724 (se dödsfall 87) 1783, 1945, 2470, <i>appendektomi</i> en passant, 2550, <i>appendektomi</i> en passant, 548, 917, 1231.
Carcinoma ovarii	2	Exstirpation	2	—	2233, 2396.
» » inextirp....	1	Provlaparotomi	—	—	1
D:o	1	Laparocentes	—	—	1
Fibrosarcoma ovarii	1	Exstirpation	1	—	1906, 1912.
26. Pelvis:					
Osteomyelit. oss. pelv. c. abscess	2	Incision. Dränage.....	2	—	269, 2340.
Osteit. tbc. oss. sacri c. abscess.	2	Incision. Utskrapning. Sutura	1	—	1
Corpus alien. oss. ilei	1	Extraktion	1	—	2094, (kula).
Cysta sacral.....	1	Exstirpation	1	—	837.
» » infect.	9	Incision. Dränage.	9	—	551, 628, 659, 711, 1018, 1171, 1695, 2672, 2684.
27. Extremiteterna:					
Hernia m. semitendin. (rupt. et sanat.) c. tumor cicatricion.	1	Excision av ärr. Sutura av muskel och fascia	1	—	105.
Deformat. digit	5	Exartikulation	5	—	21, 184, 622, 987, 1096.
Hallux valgus	7	Subkapitulär kilexcision. Korrektion	7	—	Dubbelsidigt: 203, 664, 1127, 1453, 2176. Ensidigt: 2445, 2477.
» » c. bursit	2	Exstirpation av bursan	2	—	158, 1506.
Contractura (Dupuytren)	1	Exstirpation av fascia	1	—	1257.
Cicatrix dolor. anticur.	1	Excision	1	—	1475.
Osteomyelit. sive osteit. ac. vel chron	8	Uppmäjsling. Utskrapning ...	8	—	44, 331, 507, 874, 1320, 1391, 2053, sedermera <i>amputation</i> å överarm, 2059.
D:o c. abscess. ...	6	Incision. Dränage	5	—	1

†) Se not å sid. 44

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Osteomyelit. sive osteit. ac. vel. chron. c. abscess.	2	Amputation	2	—	860, enl. <i>Gritti</i> . 2053, aperiost. å överarm
Osteit. chron. ped.....	2	Utskräpning.....	2	—	231. 666.
Osteit. digit.....	8	Exartikulation	8	—	2494/1917. 184. 783. 1542. 1749. 1857. 1946. 2296.
Osteit. ped.	1	Exartikulation i <i>Choparts</i> led.	1	—	1560.
Arthrit. chron. humero-scapular.....	1	Injektion av svinister.....	1	—	1488.
Mus articular.	3	Artrotomi. Extraktion	3	—	952. 1336. 2400.
Synnovit. chron. seros.....	5	Punktion	5	—	28. 203. 482. 1031. 2059
Synnovit. purul.....	6	Artrotomi. Dränage	2	4	260, dödsfall 40. 587. 954, dödsfall 131. 1417, dödsfall 82. 1888, dödsfall 133. 2165.
Tendovaginit. ac. supp. flex. dig.....	17	Incision.....	16	(1)†	338. 379. 454. 1098. 1532. 1543. 1567. 1661. 1888 (se dödsfall 133). 1937, sedermera exartikulation för osteit. 2114. 2168. 2271. 2296. 2537. 2599. 2660.
Tendovaginit. ac. supp. flex. c. osteit.	3	Exartikulation	3	—	2502/1917. 1937. 2715.
Bursit. ac. purul.	12	Incision.....	12	—	32. 779. 841. 983. 1429. 1565. 1702. 1778. 2161. 2390. 2474. 2527.
Hygroma burs. praepatellar...	11	Exstirpation	11	—	82. 257. 526. 561. 828. 1028. 1219. 1572. 1696. 1977. 2316.
Hygroma burs. gastrocnem-semimembranos	1	»	1	—	200.
Clavi	7	»	7	—	167. 486. 734. 1080. 1767. 1880. 2551.
Unguis incarnat.....	6	Radikaloperation. enl. <i>König</i> .	6	—	114. 721. 802. 928. 986. 2082.
Tbc. oss. vel articul.....	9	Jodoformglycerin (varje patient upptagen en gång).....	9	—	129. 154. 159. 279. 661. 1169. 2020. 2088. 2602.
» » » »	10	Utskräpning. Jodsprit eller jodoform	8	2	2275/1917. 366. 544. 589, dödsfall 31. 847. 886. 963. 1250, dödsfall 32. 20. 2. 2085.
» » » »	1	Uppmäjpling. Utskräpning. Jodoformplombering. Suture.	1	—	2636.
» » » »	1	Resektion av trochanter major	1	—	1477.
» » » »	1	Resektion av knäled	—	1	162/1917, död 1919.
» » » »	2	Aperiostal underbensamputation	2	—	760. 973.
» » » »	1	Aperiostal lårbensamputation.	1	—	1809/1917.
« » » »	1	Exstirpation av metakarpalben. Fri bentransplantation	1	—	1582.
Coxit. tbc. male sanat.....	1	Osteotomi. Korrektion. Gips	1	—	101.
Tendovaginit. tbc.	2	Exstirpation. Suture.	2	—	292. 2184.
» » »	1	Incision. Utskräpning. Jodoformglycerin	1	—	2370.
Bursit. tbc.	1	Exstirpation	1	—	828.
Lymphomata tbc. inguin.....	1	»	1	—	1881.
Ulcus luetic.	1	»	1	—	651 (under misstanke på tbc.)
Phlegmone ærogen. crur. ...	1	Incisioner. <i>Carrel-H₂O₂</i> -dränage	—	1	Å med. avd. *)

†) Se not å sid. 44. *) Se avd. C. i redogörelsen över dödsorsakerna.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Varices	61	Hög ligatur och exstirpation enl. <i>Trendelenburg-Madelung</i> .	60	—	1	128. 160. 265. 336. 431. 461. 466. 576. 807. 843. 861. 868. 919. 1107. 1122. 1148. 1285. 1347. 1446. 1887. 2042. 2206. 2591. 2618. 2682. Dubbelsidigt: 2639/1917. 30. 157. 242. 315. 385. 396. 420. 590. 599. 608. 842. 892. <i>dödsfall 37</i> . 896. 925. 951. 976. 1078. 1181. 1439. 1580. 1685. 1697. 1792. 1892. 1944. 2099. 2120. 2152. 2163. 2251. 2488. 2504. 2524. 2574. 2658.
Ulcus varicos. anticurur.....	3	Transplantation enl. <i>Thiersch</i> .	3	—	—	689. 1608. 2228.
Gangraena senil.	4	Amputation av lå ..... » »	3	—	1	209. 340, <i>dödsfall 1</i> . 1290. 1897.
» »	2	Aperiostal underbensamputation	1	—	1	249. 1457, <i>dödsfall 2</i> .
» »	3	Aperiostal låg lårbensamputation	3	—	—	465. 1403. 1777.
Gangraena dig. (karbol)	1	Amputation av finger	1	—	—	2599.
» (karbol) p. traumati- ped.	1	» av tår.....	1	—	—	1832.
Gangraena anticurur. (röntgen- ulcus).	1	Aperiostal låg underbensamputation	1	—	—	2261/1916 (Dubbelsidigt).
Laceratio man.	3	Exartikulation eller amputation av fingrar	3	—	—	248. 981. 1094 .
» »	1	Exartikulation av samtliga fingrar. Lambåplastik från buk- hud	1	—	—	288.
Laceratio antibrachii	2	Aperiostal hög underarmsamputation	2	—	—	602. 2108.
Amputatio traumat. femor. ...	1	Reamputation	1	—	—	686.
Laceratio anticurur.	1	Aperiostal låg lårbensamputation	—	—	1	1931, <i>dödsfall 127</i> .
» ped.	1	Amputation av tår.....	1	—	—	1599.
» »	1	Exartikulation i <i>Lisfranc's</i> led	1	—	—	1905.
Luxatio humeri	1	Reposition i narkos	1	—	—	4.
» femoris	2	» »	2	—	—	1826. 2259.
» pedis	1	» »	1	—	—	271.
Distorso gen.	1	Rynkning av kapseln.....	1	—	—	2648.
Laesio traumat. menisc. gen.	2	Partiell exstirpation av menisk.	2	—	—	329. 1361.
Haemarthrosis genu	4	Artropunktion. Tappning ...	4	—	—	165. 365. 1161. 2965.
Vulnus sclopetar. perfor. in ar- tic. cubiti.....	1	<i>Carrel-Dakin</i> drange	1	—	—	293.
Synovit. traumat.	2	Artropunktion. Tappning ...	2	—	—	25. 513.
Tenoschisis	7	Sensutur	7	—	—	88. 529. 1038. 1325. 1518. 1974. 2227.
» inveterat.	1	»	—	1	—	647.
Corpus alien. crur.....	2	Extraktion (kula)	1	—	—	620. 1348.
» p. fractur. operat.....	1	» av suturmaterial...	1	—	—	586.
Periostit. tibiae traumat.	1	Incision. Avmäjsling	1	—	—	1014.
Fractura humeri	1	Reposition i narkos	1	—	—	2133.
» olecrani	1	Osteosyntes med metalltråd...	1	—	—	586, scdermera <i>extraktion</i> av metalltråd.
Fractura complic. dig. et metacarp.	1	»Klammer»-extension. Sutur...	1	—	—	2542.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			friak eller förbättrad	oförbättrad	död	
Fractura colli femor.	9	Ingipsning enl. <i>Löfberg</i> i narkos eller lumbalanästesi ...	8	—	1	2610/19.7, 2649/19.7, 33, 92, 196 291, 1017, 1619, dödsfall 122, 2162.
» femor.	1	Reposition i narkos	1	—	—	1869.
» »	1	Blodig reposition och fixation med elfenbenstapp.....	1	—	—	3.
» »	1	Blodig reposition och fixation med bronsaluminiumtråd...	1	—	—	2050.
» »	2	Spikextension enl. <i>Steinmann</i>	2	—	—	2302, 2314 (dubbelsidigt)
Fissura patellae c. haemarthros. gen.....	1	Artropunktion. Tappning	1	—	—	26.
Fractura patellae	4	Osteosyntes	4	—	—	93 500, 1241, 2071.
» anticur.....	9	Reposition och gips i narkos	9	—	—	2622/1917, 156, 670, sedermera blodig reposition. 1124, 1134, 1492, 1600, 2028, 2650.
» »	2	Blodig reposition	2	—	—	670 2054.
» complicat.....	2	Utskrapning av sekvestrar ...	2	—	—	1790/1917, 706, 1963.
» »	1	Avmäjsling av bentagg	1	—	—	2360.
» »	1	Aperiostal låg underbensamputation	1	—	—	2127.
Fractura oss. metacarp. male sanat	1	Resektion av brottstället. Osteosyntes	1	—	—	1468.
Fractura complic. oss. metatars Pseudarthrosis p. fractur. femor.	1	Amputation å metatarsalben	1	—	—	1574.
» »	1	Resektion av pseudoartrosen Fri bentransplantation	1	—	—	2300/ 9.6
Ganglion	2	Exstirpation.....	2	—	—	1142, 1742.
Exostosis humeri p. amputation.	1	Aperiostal reamputation	1	—	—	303.
Exostosis calcanei.....	1	Avmäjsling av »sporre»	1	—	—	431.
Sarcoma femor.	1	Exartikulation i höftleden ...	—	—	1	2573 (död 1919)
» »	1	Provincision	—	—	1	2636/1917, dödsfall 109.
» pedis	1	Låg underbensamputation enl. <i>Bier</i>	1	—	—	2257.
Carcinoma lymphogland. axill. p. carcinomat. mammae operat.	1	Utrymning	1	—	—	354.
Sarcoma lymphogland. inguin.	1	Exstirpation.....	1	—	—	2633.
28. Småoperationer o. s. v.:						
Phlegmone, abscess., lymphadenit., lymphangit., panaritium., furunculus etc.....	97	Incision	94	—	3	487, dödsfall 131, 2292, dödsfall 6, 2328, dödsfall 21.
Atheroma cutis	2	Exstirpation.....	2	—	—	456, 471.
Lipoma »	2	»	2	—	—	220, 902.
Haemangioma cutis	2	»	2	—	—	1114, 2486.
Neurofibroma »	1	»	1	—	—	2052.
Cancer »	2	»	2	—	—	95, 948.
Ulcus p. lymphangit. operat.	1	Excision. Plastik	1	—	—	1151.
Defect. cutis	4	Transplantation enl. <i>Thiersch</i>	4	—	—	834 tvenne gånger, 1246, 2039, 2417.

HENRIK HOLMDAHL

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets *kirurgiska* avdelning för
 år 1918 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
 operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
II.			
Corp. alien. corneæ	13	Exæresis	
V.			
Angina phlegmonos.....	8	Incision	
Periostit. alv. supp.	45	» Event. tandextraktion ...	
D:o	36	Tandextraktion	
Caries vel atrophia dent.	22	»	
Granuloma umbilic.periradic. dent.	4	Gingival uppmäjsling. Rotspets- resektion	
Hæmorrhagia alveol. dent. p. ex- traction.	9	Tamponad	
Parotit. supp.....	1	Incision	
Ranula duct. sublingual.....	1	Extirpation	
Sialoadenit. gland. sublingual. ...	1	Incision av spottutförsgång	
Sialolithiasis duct. Wharton.	1	Extraktion av sten efter incision av gånge	
Abscess. colli e pediculos.	7	Incision	
Chondrit. cyst. conch. auric.	1	Extirpation	
Neuralgia nerv. supraorbital	1	Injektion av absolut alkohol ge- nom foramen supraorbitale ...	
Luxatio mandibulæ	1	Reposition	
Fractura »	1	Fixation m. silvertråd omkr. tand.	
Ulcus chron. labii	3	Provexcision	
Cysta retention. labii	3	Extirpation	
Angioma labii	3	»	
Epulis	1	»	
VI.			
Lymphomata tbc. colli	12	Extirpation	
» » »	57	Incision. Utskrapning	
Actinomyosis reg. supp. colli ...	8	» »	
Cysta colli congen. infect.	1	Incision	
VII.			
Struma colloid. cystic.....	1	Enukleation	Spansknötstor subkutan cysta
IX.			
Mastit. ac. supp.	29	Incision	
» chron.....	3	Extirpation	
Adenofibroma mammæ	5	»	
Carcinoma »	1	Provexcision	
XVIII.			
Tumor. hæmorrh.	1	Extirpation	
» » incarc.	1	Reposition	
Abscess. ad anum.	4	Incision	
Fistula ani	1	Dilatation forcée. Utskrapning...	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
XIX.			
Carcinosis peritonei c. ascit.	4	Laparocentes	
XXIII.			
Bubo inguinal.	2	Incision	
Tumor malign. inguin.	1	Provincision	
XXIV.			
Phimosi.	1	Dorsalsnitt	
Stenosis orific. urethræ	1	Uppklippning. Suture	
Abscess. scroti ex epididymit ...	1	Incision	
Hydrocele testis	1	Punktion	
XXV.			
Hæmatoma lab. maj.	1	Utrymning	
Bartholinit ac.	3	Incision	
Cysta lab. maj.	1	Exstirpation	
XXVI.			
Cysta sacral. infect.	1	Incision. Utskrapning	
XXVII.			
Dig. malleus	1	Exartikulation	
Deformatio dig. p. traumat.	1	»	
Defect. tend. flex. dig. p. tendovaginit.	1	Artrodes i flexionsställning	
Osteit. vel osteoarthritis dig.	52	Incision eller utskrapning	
» » » » »	13	Amputation eller exartikulation... ..	
Osteoarthritis dig.	1	Resektion	
Osteomyelit. chr. metacarp.	1	Uppmäjsling	
» c. fistula	3	Utskrapning	
Gangræna dig. p. congelation... ..	1	Exartikulation	
Tendovaginit. dig.	26	Incision	
» gonorrh.	1	Provincision	
Bursit. ac. purul.	6	Incision	
Hygroma bursæ	1	Exstirpation	
Hideroadenit	22	Incision	
Clavus infect.	9	»	
Unguis incarnat.	6	Radikaloperation enligt <i>König</i>	
Paronychium	56	Evulsio (partial.) unguis	
»	31	Incision	
Panaritium subungual.	20	Evulsio vel trepanatio unguis. ...	
Varix rupta	1	Perkutan omstickning	
Tbc. articular.	14	Jodoformglycerin	
Laceratio sive amputatio traumat dig.	82	Amputation eller exartikulation... ..	
Luxatio humeri.	25	Reposition med eller utan narkos. ..	
» cubit.	5	» » » »	
» complic. dig.	5	Sutur. Reposition. Spjåla	
Fractura humeri	9	Reposition	
» radii et ulnæ complic.	1	Reposition. Sutur. Spjåla	
»	12	» Dorsalgips	
»	35	» Spjåla	
» complic.	1	» Sutur. Spjåla	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Fractura dig.....	3	Extensionsförband.....	
» » complic.....	13	Reposition. Sutur. Spjåla	
» » »	1	Osteosyntes med silvertråd	
» » anticur	3	Gipsning	
» » fibulæ	1	»	
Hæmatoma bursæ	1	Punktion	
Tenoschisis.....	48	Tenorafï	
Hæmatoma subungual.	5	Trepanatio unguis	
» subcutan.	2	Uttömning.....	
Synnovit. genu	2	Provpunktion.....	
Exostosis subungual.	1	Avmåjsling.....	
Ganglion	6	Exstirpation	
Saroma dig. man.	1	»	
XXVIII.			
Abscess, lymphadenit, lymphangit, panaritium, furunculus, carbunculus, vulnera infect.	851	Incision	
Vulnera	676	Suturer	
Corp. alien.	58	Extraktion	
Abscess. vel fistulæ tbc.....	8	Incision. Utskrapning	
Tumor cutis e cicatric.	1	Exstirpation	
Tbc. cutis	1	»	
Hyperkeratosis cutis.....	1	»	
Keloid.....	2	»	
Cysta dermatis	6	»	
Atheroma cutis	56	»	
» » infect.	12	Incision. Utskrapning	
Verruca cutis	17	Exstirpation	
Fibroma »	15	»	
Lipoma »	5	»	
Angioma »	4	»	
Carcinoma »	4	»	

Under år 1918 hava å *intagna* patienter utförts 1,840 operationer; av dessa ha 21 utskrivits oförbättrade och 112 döda. Av dödsfallen återfinnas 108 i redogörelsen för dödsorsakerna avdelning A och C; 4 patienter hava avlidit under år 1919 och upptagas icke i årets redogörelse.

Å patienter, vilka dött *utan att hava blivit inskrivna*, hava utförts 10 operativa ingrepp; dessa återfinnas i redogörelsen över dödsorsakerna avdelning B.

Å polikliniska patienter hava utförts 2,550 registrerade ingrepp.

De använda *anästeserings-* och *desinfektionsmetoderna* äro desamma som år 1916. Uppgifter härom finnas i årsberättelsen för nämnda år.

Antalet besök å kirurgiska polikliniken har under året uppgått till 30,033. På icke-poliklinisk tid hava inkommit och behandlats 1,526 personer. Antalet patienter å polikliniken har varit 4,003. Beräknas antalet besök per patient fås siffran 7,5.

Av de å polikliniken behandlade hava 1,468 varit *olycksfall i arbete* enl. 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Vad angår antalet å kirurgiska avdelningen vårdade sjuke, döde, utförda operationer å *intagna* och icke *intagna* patienter samt polikliniska besök, återfinnas sammanställningar av dessa siffror för tiden före år 1899 i årsberättelsen för år 1898, för tiden 1899—1914 i årsberättelsen för sistnämnda år. Här meddelas siffrorna för 1914—1918.

År	Vårdade sjuke	Döde	Mortalitetsproc.	Poliklin. besök	Utförda operationer		Döde av de opererade	Operationsmortalitetsproc.
					å poliklin. patienter	å intagna patienter		
1914	2,934	86	2,93	25,323	1,704	1,732	70	4,04
1915	2,888	117	4,05	27,708	2,145	1,935	86	4,44
1916	2,957	107	3,62	29,315	2,266	1,862	77	4,14
1917	2,827	105	3,71	25,956	2,053	1,902	74	3,99
1918	2,929	132	4,50*)	30,033	2,550	1,840	112*)	6,03*)

*) Till denna högre siffra torde »spanska sjukan» väsentligt bidragit. Ej mindre än 16 av dödsfallen bero direkt härå.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående de för nedanstående veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den ort, inom vilken smittan ådragits.

L ä n	Syfilis recens			Gonorrhoea acuta			Ulcus molle		
	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.
Göteborgs stad.....	1	—	—	9	2	—	3	1	—
» och Bohus läns landsbygd	—	—	—	1	—	—	—	—	—

Ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans överförande.

Sjukdom	S:a	Den smittades											Smittan har överförs på annat sätt än genom konsumtion			
		civilstånd		ålder												
		ogift	gift	under 10 år	10—15 år	15—20 år	20—25 år	25—30 år	30—40 år	40—50 år	50—60 år	över 60 år		okänd		
Syfilis recens	män	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	ej prost. kv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhoea acuta	män	10	10	—	—	2	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—
	ej prost. kv.	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus molle	män	3	3	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
	ej prost. kv.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd			
	män	kv.	S:ma	döden	kvarstående men	övergående men	
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>)	20	5	25	—	—	25	
Kontusion (<i>Contusio</i>)	33	6	39	—	—	39	
Inträngd främmande kropp	4	1	5	—	—	5	
Varbildning i följd av inträngd främmande kropp eller av skada å huden eller subkutana bindväven (<i>Sepsis</i>)	44	15	59	1	11	47	
Ledvrickning (<i>Distorsio, Luxatio</i>)	11	1	12	—	1	11	
Utgjutning i led (<i>Synovitis traumatica, Hæmarthrosis</i>)	11	4	15	—	—	15	
Öppnande av någon av de större lederna (<i>Vulnus perforans</i>)	4	—	4	1	1	2	
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>).....	115	34	149	3	67	79	
» komplicerat (<i>Fractura complicata</i>) ...	16	3	19	—	14	5	
Avskärning eller avslitning av muskel, sena, nerv	7	—	7	—	1	6	
Krossning, avhuggning, avslitning (<i>Amputatio traumatica, Laceratio</i>)	1—2 fingrar	1	1	—	1	—	
	3—5 fingrar, hand	4	2	6	—	6	
	Arm	3	—	3	—	3	
	Tår eller fot	2	—	2	—	2	
Förbränning (<i>Combustio</i>)	Ben	2	—	2	1	1	
	Andra kroppsdelar	—	—	—	—	—	
	Fingrar, hand.....	7	1	8	—	2	6
Förfrysning (<i>Congelatio</i>)	Ansikte.....	3	—	3	—	3	
	Andra kroppsdelar	11	4	15	4	—	11
	Fingrar.....	—	—	—	—	—	
Skada å magsäck eller tarm (<i>Vulnus perforans Ruptura</i>)	Tår, fot	2	—	2	—	1	1
	Andra kroppsdelar	—	—	—	—	—	
Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa, könsorgan	3	—	3	—	—	3	
Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa, könsorgan	8	—	8	—	—	8	
Öppnande av lung- eller hjärtsäck (<i>Vulnus perforans</i>)	2	—	2	1	—	1	
Skada å struphuvudet eller luftstrupen	1	—	1	—	—	1	
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	30	9	39	—	—	39	
Brott å hjärnskålens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	8	—	8	1	2	5	
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	9	—	9	7	—	2	
Meniskskada	4	1	5	—	1	4	
Bräck	—	1	1	—	—	1	
Förbränning å ögat (<i>combustio</i>).....	1	—	1	—	1	—	
Skottskada.....	2	—	2	1	—	—	
Förgiftning med syror eller alkalier	—	1	1	—	1	1	
Summa	368	88	456	20	116	320	

1) Brott å hjärnskålens botten upptages ej här.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvarstående men	övergående men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid hanterandet av yxa	11	—	—	2	9
» » » andra verktyg	1	—	—	—	1
» ångmaskiner.....	2	—	1	—	1
» elektriska motorer och ledningar	4	—	—	2	2
» hissar och lyftkranar	5	—	—	2	3
» arbetsmaskiner inom jordbruket, tröskverk	1	—	—	1	—
» » stenindustrien	1	—	—	—	1
» » metallindustrien	6	—	—	2	4
» » varv och skeppsbyggeri.....	5	—	—	2	3
» » träindustrien { cirkelsåg.....	1	—	—	1	—
» » » andra maskiner ...	1	—	—	1	—
» » textilindustrien.....	—	1	—	1	—
» » pappersindustrien	—	1	—	1	—
» » kemisk-tekniska industrien	3	—	—	1	2
» » andra industrier	3	2	—	3	2
Genom fall från stege, avsats, { vid byggnadsarbete ...	29	—	1	6	22
ställning; genom halkning, { inom träindustrien ...	13	—	1	3	9
nedstörtande föremål, ras, { » andra industrier	24	—	1	8	15
Genom inträngande föremål, såsom träflisor, spikar, glasskärvor	3	—	—	1	2
Vid körning.....	11	—	—	2	9
» flygning	1	—	—	1	—
Genom slag, stöt eller bett av djur	2	—	—	—	2
» beröring med hett vatten, ånga	3	—	—	—	3
» » » smält eller het metall, glas m. m.	4	—	—	1	3
» » » syror eller alkalier.....	1	—	1	—	—
» halkning under gång	5	—	1	1	3
» förfrysning under grovarbete ute.....	1	—	—	—	1
Under sjukvård	4	1	—	—	5
» lastnings- eller lossningsarbete.....	50	—	1	10	39
» renhållningsarbete	3	—	1	—	2
» minsvepning	2	—	—	1	1
» sprängskott	4	—	—	1	3
Vid hanterandet av dynamit eller andra explosiva ämnen	5	—	2	1	2
» järnvägstrafiken	13	—	—	3	10
» sjöfarten	27	—	1	8	18
» spårvagnstrafiken.....	4	—	1	—	3
» fiske	5	—	—	3	2
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	5	28	—	11	22
Under resa: på järnväg.....	1	2	—	—	3
Transport	264	35	12	80	207

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvar- stående men	över- stående men
Transport	264	35	12	80	207
Under resa: på spårvagn	9	4	1	1	11
åkning	2	1	1	1	1
Vid sport och gymnastik: gymnastik.....	3	—	—	—	3
badning	1	—	—	—	1
fotboll	1	—	—	—	1
militärtjänstgöring	1	—	—	1	—
velocipedåkning	—	3	—	—	3
ridning	1	—	—	—	1
flygmaskin	1	—	—	1	—
lek.....	4	—	—	2	2
Vid slagsmål och överfall.....	9	1	—	—	10
Under rusets inflytande.....	9	—	1	1	7
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	4	3	—	3	4
» explosiva ämnen	4	2	—	—	6
Halkat och fallit vid gång	23	28	2	21	28
Påkörd eller omkullknuffad vid gång	16	6	2	5	15
Genom uppkommet sår (skoskav o. dyl.).....	10	4	—	—	14
Vådaskott.....	1	—	—	—	1
Vid taxis (av pat. själv)	1	—	—	—	1
Under destillering	1	—	—	—	1
<i>C. Självmordsförsök.</i>					
Med skärande vapen	2	—	—	—	2
» skjutvapen	2	—	1	—	1
Genom nedstörtande från höjd	—	1	—	1	—
Summa	369	88	20	115	320

Redogörelse för dödsorsakerna

för

patienter, vårdade å kirurgiska avdelningen under år 1918.

Under år 1918 inskrevos å kirurg. avdelningen 2,929 patienter (163 kvarliggande från föregående år, 2,766 nyinkomna). 132 personer avled. Mortalitetsprocent: 4,5. Å 24 av de avlidna hade intet operativt ingrepp företagits. De äro i redogörelsen angivna med asterisk (*) efter löpande numret. 26 personer avledo kort efter inkomsten och blevo därför ej inskrivna (se avdelning B.). Dessutom hava 4 patienter, som vårdats å med. avdelningen för "spanska sjukan", opererats, men, på grund av att de avlidit rätt kort efter operationen, icke blivit inskrivna å kirurg. avdelningen. De äro upptagna i operationsrapporten och återfinnas här nedan under avdelning C.

A. Inskrivna patienter.

II. Ålderssjukdomar:

1.* 81-årig man (340/18) intogs för senilt gangrän i vänster fot. På grund av pat:s usla tillstånd avstods från operation. Mors efter 5 veckor.

Sektion: *Gangraena senil. ped. sin. + Cardio- et atheroscleros. + Bronchit. purul.*

2. 67-årig f. d. poliskonstapel (1,457/18) med gangränösa sår å båda stortårna samt blåaktig missfärgning av höger fot, efter några dagar spridande sig uppåt underbenet. Under lumbalanästesi företogs *amputation* å högra låret (*Gejrot*). Sedermera hastigt fortskridande fuktig gangrän dels å amputationsstumpen, dels å vänster underben. Mors efter 2 veckor.

Sektion: *Gangraena senil. + Arterio-cardio-scleros. + Nephroscleros.*

III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar:

3. 23-årig arbeterska (2,643/17) med retrouterint hämatocele vårdades under två månader expektativt, varunder hämatocelet till en början minskades. Då senare feber inställde sig och resistensen ökades och blev öm, gjordes genom en bakre *kolpotomi* (von Stapelmohr) uttömning av hämatocelet. De närmaste 10 dagarna var tillståndet utan anmärkning; därefter började temperaturen att stiga och en stark lukande flytning inställde sig; 2 veckor senare tecken på diffus peritonit. *Laparotomi* (von Stapelmohr) och *utrymning* av resterande *hämatom* med dränage av Douglas både genom vagina och i caecalregionen. Mors följande dag.

Sektion: Haematocele retrouterina infect. c. peritonit. diff. purul. + Salpingit. subacut. purul.

IV. Infektions- och andra parasitära sjukdomar:

4. 45-årig hustru (501/18), som vårdats å med. avd. under 6 dagar och därifrån överfördes till kir. avd. under misstanke på varig process i nackens djupa delar; omedelbar *incision* in under trapezius, utan att var påträffades. Efter 10 dagar påvisades vid *incision* (von Stapelmohr) å djupet mot ryggraden en abscess, som dränerades. Mors 5 dagar senare under bilden av sepsis.

Sektion: Thrombophlebit. purul. ven. jugular. c. abscess. ex erysipelat. (?) + Infarct. sept. renis + Thrombophlebit. v. ovaric. sin.

5.* 63-årig stuveriarbetare (1,515/18) intogs för erysipelas å hela vänstra underbenet, där en nekrotisk nedsmältning inträdde. Under stark försämring av allmäntillståndet och symtom på bronkopneumonier mors efter 4 dagar.

Sektion: Erysipelas + Bronchopneumoniæ.

6. 51-årig hustru (2,292/18), som vårdats å polikliniken för pustler å båda händerna. Friskskrevs läkt $\frac{28}{100}$. Inkom en månad senare med en infiltration i vänstra bröstväggen och axillen, som till en början visade sig ej vara smält men senare gick till smältning, infiltrerande retroskapularrummet. *Multipla incisioner* (von Stapelmohr) och Carell-Dakin-behandling medförde lokal förbättring. Fortskridande pyämi med lungabscess och pleurit. Mors 7 veckor efter inkomsten.

Sektion: Phlegmone pariet. thorac. + Abscess. pulm. + Pleurit. exsud. + Septichopyæmia + Nephros. ac.

7. 31-årig sjöman (1,761/18) med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Operation (*Gejrot*): *Revbensresektion*, pleurotomi, dränage. Mors efter 2 månader. Sista dagarna utgjutning även i högra pleuran.

Sektion: Empyema pleuræ bilateral. quor. sin. operat. + Pericardit. purul. (Morb. Hispan.).

8. 28-årig man (1,825/18) med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Operation (*Söderlund*): *Revbensresektion*, pleurotomi, dränage. Mors samma dag på kvällen.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. et abscess. pulm. sin. + Bronchopneumoniæ + Pericardit. fibrinos. (Morb. Hispan.).

9. 24-årig tjänsteflicka (2,186/18) remitterad från med. avd. på grund av empyema pleuræ sin. efter spanska sjukan. *Revbensresektion* och pleurotomi (*Gejrot*). Mors efter 3 dagar.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. (Morb. Hispan.).

10. 33-årig grovarbetare (2,248/18) med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Operation (*Söderlund*): *revbensresektion*, pleurotomi, dränage. Mors efter 2 dagar.

Sektion: Pleurit. ac. dx. + Abscess. pulm. sin. c. empyemat. operat. + Pericardit. purul. (Morb. Hispan.).

11. 22-årig värnpliktig (2,270/18), sjuk sedan 10 dagar, inremitterad från artilleriregementets sjukhus för empyema pleuræ. Omedelbar *revbensresektion* och pleurotomi (*von Stapelmohr*). Mors följande dag.

Sektion: Empyema pleuræ operat. + Abscess. pulm. (Morb. Hispan.).

12.* 26-årig fru (2,309/18) intogs för empyema pleuræ dx. efter Morb. Hispan. Sjuk sedan 10 dagar. Pat. avböjer bestämt operation. Mors följande dag.

Sektion: Empyema pleuræ dx. + Pericardit. ac. (Morb. Hispan.).

13. 19-årig verkstadsarbetare (2,358/18) med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Operation (*Gejrot*): *Revbensresektion* och pleurotomi, dränage. Mors efter 3 dagar.

Sektion: Empyema pleuræ dx. operat. + Nephrosis. (Morb. Hispan.).

14. 68-årig änka (2,361/18) med empyema pleuræ dx. efter Morb. Hispan. Operation (*Gejrot*): *Revbensresektion* och pleurotomi. Efter operationen ständigt kraftavfall; senare uttömdes en abscess vid högra crista iliaca. Mors efter 26 dagar.

Sektion: Empyema pleuræ dx. operat. + Empyema necess. partial. dx. (Morb. Hispan.). I högra lungsäcken spridda avstängda varsamlingar, av vilka den största står mellan lungans bas och diafragma.

15. 22-årig fru (2,364/18) med empyema pleuræ efter Morb. Hispan. Omedelbart gjordes (*Gejrot*) *revbensresektion* och pleurotomi. Mors följande dag.

Sektion: Empyema pleuræ dx. operat. (Morb. Hispan.).

16. 62-årig arbetare (2,377/18), som varit sjuk en vecka. Opererades inkomstdagen för empyem i vänster pleura (*von Stapelmohr*): *revbensresektion* och pleurotomi. Mors följande dag.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. + Abscess. pulm. + Nephros. ac. (Morb. Hispan.).

17. 23-årig jungfru (2,391/18) inkom $\frac{3}{11}$ med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Omedelbart operation (*Söderlund*): *Revbensresektion*, pleurotomi. Från början mycket dåligt allmäntillstånd, slö; den $\frac{6}{11}$ klagade hon över smärtor i buken, lindrig diffus tryckömhet över hela buken. Mors $\frac{7}{11}$.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. + Enterit. ac. c. peritonit. ac. (Morb. Hispan.).

18. 21-årig värnpliktig (2,472/18) med empyema pleuræ sin. efter Morb. Hispan. Operation (*Holmdahl*): *Revbensresektion* och pleurotomi. Mors efter 2 dagar.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. (Morb. Hispan.).

19. 36-årig fru (2,512/18) med pneumoni och empyem sedan 5 veckor efter Morb. Hispan. 2 veckor tidigare. Operation 2 dagar senare, sedan pat. något hämtat sig efter lång transport (*Dahlgren*): *Revbensresektion*, pleurotomi, dränage. Mors efter långsamt avtynande 3 veckor senare.

Sektion: Empyema pleuræ dx. operat. + Bronchopneumonix pulm. dx. + Pericardit. ac. (Morb. Hispan.).

20. 21-årig värnpliktig (2,619/18) med empyema pleuræ sin. Genast gjordes *revbensresektion* och pleurotomi (*Holmdahl*). Två veckor senare plötsligen häftiga kräkningar. Tilltagande försämring, och mors efter 4 dagar.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. + Endocardit. ac. + Gastrit. ac. (Morb. Hispan).

21. 40-årig rörarbetare (2,328/18) intogs för phlegmone pedis sin. Legat sjuk i hemmet i "spanska sjukan" sedan 14 dagar. Under tiden uppstod svullnad och värk i vänster vrist. Vid inkomsten allm. tillståndet mycket uselt; samma dag gjordes (*Gejrot*) *incision* av en stor abscess. Efter fortsatt aftynande mors efter 3 dagar.

Sektion: Phlegmone ped. sin. + Pyaemia. + Pericardit. ac. + Bronchopneumonix (Morb. Hispan).

22. 24-årig fiskare (2,176/17); vårdad å med. avd. $^{29}/_6$ — $^{19}/_{10}$ 1917 för högersidig exsudativ pleurit; intogs å kir. avd. $^{19}/_{10}$, där följande dag gjordes *revbensresektion* och pleurotomi (*Dahlgren*). Efter op. fortfarande hög feber med remissioner och intensiv hosta. Allmänt kraftavfall. Mors d. $^{10}/_{12}$.

Sektion: Pyopneumothorax + Tbc. pulm. et hepat.

23. 38-årig snickare (790/18). Inkom $^{3}/_4$ 1918 med vänstersidig tämligen rikligt secernerande pleurafistel efter empyemoperation å annat lasarett 1915. Op. $^{28}/_5$ (*von Stapelmohr*): *Partiell torakoplastik* med resektion av C: V.—C: X. Efter op. mindre sekretion ur fisteln. Allmäntillståndet försämrades dock alltmera; temperaturen under hela sjukhusvistelsen subfebril. Mors $^{19}/_7$.

Sektion: Tbc. pulm. c. pneumonia et cavern. + Empyema pleuræ + Tbc. intestini.

24. 60-årig snickare (873/18) överflyttades från med. avd. för *provlaparotomi* på grund av misstanke på cancer ventriculi. Pat:s usla allmäntillstånd gjorde, att operationen (*Dahlgren*) företogs i lokalanästesi. Tumör kunde ej påvisas. Mors efter $2\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Tbc. pulm. c. cavern. lob. sup. pulm. dx. + Tbc. intestini et peritonei + Hypertrophia musc. pylori ex ulcer. ventric.

25. 39-årig fru (436/18) med ileus. Opererad 1907 härstädes för appendicit och 1916 å privatklinik för tarmsår med sammanväxningar. Sista två åren jämt och ständigt kolikplågor och spänd

buk. Två dagar före inkomsten kräkningar. Operation (*Dahlgren*): *Adherenslösnings* och *entero-anastomos* förbi ett fullständigt strikturerat tunntarmsparti. Efter op. tillståndet uselt. Mors 4 dagar efter inkomsten.

Sektion: Strictur. multipl. intest. ten. ex ulcer. tbc. c. ileo subchron. + Peritonit. chron. et ac. fibrinos. + Nephrit.

26. 55-årig målare (1,981/18). Lungtuberkulos sedan flera år. Sista månaden symtom på kronisk ileus. Vid inkomsten starkt uppdriven buk och svår dyspnö. Tarmsköljning utan effekt. För att bereda pat. lindring beslöts att anlägga fistel. $\frac{7}{9}$ *laporotomi* (*Gejrot*). Caecum sammanfallen. Tunntarmarna visade ett flertal strikturer samt tbc.-knottror och gelatinösa beläggningar å serosan. *Witzels fistel* lades å en starkt utspänd *tunntarmsslynga*. Efter op. snart övergående förbättring. $\frac{12}{9}$ hastig försämring. Mors dagen efter under symtom på peritonit.

Sektion: Tbc. pulm. + Tbc. intestin. c. perfor. et c. peritonit. purul.

27. 52-årig kontorschef (205/18), som $\frac{9}{2}$ undergick *nefrektomi* (*Dahlgren*) för tuberkulos med stora kavernor i höger njure. Dagarna efter tilltagande tarmpares, varför 5 dagar senare en *caekalfistel* anlades (*Dahlgren*), varvid caekalväggen befanns så skör, att den brast spontant. Mors 2 dagar senare. Urinen från vänstra njuren hade befunnits fri från tbc. och sediment.

Sektion: Tbc. ren. dx. operat. + Nephrit. chron. sin. interstit. + Enterit. uraemic. diphteritic.

28. 24-årig smed (1,216/18), som sedan $\frac{1}{2}$ år haft grumlig urin och urinträngningar. Undersökningarna visade en vänstersidig njurtuberkulos med normal urin på högra sidan, varför $\frac{8}{6}$ operation (*von Stapelmohr*) gjordes, och en kavernös *njure borttogs*. Utan några andra lokala symtom än ytlig suppuration i en del av såret hade pat. en veckas kontinuerlig feber, vilken sedan dock försvann. Kraftavfall och tilltagande albumin i urinen. Mors $\frac{25}{6}$.

Sektion: Tbc. ren. sin. operat. + Nephros. subac. ren. dx.

29. 40-årig man (1,723/18) intogs $\frac{2}{8}$ för högersidig njurtuberkulos. $\frac{6}{8}$ *nefrektomi* (*Holmdahl*). 5 veckor senare, då pat. varit feberfri under 14 dagar, gjordes *epididymektomi* (*Gejrot*) för tbc. Därefter kontinuerlig feber. En månad senare tecken på meningit och kort därefter mors.

Sektion: Tbc. ren. dx. et epididymit. sin. operat. + Tbc. miliar.

30. 18-årig skomakeriarbetare (2,555/17) vårdades här 1912—1913 för tuberkulös koxit samt 1916 för tbc.-abscess å lår. Sedan dess gått uppe och varit kry. Intogs 1917 för en *abscess* i vänstra gluteal-regionen, som tömdes (*Herne*). Sedermera gjordes (*Herne*) *provisioner* å vänster lår för misstänkt abscess, utan att var påträffades. Tre dagar senare växelsnitt över vänstra fossa iliaca och *tömning* av en extraperitoneal *abscess* i lilla bäckenet (*Herne*). 14 dagar därefter konstaterades vänstersidig pleurit, men då pat:s tillstånd ansågs hopplöst (tillåter knappast förflyttning), avstods från vidare ingrepp. Mors 2 veckor senare.

Sektion: Osteit. oss. ischii c. abscess. pelv. retroperitoneal. + Gangraena pulm. sin. c. pyopneumothorace. — Å vänstra lungans främre yta, nära inre randen, ett hål ledande in i en kanal av 2 cm:s längd, vilken slutar i en hasselnötstor gangrånhål med trasiga väggar.

31. 54-årig sömmerska (589/18), som 1917 undergått *resektion* av caput femoris för tbc. (*Norrlin*). Inkom 1918 med sänkningsabscesser och fistlar. Dessa tömdes och utskrapades upprepade gånger. Efter långsamt avtynande mors 4 månader senare.

Sektion: Coxit. sin. tbc. + Cysto-pyelonephrit. chron.

32. 40-årig fru (1,250/18), som vårdats här 1917 för tuberkulös osteit i trochanter major och då underkastats utskrapning och *tömning* av *sänkningsabscess* (*Forsblad*), inkom i maj 1918 för ökad sekretion ur en sedan förra sjukhusvistelsen kvarstående fistel. Upprepade utskrapningar och *revisioner* företogs (*von Stapelmohr*). Så småningom inträdande symtom på amyloid i tarm och njurar. Mors efter 3 månader.

Sektion: Tbc. trochant. maj. + Amyloidos. intestin. et ren. + Nephros. chron.

33. 49-årig hushållerska (1,273/18) överflyttades från med. avd., där hon vårdats för spondylit. tbc. c. abscess. et c. paraplegia. *Laminektomi* (*von Stapelmohr*) å C: VII, D: I och D: II samt uttorkning av en para- och anteventebralt vid D: II belägen abscess; primärsutur. Efter op. lades pat. i sträck. Tillståndet tillfredsställande under tre veckor; plötsligen därefter kollaps utan föregående illamående. Mors

Sektion: Spondylit. tbc. c. abscess. et c. paraplegia + Myelit. transvers. + Tbc. pleuræ dx.

34-årig hushållerska (945/18) överflyttades från med. avd., där hon vårdats för luetisk osteit i hjässbenen jämte pediculosis. En stor

abscess över hela kranialtaket under galean dränerades (von Stapelmohr). Mors efter en vecka.

Sektion: Aortit. luet. + Abscess. capillit. c. osteit. + Bronchopneumonix.

V. Blodsjukdomar:

35.* 25-årig telefonist (204/18), som alltemellanåt sedan barnåren varit gul, och hos vilken för 2 år sedan påvisats en förstorad mjälte, undergick härför Röntgenbehandling. Till en början förbättring. Senare försämrades pat., varför hon under diagnos hämolytisk ikterus hänvisades till operation. Hennes tillstånd försämrades dock så hastigt, att splenektomi aldrig företogs. Mors 14 dagar efter inkomsten.

Sektion: Anaemia c. ictero + Hyperplasia lienis (Icterus haemolyticus).

36. 21-årig arbetare (1,057/18) intogs $\frac{4}{5}$ för splenomegali, under vilken diagnos han ett par gånger vårdats å med. avd.; senast i mars 1918. $\frac{10}{5}$ gjordes splenektomi (Dahlgren), då diagnosen ställts, på morbus Bantii. Stark blödning i anslutning till op. från ej för underbindning tillgängliga, talrika adherenser baktill. Tamp. omkring kvarlämnade tänger. Vid slutet av op. var patienten ytterst medtagen av blodförlust. Saltlösning intravenöst kunde icke rädda pat., som avled strax efter operationen.

Sektion: Splenomegalia operat. + Anaemia ac. grav.

X. Cirkulationsorganens sjukdomar:

37. 45-årig fru (892/18) med utbredda stora phlebektasier å båda benen inom safena-magnaområdet. Därjämte ett barnhuvudstort med uterus rörligt myom. Madelungs- och Trendelenburgs operationer (Dahlgren) under eternarkos genom 5 snitt å ena och 4 snitt å andra benet. Postoperativa tillståndet utan anmärkning till mors subita i lungemboli på 8. dygnet.

Sektion: Varices crur. amb. operat. + Embolia art. pulm.

XI. Andningsorgsnens sjukdomar:

38. 70-årig sjökaptan (1,517/18), å vilken $\frac{9}{7}$ gjordes cholecystostomi (von Stapelmohr) för varig cholecystit med ikterus. Postoperativa tillståndet gott; ikterus försvann och såret läkte sig. $\frac{15}{8}$ började pat. få feberstegringar upp till 38,₅, utan att något lokalt kunde

påvisas. Pat hade dock under många år lidit av snuva. Den $19/8$ frysnings- och temp.-stegring till $40,9^{\circ}$. 2 dagar senare mors under symptom från centrala nervsystemet.

Sektion: Meningit. purul. e sinuitt. frontal. + Cholecystit. purul. operat. + Bronchopneumonix.

39. 20-årig eldare (351/18) inremitterades $7/2$ under diagnosen abscess. pulm. sin. Sedan omkring $1/2$ år voluminösa, sista månaderna stinkande upphostningar. Röntgen visade gåsäggsstor abscess i vänstra lungans övre del. $15/2$ revbensresektion (Dahlgren) å framsidan, tömning och dränage av lungabscess. Mors $20/2$.

Sektion: Bronchopneumonix abscedent. pulm. amb.

40. 68-årig f. d. typograf (260/18), vårdad å med. avd. $15/1-28/1$ 1918 för pneumonia dx. + hemiplegia dx. Överflyttades till kir. avd. $28/1$ för pyartros i höger skulderblad. $28/1$ gjordes (Holmdahl) arthrotomi och uttömdes 800 cm^3 pneumokokkvar. Patienten var uttalat marantisk; allmäntillståndet i ständigt avtagande. Mors $11/4$.

Sektion: Bronchopneumonix + Abscess. pulm. + Empyema pleuræ + Sepsis c. pyarthros. + Cystæ emollition. cerebri inveterat. + Emolliatio recentissima (?) pontis + Nephroscleros.

41. 42-årig fru (384/18) med ett pleuraempyem efter pneumoni en månad förut. Revbensresektion (Dahlgren) och dränage av empyem i höger pleura med tjockt var. Efter op. alltjämt hög feber; ingen nämnvärd förbättring av allmäntillståndet. Mors efter en månad.

Sektion: Abscess. pulm. amb. + Empyema pleuræ dx. operat. Högra lungan genomsatt av i övre loben smältande härdar och abscesser av hasselnötstorlek, i de nedre loberna av rikliga gråröda bronkopneumonier; dylika även i v. lungans bas. Ingenstädes större varansamlingar.

42. 35-årigt handelsbiträde (1,283/18) överförd från med. avd. under diagnos hjärnabscess efter bronkiektasier, underkastades såsom ultimum refugium provtrepanation (von Stapelmohr) över vänstra gyrus centralis; punktioner i olika riktningar av cerebrum gav intet var. Mors följande dag.

Sektion: Abscess. cerebri III + Bronchiectasix cavernos. + Abscess. pulm. + Tbc. pulm. obsolet. — I högra hemisfären en hönsäggsstor, i vänstra två något mindre abscesser.

43. 26-årig arbetare (1,479/18), å vilken genast efter inkomsten gjordes *revbensresektion* (Holmdahl) och dränage för högersidigt empyem. Mors efter 9 dagar under tecken på putrid bronkit.

Sektion: Bronchiectasiæ cavernos. pulm. amb. + Bronchit. putrid. + Empyema pleuræ dx. operat.

XII. Digestionsorganens sjukdomar:

44. 55-årig färgare (2,428/18) med sedan 4 dagar bestående symtom på munbotten-flegmone. *Incision* omedelbart (Söderlund) med tömning av liten abscess i tungbasen. Mors en vecka senare i sepsis.

Sektion: Phlegmone colli et mediastini + Pericardit. purul. + Pleurit. purul. + Bronchopneumonix.

45. 47-årig arbetare (318/18) inremitterades den $\frac{4}{2}$ med diagnosen *ulcus ventriculi* och opererades $\frac{6}{2}$ (Söderlund), varvid gjordes *excision av kallöst sår i curvatura minor* samt anlades en *g.e.r.p.* Två dagar efter op. tecken på pneumoni med efterhand stinkande upphostningar. Mors $\frac{17}{2}$.

Sektion: Ulcus ventric. operat. + Gangraena pulm. dx. c. perfor. et c. pyopneumothorace. + Peritonit. saccat. — Trådarna ha i mitten av excisionsstället skurit igenom å ett-öres-stort område, varigenom en perforation och en liten abscess mellan lilla kurvaturen och levern uppstått. Denna sannolikt utan betydelse.

46. 72-årig affärsman (1,176/18), som 1907 opererats (*g.-e.*) av prof. Berg för magsår. Vårdades 1917 hos prof. Faber i Köpenhamn för ostillbara diarréer, som slutligen visade sig orsakade av fistel mellan ventrikeln och colon transv. Opererades härför i slutet av året av prof. Schaldemose, som slöt fisteln, vilken förenade colon med jejunum (ej ventrikeln) strax invid *g.-e.*, och *avlägsnade g.-e.* Snart inställde sig i stället för diarréer subjektiva ventrikelbesvär och på sista tiden retentionskräkningar och stora blödningar, som tvingade till operation trots uselt allmäntillstånd. Operation (*Dahlgren*): Utbredda adherenser, i vilka påträffades ett kallöst perforerande sår lokaliserat till *curvatura major*. Öppningen suturerades, sedan kanterna exciderats. Pylorusdelen upptogs likaledes av en stor ulcustumör med hårda adherenser till levern och gallblåsan. Dessa lemnades orörda, emedan perforation även här ansågs sannolik. *G.-e.* oralt om det förstnämnda såret. Mors efter 2 dygn.

Sektion: Ulcera ventric. operat. + Bronchopneumoniæ. — Utom det sydda såret fanns strax intill pylorus ett 1-öres-stort perforerande sår, vars botten utgjordes av gallblåsevägg.

Anmärkningsvärda äro i detta fall de stora förändringar i ventrikelväggen, som uppstått sedan g.-e. ett halvår tidigare avlägsnades. Uteslutet torde väl icke vara, att denna åtgärd, som säkerligen vidtagits åtminstone till en del av tekniska skäl, inverkat menligt på det vidare förloppet.

47. 45-årig arbetare (1,540/18) med magsårsbesvär 1912 och 1918, båda gångerna vårdad å med. avd. Å Röntgen påvisades ett kallöst sår i angulus curv. minor. Den $11/7$ gjordes (*von Stapelmohr*) laparotomi, varvid man fann en tvärfinger från pylorus ett stort kallöst ulcus penetrerande mot och fastvuxet till pankreas. *Gastropylororesektion* närmast enl. Billroth II gjordes. En cigarett inlades mot sårbotten å pankreas. Ur denna sårkanal rann sedermera en surt luktande grön-gul vätska. Diarréer och dubbelsidig pneumoni tillstötte. Mors 3 veckor efter op.

Sektion: Ulcus callos. ventric. perfor. ad pancreatem operat. + Peritonit. diff. purul. + Pneumoniæ pulm. amb. + Gangraena lob. sup. pulm. sin. — Å resektionsstället vid G.-e. ha suturerna i den närmast curvatura minor liggande delen släppt, så att öppen förbindelse finnes mellan ventrikeln och bukhålan.

48. 61-årig lantbrukare (1,226/18) intogs för ulcus ventriculi. *Gastropylororesektion* $30/5$ närmast enl. Billroth II (*Dahlgren*). Den resecerade delen visade ett kraterformat ulcus simplex. Efter operationen tillståndet gott. $7/6$ fick patienten en mörkfärgad kräkning. $10/6$ och $11/6$ ånyo liknande kräkningar. $13/6$ plötsligen medvetslös. Saltlösning intravenöst. Mors efter några timmar.

Sektion: Ulcus ventric. operat. + Haematemes. permagn. + Ulcus ventric. recens. + Ileus (strangulation av avförande slynga vid G.-e.).

49. 28-årig arbeterska (2,246/18) med ulcussymtom sedan två år intogs $4/5$ för operation. På grund av tillstötande akut bronkit kunde operation då ej företagas. Inkom åter $14/10$ med ytterst svåra besvär och nedsatt allmäntillstånd. $15/10$ G. e. r. p. *Seclusio pylori* (*Dahlgren*). Ventrikeln var starkt dilaterad. Något kallöst ulcus kunde ej palperas, men pars horisontalis duodeni företedde retningssymptom: rodnad serosa och talrika luckra adherenser, varav en förlöpte från pylorus till främre

bukväggen. Tillståndet gott till den $21/10$, då hastig försämring inträdde med symtom på perforationsperitonit. På grund av pat:s ytterst medtagna tillstånd var varje tanke på operativt ingrepp utesluten.

Sektion: Ulcera ventric. III quorum unum perfor. c. peritonit. ac. — Det perforerande såret låg å ventrikelns framsida nära cardia.

50. 44-årig hustru (1,785/18), som haft ulcussymtom sedan många år, sista tiden mycket svåra: *Operation $15/2$ (Holmdahl)*: Ventrikel starkt utspänd med antydan till timglasform. Å curvatura minor nära cardia en duväggstor tumor med nisch. Vid pylorus i bakre övre ventrikelväggen en nära lika stor, fast kaka, starkt förträngande pylorus. *G. e. r. p. Seclusio pylori* enl. Girard. Efter operationen feber och ned-satt allmäntillstånd. Håll i höger sida och något kortare ton över högre lungans bas gjorde en subfrenisk abscess misstänkt. Mors $24/8$.

Sektion: Ulcera ventric. quorum unum perfor. ad burs. omental. + *Peritonit. purul.*

51. 23-årig man (1,871/18) med symtom på perforerat ventrikel-sår sedan 10 timmar. Opererades genast efter inkomsten (*Söderlund*): Å curvatura minor nära pylorus ett tvåkronestort kallöst *ulcus* med en ärtstor perforation. Denna *hopsyddes* med silkeknutsuturer i två rader, varefter buken uttorkades och slöts primärt. Mors efter 3 dygn.

Sektion: Ulcus ventric. perfor. c. peritonit. diff. purul.

52. 73-årig arbetare (1,976/18) med svåra ulcussymtom, smärtor och kräkningar. Vid operationen $6/9$ (*Dahlgren*) fann man ett valnötstort kallöst sår i curvatura minor nära pylorus; *g. e. r. a.* Första dagarna efter operationen tillståndet normalt; sedan ständigt avtagande. Mors $25/9$.

Sektion: Ulcus ventric. chron. + Bronchopneumoniæ bilat. + Emphysema pulm. amb. + Induratio renum + Cardioarterioscleros. + Atrophia et myodegeneratio cordis. — Intet anmärkningsvärt från buken.

53. 16-årig flicka (2,673/18), som för 1 vecka sedan utskrivits från epidemisjukhuset för difteri, insjuknade 2 dagar före inkomsten i diffus bukplågor och kräkningar; därjämte en lös avföring. Allmäntillståndet påverkat, diffus bukömhet mest nedåt underlivet, varjämte stark smärta vid inre undersökning. Diagnosen osäker, närmast misstänktes salpingit, varför expekterades. Då efter ett dygn symtomen ej förändrats, beslöts *laparotomi* (*Dahlgren*), varvid man fann en diffus varig

peritonit utan påvisbar utgångspunkt. Då tarmar och ventrikel voro diffust utspända, gjordes *gastro-* och *caekostomi*. I varet påvisades senare massor streptokokker. Mors 13 timmar senare.

Sektion: Enterit. ac. c. peritonit. diff. purul. + Bronchopneumoniæ.

54. 25-årig kontrollskrivare (1,022/18) inkom $\frac{1}{5}$ 1918; vårdad å med. avd. under en månad för ulcerös kolit med ostillbara diarréer. $\frac{1}{5}$ gjordes (*Dahlgren*) *caekostomi*. Första dagarna efter operationen subjektiv förbättring men dock ett ständigt kraftavfall. Mors $\frac{16}{5}$.

Sektion: Colit. ulceros. (streptococc.) + Nephros. subac. — I hela colon starka ulcerationer, till större delen sammanflytande, kvarlämnande endast större och mindre tofsar av slemhinnevävnad.

55. 50-årig lantbrukare (1,812/18) intogs $\frac{12}{8}$ under misstanke på colontumör. Vid operation $\frac{19}{8}$ (*Dahlgren, Söderlund*) konstaterades en colitis ulcerosa gravis. För att avlasta tarmen och möjliggöra mera effektiv lokalbehandling gjordes *caekostomi* och *sigmoideostomi*. Pat. tynade dock allt mera av, och mors inträdde den $\frac{5}{6}$.

Sektion: Colit. ulceros. gravis.

56.* 74-årig måleriarbetare (1,582/17); vårdad här $\frac{28}{7}$ — $\frac{15}{8}$ för analabscess. Intogs $\frac{18}{3}$ 1918 i mycket uselt allmäntillstånd. Buk uppdriven, ej spänd. Tarmsköljning gav massor av faeces och väder, varefter buken blev mjuk, hopfallen. Mors samma dag.

Sektion: Ileus subacut. e mesosigmoidit. chron. fibr. c. peritonit. ac. + Bronchopneumoniæ + Nephroscleros. + Cardioscleros.

57. 17-årig flicka (99/18), som legat sjuk hemma i 6 dagar, intogs $\frac{7}{1}$ för appendicit-abscess. Omedelbart *incision* och *dränage* (*Söderlund*) av den omkring gåsäggstora abscesshålan; appendix kunde ej kännas. Efter op. ingen egentlig förbättring, ingen nedgång i temperaturen. Pat. låg sedermera med bilden av en sepsis, som icke lät sig påverkas av injektioner med kollargol och streptokokkserum. Mors en månad efter inkomsten.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess. operat. + Thrombophlebit. purul. venæ portæ + Abscess. hepat. multipl.

58. 44-årig arbetare (450/18) med appendicit-symtom sedan en vecka. Opererades omedelbart efter inkomsten (*von Stapelmohr*); i buken fri luktande, grumlig vätska; i caekalregionen tjockare var. Ap-

pendix, perforerad, *exstirperades*. Uttorkning, cigarett-dränage. Postoperativa tillståndet de första 3 dagarna rätt tillfreställande. Mors på 4. dygnet.

Sektion: *Appendicit. ac. gangr. perf. c. peritonit. diffus. purul. operat.* + *Abscess. nonnull. intraperitoneal.* + *Bronchopneumonix.*

59. 62-årig tullkontrollör. (494/18), vårdad å med. avd. $11\frac{1}{2}$ — $21\frac{1}{2}$, för en i högra fossa iliaca och mot njurregionen liggande resistens, som tolkats såsom tumör; dock hade möjligheten av abscess icke kunnat uteslutas. Då pat:s allmäntillstånd var uselt, och han dessutom icke ville underkasta sig operation, blev han ej överflyttad till kir. avd. förrän $21\frac{1}{2}$, då en retroperitoneal stinkande abscess i högra fossa iliaca tömdes och dränerades (*Dahlgren*). Mors efter 5 dagar under tilltagande marasm.

Sektion: *Appendicit. ac. gangr. perfor. c. abscess. operat.* + *Nephros. ac.*

60. 23-årig arbetare (2,243/18) med sedan 3 dagar bestående appendicitsymtom, som till en början föreföll gå tillbaka under expectativ behandling. Då 4 dygn efter inkomsten en otydlig resistens i caecalregionen kändes, gjordes *laparotomi (von Stapelmohr)*, och en luktnande abscess i ileo-caekalvinkeln tömdes efter ombäddning och dränerades, varjämte *appendix exstirperades*. Mors efter 2 dygn i peritonit.

Sektion: *Appendicit. ac. gangr. perfor. c. abscess. operat.* + *Peritonit. postoperat.*

61. 49-årig arbetare (361/18), som inkom $7\frac{1}{2}$ med sedan $4\frac{1}{2}$ bestående häftiga ileussymtom och starkt påverkat allmäntillstånd. Operation omedelbart (*Söderlund*). Efter *laparotomi* konstaterades en diffus peritonit med c:a $1\frac{1}{2}$ l. brunfärgad, intensivt fäkalstinkande vätska i buken. Flexura sigmoidea omvriden ett varv; flexuren enormt utspänd, mera än armtjock, svartbrandig; branden i tarmen sträckte sig så långt uppåt colon descendens resp. nedåt rektum, att en förening av tarmändarna var omöjlig. Man invaginerade därför och försänkte nedre tarmändan samt sydde ut den övre till en *anus praeternaturalis* efter växel-snitt i v. fossa iliaca. Mot förmodan hämtade sig pat. efter ingreppet. Tillståndet något förbättrat till omkring $1\frac{1}{3}$, då i början lindriga, efter hand häftigare ileussymtom ånyo uppträdde. Som pat:s tillstånd ej syntes medgiva ett större ingrepp, gjordes endast under lokalanästesi en *tunnarmsfistel* å en utspänd tarmslynga (*Söderlund*). Fyra dagar senare mors.

Sektion: Peritonit. fibrino-purul. (i nedre delen av buken) + Ileus ex adhesione. (en tunntarmsslynga fixerad i lilla bäckenet och avknickt) + Bronchopneumonix.

62. 85-årig änka (770/18) med sedan en vecka tilltagande obstipation och till slut fäkala kräkningar. *Laparotomi (von Stapelmohr)* omedelbart efter inkomsten, då laxering och lavemang sista dagarna varit utan effekt. En meter från ileocaekalvinkeln en *brid*, under vilken en tarmslynga inkarcerats. Denna löstes. Därefter aseptisk enteropunktion och mjölkning. Mors efter övergående förbättring på 7. dagen.

Sektion: Ileus strangul. operat. + Peritonit. ac. diff. + Bronchopneumonix + Synechia pericardii + Nephroscleros. — Peritoniten tydligen utgående från punktionshållet. Inviknings-suturerna hade här skurit igenom. (Observera dock pat:s ålder).

63. 57-årig man (1,364/18), som några gånger under sista 12 åren haft förstoppning, hade nu sedan 3 dagar ej haft avföring. Tarmsköljningar visade sig utan effekt. *Laparotomi (von Stapelmohr):* efter *enterotomi* å tunntarm och uttömning av 8 liter fäkalier, visade sig den förhindrade tarmpassagen bero på en tunntarmsvolvulus till följd av ett mekaniskt relativt hinder, bestående av gamla stråliga förtjockningar i mesenteriet, som band tarmen så, att denna föreföll att gå retroperitonealt under 15 cm:s förlopp närmast caecum. Mors natten efter op.

Sektion: Volvulus intestin. tenuis operat. + Degeneratio myocardii.

64. 78-årig man (1,645/18), som inkom med sedan omkring 15 timmar bestående häftiga ileussyntom; dåligt allmäntillstånd. Omedelbar laparotomi (*Söderlund*): *resektion* av c:a $\frac{1}{2}$ m. brandig tunntarm (efter avknickning genom bindvävsbrid); förening ända till ända; den tillförande tarmslyngan slapp-cyanotisk. Mors 5 dygn senare.

Sektion: Ileus strangulation. operat. + Peritonit. purul. diff. (suturensufficiens sannolikt på grund av den hos den åldrige pat. dåliga cirkulationen).

65. 60-årig fru (2,002/18) inkom $\frac{1}{10}$ med tecken på akut ileus: uppdriven buk, fäkala kräkningar. *Operation* omedelbart (*Söderlund*): *lösning av genom adherensbildning tillklämd ileumslynga, enterotomi med tömning av tarmen, primärsutur av buken. — Efter op. ingen till-*

fredsställande förbättring; obetydlig väderavgång efter tarmsköljning. $\frac{13}{9}$ fäkala kräkningar, varför gjordes *relaparotomi* (Söderlund): man fann utbredda sammanväxningar mellan tunntarmar men intet tydligt hinder, ingen peritonit. Som passagen föreföll försvårad i trakten av flexura coli lienalis, gjordes en *sigmoideotransversostomi*. Efter op. någon förbättring; god vädergång med tarmsköljning; inga fäkala kräkningar. Tynade dock av alltmera och dog c:a 6 veckor efter inkomsten.

Sektion: Sammanväxningar mellan tarmarna utan egentligt hinder; tarmarterioskleros.

66. 41-årig man (2,045/18), som 1915 opererats å Maria sjukhus för appendicit-peritonit och 1917 å Örgryte sjukhus för adherenser med ventrikelretention, varvid ventrikelresektion enl. Billroth II gjordes. Han hade nu varit sjuk i 5 dagar med kräkningar och absolut förstoppning. Vid inkomsten var tillståndet mycket dåligt. *Laparotomi (von Stapelmohr)* samma dag. Hindret visade sig bero på 2 med varandra och mesenteriet brett adherenta tarmslyngor; under dessa hade en tunntarm hårt inkarcererats. Adherenserna löstes och matolja ingöts i peritoneum. Postoperativa tillståndet i det hela tillfredsställande. Efter 5 dagar blev buken mera spänd och tarmfunktionen avtog. Vid *ny laparotomi (von Stapelmohr)* 6 dagar efter förra fann man en diffus peritonit av okänt ursprung: 2 cigaretter inlades i vänstra fossa iliaca. Följande dag *Witzelfistel å caecum (von Stapelmohr)*. Denna lättade de subjektiva symtomen. Mors följande dag.

Sektion: Ileus strangulation. operat. + Peritonit. streptococcic. postoperat. — Peritoniten av okänt ursprung, sannolikt exogen. Vid 1:sta operationen användes handskar; matoljan befanns steril.

67. 59-årig lokreparatör (1,270/18) intogs $\frac{3}{6}$ för vänstersidigt irreponibelt omentbräck, som sträckte sig ned i scrotum. Under lokal-anästesi gjordes (*Holmdahl*) omentresektion och radikaloperation enl. *Schultén*. Följande dag tecken på pneumoni å vänster sida, som sedermera gick över å höger sida. Mors en vecka efter op.

Sektion: Hernia scrotal. oment. irrepon. operat. + Pneumonia croupous. pulm. amb.

68. 75-årig fru (2,223/18), som *radikal*-opererats (*Gejrot*) för inklämt kruralbräck, visade 2 veckor senare ödematös svullnad i hela högra benet. Lokalt intet anmärkningsvärt. Efter ett ständigt kraftavfall mors en månad efter operationen.

Sektion: Hernia crural. dx. incarc. operat. + Trombophlebit. ven. femoral. dx. + Abscessus intraperitoneal. — Tunntarmar sammanpackade i högra fossa iliaca, genom fibrösa adherenser täckande en mindre abscess vid linea anonyma.

69. 63-årig fru (2,274/18) inkom $17/10$ med sedan ett dygn inklämt kruralbräck, som omedelbart radikal-opererades (*Gejrot*). Mors efter 4 dygn.

Sektion: Hernia crural. dx. incarc. operat. + Embolia art. pulm.

70. 84-årig kvinna (2,332/18) inkom $27/10$ med sedan 3 dagar inklämt kruralbräck; sista 2 dygnen illaluktande kräkningar. Omedelbar *herniotomi* (*Söderlund*), reposition av inklämd tunntarmsslynga samt radikaloperation av bräcket. Mors 2 dagar senare under tecken på hjärtsvaghhet.

Sektion: Hernia crural. incarc. operat. + Degeneratio myocardii — Intet att anmärka från buken.

71. 68-årig arbeterska (2,375/18) intogs $1/11$ för sedan 3 veckor inklämt högtersidigt inguinalbräck. Omedelbart gjordes (*Dahlgren*) *incision* över bräcket, varvid en fäkalabscess tömdes och dränerades. Följande dagarna ökad rodnad och svullnad uppåt buken från såret. Fyra dagar senare *incision* (*Holmdahl*) medialt och strax ovanför h. crista ilei av ett delvis smält, luktande flegmone. Tilltagande kraftavfall och mors efter ytterligare 2 dagar.

Sektion: Hernia ing. dx. incarc. c. abscess. + Phlegmone pariet. anter. abdom.

72. 66-årig strykerska (2,460/18) med sedan 4 dagar inklämt kruralbräck radikal-opererades omedelbart efter inkomsten (*Söderlund*). En tvärgående snörfåra inveks genom enkelradig sutur. Mors efter 3 dygn i peritonit.

Sektion: Hernia crural. incarc. operat. c. perfor. intest. ilei + Peritonit. ac. — Nålvitt hål i tunntarmen i ett 6 cm. långt svart- till brunrött parti mellan tvänne skarpa snörfårar. Suturen hava släppt.

73. 62-årig änka (2,502/18) intogs $10/11$ för sedan 4 dygn inklämt navelbräck. Operation genast (*von Stapelmohr*) varvid gjordes omfal-ektomi, *herniotomi*, *resektion* av fastväxt oment och radikaloperation. Bräcksäcken innehöll en lätt cyanotisk colon transversum. Tillstånd under första två dygnen tillfredsställande. Därefter tecken på tilltagande

tarm pares utan feber. Mors $24/11$ efter upprepade kräkningar av tunnt ljusrött blod.

Sektion: Hernia umbilical. incarc. operat. + Ileus paralyt. c. peritonit. incipient. — Ventrikelslemhinna utan anmärkning. Blödningen sannolikt från ventrikeln (såsom följd av omentresektionen?). Peritoniten utan betydelse.

74.* 83-årig arbetare (1,330/18). Inkom efter två dagars sjukdom. Företedde vid inkomsten bilden av en diffus peritonit utan lokalsymtom. Allmäntillståndet var så dåligt, att operation ansågs lönlöst. Mors följande dag.

Sektion: Cholecystit. c. lithiase + Ruptura vesicæ felleæ c. hæmorrhagia intraperitoneal. + Peritonit. ac. + Nephrolithiasis + Pyonephros.

75. 51-årig hustru (1,774/18), som sedan två år haft täta cholecystitanfall, sista tiden mycket svåra. Hon inkom med stor, ömmande gallblåsa samt symtom på vitium, dock fullt kompenserat. Operation påyrkades, trots upplysning att denna ej vore riskfri. Den $9/8$ gjordes (Söderlund) *cholecystektomi*. Gallblåsan gåsaggstor, förtjockad, med varig galla och en hasselnötstor sten. Tillståndet fyra första dagarna efter operationen gott. $13/8$ hastig försämring; mors $14/8$ under symtom av hjärtinsufficiens.

Sektion: vägrad.

76. 49-årig styckjunkare (2,671/18), inkom $15/12$ för akut cholecystit. Fyra dagar senare med ens sämre under tecken på utbredd peritonit. Operation (Söderlund): *tömning, uttorkning och dränage* av stor perikolecystitisk abscess, utgången från den i brandigt sönderfall stadda gallblåsan. Ingen nämnvärd förbättring efter operationen; mors 2 dagar senare under tecken på alltmera utbredd peritonit.

Sektion: Cholecystit. ac. gangr. perfor. c. peritonit. diff.

77.* 57-årig fabrikör (879/18), som vårdats för cystopyelonefrit 1909 å med. avd. samt 1910 å Falköpings lasarett. I det hela varit rätt kry sedan dess. Inkom nu med sedan 1 vecka så småningom tilltagande allmän-septiska symtom, vilka här progredierade och vållade mors efter en vecka.

Sektion: Cystopyelonephrit. bilat. c. lithiase. — Vänstra njuren fullständigt svälvandlad; högra njuren genomdragen av svåliga strimor och abscesser.

78.* 47-årig arbetare (2,727/18), inkom med påverkat allmäntillstånd och slö; temp. 38°. Enda lokalsymptom stark hämaturi med stinkande urin. Mors 4 dagar efter inkomsten.

Sektion: *Lithiasis vesicæ c. hæmorrhagia* + *Cystopyelonephrit. apostematos.*

79. 66-årig faktor (1,281/18), som haft prostatabelsvär sedan 2 år, varför han under ett år i hemmet behandlats med regelbundna tappningar. Trots daglig tappning här gick aldrig residualurinen ned under 450 gm., varför gjordes (*von Stapelmohr*) transvesikal *prostatektomi* under lumbalanæstesi och eterrus (vid prostatas utlösning). Denna var synnerligen svår på grund av adherenser framåt åt vänster, där konkrement fanns. Tamponad av bädden och suprapubisk blåsdränage. Tillståndet gott närmaste veckan, varefter en högersidig pneumoni tillstötte. Mors efter ytterligare 3 dagar.

Sektion: *Hypertrophia prostatæ operat.* + *Cystit. chron.* + *Hydro-nephros. chron.* + *Pneumonia ac. dx.*

80. 71-årig snickaremästare (1,416/18), inkom $\frac{22}{6}$ med fullständig urinretention till följd av prostatahypertrofi. Pat. var mycket dålig, tidvis oredig. Urin starkt grumlig, varig. Kateterisering, som blott kunde utföras med fast kateter, var mycket besvärlig och plågsam för pat. För att befria pat. därifrån och i avsikt att avlasta njurarna anlades i lokalanæstesi $\frac{11}{7}$ blåsfistel (*Gejrot*). Mors $\frac{12}{7}$.

Sektion: *Hypertrophia prostatæ* + *Cystopyelonephrit. apostematos.*

XV. Ledgångarnes och bensystemets sjukdomar:

81. 34-årig skeppare (254/18), vårdad här 1914 för akut septisk osteomyelit i ländkotor. Inkom ånyo i septiskt febrande tillstånd. En öjupliggande abscess i lumbalregionen misstänktes men kunde ej påvisas förrän efter 2 $\frac{1}{2}$ vecka, då *provincision* (*von Stapelmohr*) gjordes i höger lumbalregion och en framför lumbalmuskulaturen intill ländkotorerna liggande abscess uttömdes. 9 dagar senare (*von Stapelmohr*) *revbensresektion* och pleurotomi för högersidigt empyem. Då en subfrenisk abscess misstänktes, *punkterades* 2 dagar därefter (*von Stapelmohr*) *högra subfreniet* från pleurahålet med negativt resultat. Mors efter 2 dagar.

Sektion: *Osteomyelit. ac. sept. vert. lumb. c. abscess. operat.* + *Bronchopneumonix* + *Empyema pleuræ operat.* + *Sepsis.* — Direkt förbindelse mellan lumbalabscessen och empyemet fanns ej.

82. 54-årig änka (1,417/18) inkom från med. avd. $22/6$ under diagnos septichaemia + pyogonit. Samma dag arrotomi (Gejrot), dränage. Mors efter en vecka.

Sektion: Septichaemia + Pyogonit. dx. + Abscess. pulm.

83. 63-årig hamnarbetare (1,946/18), inkom den $31/8$ med osteit i en tå, tämligen gott allmäntillstånd, men starkt uttalad arterioskleros. *Exartikulation* (Söderlund) av tån. Dålig läkningstendens. Den $22/11$ påvisades ett empyeme i höger lungsäck. *Revbensresektion*, pleurotomi, dränage (Söderlund). Mors följande dag.

Sektion: Osteit. dig. ped. operat. + Empyema pleuræ dx. operat. + Gangraena pulm. dx. + Cirrhosis hepat. + Nephroscleros.

XVI. Hudens sjukdomar:

84. 23-årig fabriksarbeterska (1,252/18), som rivit av en finne i ansiktet, inkom i dåligt allmäntillstånd och med lymfangitisk svullnad i hela vänstra ansiktshalvan samt nedåt halsens vänstra sida. *Incisioner* (Holmdahl) framför vänster öra och å halsen, varvid vävnaden visade sig varindränkt och kärlen trombotiserade. Tilltagande slöhet och mors 4 dagar efter inkomsten.

Sektion: Furunculus faciei c. lymphangit. + Septichopyaemia.

XIX. Svlster:

85.* 59-årig hustru (1,541/17), överflyttades från med. avd. för operation av lillhjärnstumör. Allmäntillståndet mycket uselt; rikliga, illaluktande upphostningar; uttalad somnolens, varför man avstod från operation. Mors 3 veckor efter inkomsten.

Sektion: Glioma cerebelli + Gangraena pulm.

86. 21-årig hemmadotter (289/18), överflyttades från med. avd. $31/1$ för operation av högersidig akustikus-tumör. Opererades i två séanser (Dahlgren): $4/2$ osteoplastik *trepantation* över högra bakre skallgropen. $15/2$ séance II: efter underbindning av sinus longitudinalis upptogs en durallambå. Trubbig utlösning och *partiellt utskaffande* av en högersidig akustikus-tumör, vars undre pol sträckte sig för långt nedåt för att kunna nås. Härunder blev patienten apnoisk. Efter konstgjord andning började patienten ånyo respirera men ytligt och ojämnt. Lambån slogs tillbaka och fixerades med förband. Mors ett par timmar senare.

Sektion: *Fibrosarcoma fossæ cranii post. (nerv. acust.) partim exstirp.*
+ *Dislaceratio cerebelli* + *Haemorrhagia pontis traumat.*

87. 44-årig kokerska (1,724/18) intogs $\frac{2}{8}$. Sjuk sedan några veckor med värk i buken och sista tiden intensiv värk i höger ben. I högra adnexer en gåsäggstor, tämligen mjuk resistens. Då symtomen under sängläge och vaginalsköljningar snarare förvärrades än förbättrades, gjordes $\frac{14}{9}$ laparotomi (Dahlgren). Alla tunntarmarna med breda hinnlika adherenser förenade sinsemellan och med colon, mesenteriet och bäckenorganen. Dessa adherenser löstes dels trubbigt, dels med sax. Högra lig. latum intogs till största delen av en knytnävsstor vätskefylld *cysta*, i vilken ovariet ingick. Denna *exstirperades* tillsammans med tuban. Appendix, som var intimt förenad med högra adnexerna, var betydligt förtjockad och visade kroniskt inflammatoriska förändringar. Vid *appendektomien* (Gejrot) gled ligaturen å appendixstumpen efter avbränningen av, och en droppe tarminnehåll utpresades. Efter uttorkning ny ligatur och dubbel invaginationssutur med katgut. Efter operationen försämrades tillståndet hastigt, och pat. avled $\frac{20}{9}$ under symtom på diffus peritonit.

Sektion: *Cysta ovarii dx. operat.* + *Peritonit. ac. purul.* — Appendixstumpen stod öppen. — Anmärkningsvärt är, att olyckshändelsen med appendix-ligaturen blivit orsak till utebliven läkning av tarmväggen trots dubbla suturrader. Möjligen får peritoniten skrivas på serosadefekterna efter lösningen av de rikliga adherenserna, i vilket fall suturerna (katgut) sekundärt brustit till följd av infektionen.

88. 67-årig änka (1,442/18), som redan 1898 underkastades laparotomi för, som det antogs, sarkom utgången från uterus. Någon radikaloperation företogs ej. Inkom nu till med. avd. $\frac{24}{6}$ för ileus och överfördes $\frac{26}{6}$ till kir. avd. i uselt allmäntillstånd. I palliativt syfte gjordes ett *växelsnitt* (Stapelmoher) och rikligt med tunnt var i bukhålan uttömdes. Man fann därjämte en kolossal buktumör, sannolikt utgången från uterus. Rördränage. Mors följande dag.

Sektion: *Myoma permagn. (7 ½ kg.) uteri c. necrose* (tryck) *intestin. tenuis.* + *Peritonit. ac. diff. purul.*

89.* 68-årig änka (126/18), inkom $\frac{11}{1}$ med hård svullnad av glandula thyreoidea; diagnosen vägde mellan malign tumör, i så fall inoperabel, och strumit. Måttliga andningsbesvär. Mors subita 4 dagar efter inkomsten under tecken på kvävning.

Sektion: *Carcinoma gland. thyreoid. c. oedemat. laryngis.*

90. 64-årig fru (96/18) intogs $\frac{7}{1}$ för stenoserande oesofagus-cancer. Sväljningsbesvär sedan sommaren 1917; fått radiumbehandling sedan dess; vid inkomsten fullständig stenosis. $\frac{14}{1}$ *gastrostomi* (Holmdahl) under lokalanästesi. Tilltagande försämring med hög temperatur. Mors $\frac{16}{1}$.

Sektion: Carcinoma oesophagi c. stenosis perfor. ad bronch. + Pneumonia ac.

91. 63-årig arbetare (1,815/18), inkom $\frac{13}{8}$ med starkt stenoserande oesofagus-cancer. $\frac{16}{8}$ anlades en Witzels magfistel (Söderlund). Första dagarna efter operationen allmäntillståndet gott. Mors $\frac{20}{8}$.

Sektion: Carcinoma oesophagi c. metastat. lymphogland. regionar. + Pneumoniæ aspirat. lob. inferior. pulm. amb.

92. 53-årig änka (221/18) med ventrikel-cancer. *Gastropylororesektion*, närmast Billroth II (Dahlgren). Efter op. pat:s tillstånd mycket uselt. Trots kraftig hjärtstimulering och insprutning av saltlösning både intravenöst och subkutant ständig försämring och mors efter 12 dagar.

Sektion: Carcinoma ventric. operat. + Thrombos. ven. portæ hepat. + Embolia art. pulm. dx. + Nephrit. chron. interstit.

93. 55-årig sjökaptan (780/18) med sedan oktober 1916 då och då återkommande ventrikelbesvär, vilka nu sedan nov. 1917 varit mera ihållande. Laparotomi (Dahlgren) och *subtotal gastrektomi* med G. e. r. p. närmast enl. Billroth II. för en i curvatura minor och omentum minus liggande ojämnt knölig tumör, som mikroskopiskt visade sig vara cancer. Efter 14 dagar började temperaturen att stiga och en utgjutning i vänstra pleuran påvisades. En fistel med ventrikelinnehåll bröt upp i såret, pleuriten blev varig, och pat. hostade upp rikliga mängder. 5 veckor efter första operationen gjordes *revbensresektion* (Dahlgren) och pleurotomi. Tillståndet försämrades till mors 1 $\frac{1}{2}$ vecka senare.

Sektion: Carcinoma ventric. operat. + Ulcera ventric. recent. perfor. + Abscess. intraperitoneal. perfor. in cav. pleuræ + Bronchopneumoniæ. — Av ventrikeln kvarstod endast en 12 cm. lång, drygt fingervid rest. Alla suturer sluta väl. Strax nedom cardia i ventrikelns bakre vägg två ett-öresstora perforationer i den här slappa och halft mörjiga slemhinnan; såren bilda direkt kommunikation mellan ven-

trikeln och en ovanför mjältlogen liggande abscess, som genom ett hål i diafragma kommunicerade med pleurahålan.

94. 51-årig snickare (935/18) inkom $^{20}/_4$ för ventrikel-cancer. $^{29}/_4$ *Resectio ventriculi* (Billroth II) (*Dahlgren*): tumören var väl avgränsad, och resektionen utfördes utan komplikationer. Första dagarna tillståndet normalt; 4:de dagen hastig försämring med tecken på peritonit; mors $^4/_5$.

Sektion: Carcinoma ventric. operat. + Peritonit. ac. (insufficiëntiæ suturæ). — Den del av suturen mellan jejunum och ventrikeln, som låg längst åt vänster, sålunda i curvatura major, visade en knappt halmpipevid bristning, genom vilken tunnt ventrikelinnehåll uttrann. Övriga suturer utan anmärkning.

95. 60-årig arbetare (1,341/18) med magbesvär sedan 1917 underkastades *gastropylororesektion (von Stapelmohr)* närmast enl. Billroth II för en lumen starkt strikturerande gördelformad tumör. Mors på 3 dygnet i hjärtsvaghhet.

Sektion: Carcinoma ventric. operat. + Peritonit. ac. fibrinos. lev. + Degeneratio myocardii. — Alla suturer sluta väl. Peritoniten sannolikt en normal reaktion efter ingreppet.

96. 60-årig arbetare (1,665/18), som haft magbesvär sedan julen 1917. $^{18}/_8$ *provlaparotomi (von Stapelmohr)* under misstanke på cancer ventriculi, varvid den klin. diagnosen bekräftades, och utbredda levermetastaser påvisades. Mors efter fem veckor.

Klin. diagnos: Carcinoma ventric. c. metastat. hepat. Sektion: vägrades.

97. 63-årig arbetare (1547/18) inkom $^{11}/_7$ för en 3 timmar gammal ulcusperforation å ventrikeln. Operation omedelbart (*Gejrot*): *gastro-rafi*, uttorkning, primärsutur. Stort, kallöst sår i curvatura minor (cancer?). Överstod operationen bra, men allmäntillståndet försämrades alltmera; inga mera framträdande symtom från buken eller andra inre organ. Mors $^{27}/_8$.

Sektion: Carcinoma ventric. + Tbc. pulm. dx. — Bukserosan överallt översållad med svulstknottror, som i stor utsträckning sammanbinda närliggande delar.

98. 44-årig arbetare (1,682/18), inkom $^{29}/_7$ med en stenoserande pylorus-cancer. $^{31}/_7$ *G. e. r. p. (Söderlund)*; tumören, som i stor utsträck-

ning infiltrerade pankreas, var inoperabel. På tredje dagen efter operationer, som ökades alltmer, varför *relaparotomi* företogs $\frac{6}{8}$ (Söderlund). G. e. såvitt man kunde finna trång. Därför gjordes en *g. e. a. + e. a.* Efter denna ingen förbättring. Mors $\frac{12}{8}$.

Sektion: Carcinoma ventric. perf. + Peritonit. diff. purul. — Peritonit kring ventrikeln, utgången från kancern, som perforerat ventrikelväggen. Bägge gastroenterostomi-öppningarna utan anmärkning; normal vidd och väl slutande suturer.

99. 54-årig fröken (2,325/18) med uselt allmäntillstånd, som på grund av retentionskräkningar erhöll *g. e. r. p.* (Dahlgren) för en cancer pylori. Mors på 4 dygnet, efter det pat. fått dubbelsidig sialodenit. gland. parot. et submaxillar.

Sektion: Carcinoma pylori + Parotit. et sialodenit. gland. submaxillar. p. operat. + Nephros. acut.

100. 51-årig materialvakt (2,494/18). Undergick, efter att hava vårdats å med. avd. i 9 dagar, *gastropylororesektion* (Dahlgren) närmast enl. Billroth II för cancer. Ehuru pat. å med. avd. hela tiden behandlats med dagliga magsköljningar och kvällen förut erhållit sådan, fanns vid operationen kollosala massor ventrikelinnehåll, som dels kräktes upp under operationen, försvårande narkosen, dels kom ut i buk och å dukar. Pat. avled efter $2\frac{1}{2}$ dygn i pneumoni.

Sektion: Carcinoma ventric. operat. + Pneumoniæ p. operat.

101. 73-årig f. d. handlande (646/18) med ileussyntom och ett krunalbräck, som föreföll vara irreponibelt, underkastades, då ett hernia Littorica icke kunde uteslutas, *radikaloperation* (von Stapelmohr). Bräck-säcken befanns tom. Intet tecken på peritonit. Mors under tilltagande kachexi efter 3 veckor.

Sektion: (Hernia operat.) + Carcinoma coli transvers. perfor. c. abscess. intraperitoneal. + Nephroscleros.

102. 76-årig skomakare (1,269/18). Sedan $\frac{1}{2}$ år syntom av kronisk ileus. Inkom $\frac{2}{6}$ med fullt utbildad ileus. Operation omedelbart (Söderlund): *Witzels fistel å caecum*. Tarmhindret befanns utgöras av en knytnävsstor stenoserande rörlig cancertumör på övergången mellan flexura sigmoidea och colon pelvinum. Sedan pat. hämtat sig, gjordes $\frac{12}{6}$ (Söderlund) *resektion av colon sigmoideum*, varefter — av tekniska skäl och för att med hänsyn till pat:s medtagna tillstånd göra operationen

så kort som möjligt — den övre stumpen invaginerades, och den nedre förenades med den långt nedhängande colon transversum. Tillståndet första två veckorna efter operationen gott; sedan hastig försämring. Mors $\frac{3}{7}$.

Sektion: Carcinoma coli pelvini operat. + Peritonit. ac. (sutura-insufficiens). — Bakre delen av anastomosuturen har skurit igenom på ett 1 cm. långt område och kring denna bristning en delvis tamponerad fäkalabscess.

103. 73-årig arbetare (1,776/18) med tecken på ileus. Opererades omedelbart (*Gejrot*): man fann en strikturerande cancer på colon descendens. Snittet i medellinjen slöts, och en *Witzel-fistel anlagdes å caecum*; man hade för avsikt att senare, när pat:s allmäntillstånd blivit bättre, utföra resektion av tumören. Den $\frac{16}{8}$ ånyo ileussytom. *Relaparotomi* $\frac{17}{8}$ (*Holmdahl*): fibrinös peritonit av egendomligt utseende och okänd utgångspunkt samt en genom avknickning av en tunn-tarmsslynga åstadkommen ileus. Slyngan löstes; för att koppla ut den tämligen starkt förändrade tarmdelen gjordes en *enteroanastomos*. Följande dag mors.

Sektion: Carcinoma coli descendens. c. metastat. peritonei. — Den vid andra op. konstaterade peritoniten var framkallad genom en diffus utsädd av cancer-metastaser i peritoneum.

104. 74-årig hemmansägare (616/18) med inoperabel rektum-cancer. $\frac{11}{3}$ operation (*Dahlgren*): anläggning av enkel anus å *flexura sigmoidea*. $\frac{7}{4}$ prolaps av c:a 20 cm. tarm, sannolikt genom invagination av nedre sigmoideaskängeln; *reposition i narkos* (*Holmdahl*). $\frac{4}{7}$ inkom pat. ånyo för sin prolaps. $\frac{6}{7}$ operation (*von Stapelmohr*): *amputation av prolapsen* efter avklämning med trib; sutur. Mors efter 3 dagar under tecken på peritonit.

Sektion: Carcinoma inextirp. recti + Peritonit. ac. purul. — Peritoniten hade uppkommit därigenom, att tarmens fixation till bukväggen lossat, så att en del av tarmlumen direkt kommunicerade med peritonealhålan; inextirpabel kancertumör i rektum.

105. 61-årig änka (18/18) med cancer vesicæ felleæ. $\frac{11}{1}$ *Cholecystektomi* (*Dahlgren*), dränage; den mærgiga tumören hade växt igenom väggen och infiltrerat omgivningen. Radikalt avlägsnande av tumören därför omöjligt. Mors efter c:a 2 månader under tilltagande kachexi.

Sektion: Carcinoma vesicæ felleæ, hepat. et retroperitoneal.

106. 71-årig fru (1,528/18) å vilken gjordes *laparocentes* (von *Stapelmohr*) för ascites. Man fann därvid i peritoneum en riklig tumörutsädd. Mors följande dag.

Sektion: Carcinoma vesicæ felleæ c. metastat. peritonei et hepat. + Ileus.

107. 61-årig fru (2,009/18) med smärtor och värk i högra övre delen av buken samt tilltagande ikterus undergick *provlaparotomi* (*Dahlgren*), varvid man fann en svulstvandlad gallblåsa samt en bakom duodenum och ventrikeln sig sträckande tumör. Buken slöts. Mors på 10. dagen under tecken på bronkit och bronkopneumonier.

Sektion: Carcinoma vesicæ felleæ + Bronchit. p. operat. + Bronchopneumonix.

108. 55-årig fröken (1,719/18) inkom $\frac{1}{8}$ med rörlig tumör i övre delen av buken och ascites. $\frac{9}{8}$ *provlaparotomi* (*Söderlund*): uttömning av blodig ascites. Den palperade tumören utgjordes av svulstinfiltrerat oment. Tumörens utgångspunkt efterforskades icke närmare. — Mors subita en vecka efter operationen.

Sektion: Carcinoma ovarii sin c. metastat. peritonei; den hastiga döden kunde ej förklaras.

109. 21-årig eldare (2,636/17) inkom d. $\frac{29}{12}$ 1917; sedan 4 månader smärta och styvhet i höger höft. Röntgen visade ossifierande process strax bakom och nedanför höger höftled. Operation d. $\frac{31}{1}$ 1918 (*Dahlgren*) för kontraktur i höger m. iliopsoas, varför gjordes *partiell tenotomi*; därefter palperades strax bakom iliopsoasmuskeln fäste en liten exostotisk bildning (förstorad trochanter minor?). Efter operationen fortfarande smärtor samt tilltagande svullnad av höger höfttrakt och utfyllnad i höger fossa iliaca. Såväl det kliniska förloppet som ny Röntgen gjorde nu sannolikt, att här förelåg en malign tumör, som dock ej var operabel. Röntgenbehandling inleddes; dock utan effekt. Hastig stark svulsttillväxt och tilltagande marasm. Mors d. $\frac{2}{6}$.

Sektion: Sarcoma femoris dx. c. metastat. (e trochant. minor.).

XXI. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar:

110.* 49-årig bryggeriarbetare (2,629/17), som av misstag druckit lut, varigenom en oesofagusstriktur uppkommit. Behandlad med sonderingar upp till n:r 24. Mors en månad efter olycksfallet under symtom på oesofagit och varig bronkit.

Sektion: Stricture oesophagi + Stenosis pylor. ventric. + Oesophagitis phlegmonos. + Phlegmone mediastin. post. + Bronchit. purul. + Bronchopneumoniæ.

111.* 44-årig gasverksarbetare (144/18), som fallit ned i en kalkbrunn och ådragit sig brännskador över hela ryggen och baksidan av extremiteterna. Mors följande dag.

Sektion: Combustiones.

112.* 48-årig eldare (1,253/18), som vid eldning ådragit sig utbredda brännskador å bål och extremiteter, avled efter 5 dygn.

Sektion: Combustiones.

113.* 20-årig månadskarl (1,603/18) skadad i arbete vid explosion av ett benzinfat. Brännskador över hela kroppen; mors följande dag.

Sektion ej gjord.

114.* 18-årig montör (1,607/18), skadad under arbete vid explosion av ett benzinfat. Brännskador över hela kroppen. Mors efter 2 dygn.

Sektion ej gjord.

115.* 47-årig arbetare (98/18) infördes $\frac{7}{1}$ i medvetslöst tillstånd. Hade under lastningsarbete samma dag fått en trälänga över sig. Vaknade aldrig till medvetande. Mors d. $\frac{13}{1}$.

Sektion: Contusio cerebri.

116.* 45-årig köpman (1,484/18), som under spårvagnsfärd fallit av vagnen, infördes medvetslös. Mors efter $1\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Fractur. cranii c. haemorrhagia subdural. + Laceratio cerebri.

117.* 72-årig lärare (2,213/18), påkörd av tåg, infördes medvetslös. Mors efter $2\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Fractur. baseos cranii + Pneumonia ac. + Haemorrhagia intrathoracal.

118.* 28-årig reparatör (2,678/18), som under spårvägslinjearbete föll i gatan och ådrog sig brott å skullbasen samt multipla arm- och handskador, avled efter $1\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Fractur. baseos cranii c. laceratione cerebri + Fractur. radii typ. et luxation. mult. dig. man.

119. 27-årig verkmästare (302/18) hade inkomstdagen under byggnadsarbete fallit ned från ett tak på tre meters höjd. Var fullt redig men fullständigt förlamad och anestetisk från skuldrorna och nedåt. Röntgen visade fraktur å C: VI:s kropp och båge. De följande dagarna tillståndet oförändrat. *Laminektomi* gjordes (*Dahlgren*) varvid bågen å C: VI avlägsnades. Mors samma dag.

Sektion: Fractur. vertebr. cerv. VI. + Compressio medullae spin. + Myelit. transversal. haemorrhag. + Bronchit. purul. + Bronchopneumonix.

120. 44-årig man (415/18) föll från en brädstapel på 4 meters höjd. Paretisk och analgetisk upp till C: V—C:VI. Röntgen påvisade en luxation av C: VI framåt samt fraktur å C: V och VI. I lokal-anästesi omedelbar *laminektomi* (*von Stapelmohr*) å C: V och VI, samt sträck. Mors efter 2 dygn.

Sektion: Fractur. vertebr. cervic. V et VI c. luxation. et c. paraplegia + Laceratio medull. spinal. + Pneumonia ac.

121.* 70-årig arbetare (1,677/18) inkom $27/7$; skadad då han skulle stiga på en vagn. Fullständigt lam och anestetisk nedanför armarna; andningssvårighet. Röntgenologiskt kunde ej påvisas fraktur eller luxation. Den $28/7$ ökad andningssvårighet, hosta och cyanos, samt $1/8$ mors.

Sektion: Laceratio cartilag. intervertebral. cervical. V c. compressione medull. spinal. + Bronchopneumonix. Vid undersökning av halsryggraden finner man en sönderslitning av intervertebralbrosket mellan 6:te och 7:de halskotorna. Dessa båda kotor äro förskjutbara mot varandra. — Motsvarande skadan å halskotpelaren en uppmjukning av ryggmärgen. Duran ej skadad.

122. 44-årig maskinmontör (1,619/18) intogs $19/7$ för genom fall ned i maskinrummet på en ångbåt ådragna brott å höger femur, höger hälben, 1:a lumbalkotan samt revben. $22/7$ lades under lumbalanästesi (*Holmdahl*) en *höftgips* efter reposition. Allmäntillståndet gott till den $3/8$, då pat. vid ombäddning skulle flyttas i sängen. Han blev då plötsligen illamående och inom kort medvetslös. Mors efter 15 min.

Sektion: Fractur. colli femor. dx. et vertebr. lumb. I et costar. lat. amb. et calcan. dx. + Degeneratio et infiltratio adiposa cordis.

123.* 42-årig timmerman (2,299/18), som träffats av en "stötta" å huvudet. Paretisk och analgetisk upp till C: IV — V. Mors efter 2½ dygn.

Sektion: Fractur. vertebr. cerv. IV, V et VI. + Haematomyelia + Laceratio medull. spinal.

124.* 62-årig fröken (2,609/17), som vid avstigande av ett tåg ådragit sig brott å höger lår och vänster överarm. Behandlad med häft-extension å låret. Mors i erysipelas efter 2 månader, tydligen genom blåsbildning under häftan.

Sektion: Fractur. femor. dx. et humeri sin. + Erysipelas crur. dx.

125.* 83-årig änka (214/18) intogs ²³/₁ för fractura colli femoris sin. Hade samma dag fallit omkull på golvet. Behandlades med sträck. Hosta och temperaturstegring sedan ²¹/₂.

Sektion: Fractur. colli femor. sin. pertrochanter. + Bronchit. + Bronchopneumoniae + Myocardit. + Haemorrhagia ventric. ex ulcer. — I ventrikeln blodigt innehåll. I curvatura minor 2 cm. nedom cardia ett ärtstort sår genomsättande slemhinnan och genomskärande ett smalt kärl.

126. 39-årig arbetare (1,731/17), som under lastningsarbete ådragit sig en komplicerad skada i vänster hand och arm, som så småningom nödvändiggjorde *exartikulation (von Stapelmohr)* av IV. och V. fingrarne och metakarpalben. Mors under bild på pyämi efter 5½ månad. Flera abscesser öppnades.

Sektion: Fractur. complic. man. et antibrachii sin. + Osteit. pelv. dx. et vertebr. lumbal. III. + Septichopyaemia + Nephros. chron. + Amyloidosis.

127. 73-årig arbetare (1,931/18), vars högra underben lacererats genom överkörning med spårvagn. Efter 2 dagar *amputation (von Stapelmohr)*. Mors följande dag.

Sektion: Laceratio anticrur. dx. + Anaemia.

128. 21-årig kontorist (131/18) med ett skottsår i hjärttrakten. I början allmäntillståndet gott. Under närmaste 2 timmarne försämring. På grund av misstanke på hjärtskada gjordes c:a 2 timmar efter inkomsten *friläggning av hjärtat (Söderlund)*. Kulan hade gått tätt intill perikardiet, som jämte hjärtat var oskadat. Som förklaring till

pat:s dåliga allmäntillstånd fann man en under högt tryck stående ventilpneumotorax på vänster sida. Sedan vänstra pleuran öppnats, hastig förbättring av puls och allmäntillstånd. Följande dag hastig försämring med mors 24 timmar efter inkomsten.

Sektion: Empyema pleuræ sin. e vuln. sclopet. perfor. infect. Varig fibrinös pleurit med ringa mängd vätska.

129.* 72-årig massör (552/18) intogs för infekterat sår å höger underben med lymfangit och -adenit. Allmäntillståndet starkt påverkat. Efter 8 dagar hela vänstra foten missfärgad. Senare tillkom högersidig parotit; patienten fullständigt oredig och följande dagarna medvetslös. Mors 14 dagar efter inkomsten.

Sektion: Vulnus infect. anticrur dx. c. lymphangit. et -adenit + Gangraena ped. sin. + Parotit. ac. purul. dx. + Bronchopneumonix.

130. 16-årig yngling (954/18), med ett 25 cm. långt gapande sår på insidan av vänstra knät, åstadkommet vid fall från spårvagn. Såret syntes icke kommunicera med leden. Efter noggrann rengöring av såret (Dakin-spolning) *suturering av detsamma (Söderlund)*. Den $25/4$ tecken på infektion, varför såret fullständigt öppnades och dränerades. Den $26/4$ tecken på infektion av *knäleden*, som öppnades medelst sidosnitt (*Söderlund*); Carrel-spolning. De lokala symtomen gingo tämligen hastigt tillbaka, men allmän sepsis uppträdde med mors efter c:a 3 veckor.

Sektion: Septichopyæmia e vuln. infect.

131. 58-årig lysoljearbetare (1,487/18) intogs $3/7$. Fjorton dagar före inkomsten skavsår å höger hand. Sedan dess svullnad och värk, som spritt sig uppåt armen. $4/7$ *incision (Holmdahl)* av ett flegmone å överarmen. Två dagar senare *tömdes (Holmdahl)* en *abscess* under högra pektoralismuskulaturen samt en abscess under vänstra deltoideus. $15/7$ påvisades grumlig vätska i höger pleura med *staphylococcus brevis*. $16/7$ *torakocentes*: 1 liter grumlig vätska uttappades. $17/7$ utgjutning även i vänster pleura; iridocyklit. $18/7$ *incision (Holmdahl)* av abscess vid höger armbåge. Mors den $20/7$.

Sektion: Septichopyaemia e vuln. infect. + Empyema pleuræ dx. + Pleurit. exsud. sin. + Tbc. pulm.

132. 49-årig renhållningsarbetare (1,888/18) med under arbetet orsakad varig tendovaginit i högra långfingrets böjsenskida samt upp

i gemensamma volarbursan. *Senskidorna klövös (von Stapelmohr)* i flera séancer och Carell-Dakin-spolning inleddes. Senare öppnades abscesser i trokanterregionen, å vänster underben, i höger knäled, vilken senare fullständigt frilades. Överallt anordnades Carell-Dakin-spolning. Mors efter 6 1/2 vecka.

Sektion: Tendovaginit. flex. dig. III man dx. et burs. commun. flex. carp. + Septichopyæmia + Pneumonia lobar. bilat.

B. Döda kort efter inkomsten och därför ej inskrivna:

I. Opererade:

133. 49-årig man. *Diagnos: Fractur. cranii + Haematoma extradural. + Contusio cerebri + Oedema pulm. — Operation (von Stapelmohr):* Trepanation. Utrymning av hämatom. Död 12 tim. efter operationen. *Sektion: Kliniska fyndet.*

134. 58-årig man. *Diagnos: Fractur. bas. cranii et femor dx. et pelvis. + Ruptur. subcut. hepat. et mesenterii c. haematom. retroperitoneal. et haemorrh. intraperitoneal. lib. — Operation (von Stapelmohr):* Laparotomi. Mesenteriorafier. Död efter 2 tim. *Sektion: Kliniska fyndet.*

135. 31-årig man. *Diagnos: Tbc. peritonei c. ileo strangulat. — Operation (von Stapelmohr):* Laparotomi. Lösning av brid. Jodoformglycerin. Död efter 6 timmar. *Sektion: Peritonit. tbc. diffus. partim. adhaesiv. + Bronchopneumonix + Tbc. apic. pulm. amb. + Myodegeneratio cordis + Hyperplasia lienis acut. + Infarct. part. intestin. ten.*

136. 60-årig kvinna. *Diagnos: Ulcus ventric. perfor. — Operation (Gejrot):* Laparotomi. Gastrorafi. Uttorkning. Död 9 timmar senare. *Sektion: Ulcus ventric. perfor. operat. + Peritonit. diff.*

137. 74-årig man. *Diagnos: Hernia ing. Littrica — Operation (von Stapelmohr):* Herniotomi. Reposition av tarm. Schultén. Död omedelbart efter operationen. *Sektion: Hernia Littrica operat. + Myocardit. fibros. dissem.*

138. 46-årig man. *Diagnos: Ileus* (knut å nedre ileumslyngan). — *Operation (Söderlund):* Laparotomi. Resektion av tunntarm. Död några timmar senare. *Sektion: Kliniska fyndet + Peritonit. fibrinos.*

139. 53-årig man. *Diagnos: Hernia crural. incarcerated.* *Operation (von Stapelmohr):* Hernio-laparotomi. Invikning av fåra. Fabricius. Död ett par timmar senare. *Sektion: Kliniska fyndet.*

140. 23-årig man. *Diagnos: Volvulus caeci et part. ilei.* — *Operation (Söderlund):* Laparotomi. Reposition. Död 21 timmar senare. *Sektion: Kliniska fyndet (fel läge av caecum och colon).*

141. 84-årig man. *Diagnos: Fractur. baseos cranii + Haematoma subdurale.* — *Operation (von Stapelmohr):* Trepanation. Uttömning. Död efter 3 timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Laceratio cerebri.*

142. 46-årig man. *Diagnos: Ileus strangulation.* — *Operation (Holmdahl):* Laparotomi. Bridlösning. Död efter 3 timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Degeneratio myocardi.*

II. Ej opererade:

143. 61-årig man. *Diagnos: Fractur. femor. amb. sin. complic. + Anaemia gravis.* Död inom 1 timme. *Sektion: Kliniska fyndet.*

144. 75-årig kvinna. *Diagnos: Ileus ex.? Död efter 12 timmar.* *Sektion: Strictura intestin. tbc. c. ileo. + Peritonit. diff. purul. + Tbc. pulm. + Nephroscleros.*

145. 39-årig man. *Diagnos: Fractur. baseos cranii + Laceratio cerebri.* Död strax efter inkomsten. *Sektion: Kliniska fyndet.*

146. 60-årig änka. *Diagnos: Laceratio anticur. sin. + Anaemia.* Död kort efter inkomsten. *Sektion: Kliniska fyndet + Fractur. proc. transv. vert. lumb.*

147. 57-årig kvinna. *Diagnos: Fractur. cranii + Contusio cerebri.* Död kort efteråt. *Sektion: Kliniska fyndet.*

148. 25-årig sjöman. *Diagnos: Fractur. cranii + Laceratio cerebri.* Död efter ett par timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Fractur. cost. c. laceration. pulm.*

149. 80-årig man. *Diagnos: Carcinoma? flexur. sigmoid. c. ileo.*
Död efter några timmar. Sektion: Volvulus flex. sigmoid. e mesos.
moidit. chr. + Nephroscleros.

150. 58-årig man. *Diagnos: Fractur. baseos cranii.* Död efter 6
timmar. *Sektion: Kliniska fyndet + Haematoma extradurale.*

151. 29-årig man. *Diagnos: Fractur. cost. nonnull. et vert. dors.*
c. paraplegia + Haemorrhagia intrapleural. Död efter $\frac{1}{2}$ timma.
Sektion: Kliniska fyndet + Laceratio ven. cav. et diaphragmat.

152. 49-årig kvinna. *Diagnos: Perforatio intestini.* Död efter 10
timmar. *Sektion: Tbc. pulm. et intestin. c. perforation. + Nephrosis*
chron.

153. 45-årig (?) man. *Diagnos: Fractur. cranii c. haemorrhagia*
intracranial. Död efter 1 timme. *Sektion: Kliniska fyndet.*

154. 17-årig fiskare. *Diagnos: Fractur. femor. + Inre thorax-*
skador. Död efter 2 timmar. *Sektion: Fractur. cost. sin. c. perf.*
pleuræ + Fract. sterni + Laceratio pulm. sin. + Fractur. femor. dx.
+ Haemorrhag. intern. retroperitoneal.

155. 47-årig arbetare. *Diagnos: Amputatio traumat. femor. sin.*
+ Anaemia excessiv. Död efter ett par timmar. *Sektion: Kliniska*
fyndet.

156. 41-årig arbetare. *Diagnos: Fractur. baseos cranii c. haemor-*
rhag. intracranial. + Contusio cerebri. Död efter 12 timmar. *Sektion:*
Kliniska fyndet.

157. 23-årig man. *Diagnos: Fractur. complic. cranii c. laceration.*
cerebri. Död efter 6 timmar. *Sektion: Kliniska fyndet.*

158. 55-årig arbetare. *Diagnos: Fractur. cranii c. haematoma*
intracranial. Död efter 36 timmar. *Sektion: Commotio cerebri +*
Bronchopneumonix (Morb. Hispan.).

C. Å med. avdelningen för »spanska sjukan» vårdade patienter, som opererats men avlidit kort därefter, och därför ej inskrivits å kirurg. avdelningen:

159. 23-årig kvinna. *Diagnos: Tracheo-bronchit. fibrinos. stenosans (Morb. Hispan.). Operation (von Stapelmohr):* Trakeotomi. Död några timmar senare. *Sektion: Bronchit. fibrinos. c. emphysemat. ac.* — Operationen lindrade de subjektiva besvären.

160. 26-årig man. *Diagnos: Tracheo-bronchit. fibrinos. stenosans + Bronchopneumonix + Otit. media. (Morb. Hispan.). — Operation (von Stapelmohr):* Trakeotomi. Död 2 dagar senare. *Sektion: Bronchopneumonix + Bronchit. fibrinopurul. + Myocardit. ac.* — Operationen lindrade de subjektiva besvären.

161. 22-årig kvinna. *Diagnos: Tracheo-bronchit. fibrinos. stenosans (Morb. Hispan.). Operation (Holmdahl):* Trakeotomi. Död ett halvt dygn senare. *Sektion: Tracheit. fibrinos. + Bronchopneumonix.* — Operationen lindrade de subjektiva besvären.

162. 25-årig man. *Diagnos: Bronchopneumonix + Phlegmone emphysematos. crur. dx. (Morb. Hispan.). Operation (von Stapelmohr):* Stora längdincisioner ned i muskulaturen. Carell-H₂ O₂-spolning. Död några timmar senare. *Sektion: Kliniska fyndet.* — Typiska gramfasta stavar i var från lår och från lungpartier.

Sten von Stapelmohr.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets *Tuberkulos* avdelning
för år 1918 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	S j u k d o m	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	4	3	—	—
22	Erysipelas	1	1	—	—
29	Influenza epidemica.....	14	14	4	2
33	Typhus abdominalis	38	33	6	1
42	Tuberculosis	108	110	14	8
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis ...	106	108	13	8
	» lymphoglandularum	2	1	—	—
	« renum	2	—	—	—
	» urogenitalis.....	1	—	1	—
	» organorum aliorum	11	10	—	—
44	Syphilis acquisita.....	3	1	—	—
57	Febris. Febricula	2	2	—	—
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
62	Chlorosis	—	1	—	—
66	Splenomegalia	—	1	—	—
	Morbus maculosus Werlhofii.....	—	1	—	—
	<i>VI. Ämnesomsättningssjukdomar.</i>				
68	Diabetes mellitus	1	—	—	—
	<i>VII. Kroniska förgiftningsjukdomar.</i>				
77	Hydrargyrismus	1	—	—	—
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	—	2	—	—
88	Myelitis	—	1	—	—
94	Neuritis	1	—	—	—
98	Epilepsia.....	2	—	—	—
100	Neurasthenia	—	1	—	—
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
112	Endocarditis acuta	—	1	—	—
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis ...	1	6	—	3
	» Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	1	—	—	—
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. Endarteriitis.....	3	1	—	—
119	Thrombosis. Embolia	—	1	—	—

S j u k d o m		Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
125	Laryngitis acuta	2	—	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	1	1	—	—
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chr.	3	3	—	—
130	Bronchiectasia	1	1	—	—
131	Asthma bronchiale	3	1	—	—
132	Hæmorrhagia pulmonum	50	49	—	—
134	Bronchopneumonia acuta	14	10	—	—
138	Emphysema alveolare pulmonum.....	1	—	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	9	14	1	—
141	Pneumothorax	2	—	—	—
139)	Infarctus pulmonum	—	1	—	—
142)					
<i>XII. Matsmättningsorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis	1	—	—	—
144	Angina tonsillaris.....	1	—	—	—
145	Peritonsillitis acuta	—	1	—	—
153	Enterocolitis acuta	1	2	—	—
154	Gastritis chronica.....	3	7	—	—
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni.....	4	13	—	1
157	Neurosis ventriculi	—	1	—	—
158	Enterocolitis chronica	—	3	—	—
159	Appendicitis	—	2	—	—
161	Hernia inguinalis.....	3	—	—	—
162	Hyperchlorhydria	1	1	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	2	—	—	—
171	Peritonitis acuta	—	1	—	1
172	Tumor hæmorrhoidalis incarcerat.....	1	—	—	—
<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta.....	8	5	—	—
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti.....	6	4	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	2	1	—	—
<i>XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
202	Rheumatismus musculorum	1	—	—	—
206	Polyarthritus rheumatica acuta	—	1	—	—
207	Polyarthritus rheumatica chronica.....	2	—	—	—
213	Periostitis	—	1	—	—
216	Pyoarthrosis	1	—	—	—
<i>XVI. Hudens sjukdomar.</i>					
227	Ulcus varicosum cruris	—	2	—	—
<i>XVII. Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media catarrhalis	1	2	—	—
»	Otitis media purulenta	1	—	—	—

S j u k d o m		Intagna		Döda	
		män	kv	män	kv.
XIX. Svulster.					
307	Myoma	—	1	—	—
316	Carcinoma	2	1	1	—
»	» ventriculi.....	1	1	1	—
»	» pancreatis et hepatis	1	—	—	—
XX. Andra sjukdomar.					
323	Hyperthyreosis	—	1	—	—

John Arfwedson.

Årsberättelse för år 1918 från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för *öron-, näs- och hals-sjukdomar.*

Under året vårdades å avdelningen 420 inskrivna patienter. Å dessa utfördes 715 operationer. Därvid hava conchotomier och tonsillec-tomier, vilka oftast utförts dubbelsidigt i samma séance, upptagits såsom ett nummer för varje patient. 8 personer hava avlidit.

Antalet registrerade polikliniska besök å avdelningen uppgick till 7,609. Av dessa voro 1,741 första besök, 5,868 återbesök.

Å ej intagna patienter utfördes 528 registrerade, operativa ingrepp.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och hals-sjukdomar för år 1918 angående
intagna sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
I.				
Atresia meat. acust. congenita	1	—	—	—
IV.				
Abscessus	1	1	—	—
Phlegmone.....	1	—	—	—
Erysipelas	1	—	—	—
Diphtheria pharyngis.....	—	1	—	—
Influenza epidemica.....	5	6	—	—
Tuberculosis — summa fall	9	16	—	—
» pharyngis	—	2	—	—
» cavi nasi.....	2	7	—	—
» laryngis	7	2	—	—
» pulmon	4	4	—	—
Lupus faciei	1	—	—	—
» laryngis	—	1	—	—
Syphilis acquisita.....	1	—	—	—
» » pharyngis	1	—	—	—
VIII.				
Neuritis retrobulbaris	—	1	—	—
Paralysis n. abducentis	—	1	—	—
Chorea minor	—	1	—	—
Hysteria	—	1	—	—
Neurasthenia	2	1	—	—
XI.				
Traumatisk sadelnäsa	—	1	—	—
Epistaxis.....	6	3	—	—
Deviatio septi	53	38	—	—
Rhinit. chr. hyperplastica	34	30	—	—
Ozaena	—	1	—	—
Sinuit. maxill. ac.	6	4	—	—
» » chr.	7	15	—	—
Cystis follicularis maxillae.....	—	2	—	—
Sinuit. frontal. ac.	4	4	—	—
» » » c. thrombophlebit. sin. cavernos. + meningit. ac. purulenta	—	1	—	1
Sinuit. frontal. chr.	11	12	—	—
» » » c. meningit. purulenta ac	1	—	1	—
Ethmoidit. ac.	5	3	—	—
» chr.	19	23	—	—
Sinuit. sphenoidal. ac.....	1	1	—	—
» » »	5	9	—	—
Polyp. choanal.	—	1	—	—
Laryngit. ac.	—	1	—	—
Oedema laryngis nephritica	2	—	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	män	kv.	män	kv.
Laryngitis ac. phlegmonosa	—	1	—	—
Perichondrit. supp. ac. laryngis	2	—	—	—
Corpus alien. laryngis	1	—	—	—
Stenosis tracheae post tracheotomiam	—	1	—	—
Corpus alien. bronchi	2	—	1	—
Asthma bronchiale	1	—	—	—
Bronchopneumonia ac.	—	2	—	—
XII.				
Caries dent.	—	3	—	—
Hypertrophia tonsill.	8	9	—	—
Tonsillit. ac.	3	—	—	—
» chr.	12	20	—	—
Peritonsillit. supp. ac.	3	3	—	—
Haemorrhagia postop. faucium	1	1	—	—
Vegetat. adenoid.	22	21	—	—
Corpus alien. oesophagi	1	2	—	—
Suspicio corp. alien. oesophagi	1	2	—	—
Phlegmone oesophagi	1	—	—	—
XIII.				
Nephrit. ac.	4	1	—	—
» chr.	1	1	—	—
XV.				
Polyarthrit. rheumatica ac.	1	1	—	—
XVII.				
Cerumen obturans	—	1	—	—
Otit. ext. circumscript.	2	3	—	—
» » diffusa	2	3	—	—
» med. catarrhal. ac.	3	2	—	—
» » » chr.	4	3	—	—
» » » acuta perforativa	25	26	—	—
» » » c. mastoidit.	9	1	—	—
» » » » abscess. epidural. sive abscess. perisin. ..	6	2	—	—
» » » » phlebit. parietal. sin. sigmoid.	2	—	—	—
» » » » thrombophlebit. supp. sin. sigmoid.	1	2	—	—
» » » » » + meningit. serosa ..	1	—	—	—
» » » » » + » purulenta	1	—	1	—
» » » » labyrinthit. serosa	—	1	—	—
» » » » meningit. »	2	—	—	—
» » » » labyrinthit. et meningit. purulenta ac. ..	1	1	1	1
» » chr. purulenta	17	18	—	—
» » » c. cholesteatom.	10	7	—	—
» » » » polyp.	5	1	—	—
» » » » mastoidit. ac.	3	2	—	—
» » » » phlebit. parietal. sin. sigmoid.	1	1	—	—
» » » » thrombophlebit. supp. sin. sigmoid.	2	1	—	—
» » » » » + meningit. purulenta	1	1	—	—
» » » » fistula labyrinthi	2	2	—	—
» » » » labyrinthitit. serosa	1	1	—	—

Sjukdom	Intagen		döda	
	män	kv.	män	kv.
Otis. med. chr. c. labyrinthit. ac. et meningit. purulenta ac...	1	—	—	—
» » » » meningit. purulenta ac.....	2	—	1	—
» » » » tuberculosa c. fistula labyrinthi	—	1	—	—
Otosclerosis	—	3	—	—
XVIII.				
Dacryocystit phlegmonosa ac.	—	2	—	—
» chr.....	6	7	—	—
» » c. fistula sacci lacrymal.....	—	2	—	—
XIX.				
Fibroma cordae vocal.	1	—	—	—
Papilloma » »	1	—	—	—
Sarcoma ossis ethmoidal.	—	1	—	—
» laryngis	1	—	—	—
Carcinoma — summa fall	4	5	—	—
» sin. max. et ossis maxill.	1	2	—	—
» laryngis	3	—	—	—
» oesophagi	—	1	—	—
» auris ext.	—	1	—	—
Tumor hypophysis	—	1	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och hals-sjukdomar för år 1918 angående operativt behandlade
sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			Frisk eller förbättrad	död	
<i>Öronsjukdomar med komplikationer.</i>					
Otit. med. ac.	26	Paracentes	26	—	—
» » » c. mastoidit. ..	15	Uppmäjsling	15	—	—
» » ac. recid. c. mastoidit.	3	Konservativ totaluppmäjsling	3	—	—
» » ac. c. mastoidit. operat	1	Revision	1	—	—
Sår efter op. för ac. mastoidit.	9	Secundärsutur	9	—	—
Otit. med. ac. c. abscess. epidural. sive perisinuos.	9	Uppmäjsling + friläggning av dura och sinus, resp. punctation av sinus	9	—	—
Otit. med. ac. c. thrombophlebit. supp.	1	Uppmäjsling, klyvning o. tamp. av sinus	1	—	—
D:o	2	D:o + underbindning av v. jug.	2	—	—
D:o	2	Bulbusop. enl. Grunert	2	—	—
Otit. med. ac. c. labyrinthit. et meningit. purulenta ac.	1	Totaluppmäjsling + labyrinth-resection + drainage enl. Holmgren	—	—	1
Otit. med. ac. c. meningit. serosa	2	Uppmäjsling + friläggning av dura och sinus	2	—	—
Otit. med. ac. c. meningit. purulenta ac.	1	Uppmäjsling + friläggning o. incision av sinus + friläggning och punctation av dura	—	—	1
Otit. med. chr.	6	Totaluppmäjsling	6	—	—
» » »	15	Konservativ totaluppmäjsling	15	—	—
» » » c. cholesteatoma	9	Totaluppmäjsling	9	—	—
» » » »	6	Konservativ totaluppmäjsling	6	—	—
» » » polyp.	1	Evulsio polyp.	1	—	—
» » » »	1	Konservativ totaluppmäjsling	1	—	—
» » » »	1	Totaluppmäjsling	1	—	—
Sår efter op. för chr. otit. ..	7	Hörselgångsplastik + sekundärsutur	7	—	—
Otit. med. chr. c. fistula labyrinthi	2	Totaluppmäjsling	2	—	—
D:o	1	» (konservativ)	1	—	—
Otit. med. chr. c. mastoidit. ..	2	»	2	—	—
» » » c. ephlebitide	4	Totaluppmäjsling + friläggning av dura och sinus ..	4	—	—
» » » c. thrombophlebit. suppurativa	1	Totaluppmäjsling + klyvning o. tamponad av sinus	3	—	—

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			Frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Otit. med. chr. c. thrombophlebit. suppurativa	2	Totaluppmäjsling + bulbusop. enl. Grunert	1	—	1*	* död i meningit purulenta.
Otit. med. chr. c. labyrinthit. et meningit. purulenta	2	Totaluppmäjsling + labyrinth-resection	1	—	1	
Otit. med. chr. c. abscess. epidural. + Meningit. purulent. ac.	1	Totaluppmäjsling + labyrinth-resection + incision av dura	1	—	—	* samma pat. flere gånger.
Meningit. purulenta ac. ex otit.	21*	Lumbalpunktion	—	—	—	
Suspicio meningit.	2	»	2	—	—	
Atresia meat. acust. congenita	1	Totaluppmäjsling + plastik enl. Mayer	1	—	—	
Furunc meat. acust.	6	Incision	6	—	—	
Abscess. retroauricul.	2	»	2	—	—	
Cancer auris ext. etc.	1	Excisio probat.	—	1	—	
Otosclerosis	1	Lumbalpunktion	1	—	—	
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>						
Deviatio septi nasi	98	Resectio submuc. septi	98	—	—	
Sarcoma » »	1	Exstirpation + resectio septi..	1	—	—	
Traumatisk sadelnäsa	1	Benplastik med tibiaspång ..	1	—	—	
Rhinit. chr. hyperplast.	62	Excisio mucosae vel resectio conchae	62	—	—	
Polyp. cav. nasi	3	Evulsio polyp.	3	—	—	
Suspicio sinuit.	4	Punct. sin. max.	4	—	—	
Sinuit, maxill. ac.	5	Trepanatio endonasal. sin. max.	5	—	—	
» » chr.	9	» » »	9	—	—	
» » »	18	Radical op. enl. Denker	18	—	—	
Sår efter op. enl. Denker.	1	Secundärsutur	1	—	—	
Cystis follicularis maxillae ..	2	Exstirpation + radical op. enl. Denker	2	—	—	
Cancer sin. max. et ossis maxill.	2	Radical op. enl. Denker + inläggning av radiumpreparat	2	—	—	
Sinuit. frontal. ac.	3	Resect. cell. ethmoidal. ant.	3	—	—	
» » » c. osteit. ..	1	Radical op. enl. Riedel.	1	—	—	
» » » » thrombophlebit. et meningit. purul.	1	» » » »	—	—	1	
Sinuit. frontal. chr.	1	Conchotomia med.	1	—	—	
» » »	1	Resect. cell. ethmoidal, ant.	1	—	—	
» » »	4	Radical. op. enl. Killian	4	—	—	
» » » c. osteit.	6	» » » »	6	—	—	
D:o	4	» » » Taptas-Kuhnt	5	—	—	
D:o + Pachymeningit. chron.	1	» » » Riedel	—	—	1*	* död i meningit. purulenta.
Sinuit. frontal. chr. operata ..	2	Endonasal revision.	2	—	—	
D:o	2	Revision av yttre op. sår	2	—	—	
Sår efter op. för sinuit. frontal. supp.	2	Secundärsutur	2	—	—	
Ethmoidit. purulent. ac.	3	Ethmoidectomy	3	—	—	
» chr.	5	Conchotomia med.	5	—	—	
» »	66	Ethmoidectomy	66	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	förbättrad	död	
Sarcoma ossis ethmoid.	1	Excisio probat.	—	1	—	
Sinuit. sphenoidal. ac.	1	Trepanat. endonasal.	1	—	—	
» » chr.	31	» »	31	—	—	
Tuberculosis cav. nas.	9	Resectio conchae resp. excision av infiltrerad slemhinna	9	—	—	
<i>Sjukdomar i munhålan, svalget samt matstrupen.</i>						
Caries dentium	2	Extractio	2	—	—	
Hypertrophia tonsill.	16	Tonsillectomi enl. Sluder ...	16	—	—	
Tonsillit. supp. ac.	33	Tonsillectomi	33	—	—	
Peritonsillit. chr.	2	Incisio	2	—	—	
Vegetat. adenoid.	43	Abrasio	43	—	—	
Lues tert. hypopharyngis ...	1	Hypopharyngo — oesophagoscopi	1	—	—	
Cancer »	1	Hypopharyngo — oesophagoscopi	1	—	—	
Corpus alien. oesophagi	2	Oesophagoscopi + extract. ...	2	—	—	
För diagnos	9	Oesophagoscopi	9	—	—	
Phlegmone oesophagi	1	Oeophagotomia ext.	1	—	—	
Cancer oesophagi	1	Oesophagoscopi	—	1	—	
» »	2	» + excis. probat.	—	2	—	
» »	3	» + inläggning av radiumprep.	—	3	—	
<i>Sjukdomar i struphuvudet och luftrören.</i>						
Laryngit. phlegmonosa ac. ..	1	Endolaryngeal incision	1	—	—	
D:o c. stenosis.	2	Tracheotomia inf.	2	—	—	
Tbc. laryngis	2	Schwebelaryngoscopi + excis. probat.	—	2	—	
D:o	1	Perineural alcoholinject.	1	—	—	
Fibroma cordae vocal	2	Schwebelaryngoscopi + excis.	2	—	—	
Papilloma »	1	Endolaryngeal excision	1	—	—	
Sarcoma laryngis	1	Direkt laryngo-tracheoscopi ..	—	1	—	
Cancer laryngis	1	Autoscopi + excis. probat. ...	—	1	—	
» »	1	Schwebelaryngoscopi	—	1	—	
» » c. stenosis.	1	Tracheotomia inf.	1	—	—	
Suspicio corp. alien.	1	Laryngo-tracheoscopia	1	—	—	
Corpus alien. laryngis	1	Autoscopi + extraction	1	—	—	
» » tracheae	1	Tracheotomia sup. + tracheobronchosopia inf. + extractio	1	—	—	
Corpus alien. bronchi	1	Tracheotomia + bronchosopia inf.	—	—	1*	* död i bronchopneumon.
För diagnos	10	Tracheobronchosopia directa	10	—	—	} Samma pat.
Tumor tracheae	1	Tracheoscopia directa	1	—	—	
D:o	1	Oesophagoscopi	1	—	—	
D:o	1	Schwebelaryngoscopi	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
<i>Andra sjukdomar.</i>						
Lymphadenit. supp. colli....	1	Incision.....	1	—	—	
Carbunculus nuchae	1	»	1	—	—	
Dacryocystitis ac. phlegmonosa	3	Dacryocystorhinostomia endonasal. enl. West	4	—	—	
Dacryocystit. chr.	10	D:o	10	—	—	
» c. fistula sacc. lacrymal.	2	D:o	2	—	—	
Dacryocystit. chr. operat....	1	Revision av op. enl West. ..	1	—	—	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och hals-sjukdomar för år 1918 angående operativt behandlade
sjukdomsfall o. utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
<i>Sjukdomar i öronen.</i>			
Corpus alien. meat. acust.	3	Extractio	
Furunc. meat. acust.	29	Incisio	
Otit. med perf. ac.	91	Paracentes	
Sår efter op. f. ac. mastoidit.	7	Secundärsutur	
Otit. med. chr. c. polyp.	5	Evulsio polyp.	
Sår efter rad. op. f. chr. otit.	2	Hörselgångsplastik + secundärsutur	
Abscessus retroauricular.	1	Incisio	
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>			
Furunc. vestibuli nasi	1	Incisio	
Epistaxis	35	Etsning m. kromsyrepärla	
Deviatio septi nasi	17	Resectio septi nasi	
Abscess. submucos. sept. nas	1	Incisio	
Rhinit. chr. hyperplast	13	Conchotomia	
Sinuit. maxill. vel suspicio sinuit.	97	Punct. sin. maxill.	
Sinuit. maxill. ac.	1	Endonasal trepanation	
Fistel efter op. enl. Denker	2	Secundärsutur	
Ethmoidit. chr.	7	Ethmoidectomy	
Sinuit. shpenoidal. chr	1	Endonasal trepanation	
Polyp. cav. nasi	2	Evulsio polyp.	
Synechia postop. nasi	1	Genomklippning	
Corpus alien. nasi	5	Extractio	
Tuberculosis cavi nasi	1	Excisio probatoria	
<i>Sjukdomar i munhålan, svalget och matstruken.</i>			
Caries dent.	2	Extractio	
Cystis radice dentis	1	Extirpation + rotpetsresection	
Hypertrophia tonsillar.	33	Tonsillectomi enl. Sluder	
Tonsillit. chr.	11	Tonsillectomi	
Peritonsillit. supp.	23	Incisio	
Vegetat adenoid	53	Abrasio	
Corpus alien. pharyngis	3	Extractio	
Tbc. pharyngis	1	Excisio probat.	
Lues »	2	» »	
Cancer »	1	» »	
» hypopharyngis	1	Oesophagoscopi	
För diagnos	9	»	
Strictura oesophagi	1	»	
Diverticulum »	2	»	
Corp. alien. »	20	» + extractio	
Cancer »	2	»	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmär- ningar
Cancer oesophagi	1	Oesophagoscopi + excisio probat..	
Abscess. oesophagi post corp. alien.	1	»	
<i>Sjukdomar i larynx, trachea och broncher.</i>			
Laryngit. nodosa	1	Excisio endolaryngeal.	
Cancer laryngis	1	» probat. endolaryngeal.	
» »	1	Direct laryngoscopi + excisio probat.	
» » ext.	2	Oesophagoscopi	
Lymfosarcoma mediastini	1	Bronchoscopi	
För diagnos	2	Tracheobronchoscopi	
<i>Andra sjukdomar</i>			
Dacryocystit, chr.	17	Op. enl. West	
» » operat.	3	Revision av op. enl. West	
Abscessus reg. faciei	1	Incisio	

Redogörelse för dödsfallen å Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och hals-sjukdomar under år 1918.

1. K. N. Lantbrukare. 41 år. Journ. n:r 51. Inkom d. $\frac{5}{2}$. död d. $\frac{15}{3}$ 1918. Klinisk diagnos: otit. med. ac. c. mastoidit. + thrombophlebit. supp. sin. sigmoid. + meningit. purulenta ac. diffusa.

Företedde vid inkomsten tecken på sinusphlebit, varföre gjordes omedelbar operation. Härvid företogs underbindning av v. jug. int., konservativ totaluppmäjsling av mellanörat, friläggning av sinus i stor utsträckning, perifert flere cm. bakom övre knät, centralt ända ner i bulbus v. jug.; sinus klövs och smält thrombmassa utskaffades. Första veckan efter op. sjönk temp. lytiskt och allmänbefinnandet förbättrades avsevärt. Sedan inträffade åter försämring med pyämisk temperatur. Sinussåret såg dock rent ut. Den $\frac{11}{3}$ kunde en mandarinstor abscess i h. lungan kliniskt och röntgenologiskt diagnosticeras. Den $\frac{12}{3}$ fick pat. frysningar, kväljningar och kräkningar. Lumbalpunctatet visade sig varigt. Pat:s allm. tillstånd var emellertid då så medtaget, att ytterligare op. ansågs utsiktslös. Vid sectionen visade sig sinussåret rent och perifera delen av sinus oblitererad, utom i dess närmast torcular belägna del, varest fanns smält thrombmassa i en utsträckning av c:a en cm. Från detta ställe hade ett genombrott skett in i lilla hjärnan, å vilkens bakre konvexitet uppstått en lillfingerstor av granulationer fylld abscesshåla.

2. T. A. F. Förgyllare. 56 år. Journ. n:r 169. Inkom d. $\frac{6}{5}$, död d. $\frac{24}{5}$. Klinisk diagnos: cancer hypopharyngis et laryngis ext. c. oedema laryngis.

Den $\frac{18}{5}$ var nödvändigt göra en tracheotomia inf. Avled den $\frac{24}{5}$ under symtom, tydande på multipla bronchopneumonier. Vid sectionen konstaterades, utom det ovannämnda, även talrika små abscesser i h. lungans nedre lob.

3. G. M. 1 1/2 år. Journ. n:r 241. Inkom d. 28/6, död d. 30/6. Klin. diagnos: corpus alien. bronchi sin. + tracheobronchitis purulenta ac.

Hade dagen förut fått ett fiskben i halsen. Sedan dess svårighet att andas, stridor och heshet. Inkomstdagen gjordes övre tracheoscopy. Under rima glottidis syntes ett stycke av ett fiskben inkilad i slemhinnan. Vid försök att fatta detsamma med tång gled det djupare ner. Därför gjordes i localanästhesi tracheotomia sup. samt bronchoscopy inf. Den främmande kroppen syntes nu i v. huvudbronkens mest distala del; försök att upphämta densamma lyckades ej. Vid sectionen fanns purulent ac. tracheobronchit samt utbrett lungemfysem. Märken i slemhinnan efter den främmande kroppen syntes såväl under rima glottidis som i v. huvudbronken, men själva främmande kroppen kunde vid sectionen ej anträffas.

4. G. R. 56 år. Läkare. Journ. n:r 331. Inkom d. 11/10, död 12/10. Klin. diagnos: influenza epidem. + otit. med. supp. ac. c. labyrinthit. et meningit. supp. ac. diffusa.

Vid ankomsten fullt utvecklade symtom av diffus purulent labyrinthit. och meningit. Talrika pneumococci i lumbalpunktatet. Op. företogs genast, varvid företogs labyrinthresection enl. Neumann samt drainage enl. Holmgren. Mors inträffade följande dag. Section företogs ej.

5. K. P. Skomakare. 73 år. Journ. n:r 343. Inkom d. 23/10, död d. 26/10. Klin. diagnos: otit. med. chr. c. meningit. purulenta ac.

Redan vid inkomsten medvetslös. Labyrinthreaktioner normala. I lokalanästhesi gjordes totaluppmäjsling + friläggning av sinus och dura. Sectionsdiagnosen = den kliniska.

6. R. N. S. 33 år. Hustru. Journ. n:r 363. Inkom d. 9/11, död 11/4. Klin. diagnos: influenza epidem. + otit. med. ac. c. labyrinthit. et meningit. purulenta ac. diffusa.

Labyrinthreaktioner ej utlösbara. Lumbalpunktatet innehöll var och streptococci. Operation (Kuylenstjerna): labyrinthop. enl. Ruttin + friläggning av sinus och dura. Sectionsdiagnosen = den kliniska.

7. J. A. B. Perukmakare. 52 år. Journ. n:r 374. Inkom d. 22/11, död d. 26/11. Klin. diagnos: sinuit. frontal. supp. chron. c. osteit. et. c. fistula frontis + meningit. purulenta ac.

Blev för 5 år sedan för första gången behandlad för sinuit. frontal. chron. Undergick då ett flertal endonasala op. ingrepp samt slutligen uppmäjsling utifrån. Läkning erhöles först efter ett halvt års behandling. Sedan dess årligen haft anfall av svår värk i h. pannregionen, flere ggr dessutom tryckömhet och svullnad i gamla ärret. Sista året aldrig varit riktigt fri från värk, men dock orkat sköta sitt arbete. Två veckor före inkomsten särskilt svår värk, varföre läkare söktes. En subperiostal abscess i gamla ärret upptäcktes, inciderades och behandlades dagligen med tamp. Trots detta hade han sista veckan upprepade frysningar, men inga kräkningar eller kvälningar. Vid inkomsten den $^{22}/_{11}$ ställdes ovanstående diagnos; meningitsymtom voro ej påtagliga; lumbalpunktion blev icke företagen. $^{23}/_{11}$ företogs operation: totaluppmäjsling + resection av frontala silbensceller. Det visade sig, att vid föregående op. pannhålan endast ofullständigt uppmäjslats, drainage till näsan hade ej åvägabragts. Pannhålan ofullständigt öppnade recesser voro fyllda med starkt förtjockad slemhinna och var, i pannhålan frontala och orbitala väggar funnos osteitiska förändringar, den cerebrala var till synes däremot frisk. Genom fullständig uppmäjsling frilades pannhålan utbuktningar och drainage till näsan åstadkoms genom resection av frontala silbensceller och delar av lamina papyracea. Sårhålan fylldes med gas och suturerades ej. Dagen efter op. hade pat. tydliga symtom av purulent ac. meningit och avled den $^{26}/_{11}$.

Vid sectionen visade sig, att den till orbital- och silbenstaket fast fixerade duran ingenstädes var läderad eller missfärgad. Strax framför neddykandet av olfactorius trådar omedelbart intill h. sidan av crista gallis högsta punkt påträffades intraduralt en granulationsslamsa, av 6 mm. längd och en tändstickas tjocklek, ganska hård och seg, genomsett av varpärlor och ganska löst fixerad till underliggande ben; efter densammas utlyftande påträffades ett litet hål, genom vilket vid tryck på blodbeläggningen i sårhålan vätska uppstiger.

8. K. V. Fotograf. 34 år. Journ. n:r 393. Inkom d. $^5/_{12}$, död d. $^7/_{12}$. Klin. diagnos: sinuit. frontal., ethmoidal. et sfenoidal. supp. ac. dx. + meningit. supp. ac.

Hade sedan hösten 1918 flere gånger haft snart övergående svullnad i h. övre ögonlocket jämte tryckömhet i pannan ovanför ögat. Sedan en vecka hade hon ånyo fått liknande svullnad i ögonlocket samt denna gång även svår värk i pannan; sista dagarne hade tillstött feber, upprepade frysningar, svår värk i nacken samt kvälningar och kräkningar. Vid inkomsten ställdes ovanstående diagnoser. Lumbalpunkta-

tet innehöll var och streptocöccer. Vid omedelbart företagen op. gjordes totaluppmäjsling av h. pannhåla samt resection utifrån av silbensceller och kilbenshåla. I alla hålrummen fanns svullen slemhinna samt mucopurulent sekret. Djupa pannhåleväggen utan anm. Vid sectionen påträffades dessutom smält thromb i sinus cavernosus och vena ophtalmica. Orbitans innehåll var utan anm.

Göteborg i Mars 1919.

Erik Knutson.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning för år
1918 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
<i>I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.</i>				
Cataracta	7	2	—	—
<i>IX. Ögonsjukdomar.</i>				
Symblepharon	1	—	—	—
Abscessus palpebræ	—	1	—	—
Conjunctivitis catarrhalis ac.	1	1	—	—
D:o blennorrhoeica	2	3	—	—
Keratitis phlyctænulosa	9	10	—	—
D:o parenchymatosa	7	5	—	—
Ulcus corneæ	10	4	—	—
D:o D:o serpens	17	4	—	—
Fistula corneæ	1	—	—	—
Scleritis, Sclerokeratitis	1	4	—	—
Iritis, Cyclitis	6	6	—	—
Glaucoma	2	6	—	—
Hydrophthalmus	1	—	—	—
Cataracta	32	30	—	—
Retinochorioiditis	1	3	—	—
Ablatio retinæ	2	1	—	—
Neuritis retrobulbaris	1	1	—	—
Panophthalmitis	1	1	—	—
Strabismus convergens	6	6	—	—
D:o divergens	1	2	—	—
Dacryocystitis	2	3	—	—
Buphthalmus	—	1	—	—
<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
Cardiosclerosis	—	1	—	1
<i>XV. Hudsjukdomar.</i>				
Herpes zoster	—	1	—	—
<i>XVIII. Svulster.</i>				
Sarcoma chorioideæ	—	1	—	—
D:o orbitæ	1	—	—	—
Carcinoma palpebræ	—	2	—	—
<i>XIX. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar.</i>				
Contusio bulbi	4	—	—	—
Ruptura »	2	3	—	—
Vulnus corneæ	2	—	—	—
D:o perforans bulbi	14	4	—	—
Combustio corneæ	4	—	—	—
Corpus alienum in oculo	17	—	—	—
Irido-cyclitis traumatica	2	—	—	—
Cataracta »	6	1	—	—
Luxatio lentis	1	1	—	—
Ophthalmia sympathica	1	1	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning för år 1918 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tumor palpebrae	1	Exstirpation	1	—	—	
Symblepharon	2	Plastisk operation	2	—	—	
Dacryocystitis, fistula sacci lacr.	2	Exstirpation av tåråsak	2	—	—	
Vulnus perforans sclerae et corneae	4	Plastisk operation (<i>Kuhnt</i>) ..	4	—	—	
D:o	1	Enukleation	1	—	—	
Ulcus corneae	16	Galvanokaustik	16	—	—	
» » serpens	18	» » »	18	—	—	
» » »	2	Skrapning	2	—	—	
Leucoma corneae	2	Iridektomi	2	—	—	
Glaucoma	3	» » »	3	—	—	
» » »	3	Trepanatio sclerae (<i>Elliot</i>) ..	3	—	—	
Synechiae	3	Iridektomi	3	—	—	
Prolapsus uveae	3	Avklippning	3	—	—	
Cataracta	45	Starrextaktion	42	2	1*	*) 78-årig kvinna, död 3 veckor efter inkomsten i symptom av börjande gangraena senilis (cardio-art. sclerosis).
» » »	1	Reclinatio cataractae (<i>Axenfeld</i>)	1	—	—	
Luxatio cataractae	1	» » »	1	—	—	
Cataracta	45	Starrdiscission	45	—	—	
Luxatio lentis	1	Extraktion	1	—	—	
Cataracta	13	Evakuation	13	—	—	
Corpus alienum in oculo	13	Magnetextraktion	13	—	—	
» » »	2	Enukleation	2	—	—	
Irido-cyclitis traumatica	14	» » »	14	—	—	
Sarcoma chorioideae	1	» » »	1	—	—	
Ruptura sclerae et corneae ..	7	» » »	7	—	—	
Ablatio retinae	2	Operation	2	—	—	
Buphthalmus	1	Enukleation	1	—	—	
Expulsiv chorioidalblödning ..	1	» » »	1	—	—	
Panophthalmitis	1	Evisceratio bulbi	1	—	—	
Sarcoma orbitae	1	Exenteratio orbitae	1	—	—	
Strabismus convergens	13	Operation	13	—	—	
» divergens	5	» » »	5	—	—	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets ögon-avdelning för år 1918 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Blepharophimosis	1	Canthoplastik	
Abscessus palpebrae	13	Incisio	
Tumor »	5	Exstirpation	
Entropium	2	Operation	
Chalazion	29	»	
Dacryocystitis	7	Exstirpation av tåråsak	
» phlegm.	8	<i>Petit's</i> operation	
Ulcus corneae	13	Skrapning	
» »	23	Galvanokaustik	
Pterygium	5	Operation	
Irido-cyclitis traumatica	7	Enukleation	
Panophthalmitis	2	Evisceratio bulbi	
Atrophia bulbi	2	Enukleation	
Strabismus convergens	10	Operation	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets ögon-avdelning för år 1918 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvarstående men	övergående
Förbränning (combustio corneæ)	3	—	—	2	1
Slag å ögat (contusio)	5	1	—	5	1
Skada å hornhinnan	12	2	—	8	6
Främmande kropp inträngd i ögat	17	—	—	14	3
Ruptura bulbi	2	3	—	5	—
Vulnus perforans	8	3	—	6	5
Irido-cyclitis traumatica	6	1	—	7	—
Cataracta »	6	2	—	8	—
Summa	59	12	—	55	16

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets *ögon*-avdelning för år
1918 angående för skador och förgiftningar intagna, med
hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomst	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvar- stående men	över- gående
<i>A. Olycksfall i arbete.</i>					
Vid hanterandet av andra verktyg än yxa	21	2	—	15	8
Genom inträngande föremål såsom träflisor, spikar, järnföremål m. m.	18	2	—	15	5
Genom sprängskott	3	—	—	3	—
» jordbruksarbete	5	2	—	5	2
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	1	3	—	4	—
» lek	11	3	—	13	1
Summa	59	12	—	55	16

M. Sundqvist.

Patologiska och bakteriologiska laboratoriernas arbete under år 1918.

I. Obduktioner.

Under året ha för sjukhuset utförts 803 obduktioner, efter kön och ålder fördelade sig sålunda:

Ålder	Män	% av Män	Kvinnor	% av Kvinnor	Summa	% av döda
1—10	1	—	1	—	2	—
11—20	42	10	34	10,5	76	10
21—30	164	32,5	106	32	270	32,5
31—40	103	21,5	71	22	174	22
41—50	60	12	32	10	92	11
51—60	39	8	34	10,5	73	9,5
61—70	42	10	29	9	71	9
71—80	21	5	15	5	36	5
81—90	5	1	4	1	9	1
Summa	477	100	326	100	803	100

Viktigare obduktionsfynd.

Akuta infektionssjukdomar.

Septichæmia 24 fall. Genes:

Furunculus	2 fall
Phlegmone	3 „
Erysipelas	3 „
Vulnus infectum	4 „
Tendovaginit.	1 „
Fractura complicata	1 „
Osteit. (myelit.)	3 „
Angina	1 „
Angina Ludovici	1 „
Abscessus pulmon.	1 „
Abortus infectus	1 „
Sepsis puerperalis	1 „
Okänd	2 „

Erysipelas 6 fall.

Typhys 14 fall, varav 3 med pneumoni, 2 komplicerade med influenza.

Paratyphus 1 fall.

Influenza 403 fall, fördelande sig sålunda:

Ålder	Män	Kvinnor	Summa
10—20	25	26	51
21—30	120	76	196
31—40	69	45	114
41—50	9	10	19
51—60	3	3	6
61—70	3	4	7
Summa	229	164	403

I samtliga dessa fall ha lungkomplikationer, oftast av pneumonisk, någon gång endast av bronchitisk art förelegat. Av andra komplikationer till dessa fall omnämnas:

<i>Phlegmonös smältning av lungan</i>	8 fall
<i>Abscessus pulmonis</i>	29 „
<i>Lobär pneumoni</i>	2 „
<i>Fibrinös bronchit</i>	3 „
<i>Empyema pleuræ</i>	50 „
<i>Endocardit.</i>	1 „
<i>Pericardit.</i>	14 „
<i>Enterit. av grav typ</i>	10 „
<i>Nefros.</i>	55 „
<i>Glomerulonefrit.</i>	5 „
<i>Encephalit.</i>	2 „
<i>Meningit.</i>	3 „
<i>Pacchymeningit.</i>	1 „
<i>Erysipelas</i>	1 „
<i>Phlegmone emphysematosum</i>	1 „
<i>Otit.</i>	2 „
<i>Chondritis laryngis</i>	1 „

Andra samtidiga sjukdomar: *Vitium cordis* 25 fall, i allmänhet överväldigande träffande mitralis; *synechia pericardii* 4 fall; *kyphoscolios* 3 fall; *tbc. pulmonum* 9 fall; *Basedow* 1 fall; *diabetes* 1 fall; *typhus* 2

Av de 164 kvinnorna ha 21 varit höggravida eller puerpera.

Kroniska infektionssjukdomar.

Tuberculos: Lungtuberculos har i 61 fall framträtt som gravare sjukdom. Efter kön, ålder och vanligare tbc-komplicationer fördela dessa sig sålunda:

Ålder	Lung-tuberculos		Tarm-tuberculos		Larynx-tuberculos		Miliär tuberculos		Tuberculös meningit	
	män	kv	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
1—10	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
11—20	3	5	2	3	1	—	1	1	1	—
21—30	8	12	4	5	3	—	—	2	1	2
31—40	11	7	3	1	2	—	4	3	1	3
41—50	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—
51—60	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—
61—70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
71—80	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
81—90	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	34	27	12	10	6	—	5	7	3	5

Av andra tbc-komplicationer i dessa fall må nämnas: tbc. pleuræ 6 fall, tbc. pericardii 3 fall, tbc. renis 5 fall; i ett av tbc. miliaris, bild av morbus maculosus.

Utän samtidig lung-tbc. har tuberculos framträtt som gravare sjukdom i följande fall: tbc. ur ogenitalis 3 fall, varav ett med miliaris; tbc. mtestini 2 fall; tbc. ossis 2 fall; tbc. lymphoglandularum et miliaris 1 fall; serositis tbc. universalis 1 fall.

Sternbergs granulom: 1 fall, 44 års man.

Lues: 11 fall. Av dessa aortit i 9 fall, aneurysma aortæ 1 fall, hep lobatum 1 fall, gumma 2 fall.

Omsättningssjukdomar.

Diabetes mellitus: 4 fall, alla under 30 år, alla med hypoplasi av panchreas.

Morbus Basedowii: 1 fall, 22 års kvinna, mors i influenza.

Nervsystemets sjukdomar.

Hæmorrhagia et emollitio cerebri:

Ålder	<i>Hæmorrh. cerebri</i>		<i>Emollitio cerebri</i>	
	m.	kv.	m.	kv.
20—30	—	1 (lues)	—	—
31—40	—	1 (m. macul- losus)	1	—
41—50	1	1	1	—
51—60	—	—	1	—
61—70	3	5	6	—
71—80	—	1	2	2
81—90	—	1	—	—
Summa	4	10	11	2
Av dessa i	<i>hemisfär</i> 6 fall		Av dessa i <i>hemisfär</i> 9 fall	
	<i>kärnor</i> 6 »		<i>kärnor</i> 3 »	
	<i>stam etc.</i> 7 »		<i>stam etc.</i> 1 »	
Samtidigt njurlidande i	7 »		Samtidigt njurlidande i 10 »	

Meningit av ej tbc.-genes 10 fall, varav vid otitis media 3 fall vid sinusitis frontalis 2 fall, vid hjärnabscess 2 fall, vid pneumoni 3 fall (influenza), vid cholecystitis purulenta 1 fall.

Pachymeningitis hæmorrhagica: 3 fall, 1 vid vitum cordis, 1 vid nefroscleros, 1 vid influenza.

Abscessus cerebri: 3 fall, 1 vid otit, 1 vid bronchiectasier, 1 vid lungabscess.

Commotio aut laceratio cerebri: 13 fall, vid fractura cranii.

Hypoplasia encephali: 1 fall, 46 års man, vid hypothyreos.

Myelit: 2 fall.

Tabes dorsalis: 1 fall.

Compressio aut laceratio medullæ spinalis: 3 fall, vid fractura vertebræ.

Cirkulationsorganens sjukdomar.

Myocarditis chron. fibros: såsom mera väsentlig sjukdom, 6 fall, alla män, alla över 60 år.

Infarctus myocardi: 6 fall, 5 män, 1 kvinna, alla över 60 år.

Laceratio cordis: total avslitning av kammardelen, 1 fall, skadad mellan järnvägsbuffertar.

Pericarditis acuta: 22 fall, 14 vid influenza, 2 vid pneumoni, 1 vid endocardit, 1 vid empyema pleuræ, 1 vid cancer æsofogi, 3 vid sepsis.

Synechia pericardi: 8 fall.

Vitium organ. cordis samt *endocarditis acuta*.

Ålder	V. O. C.		Endocardit	
	män	kvinnor	män	kvinnor
10—20	1	2	—	1
21—30	5	4	2	3
31—40	6	6	—	—
41—50	—	5	—	—
51—60	2	2	—	2
61—70	1	2	—	1
71—80	—	—	—	—
Summa	15	21	3	7
Av dessa i mitralis	15 fall		1 fall.	
» + aorta 13 »			5 »	
» + tricusp. . . . . 3 »			1 »	
» i aorta . . . . . 5 »			3 »	

Septum intermusculare incomplet: 1 fall, 20 års man.

Stenosis isthm. aortæ c. aneurysmat. aortæ: 1 fall.

Blodsjukdomar.

Anæmia perniciosa: 5 fall, 3 vid atrofia mucosæ ventric, 1 vid nefrit, 1 vid kron. leverabscess.

Leuchæmia acuta: 1 fall, 30 års man.

Anæmia acuta ex hæmorrhagia: 14 fall.

Icterus hæmolyticus: 1 fall, 25 års kv.

Morb. maculosus Werlhofii: 1 fall, (tbc.), med blödning i cerebrum och orbita, 35 års kv.

Respirationsorganens sjukdomar.
(Ej influenzakomplikationer.)

Pneumoni och bronchopneumoni:

Ålder	Pneumoni		Bronchopneumoni		Postopera- tiva
	m.	kv.	m.	kv.	
10—20	1	2	1	—	—
21—30	4	3	—	—	—
31—40	6	2	—	—	—
41—50	11	2	3	1	2
51—60	6	1	1	1	3
61—70	12	6	3	2	2
71—80	4	2	—	2	—
81—90	1	—	—	—	—
Summa	45	18	8	6	7

Infarctus pulmonum 2 fall.

Embolia art. pulmonalis 6 fall.

Vulnus sclopetar. pulmonis 1 fall.

Corpus alienum bronchi 1 fall.

Bronchiectasiæ av gravare typ 7 fall.

Abscessus pulmonis 9 fall, 5 vid pneumoni, 2 vid cancer oesophagi, 1 vid peritonit, 1 vid emollitio cerebri.

Gangræna pulmonis 5 fall, 1 vid bronchiectasi, 1 vid sepsis, 1 vid peritonitis saccata, 1 vid glioma cerebelli, 1 vid fall av lues.

Empyema pleuræ 9 fall, 3 vid gangræna, 3 vid abscessus pulmonis, 1 vid vulnus pulmonis, 1 vid tbc. pulmonis, 1 vid peritonit.

Urinorganens sjukdomar.

Akut nefros 72 fall.

Kronisk nefros 23 fall; d:o med *amyloid* 12 fall, varav 8 vid tuberculos.

Glomerulonefrit (m. l. u. nefros) 10 fall.

Nefroscleros 49 fall, 26 män, 23 kvinnor. 1 fall 23 år, vid lues; f. ö. alla fall över 45 år.

Hydronefros 1 fall, *pyonefros* 11 fall.

Nefrolithiasis 3 fall; *lithiasis ves. urinariæ* 1 fall.

Ren cysticus congen. 1 fall.

Hypertrophia prostatæ 3 fall.

Digestionsorganens sjukdomar.

Ulcus ventriculi 24 fall, 12 män, 12 kvinnor.
Ulcus duodeni 1 fall.
Enteritis gravis (ej influenza) 5 fall.
Enteritis dysenterica 2 fall.
Enteritis ulcerosa 1 fall.
Enteritis uræmica 3 fall.
Strictura oesophagi (lutförgiftning) 1 fall.
Abscessus ventriculi 1 fall, 70 års kvinna (ex. ulcere?).
Infarctus intestini 1 fall.
Varices oesophagi ruptæ (vid cirrhos. hepatis) 3 fall.
Cholelithiasis 5 fall. *Papillomatosis duct. choledochi* 1 fall.
Cirrhosis hepatis 12 fall, 11 män över 45 år, 1 kvinna 25 år.
Ruptura hepatis 3 fall.

Peritonitis acuta 52 fall. Utgångspunkt:

<i>Ulcus ventriculi</i>	8 fall
<i>Cancer ventriculi</i>	3 ”
<i>Enteritis gravis</i>	4 ”
<i>Enteritis uræmica</i>	1 ”
<i>Tbc. intestini</i>	4 ”
<i>Appendicit</i>	5 ”
<i>Cancer coli</i>	2 ”
<i>Cancer recti</i>	1 ”
<i>Ileus</i>	12 ”
<i>Hernia</i>	5 ”
<i>Cholecystitis</i>	3 ”
<i>Ruptura ves. felleæ</i>	1 ”
<i>Graviditas extrauter. infect.</i>	1 ”
<i>Myoma uteri</i>	1 ”
<i>Sarcoma</i>	1 ”

Förgiftningar.

Acid. sulfur. crud. 1 fall.
Intoxicato benzolica 1 fall.
 „ *æther. spir. champor.* 1 fall.
 „ *gaz. lucifer.* 1 fall.

Svulster.

Cancer 49 fall, fördelade till ålder och kön sålunda:

Ålder	Män	Kv.
20—30	2	—
31—40	2	—
41—50	5	2
51—60	7	11
61—70	5	7
71—80	7	2
<hr/>		
Summa	27	22

Av dessa:

Cancer ventriculi 19 fall, 14 män och 5 kvinnor

„ *oesophagi* 5 fall, 3 män och 2 kvinnor.

„ *coli* 4 fall, 3 män och 1 kvinna.

„ *recti* 1 fall, 1 man.

„ *vesicæ felleæ* 3 fall, alla kvinnor.

„ *panchreatis* 2 fall, män.

„ *mammæ* 2 fall, kvinnor.

„ *uteri, cervicis* 2 fall, kvinnor.

„ *uteri, corporis* 2 fall, kvinnor.

„ *ovarïi* 2 fall, varav 1 fall samtidigt med *ca. ventriculi*.

„ *prostatæ* 1 fall, man.

„ *thyreoidæ* 1 fall, kvinna.

„ *pulmonis bronchiale* 3 fall, 1 man och 2 kvinnor.

Hypernephroma renis 2 fall, båda män.

Adenoma diffus. hepatis 1 kvinna, 51 år.

Kystoma ovarïi 1 kvinna, 44 år.

Glioma encephali 3 fall, 2 män och 1 kvinna.

Sarcoma 7 fall, av vilka 2 från kranialbasen, 2 från mediastinum, 1 från lever, 1 från femur, 1 från uterus.

II. Histologiska undersökningar.

A. För Sahlgrenska sjukhuset.

Digestionsorganen.

Läppar: ulcus 2, angiom 4, cancer 1 fall; retentionscysta i körte: 2 fall.

Bucca och gingiva: ak. infl. 1, kron. 2 fall; tbc. 2 fall; cancer 2, sarcom 1 fall; papillom 1 fall.

Tunga: inflammation 2 fall, cancer 1, papillom 1 fall.

Maxill: cancer 2 fall, sarcom 2 fall.

Mandibula: sarcom 6 fall.

Palatum: osteom 1 fall, cancer 1 fall.

Spottkörtel: endoteliom 1 fall, sarcom 1 fall.

Pharynx: cancer 1 fall, lues 1 fall.

Oesophagus: cancer 2 fall.

Ventrikelslemhinna: nihil 11 fall, kron. förändringar 7 fall, akuta 1 fall.

Ventrikel: ulcus 22 fall, cancer 13 fall, papillom 1 fall.

Tunntarm: incarceration 5 fall, Mæchulit 1 fall.

Appendix: akut. infl. 97 fall, kronisk 52, akut och kronisk 123, tbc. 3, nihil 17 fall.

Colon: colitis mucosa 1 fall, kron. inflammation 1 fall, tbc. 2 fall, cancer 5 fall.

Rectum: cancer 3 fall.

Lever: gummata 1 fall.

Gallblåsa: nihil 3 fall, akut och kron. inflammation 21 fall, cancer 1 fall.

Peritoneum: tbc. 5 fall, cancer 2 fall

Summa 438 fall.

Lymfkörtlar.

Akut inflammation 12, kronisk 9 fall. Tbc. 52 fall, cancer 31 fall.

Summa 104 fall.

Könsorgan.

I. Manliga:

Penis: cancer 1 fall.

Testis: lues 1 fall, sarcom 2 fall.

Epididymis: kron. inflammation 4 fall, tbc. 9 fall.

Vas deferens: tbc. 7 fall.

Prostata: hypertrofi 5 fall.

II. *Kvinnliga:*

Mamma: kronisk mastit 12 fall, tbc. 1 fall, adenom 1 fall, adeno-fibrom 35 fall, cancer 26 fall.

Vulva: fibrom 1 fall, cysta med övergångsepitel 1 fall.

Vagina: cancer 1 fall.

Uterusskrap: benigna förändringar av slemhinnan 42 fall, abort 5 fall, polyp 3 fall, cancer 10 fall, sarcom 1 fall.

Uterus: myom 14 fall, cancer i excision 7 fall, sarcom 1 fall.

Tuba: kronisk och subkronisk inflammation 9 fall, tbc. 2 fall, extrauterin graviditet 6 fall.

Ovarium: kronisk inflammation 1 fall, dermoid 1 fall, kystadenoma 12 fall, d:o papilliferum 1 fall, d:o carcinosum 3 fall, sarcom 1 fall.

Summa 227 fall.

Ben, brosk och leder.

Ben: akut. infl 6., kronisk 1, atrofi 2, tbc. 13, sarcom 3, osteom 1, metastatisk cancer 1 fall.

Leder: ganglion 3, bursit 8, tbc. bursæ 2, tendovaginitis tbc. 1 fall.

Summa 41 fall.

Urinorgan.

Urethra: strictur 2, polyp 1, venertasio 1 fall.

Blåsa: papillom 2, cancer 1 fall.

Njure: akut glomerulonefrit 1, nefroscleros 1, kron. nefros 1, tbc. 18, hypernefros 2 fall.

Ureter: tbc. 9 fall.

Summa 38 fall.

Respirationsorgan.

Näsa: kron. inflammation 2, tbc. 7, cancer 1, sarcom 1.

Larynx: tbc. 2, fibrom 1, angiom 1, papillom 1, cancer 2 fall.

Ethmoidalsinus: sarcom 1 fall.

Summa 19 fall.

Endocrina körtlar.

Struma: 20 fall, varav 13 adenomatosa, 2 d:o lymphatica, 5 colloides.

Cancer thyreoideæ: 1 fall.

Summa 21 fall.

Hud och grannlationer.

Akut inflammation 7, kronisk 15, tbc. 14, lues 1, actinomycos 3, papillom 2, fibrom 5, neurofibrom 1, lipom 2, urachuscysta 1, gälgångscysta 1, cancröid 3, cancer simplex 7, basalcellscancer 3, sarcom 12, fibrosarcom 4, melanosarcom 1, angiom 7, endoteliom 2 fall.

Summa 91 fall.

Ögon.

Orbita: granulom 1 fall.

Palpebra: cancer 1 fall.

Summa 2 fall.

Öron.

Tbc 2 fall.

Summa 2 fall.

Hjärna.

Fibrosarcom 1 fall.

Summa 1 fall.

Summa summarum 984 fall.

B. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

Digestionsorganen.

Läppar: ulcus 1, cancer 4 fall.

Bucca och gingiva: papillom 2, cancer 1 fall.

Käke: inflammation 3, cysta 1, cancer 3, sarcom 4 fall.

Tunga: ulcus 2, abscess 2, tbc. 2, myom 1, cancer 1 fall.

Spottkörtel: tbc. 1, endoteliom 3, sarcom 1 fall.

Oesophagus: ulcus 1, cancer 2 fall.

Ventrikel: inflammation 2, ulcus 5, polyp 1, cancer 9 fall.

Duodenum: cancer 2 fall.

Tunntarm: akut infl. 5, adenocarcinom 1, sekundär yttre cysta 1 fall.

Coion: inflammation 1, cancer 1, lymfosarkom 1 fall.

Rectum: polyp 2, papillom 1, cancer 3 fall.

Appendix: akut infl. 2, kronisk 22, akut och kronisk 18 fall, tbc. 1, nihil 2 fall.

Peritoneum: inflammation 1, tbc. 3, cancer 3 fall.

Panchreas: cancer 1 fall.

Lever: cirrhos 5, lues 2, cancer 1 fall.

Gallblåsa: inflammation 1, fibromyom 1 fall.

Summa 134 fall.

Lymfkörtlar etc.

Körtlar: kron. inflam. 13, akut 5, tbc. 8 fall, Sternbergs granulom 2 fall, sarcom 1, lymfosarcom 2, cancer 14 fall.

Tonsill: akut. infl. 1 fall.

Summa 46 fall.

Könsorganen.

I. Manliga:

Penis: cancer 1 fall.

Testis: inflammation 1, cancer 1, sarcom 1 fall.

Epididymis: inflammation 3, tbc. 1, hypernefrom 1 fall.

Prostata: hypertrofi 14 fall.

II. Kvinnliga:

Mamma: mastit 9, tbc. 2 fall, adenom 3, fibroadenom 23, cancer 25 fall, varav scirr. 10, simplex 8, adenocarcinom 6, colloid 1 fall.

Vulva: fibrom 1 fall.

Vagina: ulcus 1, sarcom 1 fall.

Uterus: metrit 2, ulcus cervicis 14, tbc. 1 fall, myom 31, d:o sarcomatosum 1, adenomyom (Reckl.) 2, cancer cervicis 14, corporis 6 fall.

Lig. teres: adenomyom 1 fall.

Skrap fr. uterus: benigna slemhinneförändringar 139, polyp 22, atrofi 15, tbc. 2, graviditetsvävnad 30, mola hydat. 1, cancer 9 fall.

Tuba: inflammation 32, tbc. 8, graviditet 8 fall.

Ovarium: abscess 2, graviditet 1 fall, corpus-luteum-cysta 3, follikelcysta 2 fall, myom 1, endoteliom 1, dermoid 6, kystadenom 16, d:o papilliferum 3, d:o carcinosum 5, sarcom 1, cancer 3, pseudomyxom 1, teratoma carcinosum 1 fall.

Summa 449 fall.

Ben och ledgångar.

Ostit 4, d:o fibrosa 1, tbc. 4, exostos. cartil. 2, osteom 2, sarcom 7 fall.

Summa 20 fall.

Urinorganen.

Njure: pyonefros 1, nefroscleros 1, nefrit 2, tbc. 3, hypernefrom 2 fall.

Blåsa: papillom 1, cancer 1 fall.

Urethra: adenomatös polyp 2 fall.

Summa 13 fall.

Respirationsorganen.

Näsa: inflammation 3, tbc. 2, polyp 4, angiom 4, sarcom 1, cancer 2 fall.

Larynx: venectasiæ 1, tbc. 1, papillom 1, sarcom 1, cancer 2 fall.

Lunga: pneumoni 2, tbc. 1, sarcom 1, cancer 3 fall.

Summa 29 fall.

Endocrina körtlar.

Struma: colloid 3, adenomatös 5, carcinös 2 fall.

Summa 10 fall.

Hud och granulationer.

Inflammation 10, tbc. 6, lues 3, actinomycos 1, främmande kropp 1, gälgångscysta 4, urachuscysta 2, talgkörteladenom 1, fibrom 2, neurofibrom 1, lipom 1, lymfangiom 4, hægangiom 6, nævus 1, cylindrom 2, teratom 1 fall, fibrosarcom 2, sarcom 9, melanosarcom 2, cancer 14 fall.

Summa 73 fall.

Ögon.

Psammoma orbitæ 1 fall.

Summa 1 fall.

Hjärna.

Gliom 1 fall, emollitio 1 fall.

Summa 2 fall.

Summa summarum 777 fall.

III. Bakteriologiska, serologiska och cytologiska undersökningar.

A. För Sahlgrenska sjukhuset.

<i>Tbc.</i> i sputum.....	4 st.
» i urin	312 »
» i andra vätskor.....	52 »
	<hr/>
	Summa 408 st.

<i>Marsvinsförsök</i>	6 »
<i>Gonococcer</i>	92 »
<i>Difteri</i>	3 »
<i>Actinomycos</i>	5 »
<i>Diverse bakt. undersökningar</i>	906 »
	<hr/>
	Summa bakt. unders. 1,420 st.

<i>Cytolog. undersökningar</i>	453 »
<i>Nonnes reaktion</i>	45 »
<i>Vaccinframställningar</i>	36 »
<i>Widals reaktion</i>	572 st.
<i>Wassermanns reaktion</i>	550 »
	<hr/>
	Summa serol. unders. 1,122 st.
	<hr/>
	Summa 3,076 st.

B. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

<i>Tbc.</i> i sputum	167 st.
» i urin.....	92 »
» i andra vätskor ...	5 »
	<hr/>
	Summa 264 st.

<i>Marsvinsförsök</i>	12 »
<i>Tyfuskultur</i>	228 »
<i>Gonococcer</i>	35 »
<i>Difteri</i>	2,2129 »
<i>Diverse bakt. unders.</i>	251 »
	<hr/>
	Summa bakt. unders. 22,919 st.

<i>Cytologiska undersökningar</i>	25 »
<i>Vaccinframställningar</i>	78 »
<i>Webers reaktion</i>	31 »
<i>Widals »</i>	795 st.
<i>Wassermanns reaktion</i>	3,560 »

Summa serol unders. 4,355 »

Summa 28,408 st.

Tillsammans har alltså laboratoriets arbete under året omfattat:

Obduktioner ..... 803 st.

Histol. undersökningar..... 1,761 »

Bakt., serol. och cytol..... 31,484 »

Göteborg den 15 juni 1919.

C. O. Forselius
Prosector.

Årsrapport från Röntgenavdelningen under år 1918.

Undersökningar hava under året utförts till ett antal av 7,502 å 2,977 patienter. Dessa fördela sig på följande sätt:

Från medicinska avdeln.	586	patienter
„ kirurgiska „	775	„
„ tuberkulos- „	43	„
„ ögon- „	6	„
„ öron- „	19	„
„ stadens och sjukhusets polikl.	560	„
„ stadens sjukhus	52	„
Andra patienter	936	„
	<hr/>	
	Summa	2,977 patienter

Behandlingar hava utförts till ett antal av 10,846 séancer å 815 nya patienter:

Å sjukhuset intagna	221	patienter
Från stadens och sjukhusets polikl.	288	„
„ stadens sjukhus	8	„
Andra patienter	298	„
	<hr/>	
	Summa	815 patienter

Fr. von Bergen.

Atasapport från kongens beviljanden

under år 1813

Under årets gång har jag fått tillika till mig följande

1813 beviljanden: 1. En beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

1813 beviljande till en viss

BARNSJUKHUSET

Uppgift från Barnsjukhusets *medicinska* avdelning för år 1918 angående
intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>I. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.</i>					
1	Umbil. infect	1	—	—	—
2	Debilitas cong. Atelectasis pulm.	3	6	2	2
5	Hernia umbil.	3	4	—	—
	Hydrocephalus congen.	2	—	1	—
	Megacolon congen.	1	—	—	—
	Stenosis oesophagi	—	1	—	1
<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
21	Septichaemia. Pyosepticaemia. Abscessus. Phlegmone.....	1	—	1	—
22	Erysipelas	—	1	—	—
23	Scarlatina	5	5	—	—
24	Diphtheria	4	11	—	—
26	Rubeola	7	3	—	—
28	Pertussis	6	3	—	—
29	Influenza epidemica	22	37	—	—
31	Varicellae	15	18	—	—
33	Typhus abdominalis.....	8	2	—	—
34	Paratyphus.....	3	2	—	—
41	Tetanus	—	1	—	—
42	Tuberculosis pulmonum. Tuberculosis laryngis	10	6	3	2
	Tuberculosis cerebri. Meningitis tuberc. » ossium et articularum	13	10	13	10
	» lymphoglandularum	2	—	—	—
	» organorum aliorum	9	7	—	—
	»	1	1	—	—
44	Syphilis hereditaria	3	—	3	—
55	Taenia (Cysticercus). Bothriocephalus .	5	9	—	—
57	Oxyuris	—	1	—	—
<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>					
58	Anaemia	12	16	—	1
60	Leuchaemia	1	—	1	—
64	Haemophilia	1	—	—	—
66	Anaemia splen. infant	1	1	—	—
<i>VI. Ämnesomsättningsjukdomar.</i>					
68	Diabetes mellitus	1	—	1	—
70	Atrophia	14	11	1	—
	Krigsödem	3	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>					
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli.....	1	—	—	—
88	Myelitis	1	—	1	—
94	Neuritis. Neuralgia ischiadica	—	1	—	—
96	Spasmus laryngis	1	—	—	—
	Convulsiones	3	1	—	—
	Chorea	2	—	—	—
98	Epilepsia.....	1	—	—	—
99	Hysteria	—	4	—	—
100	Neurasthenia	1	1	—	—
<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>					
109	Idiotia	2	4	—	—
110	Mongolismus	—	1	—	—
<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
111	Pericarditis.....	—	1	—	—
112	Endocarditis acuta	3	2	—	—
»	Myocarditis acuta	3	3	1	1
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis.....	3	5	—	—
<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	35+3*)	33+10*)	—	—
129	» chron. » chr.....	—	2	—	—
131	Asthma bronchiale	7	2	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	36+6*)	33+10*)	1	2+4*)
»	Bronchopneumonia acuta	25+10*)	23+20*)	4+4*)	5+12*)
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	22+3*)	10+2*)	—	—
<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	4	3	—	—
146	Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis hyperplastica	—	1	—	—
149	Pylorospasmus	2	1	—	—
153	Gastro-enteritis acuta	14	12	—	1
»	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta....	26	22	—	—
158	Enterocolitis chronica	4	1	—	—
159	Appendicitis	—	1	—	—
161	Hernia ing. incarcerated	1	—	—	—
162	Cholera infant.	1	1	1	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis.....	2	1	—	1
170	Dyspepsia	3	7	—	—
171	Peritonitis acuta	—	2	—	1
172	Prolapsus ani	—	2	—	—

*) Influenza.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.				
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	19	8	1	2
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti	9	5	4	2
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	10	—	—
177	Nephrolithiasis. Hamorrhagia renis ..	—	1	—	—
184	Enuresis	—	1	—	—
	XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.				
205	Synovitis. Arthritis	1	—	—	—
206	Polyarthritis rheumatica acuta	5	4	—	—
214	Rachitis	32	17	—	—
	XVI. Hudens sjukdomar.				
217	Erythema multiforme et nodosum	2	2	—	—
218	Urticaria. Strophulus	2	3	—	—
220	Pemphigus	1	—	—	—
221	Zoster	1	—	—	—
222	Eczema	43	40	—	—
223	Psoriasis	4	1	—	—
228	Impetigo	18	9	—	—
231	Furunculosis. Furunculus	—	2	—	—
235	Prurigo	1	—	—	—
236	Scabies	1	3	—	—
	Pediculosis	—	6	—	—
	Dermatitis	—	3	—	—
	XVII. Öronsjukdomar.				
243	Otitis media catarrhalis	—	2	—	—
»	» » purulenta	10	19	—	—
	XVIII. Ögonsjukdomar.				
258	Conjunctivitis æstivalis, catarrhalis	3	1	—	—
	» phlyctænulosa	6	3	—	—
300	Sarcoma retinae	—	1	—	—
	XIX. Svulster.				
314	Sarcoma	3	—	3	—

Uppgift från Barnsjukhusets *medicinska* avdelning för år 1918 angående
för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	män	kv.	S:ma	döden	kvar- stående men	över- gående men
Submersio	2	—	—	—	—	2
Intoxicatio (atropin)	1	—	—	—	—	1
Såplut	5	—	—	1	1	3
Opium	2	—	—	—	—	2
Summa	10			1	1	8

Uppgift från Barnsjukhusets *medicinska* avdelning för år 1918 angående
för skador och förgiftningar intagna med hänsyn till
skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvar- stående men	över- gående men
Vid sport och gymnastik: lek	8	—	1	1	6
Gjorts genom misstag	2	—	—	—	2
Summa	10	—	1	1	8

Hilma Wengberg.

Uppgift från Barnsjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående
intagna sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>1. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.</i>					
	Cheilo-gnato-palatoschisis	1	4	1	—
	Cheilo-gnato-schisis	1	1	—	—
	Gnato-palatoschisis	1	—	—	—
	Palatoschisis	2	7	—	—
	Stenosis foram. jugular.	—	1	—	1
	Hydrocephalus cong.	—	1	—	—
	Spina bifida	1	—	—	—
	Torticollis cong.	2	2	—	—
	Cysta vel fistula colli cong.	—	2	—	—
	Retentio testis	12	—	—	—
	Hernia inguinalis	68	9	—	—
	Hernia umbilicalis	12	12	—	—
	Phimosi	23	—	—	—
	Atresia intestini	—	1	—	1
	Atresia ani cong.	—	1	—	—
	Defectus cong. ulnæ et radii	1	—	—	—
	Luxatio coxæ cong.	3	11	—	—
	Pes equino-varus cong.	3	1	—	—
	Pes excavatus cong.	—	1	—	—
	Deformitas cong. dig. ped.	1	—	—	—
	Hæmorrhagia umbilicalis	—	1	—	—
<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
21	Lymphadenit	58	37	2	—
22	Erysipelas	6	2	1	—
23	Scarlatina	6	5	—	—
24	Diphtheria	7	5	—	—
28	Pertussis	5	4	—	—
29	Influenza epidemica	8	6	—	1
42	Tuberculosis	63	54	8	3
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	1	1	1	2
	» cerebri. Meningitis tuberc.	1	—	4	1
	» ossium et articularum	26	27	—	—
	» lymhoglandularum	21	21	—	—
	» cutis et subcutis	10	6	—	—
	» organorum aliorum	6	1	3	—
44	Syphilis hereditaria	1	—	—	—
	» acquisita	2	1	—	—
46	Gonorrhœa	—	1	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. gonorrhœica	—	1	—	—
<i>5. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>					
64	Hæmophilia	3	—	—	—
66	Anæmia c. splenomegalia	—	2	—	—
<i>6. Ämnesomsättningssjukdomar.</i>					
68	Diabetes mellitus	1	—	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>8. Nervsystemets sjukdomar.</i>					
84	Hemiplegia	—	1	—	—
94	Neuritis. Neuralgia ischiad.	—	1	—	—
95	Paralysis e. poliomyelit.	3	2	—	—
98	Epilepsia Jackson.	1	—	—	—
99	Hysteria	—	1	—	—
100	Neurasthenia	1	—	—	—
101	Morbus Little	—	1	—	—
<i>10. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
112	Myocarditis acuta	—	1	—	—
116	Phlebitis.	1	—	—	—
<i>11. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
121	Empyema sin. max.	—	2	—	—
124	Deformitas nasi	—	1	—	—
125	Laryngitis	1	—	—	—
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chronica	—	1	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	—	1	—	—
134	Bronchopneumonia acuta	1	5	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	13	7	1	1
<i>12. Matsmältningorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis. Noma	—	1	—	—
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	1	—	—	—
145	Peritonsillitis	—	2	—	—
148	Glossitis	—	1	—	—
	Abscessus retropharyng	—	1	—	—
149	Parotitis supp.	1	—	—	—
150	Stenosis oesophagi	1	2	—	—
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	3	—	—	—
159	Appendicitis	38	26	—	1
160	Ileus. Volvulus. Invaginatio	2	—	1	—
161	Hernia	—	1	—	—
	Morbus Hirschsprung	1	—	—	—
162	Prolapsus recti	15	24	—	—
	Fistula vel abscessus ad anum	9	2	—	—
	Obstipatio	1	—	—	—
171	Peritonitis acuta	1	2	—	1
<i>13. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degen. et inflammatoria acuta	1	1	1	—
174	Nephritis degen. et inflammatoria chr. Morbus Brighti	—	1	1	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	1	5	1	—
184	Enuresis	5	—	—	—
<i>14. Könsorganens sjukdomar.</i>					
Manliga könsorganen.					
189	Hydrocele	19	—	—	—
	Torcio testis	1	—	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>15. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
204	Bursitis. Hygroma	3	2	—	—
205	Synovitis. Arthritis	4	2	—	—
206	Polyarthritis rheumatica acuta	1	—	—	—
209	Anchylosis	1	—	—	—
212	Scoliosis	1	—	—	—
	Deformitas post. rachit	7	5	—	—
	» tbc.	2	—	—	—
	» (ej rachit, ej tbc.)	4	1	—	—
213	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	18	9	—	—
214	Rachitis	—	2	—	—
215	Osteomalacia	—	1	—	—
216	Morbus Perthes	1	—	—	—
	Ganglion	—	1	—	—
	Smärtande amputationsstump	1	—	—	—
<i>16. Hudens sjukdomar.</i>					
222	Eczema	—	1	—	—
231	Furunculosis, Furunculus	2	2	—	—
240	Ulcus	3	2	—	—
	Cicatrix	1	—	—	—
	Congelatio chr.	1	—	—	—
	Omphalitis	—	2	—	—
<i>17. Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media catarrhalis	11	7	—	—
	Otitis media purulenta				
	Mastoiditis				
<i>18. Ögonsjukdomar.</i>					
276	Cataracta	1	—	—	—
<i>19. Svulster.</i>					
306	Angioma	7	8	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	—	2	—	—
315	Sarcoma	1	—	1	—
316	Hypernephroma	—	1	—	1
320	Cysta	1	1	—	—

Uppgift från Barnsjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående
operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
I.						
Fractura compl. cranii	2	Trepanation m. m.....	1	—	1	
Epilepsia post traum.	1	Osteoplastisk trepanation	1	—	—	
II.						
Cataracta infant. oculi	2	Discision	2	—	—	
III.						
Otit. media acuta	2	Paracentes	2	—	—	
» » » c. mastoidit	9	Antrotomia	9	—	—	
» » » + pares nerv. facialis	1	Radikalop.	1	—	—	
Otit. media chron. + mastoidit	2	Antrotomia	2	—	—	
Mastoiditis tuberculosa	2	»	2	—	—	
IV.						
Defectus sept. narii	1	Plastik från arm.....	1	—	—	
Deformitas nasi	1	»	1	—	—	
Cysta dermoid reg. nasi	1	Extirpation	1	—	—	
Empyema (tbc?) antri Highmori	1	Op. enl. Luc. Caldwell.....	1	—	—	
» (osteit?) » »	1	D:o	1	—	—	
V.						
Labium leporinum.....	2	Plastik	2	—	—	
Cheilognatoschisis	1	» enl. Mirault	1	—	—	
»	1	» » Mirault-Reich....	—	—	1	
Palatoschisis.....	15	» » Langenbeck	15	—	—	
» (recidiv)	4	»	4	—	—	
Cheilognato-palatoschisis	1	Mellankäksreposition + Plastik enl. Mirault	1	—	—	
Osteomyelitis sept. mandibul.	1	Uppmäjsling	—	—	1	
Periostit alveolaris	2	Incision	2	—	—	
Tbs. ossis zygomatic	1	Utskrapning.....	1	—	—	
VI.						
Cysta colli cong.	3	Extirpation	3	—	—	
Torticollis »	4	Myotomi enl. Lange	4	—	—	
Lymfoma tbc. colli	41	Utskrapning	17	—	—	
		Extirpation	24	—	—	
VIII.						
Tuberculosis sterni.....	1	Resectio sterni.....	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tuberculosis clavicul	1	Revision	1	—	—	
» costar.	1	Resectio costæ	1	—	—	
Empyem. pleuræ	21	Resectio cost. + thoracotomia	19	—	2	
Sarcöma reg. thoracis	1	Exstirpation	1	—	—	
X.						
Spondylitis tuberculosa	2	Fri bentransplantation enl. Albee	1	—	1*	Död i lungtuberculosis flera mån efteråt.
Fistula post spondylitid tuberculosa	1	Excision	—	—	1**	Död i tuberkulös meningit 3 mån senare.
Morbus Little	1	Resectio nerv. obturator. bilateralis	1	—	—	
Cysta sacro coccygeal	1	Exstirpation	1	—	—	
» » infect.	1	Incision	1	—	—	
XI.						
Gallfistel (tbc. intestini)	1	Laparotomi + gastroenterostom. retrocol. post.	—	—	1	
XIII.						
Ruptura traumat. lienis	1	Splenectomi	1	—	—	
Anæmia splenica infant.	1	»	1	—	—	
» gravis c. splenomegalia	1	»	1	—	—	
XV.						
Atresia compl. intestin congenit + Meckels divertikel	1	Diverticelectomi + enteroanastomos + tarmfistel	—	—	1	} Samma patient.
Morbus Hirschsprung	1	Laparotomia explor. + cæcostomi (Witzel)	1	—	—	
D:o		Enteroanastomos II seacer	1	—	—	
Invaginatio coli	1	Laparotomi + desinvagin.	1	—	—	
Ileus e strangulatione	2	» + adherenslign.	1	—	—	
		» + Witzels fistel	1	—	—	Op. förut för appendicit.
Ruptura jejuni + peritonit. diffus. supp. + septichæmia	1	» + sutur av tarmskadan + drainage	—	—	1	
Ruptura intestini c. peritonit diffus. supp.	1	Laparotomi + tarmsutur + appendectomi + drainage	1	—	—	
XVI.						
Appendicitis ac. (fritid)	2	Appendectomi + sutur	2	—	—	
» » catarrh.	11	D:o	11	—	—	
» » chronic.	4	D:o	4	—	—	
» » ac. gangr.	14	D:o	14	—	—	
» » » perfor.	2	D:o	2	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
{ Appendicitis acuta gangr. + peritonit supp. liber. .... Appendicitis ac. gangr. c. abscess. .... Appendicitis chron.? (actinomycos) c. abscess. musc. psoat ..... Appendicitis ac. catarrh. + hæmorrhagia intraperitoneal. (Influenza epidem.) ..	9	Appendectomi + spolning + drainage	8	—	1	
	13	Appendectomi + drainage ..	13	—	—	
	1	D:o ..	1	—	—	
	1	Appendectomi + sutur.....	1	—	—	
XVII.						
Hernia inguinalis mobil.	90	Radikalop.	90	—	—	
» » incarcerata	7	Herniotomi + Radikalop. .	7	—	—	
» » mobil. cong.	8	Radikalop.	3	—	—	
c. retention. testis	24	»	24	—	—	
Hernia umbilicalis	1	»	1	—	—	
» lineae albæ						
XVIII.						
Fistula ani	1	Op. för	1	—	—	
Abscess. ad anum	8	Incision + klyvning av sphincter ani	8	—	—	
Prolaps. recti	39	Fri fascietransplantation	11	—	—	
		Op. enl. Ekehorn	22	—	—	
		Fascietransplantation + op. enl. Ekehorn.....	6	—	—	
Polyp. recti	1	Exstirpation	1	—	—	
XIX.						
Peritonitis supp. diffus ex? ..	3	Appendectomi + spoln. + drainage	—	—	1	
» »		Laparotomi + spolning + Witzels fistel	1	1*	—	* Upptagen som död av appendicit
» suspecta	1	Laparotomi + appendect.....	1	—	—	
» tuberculosa	4	»	3	—	1	
Abscess. intraperitonealis (post appendicit.)	3	» + drainage	—	1	—	
		Revision + drainage.....	1	—	—	
		» + » per rectum	1	—	—	
Tub. lymphoglandul. mesent. Ruptura musc. transvers. abdomin. + Hæmorrhagia retroperitoneal.	1	Exstirpation + appendectomi	1	—	—	
	1	Laparotomi explorat	—	—	1	
XX.						
Hypernephroma renis sin....	1	Nephrectomi	—	—	1	
Pyelonephritis ac.	1	Nephrostomia bilateralis	—	—	1	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
XXI.						
Ruptura vesicæ urin.....	1	Blåssutur	1	—	—	
XXIII.						
Phimosi s	20	Dilatation	2	—	—	
		Circumcisio	18	—	—	
Balaniti s	1	Incision	1	—	—	
Hypertrophia urethræ	1	Excision	1	—	—	
Ruptura »	1	Uretroraphi	1	—	—	
XXIV.						
Kryptorchismus	2	Orchidopexi	2	—	—	
Hydrocele testis	17	Op. enl. Winckelman.....	16	—	—	
		» » Dobbertie	1	—	—	
» funiculi	3	Radikalop.	3	—	—	
Torsio testis.....	1	Ablatio testis	1	—	—	
XXV.						
Kystoma dermoid. ovarii tort	1	Laparotomi + salpingo-oophor-	1	—	—	
		ectomi				
Salpingiti s acuta	1	Laparotomi + appendectomi	1	—	—	
		i förbifarten.....				
XXVI						
Osteomyeliti s sept. ossis ilii et	2	Uppmäj sli ng	2*	—	—	*Samma patient
ischii						
Fractura pelvis + Hæmatoma	1	Laparotomi a explor.	1	—	—	
periton.....						
Corpus alien. region glutæal.	1	Extraktion.....	1	—	—	
XXVII.						
Defectus cong. ulnæ et radii	1	Osteotomi a cuneiform. huneri	1	—	—	
+ Deformitas humeri		+ corr.....				
Syndactylia	1	Exarticulatio digit.....	1	—	—	
Luxatio cox. cong.....	22	Repositi on + gips.....	22	—	—	
Genu valgum	3	Osteotomi a femoris + correc-				
		ti on	2	—	—	
		Correcti on	1	—	—	
Genu varum	1	Osteotomi a tibiæ + correcti on	1	—	—	
Deformitas genu post resec-	1	» + correcti on	1	—	—	
ti on. genu						
Deformitas cruris et anticruris	21	» + »	13	—	—	
rachit.			8	—	—	
		Osteoclasi + »				
Pes equino-varus cong.....	5	Subcutan tenotomi + correct.	4	—	—	
		Correcti on + neddragning av				
		calcaneus	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			oförbättrad frisk eller förbättrad	död	
Pes varus paralyticus	1	Sentransplantation	1	—	
Contractura digit. man. sin ..	1	Correction + gips.....	1	—	
» coxæ e. coxite. tbc	1	Osteotomi femor subtrochanter + correct.....	1	—	
Pes paralyticus	2	Aktiv tenodes enl. Haglund..	1	—	
		Arthrodesis artic. talocrural. et talo-calc. et talo-navicular..	1	—	
Anchylosis cubital. (Luatio anti-brach. inveter).....	1	Blodig reposition	1	—	
Cicatrix reg. poplit.	1	Excision	1	—	
Osteomyelit. sept. ac. humeri	2	Uppmäjsling	—	#1	1
» » » ulnæ	1	»	1	—	
» » » ossis metacarp III	1	»	1	—	
Osteomyelit. sept. ac. femoris	3	»	3	—	
» » » patellæ	1	Exstirpation av patella	1	—	
» » » tibiæ ..	6	Uppmäjsling	3	—	3
» » » chron. humeri	2	Sekvestrotomi	2	—	
» » » tibiæ..	4	»	3	—	
» » » fibulæ	1	Revision	1	—	
» » » tibiæ post	1	Uppmäjsling	1	—	
osteotomiam.....	1	Revision	1	—	
Arthritis sept. art. radio-carpalis	1	Artrotomi	1	—	
Coxite septica	1	Incision + drainage	1	—	
Arthritis sept. genu	1	Punktion + spolning	1	—	
Bursitis olecrani	1	Incision.....	1	—	
» præpatellaris	3	»	3	—	
Tubercul. artic. humeroscapul.	3	»	1	—	
		Resection av art. hum.-scap..	2	—	
Tuberculosis radii	1	Utskrapning + Sutur	1	—	
Tuberc. ossis metacarpal.	1	D:o	1	—	
Coxitis tuberculosa	8	Correction i narkos	8	—	
» tuberculosa + blandningsinfect.	1	Incision.....	1	—	
Tuberculosis genu	6	Punktion + jodoformglyc. ..	3	—	
		Correction i narkos	1	—	
		Öppen tenotomi + correct.	1	—	
		Resectio art. genus.....	1	—	
Tuberculosis tibiæ	2	Uppmäjsling	1	—	
		Elimination av hård	1	—	
Tuberculosis articul. talo-crural	1	Resectio articul. talo-crural exstirpat. tali	1	—	
Tuberculosis pedis	1	Resectio articul. talo-crural ..	1	—	
» hallucis	1	Sekvestrotomi	1	—	
» digit. pedis.....	1	Utskrapning.....	1	—	
Spina ventosa	6	Punktion	1	—	
		Utskrapning.....	4	—	
		Resectio subperiostalis	—	—	
		Ossis metacarp IV	1	—	
Tuberculosis subcut. antibrachi	2	Utskrapning + sutur	2	—	
Vulnus incis. infect. dig. II man.	1	Amputatio dig. man.	1	—	
Laceratio dig. man.	1	Exarticulatio.....	1	—	

* Upptagen som död av osteomyelit. tibiæ.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
Laceratio anticurur.	1	Exarticulatio anticurur.	1	—	
Ulceræ reg. cruris.	1	Exicision.	1	—	
Exostosis humeri.	1	Bortmåjlsling.	1	—	
Fractura ».	7	Blodig reposition.	5	—	
		Oblodig reposition i narkos..	2	—	
Fractura humeri complic.	2	Spikextension.	2	—	
» » supracondyl.	8	Blodig reposition.	3	—	
		Oblodig reposition i narkos..	5	—	
» femoris.	1	Spikextension.	1	—	
» complic. patellæ c.					
arthrit. supp.	2	Arthrotomi.	2*	—	* Samma patient.
Defectus cutis.	1	Plastik från andra benet.	1	—	
» » post combustion	2	Thierschning.	2	—	
Paralysis nerv. medim post fractur. humeri.	1	Neurolysis.	—	1	
Paralysis nervi ulnaris.	1	».	—	1	
Sarcoma femor.	1	Provexcision.	—	1	
Osteosarcoma femoris.	2	Resectio femoris.	—	2*	* 1 död i influen-za, flera mån se-nare.
Corpus alienum reg. humero scapul.	1	Extractio.	1	—	
Corpus alienum reg. glutæal	1	».	1	—	
Morbus Perthes.	1	Correction.	1	—	
Smärtande amputationsstump.	2	Reamputatio femoris.	1	—	
		» fibulæ.	1	—	
XXVIII.					
Abscess. Phlegmone.	32	Incision.	32	—	
Erysipelas + phlegmone.	1	».	1	—	
Lymphadenitis sept.	37	».	37	—	
Scrophuloderma.	10	Exision.	10	—	
Hæmangioma.	13	Exstirpation.	12	—	
		» + Plasttk.	1	—	

Uppgift från Barnsjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående
operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Periostit alveolar c. fistulæ.....	20	Incision + Tandextraction.....	
Caries dent.....	6	Tandextraction.....	
Vegetat. adenoid.....	50	Abrasio.....	
Hypertrophia tonsill.....	40	Tonsillotomi.....	
Peritonsillit.....	1	Incision.....	
Ankyloglossus.....	28	Op. för.....	
Granuloma umbil.....	13	Extirpation.....	
Contractur ani.....	3	Dilatation.....	
Atresia compl. ani cong.....	1	Anus præternaturalis.....	
Phimosis.....	2	Incision.....	
Paraphimosis.....	4	Reposition.....	
Hydrocele testis.....	3	Punktion.....	
Infract. femoris.....	4	Förband.....	
Fractura humeri.....	5	Reposition.....	
» claviculæ.....	12	Fix. förband.....	
» antibrach.....	18	Reposition.....	
Luxatio cubiti.....	7	Reposition.....	
Subluxatio radii.....	1	».....	
Pes equino-varus cong.....	3	Tenotomi + gips.....	
Bursit olecran. supp.....	2	Incision.....	
Abscisio tend.....	1	Sensutur.....	
Tendovaginit.....	3	Incision.....	
Vulnus incis. et. contus.....	195	Sutur.....	
Vulnus lacerat dig.....	7	Anputatio dig.....	
Amputatio traum. dig.....	1	Sutur.....	
Unguis incarn.....	3	Königs op.....	
Furunculosis.....	7	Incision.....	
Panaritium.....	15	».....	
Abscessus.....	71	».....	
Phlegmone.....	10	».....	
Osteit.....	1	Utskrapning.....	
Lymphadenit. tbc.....	1	».....	
» supp.....	36	Incision.....	
Parotit supp.....	1	».....	
Otit med. ac.....	3	Paracentes.....	
» » + mastoidit.....	2	Uppmejsling.....	
Appendices cutis reg. parotid.....	1	Extirpation.....	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Atheroma supp.	2	Incision	
» capit.	1	Exstirpation	
Angioma faciei	1	Galvanokanстик	
Hæmangioma	5	Exstirpation	
Ganglion	1	»	
Cysta	1	»	
Fibrom	2	»	
Verruca	9	«	
Tumor cruris	1	Excision	
Keloid	1	»	
Corpus alienum	32	Extraktion	

Kirurgiska polikliniken har under år 1918 besökts av ungefär 1,550 patienter.

Å kirurgiska avdelningen har under året 1918 gjorts 308 gipsningar och tagits 12 gipsavgjutningar.

Uppgift från Barnsjukhusets *kirurgiska* avdelning för år 1918 angående
för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn
till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvarstå- ende men	övergå- ende men
Sår utan komplikationer (vulnus).....	13	6	—	—	19
Varbildning i följd av inträng. kropp eller skada å huden eller subkut. bindväven (sepsis)	7	3	—	1	9
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	2	2	—	—	4
Utgjutning i led (synovitis traumat, hæmarthrosis) ...	1	—	—	—	1
Öppnande av någon av de större lederna (vulnus perforans)	1	—	—	—	1
Benbrott, enkelt (fractura simplex ¹)	33	21	—	3	51
» komplicerat (fractura complicata)	3	—	—	2	1
Avskärning av muskel, sena, nerv	1	—	—	—	1
Skada å större kärl	1	—	1	—	—
Krossning, avhuggning, avslit- { av 3—5 fingrar, hand ning, (amputatio traumatica, { av ben	2	—	—	2	—
laceratio) { av andra kroppsdelar	1	2	—	3	—
Förbränning (combustio) { fingrar, hand	1	—	—	—	1
{ ansikte.....	2	—	1	—	1
{ andra kroppsdelar.....	13	12	5	—	20
Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptura)	2	—	1	—	1
» å lever, mjälte, njure, urinblåsa	3	—	—	—	3
Öppnande av lung- eller hjärtsäck (vulnus perforans)					
Rupt pulmon.....	1	—	1	—	—
Hjärnskakning (commotio cerebri)	9	4	—	—	13
Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii)...	4	3	3	—	4
Periosit femoris traum.	1	—	—	—	1
Corpus alien. oesophagi et intestini	2	1	—	—	3
Contusio et hæmatoma capitis.....	7	2	—	—	9
Summa	110	57	12	12	143

¹) Brott å hjärnskålens botten upptages ej här.

**Uppgift från Barnsjukhusets kirurgiska avdelning för år 1918 angående
för skador och förgiftningar intagna med hänsyn till
skadans tillkomstsätt.**

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvarstå- ende men	övegå- ende men
A. Olycksfall i yrkesarbete.					
Vid arbetsmaskiner inom jordbruket, tröskverk	1	—	—	1	—
» » » textilindustrien	1	—	1	—	—
Genom fall från stege, avsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras	4 2	— —	1 —	1 —	2 2
{ vid jordbruksarbete » byggnadsarbete					
Genom slag, stöt eller bett av djur.....	3	1	—	1	3
B. Olycksfall utom yrkesarbete.					
Vid hushållsgöromål och övriga olyckor i hemmet (exemp. fall från stol, från bord, ut genom fönster, i trappa etc.).....	32	29	7	—	54
Under resa: på järnväg	—	1	—	1	—
spårvagnsolyckor	9	3	—	2	10
Vid sport och gymnastik: gymnastik	1	—	—	—	1
jakt, skottskada	1	—	—	—	1
velocipedåkning	6	—	—	1	5
ridning	1	1	—	1	1
skridsko-, skidåkning o. d. lek	2	1	—	—	3
Gafutrafik (överkörd av åkare)	34	14	3	4	41
Sårskada av glas ej spec.	7	6	—	—	13
Sårskada av glas ej spec.	4	—	—	—	4
Exploderande sprit, karbidlampa	2	1	—	—	3
Summa	110	57	12	12	143

MAJORNAS SJUKHUS

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1918 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>2. Ålderdomssjukdomar.</i>				
6	Marasmus senilis	—	1	—	—
	<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	3	3	—	—
26	Rubeola	1	—	—	—
29	Influenza epidemica	31	8	7	1
31	Varicellæ	—	1	—	—
33	Typhus abdominalis	39	14	8	—
34	Paratyphus	5	6	—	—
42	Tuberculosis	5	4	2	2
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	3	3	2	2
	» lymphoglandularum	2	—	—	—
	» organorum aliorum	1	1	—	—
44	Syphilis acquisita	1	1	—	—
55	Tænia (Cysticercus). Bothriocephalus	—	3	—	—
57	Febris. Febricula	1	1	—	—
	<i>6. Ämnesomsättningsjukdomar.</i>				
68	Diabetes mellitus	—	1	—	—
70	Oedema inanitionis	3	—	—	—
	<i>7. Kroniska förgiftningssjukdomar.</i>				
71	Alcoholismus chronicus	1	—	—	—
77	Hydrargyrismus »	1	—	—	—
	<i>8. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
82	Hæmorrhagia, thrombosis, embolia cerebri. Emollitio cerebri	—	3	—	1
94	Neuritis. Neuralgia ischiadica	2	—	—	—
	» » intercost.	—	1	—	—
	Paralysis agitans	—	1	—	—
	Polyneuritis	2	—	—	—
98	Epilepsia	1	—	—	—
99	Hysteria	—	1	—	—
100	Neurasthenia	—	1	—	—
	<i>10. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
111	Pericarditis	1	—	—	—
112	Endocarditis acuta	—	1	—	—
113	» chron. Vitium organicum cordis	—	5	—	1
113	Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	2	4	—	1
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. Enderteriitis	1	2	—	1
117	Aneurysma	1	—	1	—
119	Thrombosis. Embolia	1	2	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>11. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	5	5	—	—
129	» chronica. » chronica	1	1	—	—
130	Bronchiectasia	1	—	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	37	20	2	4
134	Bronchopneumonia acuta	4	2	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	6	3	—	—
<i>12. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	6	10	1	1
155	Ulcus ventriculi	5	3	—	—
157	Neurosis ventriculi	1	2	—	—
158	Entero-colitis chronica	3	—	—	—
159	Appendicitis	—	1	—	—
163	Hepatitis acuta. Abscessus hepatis	1	—	1	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	2	—	—	—
<i>13. Njurarnes och urinvägarnes sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degen. et inflammatoria acuta	12	5	—	—
174	» » » chr. Morb. Brighti	2	4	1	—
180	Cystitis	1	2	—	—
184	Albuminuria ortostathica	1	1	—	—
<i>14. Könsorganens sjukdomar.</i> Kvinnliga könsorganen.					
201	Abortus	—	1	—	—
<i>15. Muskelnas, ledgångarnas samt ben-systemets sjukdomar.</i>					
202	Myitis. Rheumatismus musculorum	6	—	—	—
206	Polyarthrits rheumatica acuta	1	1	—	—
213	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	1	—	—	—
<i>16. Hudens sjukdomar.</i>					
217	Erythema multiforme et nodosum	—	2	—	—
222	Eczema	1	—	—	—
223	Psoriasis	—	1	—	—
227	Ulcus varicosum cruris	2	2	—	—
232	Carbunculus	1	—	—	—
235	Scabies	—	2	—	—
<i>19. Svulster.</i>					
307	Myoma uteri	—	1	—	—
316	Carcinoma	—	1	—	1
	» ventriculi	—	1	—	1

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1918 angående för skador och förgiftningar intagna med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	s:a	döden	kvarstå- ende men	övergå- ende men
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>)	1	—	—	—	—	1
Kontusion (<i>Contusio</i>).....	2	—	—	—	—	2
Varbildning i följd av inträngd främmande kropp eller av skada å huden eller subkutana bindväven (<i>Sepsis</i>)	2	—	—	—	—	2
Förbränning (<i>Combustio</i>),.....	—	1	—	—	—	1
Summa	5	1	6	—	—	6

Uppgift från Majornas sjukhus för år 1918 angående för skador och förgiftningar intagna med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvarstå- ende men	övergå- ende men
A. Olycksfall i yrkesarbete.					
Genom fall från stege, avsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras, inom träindustrien	2	—	—	—	2
Vid körning	1	—	—	—	1
B. Olycksfall utom yrkesarbete.					
Vid hushållsgöromål	1	1	—	—	2
Under resa: på järnväg	1	—	—	—	1
Summa	5	1	—	—	6

R. Hälén.

EPIDEMISJUKHUSET

1917.*)

Å Epidemisjukhuset (överläkare D:r Hj. Wennerberg) ha under året vårdats 2,423 patienter av vilka under året intagits 2,304. Sjukdomarne ha fördelats enligt följande tabell.

	Kvarliggan- de från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1917				Kvarliggan- de till	
	1916		1917		1917		friska		döda		1918	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Nervfeber.....	1	1	21	18	22	19	21	19	1	—	—	—
Skarlakansfeber	22	35	178	194	200	229	181	201	4	5	15	23
Difteri	22	34	725	870	747	904	673	819	35	33	39	52
Strypsjuka (utan difteri)	3	—	16	8	19	8	19	8	—	—	—	—
Angina	—	—	76	81	76	81	75	81	—	—	1	—
Epid. hjärnhinneinflammation	—	—	2	1	2	1	1	—	1	1	—	—
Annan sjukdom	1	—	56	58	57	58	51	55	6	3	—	—
Summa	49	70	1074	1230	1123	1300	1021	1183	47	42	55	75

Frånräknas de till 1918 kvarliggande äro mortalitetssiffrorna:

för samtliga sjukdomar ...	2,293	vårdade,	89	döda =	3,88	‰
» Nervfeber.....	41	»	1	» =	2,44	»
» Skarlakansfeber	391	»	9	» =	2,30	»
» Difleri	1,560	»	68	» =	4,36	»
» Croup (utan difteri) ...	27	»	—	» =	0,00	»
» Angina	156	»	—	» =	0,00	»
» Hjärnhinneinflammation	3	»	2	» =	66,66	»
» Annan sjukdom	115	»	9	» =	7,83	»

Av difteripatienterna hava 57 haft croupsymtom: av dessa ha 11 eller 19,3 % avlidit. För de rena svalgdiffertierna är mortaliteten alltså 3,79 %. Samtliga patienter med croupsymtom utgjorde 81 med 11 dödsfall = 13,58 %.

Å 34 av dessa har ej något operativt ingrepp utförts.

Å övriga 47 har operation företagits, varav i 23 fall enbart intubation, i 3 fall endast tracheotomi samt i 21 fall både intubation och tracheotomi. Av de enbart intuberade avledo 3 eller 13,04 %, av de enbart tracheotomiserade 3 eller 100 % och av dem, å vilka båda operationerna utförts 7 eller 33,33 %. Totalmortaliteten för de operativa ingreppen var alltså 27,66 %.

*) Årsberättelsen för 1917 inflyter här, då den ej medföljde berättelsen för 1917.

1918.

Å Epidemisjukhuset (överläkare D:r Hj. Wennerberg) ha under året vårdats 3,162 patienter av vilka under året intagits 3,032. Sjukdomarne ha fördelats enligt följande tabell.

	Kvarliggan- de från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1918				kvarliggan- de till	
	1917		1918		1918		friska		döda		1919	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Nervfeber	—	—	200	225	200	225	155	173	24	23	21	29
Skarlakansfeber	15	23	97	98	112	121	102	112	6	1	4	8
Difteri	39	52	931	1129	970	1181	884	1068	39	52	47	61
Strypsjuka (utan difteri)	—	—	14	17	14	17	14	15	—	1	—	1
Angina	1	—	80	85	81	85	80	84	—	—	1	1
Epid. hjärnhinneinflammation	—	—	5	—	5	—	2	—	3	—	—	—
Annan sjukdom	—	—	71	80	71	80	63	72	7	8	1	—
Summa	55	75	1398	1634	1453	1709	1300	1524	79	85	74	100

Frånräknas de till 1919 kvarliggande äro mortalitetssiffrorna:

för samtliga sjukdomar ...	2,988	vårdade,	164	döda =	5,49	%
» Nervfeber.....	375	»	47	» =	12,53	»
» Skarlakansfeber	221	»	7	» =	3,17	»
» Difteri	2,043	»	91	» =	4,45	»
» Croup (utan difteri) ...	30	»	1	» =	3,33	»
» Angina.....	164	»	—	» =	0,00	»
» Hjärnhinneinflammation	5	»	3	» =	60,00	»
» Annan sjukdom	150	»	15	» =	10,00	»

Av difteripatienterna hava 110 haft croupsymtom: av dessa ha 28 eller 25,45 % avlidit. För de rena svalgdifterierna är mortaliteten alltså 3,26 %. Samtliga patienter med croupsymtom utgjorde 140 med 29 dödsfall = 20,71 %.

Å 66 av dessa har ej något operativt ingrepp utförts, å övriga 74 har operation företagits, varav i 47 fall enbart intubation, i 3 fall endast tracheotomi samt i 24 fall både intubation och tracheotomi. Av de enbart intuberade avledo 10 eller 21,28 %. Av de enbart tracheotomiserade 2 eller 66,67 % och av dem å vilka båda operationerna företagits 9 eller 37,5 %. Totalmortaliteten för de operativa ingreppen var alltså 28,51 %

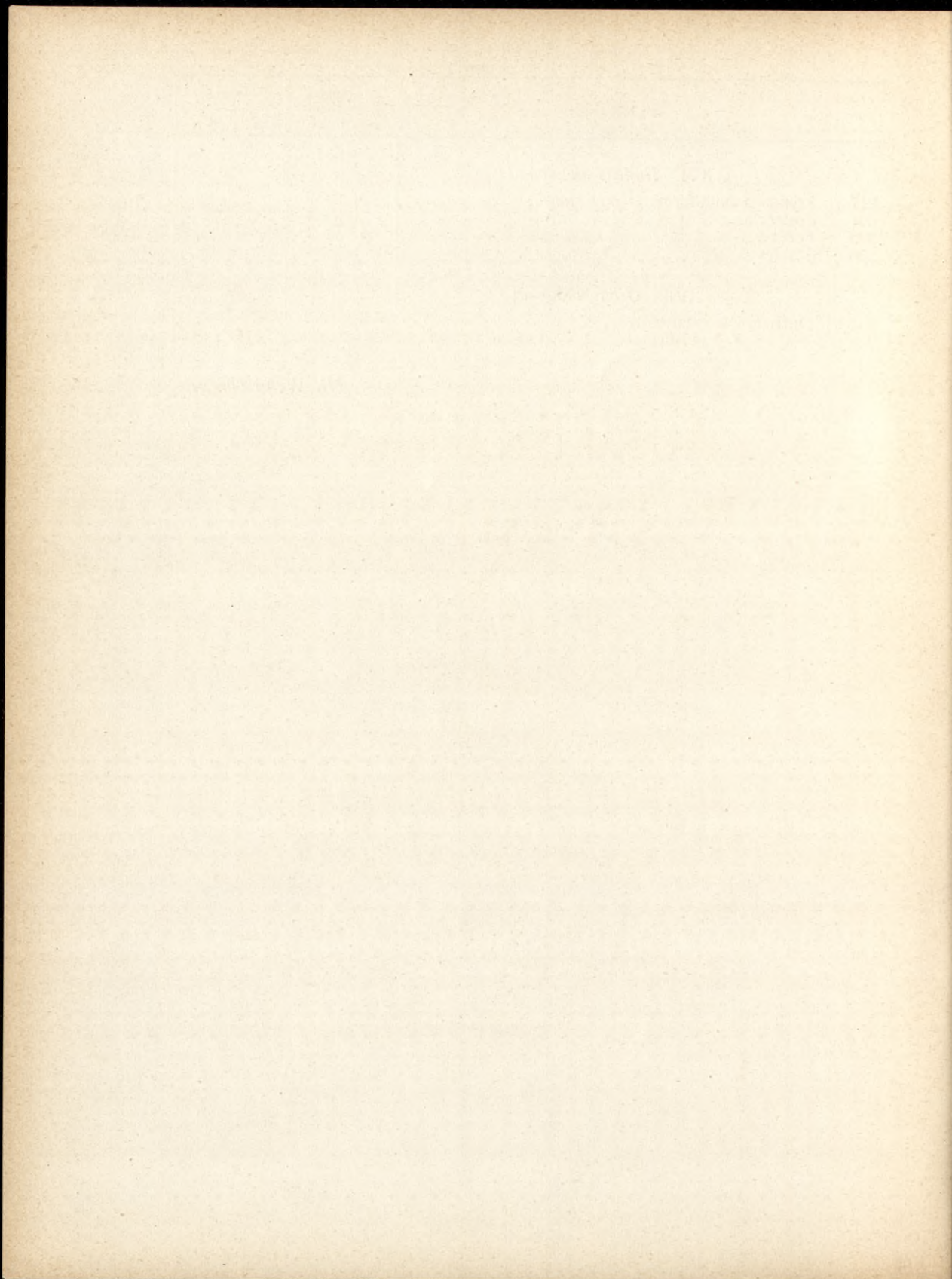
Uppgift från Epidemisjukhuset för år 1918 angående intagna
sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
23	Scarlatina	97	98	6	1
24	Diphtheria	931	1129	39	52
26	Rubeola	6	13	—	—
27	Parotitis epidemica	1	2	—	—
28	Pertussis	4	5	—	—
29	Influenza epidemica	26	35	2	1
31	Varicellæ	9	11	—	—
33	Typhus abdominalis	190	212	24	23
34	Paratyphus	10	13	—	—
40	Meningitis cerebrospinalis epidemica	5	—	3	—
42	Tuberculosis pulmonum. Tuberculosis laryngis	—	1	—	—
»	» organorum aliorum	—	2	—	2
44	Syphilis acquisita	—	1	—	1
46	Gonorrhœa	3	—	—	—
57	Febris. Febricula	7	5	—	—
	Lepra	1	—	—	—
<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>					
80	Meningitis cerebri. Meningitis cerebro-spinalis	2	—	2	—
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	—	—	1	—
<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
112	Endocarditis acuta	—	1	—	—
113	Vitium organicum cordis	3	5	—	—
<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
125—)	Morbi laryngis	13	6	—	—
127)	Croup (ej difteri)	14	17	—	1
128	Bronchitis acuta	5	3	—	1
134	Pneumonia crouposa acuta	9	12	—	—
»	Bronchopneumonia acuta	17	18	1	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	2	3	—	2
<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
144	Angina tonsillaris	80	85	—	—
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	1	1	—	1
159	Appendicitis	1	—	—	—
<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	3	—	1	—
184	Uræmia	—	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>XVI. Hudens sjukdomar.</i>					
217	Erythema multiforme et nodosum	3	2	—	—
221	Zoster	—	1	—	—
222	Eczema	4	2	—	—
236	Scabies	—	2	—	—
<i>XVII. Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media catarrhalis	5	9	—	—
»	» » purulenta	10	5	—	—

Hj. Wennerberg.

HOLTERMANSKA
SJUKHUSET

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1918 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>1. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda.</i>				
2	Debilitas cong. Atelectasis pulm.	1	—	1	—
	<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar</i>				
44	Syphilis hereditaria	6	5	4	—
	» acquisita	312	179	1	—
	Därav primaria	186	32	—	—
45	Ulcus molle	158	21	—	—
46	Gonorrhœa	474	184	—	—
	Urethritis gonorrhœica acuta	381	160	—	—
	» » chronica	98	24	—	—
	Cystitis	4	1	—	—
	Epididymitis	138	—	—	—
	Prostatitis	17	—	—	—
	Stricture urethræ gonorrhœica	10	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. gonorrhœica	—	32	—	—
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	54	—	—
	Lymphadenitis »	58	—	—	—
	Rheumatismus »	17	—	—	—
	<i>8. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
90	Sclerosis cerebro-spinalis disseminata	1	—	—	—
	<i>10. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
112	Myocarditis acuta	1	—	—	—
	<i>12. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>				
143	Stomatitis. Noma	2	—	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	2	—	—	—
	<i>13. Njurarnas och urinväggarnas sjukdomar.</i>				
174	Nephritis degen. et inflammatoria chr. Morb. Brighti	4	1	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	1	—	1	—
182	Urethritis	10	11	—	—
	<i>14. Könsorganens sjukdomar.</i>				
	A. Manliga könsorganen.				
188	Phimosis	12	—	—	—
	B. Kvinnliga könsorganen.				
199	Mastitis	—	1	—	—
	<i>16. Hudens sjukdomar.</i>				
220	Pemphigus	1	—	—	—
221	Zoster	1	—	—	—
222	Eczema	53	19	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
223	Psoriasis.....	7	8	—	—
127	Ulcus varicosum cruris.....	1	3	—	—
229	Acne.....	1	—	—	—
231	Furunculosis, Furunculus.....	2	—	—	—
236	Scabies.....	429	263	—	—
	Prurigo.....	—	3	—	—
	Pruritus.....	2	—	—	—
	Dermatitis ac.....	6	2	—	—
	Pityriasis rosacea.....	1	—	—	—
<i>19. Svulster.</i>					
313	Papilloma.....	7	8	—	—

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1918 angående de för
nedanstående veneriska sjukdomar intagna med hänsyn
till den ort, inom vilken smittan ådragits.

L ä n	Syfilis recens			Gonorrhoea acuta			Ulcus molle		
	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.
Stockholms stad	7	—	—	16	2	—	3	—	—
Östergötlands län	stad	1	—	1	—	—	1	—	—
Jönköpings län	»	—	—	—	1	—	—	—	—
Kalmar län	»	—	—	1	—	—	—	—	—
Blekinge län	»	—	—	1	—	—	—	—	—
Kristianstads län	»	—	—	1	—	—	—	—	—
Malmöhus län	»	11	—	10	—	—	4	—	—
Hallands län	{ stad	—	1	5	—	—	—	—	—
	{ landsb.	—	—	—	—	—	2	—	—
Göteborgs stad		128	30	282	148	2	128	18	—
» och Bohus län	{ stad ¹⁾	3	—	7	—	—	1	1	—
	{ landsb.	1	—	3	4	—	1	1	1
Älfsborgs län	{ stad	1	—	5	1	—	—	—	—
	{ landsb.	—	—	1	1	—	—	—	—
Skaraborgs län	{ stad	2	—	1	—	—	—	—	—
	{ landsb.	—	—	1	—	—	—	—	—
Värmlands län	stad	2	—	2	1	—	—	—	—
Gävleborgs län	»	—	—	—	—	—	2	—	—
Västernorrlands län	»	—	—	4	—	—	2	—	—
Norge	»	6	—	10	—	—	5	—	—
Danmark	»	3	—	4	—	—	—	—	—
Finland	»	1	—	—	—	—	—	—	—
Andra länder		15	1	24	—	—	9	—	—
Obekant		5	—	1	—	—	—	—	—

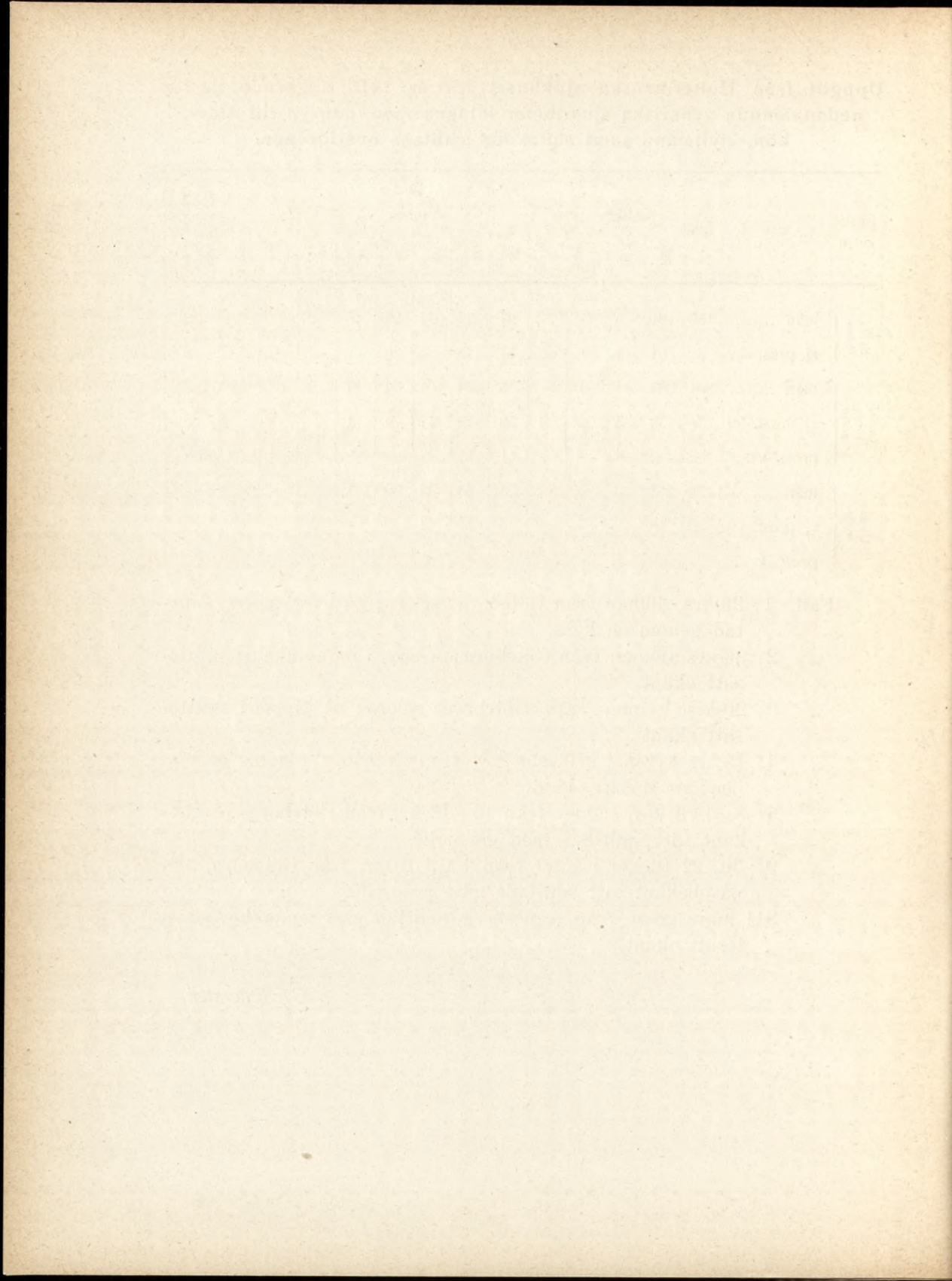
¹⁾ annan än Göteborg.

Uppgift från Holtermanska sjukhuset för år 1918 angående de för nedannämnda veneriska sjukdomar intagna med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans överförande.

Sjukdom	S:a	Den smittades											Smittan har överförd på annat sätt än genom konsumtionsväg		
		civilstånd		ålder										okänd	
		ogift	gift	under 10 år	10—15 år	15—20 år	20—25 år	25—30 år	30—40 år	40—50 år	50—60 år	över 60 år			
Syphilis recens	män	186	181	5	—	—	27	76	47	29	5	2	—	—	2
	ej prost. kv.	32	31	1	—	—	11	13	5	3	—	—	—	—	2
Gonorrhoea acuta	män	381	367	14	1	—	55	154	101	54	14	2	—	—	—
	ej prost. kv.	158	153	5	22	4	53	52	17	9	1	—	—	—	—
	prost. kv. ...	2	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus molle	män	158	155	3	—	—	26	54	47	30	1	—	—	—	—
	ej prost. kv.	20	18	2	—	—	5	10	1	2	1	1	—	—	—
	prost. kv. ...	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—

- Fall 1: 23-års sjöman från Göteborg; scleros på överläppen; smittad genom en kyss.
- „ 2: 26-års sjöman från Göteborg; scleros i munvinkeln; smittosätt okänt.
- „ 3: 20-års kvinna från Göteborg; scleros på läppen; smittosätt okänt.
- „ 4: 18-års kvinna, affärsbiträde från Göteborg; scleros på läppen; smittosätt okänt.
- „ 5—8: 4 flickor, i ålder från 10—13 år, från Göteborg, på obekant sätt smittade med gonorrhé.
- „ 9—30: 22 flickor i ålder från 1 till 10 år, från Göteborg, alla på obekant sätt smittade med gonorrhé.
- „ 31: 9-års gosse från Agnesberg, smittad med gonorrhé: smittosätt okänt.

G. Södersten.

BARNBÖRDSHUSET

Årsberättelse för 1918 från Göteborgs barnbördshus

utarbetad av

L. LINDQUIST och H. BENCKERT.

Överläkare.

Bitr. läkare.

1. Under året intagna och avförda.

Grupp	I n t a g n a										A v f ö r d a			
	Under 20 år	20—30 år	30—40 år	Över 40 år	Ogifta	Giffta	Änkor och från- skilda	Först- föder- skor	Om- föder- skor	Summa intagna	Summa avförda	Därav		
												döda	till sjukhus	
A	88	1109	663	126	535	1432	19	841	1145	1986	1991	29	16	
B	a	6	51	47	13	25	92	—	37	80	117	116	3	1
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	162	159	—	9

Kvarligg. den $\frac{1}{1}$, A: 39;

B $\left\{ \begin{array}{l} a \quad 1 \\ b \quad 6 \end{array} \right. ^*)$

» » $\frac{31}{12}$, A: 34 därav oförl. 6; B $\left\{ \begin{array}{l} a \quad 2 \\ b \quad 3 \end{array} \right.$

2. Fosterlägen.

Nack- bjudning	Hjäss- bjudning	Pann- bjudning	Ansikts- bjudning	Sätets- och fotbjudning	Tvär- och snedläge	Obestämt läge	Summa fosterlägen
1721	26	2	9	106	—	17	1881
+ Kejsarsnitt							2
Summa							1883

3. Dödsorsaker bland på anstalten avlidna kvinnor.

D ö d s o r s a k	Journalnummer
Eclampsia gravidar.....	126.
» » (Nephrit chronic)	984.
» »	1094.
Pneumonia acuta.....	492.
» » bilat.	746.
Sepsis puerperalis.....	923.
» » post abortum	1693.
Placenta praevia	1790.

A. Förlossn. avd.

*) B b äro fall intagna å Isoler- (Gynekolog.) avd.

Dödsorsak	Journalnummer
Morbus hispanicu. c. pneumonia	1612. 1630. 1633. 1646. 1647. 1654. 1655. 1681. 1685. 1695. 1697. 1702. 1709. 1725. 1729. 1776. 1780. 1816. 1922. 1923. 1957.
D:o	B. a. LXXXIV. XCI.
Pneumonia acuta	LX.

4. Till sjukhus eller annan vårdanstalt avförda kvinnor och barn.

Journalnummer	Sjukhus	Sjukdom
A. 53	Sahlgrenska sjukhuset	Coxit gonorrhoeic dx.
91	Gibraltars sinnessjukavd.	Psycos post. Eclampsiam.
217	Hemmet för lungsjuka	Tuberculos pulm.
382	Sahlgrenska sjukhuset	Bronchopneumon.
485	Holtermanska »	Lues + Gonorré.
498	Majornas »	Konvalescens post. febr. typhoid.
579	Holtermanska »	Condylomata vulvae.
837	Sahlgrenska sjukhusets ögonavd.	Barnet: Conjunctivit. gonorrhoeic.
921	Holtermanska »	Lues.
934	»	Gonorré.
1282	»	Lues.
1518	»	Scabies + Lues.
1552	»	» .....
1444	Sahlgrenska »	Konvalescens post. febr. typhoid.
1860	»	Morb. hispanic, (Pneumonia).
1924	»	» .....
B. a. XC	»	Empyema pleurae.
B. b 25	»	Tuberculos organor pelvic.
50	Hemmet för lungsjuka	Meningit tuberculos.
65	Sahlgrenska sjukhusets Röntgen.	Cancer cerv. uteri inoperab.
98	»	» .....
82	»	Sarcoma .....
79	»	Cancer ovariaë.
68	»	Hydronephros.
110	»	Vitum org. cordis.
105	Epidemiska »	Febris typhoides.

5. Sjukdomar och oregelbundenheter hos intagna barnaföderskor.

	Antal fall	Journalnummer	
Albuminuria	29		
Nephropathia gravidarum	8	598, 649, 835, 924, 1010, 1280, 1286, 1398.	
Eclampsismus	13	113, 259, 331, 407, 452, 574, 1086, 1230, 1607, 1614, 1768 [*] , 1941, 1973.	
Eclampsia {	gravidarum	10	42, 91, 126, 239, 326, 356, 1094, 1254, 1491, 1967.
	parturientium.....	10	432, 675, 984, 1103, 1168, 1169, 1464, 1465, 1498, 1507.
	puerperarum	7	373, 950, 1323, 627, 1517, 1554, 1618.
Nephritis	6	109, 810, 956, 984, 1004, 1728.	
Neuroretinitis albuminurica	1	574.	
Pyelitis, pyelonephritis	23		
Hydramnion	4	501, 1506, 1553, 1661.	
Mola hydatidosa	2	856, 1511.	
Placenta praevia totalis	1	1249.	
» » partialis	12	193, 308, 361, 556, 831, 892, 911, 1085, 1493, 1790, 1822, 1927.	
Djupt sittande placenta	3	1069, 1711, 1750.	
Ablatio placentae praematura	3	109, 330, 685.	
Pelvis justo minor	15	252, 276, 359, 407, 552, 573, 855, 946, 1016, 1281, 1406, 1490, 1656, 1674, 1708.	
Myoma uteri.....	4		
Prolapsus funiculi	2	324, 331.	
» extremitatum	1	331.	
Ruptura cervicis	2	1068, 1790.	
» perinei completa	1	1639.	
Hypotonia uteri et musc. abdom.	71		
Retentio placentae totalis	7		
» » partialis	9		
» velamentorum	20		
Hämorrhagia (gravis) sub et post partum	34		
Abortus mensium 1—3	91		
» » 4—7	36		
Missed abort.	4		
Partus praematurus	89		
Graviditas extrauterina		Se bil. D.	
Hämatoma vaginæ et vulvæ.....	4	452, 598, 1843, 1935.	
Febris resorptionis in partu (abortu)	11		
Febris resorptionis in puerp.	62		
Parametritis. Pelveoperitonitis	4		
Sepsis puerperalis	3	667, 923, 1693.	
Ulcus puerperalis.....	7		
Trombophlebitis v. saphenae	14		
» iliac. et cruralis	2		
Lymphangitis mammae.....	41		
Mastitis	4		
Hypotheli	1		

	Antal fall	Journalnummer
Hotande uterusruptur	1	75.
Embolia pulmonum	1	1790.
Tuberculosis pulmonum	27	
Syphilis	8	
» utan symtom.....	5	
Gonorrhoea	4	
Coxit	2	
Condylomat. vulvæ.....	3	
Epilepsia	2	569. 1334.
Psychosis	2	91. 1618.
Diabetes.....	2	415. 989.
Morbus Basedowii	1	1279.
Vitium organicum cordis	9	
Pneumonia acuta.....	6	
Bronchitis acuta	3	
Andra andningsorganens sjukdomar	7	
» matsmältningsorganens sjukdomar.....	3	817. 1946.
Icterus catarrhal.	2	
Hudens sjukdomar	7	
Ulcus varicos anticr.	2	
Morbus hispanic.....	36	1191. 1142. 1185. 1186. 1192. 1196. 1224. 1260. 1272. 1276. 1288. 1289. 1318. 1589. 1597. 1628. 1632. 1637. 1657. 1665. 1667. 1672. 1677. 1689. 1698. 1710. 1723. 1730. 1732. 1738. 1781. 1800. 1814. 1849. 1874. 1940.
Morbus hispanic. c. pneumonia	33	1151. 1586. 1592. 1612. 1630. 1633. 1640. 1646. 1647. 1654. 1655. 1658. 1666. 1669. 1681. 1683. 1685. 1695. 1697. 1702. 1709. 1714. 1725. 1729. 1776. 1780. 1816. 1860. 1922. 1923. 1924. 1925. 1957.

6. Digivning.

Antal mödrar (under året intagna), vilkas barn fått endast moderns mjölk	1,717
Antal mödrar (under året intagna), vilkas barn fått moderns mjölk + konstgjord föda	36
Antal mödrar (under året intagna), oförmögna till digivning på grund av sjukdom	33
vårtornas beskaffenhet	1
dålig mjölkavsöndring	1
<u>Summa mödrar</u>	<u>1,788</u>

7. Förlossningsoperationer.

Operation	Anfall fall	Journal- nummer	Anledning
Kejsarsnitt, abdominalt	2	359, 855.	Bäckenförträngning.
» » vaginalt	10	42, 91, 126, 239, 326, 356, 1094, 1254, 1491, 1967.	Eclampsia.
Operation för utomkvedshavandeskap	6		Se bil. D.
Yttre vändning på huvud	1	1406.	Före inledande av part. präm.
Nedtagning av fot.....	2	831, 1433.	Placenta prævia.
» » » + Extraktion	2	473, 923.	Värksvagh. Eclampsia.
» » » »	1	472.	Pneumoni.
» » » »	1	746.	Tvårläge.
Inre vändning på fot	3	175, 346, 722.	Placenta prævia.
» » » »	8	308, 361, 892, 911, 556, 1249, 1790, 1927.	
» » » »	1	984.	Eclampsia.
D:o med utdragning.....	1	113.	Eclampsism.
» » »	1	685.	Ablatia placenta praemat.
» » »	3	608, 719, 1370.	Tvårläge.
» » »	4	92, 1181, 1663, 1675.	Värk och krystningssvagh.
Utdragning på säte, instrumental	5		Fosterasfyxi.
» » »	1	334.	Värk och krystningssvagh.
» » »	1	1773.	Temperaturstegring.
» » »	1	1790.	Placenta prævia.
» » » fot	6	1 1193. 1 1123. 1 1060. 1 892.	Eclampsia. Prolaps funicul. umbilical. Fosterasfyxi.
» » »	60		Värk och krystningssvagh.
» » »	10		Eclampsia.
» » »	2	1280, 1610.	Nephrothia. Eclampsism.
Utdragning med tång	86	1 252. 1 605. 12 222, 494, 668, 753, 912, 946, 1083, 1433, 1670, 1750, 1910, 1983.	Bäckenförtr. + Temp.-stegr. Prolaps funicul. umbilical. Fosterasfyxi.
Borring och utdragning med kranio-klast	1	75.	Hotande uterusruptur.
» » »	2	113, 1848.	Värksvagh (dött foster).
Huvudets avtagande och fostrets utdragn.	1	178.	Försummat tvårläge.
Utpressning av efterbörden ur livmoder- hålan under de 3 sista hav-mån.	3	735, 791, 1284.	
» » »	16	104, 155, 331, 523, 805, 868, 1010, 1063, 1126, 1150, 1158, 1195, 1276, 1319, 1916, 1980.	Hämorrhagia.
Inre lossande och uttagande av efterbörden	20		
» » »	4	378, 473, 1249, 1370.	Retentio Placentæ.
Uttagande av kvarhållen moderkaksbit ...	9	338, 763, 1068, 1290, 1321, 1351, 1539, 1640, 1952	
Abortoperation	79		
» » för missed abortion.....	3	505, 1363, 1859.	
Skrapning	2	1295, 1914.	Endemetrit post. abort.

Operation	Antal fall	Journalnummer	Anledning
Framkallande av förtidig börd	15	1 136.	Vit. cordis.
		8 113. 259 452. 574. 1086. 1230. 1768. 1941.	Eclampsism.
		1 109.	Nephritis.
		1 430.	Dött foster med infektion.
		4 552. 1281. 1406. 1708.	Bäckenförträngning.
Framkallande av missfall	4	704. 980. 997. 1894.	Tuberculos pulm.
» » » + resect. tub....	1	1577.	» »
Episiotomi i samband med annan op. ...	25		
» + Expression	2		
Hinnornas öppnande	5	2 1069. 171.	Värk och krystningssvagh.
		2 1085. 1822.	Djupt sittande plac. m. blödn. Placenta prævia.
Korrektion av framst. ansiktsbj.....	1	1506.	Hydramnion.
» » » » + tång ...	1	189.	Felaktig inställning.
» » pannbj. till ansiktsbj. + tång	1	407.	Eclampsism.
» » » » » »	1	1490.	Bäckenförträngning.
» » » » » »	1	1791.	Värksvagh.
Venæsectio	1	1618.	Eclampsia post. partum.
Sutura perinei.....	1	1630.	Ruptura total.

8. På anstalten födda barn.

<i>Summa levande födda</i>	1,818
Levande födda, fullgångna	1,734
Av dem mankön	912
» » kvinnkön	822
Levande födda, ofullgångna	84
Av dem mankön	37
» » kvinnkön	47
<i>Summa dödfödda</i>	65
Dödfödda, fullgångna	52
Av dem mankön	26
» » kvinnkön	26
Dödfödda, ofullgångna	13
Av dem mankön	6
» » kvinnkön	7

Summa enkelbördar 1,827; summa tvillingbördar 28; summa trillingbördar —.

9. På anstalten avlidna barn.

	Efter naturlig förlossning	Efter utdragning på säte eller fot	Efter fång- förlossning	Efter annan operation	Summa	Journalnummer, anmärkingar
Under 1:sta levnadsdygnet.....	5	—	—	1	6	
» 2:dra »	7	—	1	2	10	
» 3:dje »	2	—	1	—	3	
Övriga.....	8	—	2	1	11	
Summa	22	—	4	4	30	

10. Dödfödda samt dödsorsaker bland på anstalten avlidna barn.

	Antal fall	Journalnummer
<i>Dödfödda.</i>		
Döda före födelsen	36	
» under föd av kvävning	28	
» » » » borning	1	
<i>Summa dödfödda</i>	65	
<i>Dödsorsaker</i> bland på anstalten avlidna barn.		
Missfoster och bildningsfel.....	1	
Ofullgångenhet	15	
Asphyxi	1	
Medfödd svaghet	2	
Sepsis	1	
Hæmorrhagia cerebri	3	252, 474, 1406.
Medfödd syphilis	1	
Bronchitis acuta	1	
Pneumonia.....	2	526, 1958.
Vitium congenitum cordis	1	135.
Ruptura lienis	1	835.
Omphalorrhagia	1	1946.
<i>Summa avlidna barn</i>	30	

11. Levande utskrivna barns sjukdomar under vistelsen å anstalten.

	Antal fall	Journalnummer
Icterus neonatorum	3	
Cephalhæmatoma.....	5	
Blenorrhæa gonorrhœica	1	837.
» non gonorrhœica	11	417, 734, 841, 1399, 1448, 1545, 1637, 1642, 1853, 1899, 1965.
Paresis nervi facialis	1	1656.
» brachii (Erb.)	1	189.
Fractura claviculae, brachii, femoris.....	2	892, 334.
Pneumonia.....	1	561.
Hæmorrhagia cerebri	1	1490.
Mastit. supp.	1	1656.
Paronychia	1	1770.

12. Missbildningar.

	Antal fall	Journalnummer
Cheilognathopalatoschisis	3	439, 551, 969.
Hypospadiæ penis.....	2	871, 1656.
Contractura genu et cubiti	1	902.
Pes varus	2	1119, 1872.
Polydactylia	1	
Syndactylia	1	151.
Genu recurvat.	1	331.
Hydrocephalus levis	3	737, 1221, 1531.
Atresia ani.....	1	1661.

13. Sjukdomar hos på anstaltens förlösningsavdelning (B. a) vårdade, men där icke förlösta kvinnor.

	Antal fall
Graviditas	61
» + Tuberculos. pulmon	2
Abortus imminens	9
Albuminuria	1
Nephropathia gravidarum	1
Nephritis	1
Eclampsismus	1
Pyelitis	8
Meno, metrorrhagia.....	20
Hæmorrhagia c. ruptura varicis.	2
Vit. org. cordis.....	2
Icterus.....	1
Pneumonia	6
Morbus hispanicus	2
Summa	117

15. Sjuk- och obduktionsberättelser till dödsfallen.

1. *Journ. N:o 126 K. W. 23 år.* Ogift I-p. Ink. $\frac{25}{1}$ 1918 kl. 10,30 f. m. med symtom av eklampsism. Sista regl. $\frac{7}{6}$ 17. Stor buk. Från 2,35—3,25 e. m. 3 anfall av eklampsi. Inga värkar. Kl. 4,30 e. m. *Vaginalt kejsarsnitt* med extrakt. av en död och en levande flicka på resp. 1,800 och 1,640 grm. Blödning 600. Kl. 9,30 e. m. åter anfall. Kl. 11,30 e. m. mors efter inalles 8 anfall.

Section: Eclampsia gravid. (hæmorrhagia multiplex + nephritis ac. + bronchopneumonia bil. + oedema pulmon amb. + degeneratio hepatis + hyperplasia lienis acuta).

2. *N:o 492 E. A. 24 år.* Gift III-p. Ink. $\frac{28}{3}$ kl. 5 f. m. med vensidersidig pneumoni och pågående abort. Sista regl. $\frac{15}{11}$ 17. Spontan abort. 5,30 f. m. $\frac{30}{1}$ pneumoni även i högra lungan. Mors $\frac{30}{3}$ kl. 6,30 e. m. Ingen section.

3. *N:o 746 A. H. 32 år.* Gift VII-p. Ink. $\frac{7}{5}$ kl. 5,50 e. m. med högersidig pneumoni. Temp. 39,₉ puls 120. Sista regl. $\frac{17}{8}$ 17. Värkar. Gemelli. Kl. 10,50 f. m. $\frac{8}{5}$ nedtagning av en fot och extraktion av levande flicka (2,500 grm.); kl. 11 f. m. spontan partus i kronbjudn. av ännu en levande flicka (2,300 grm.). Blödning 700. Expressio placenta. Mors $\frac{12}{5}$ kl. 1,30 f. m. Barnen utskrevos levande.

Section: Pleuropneumonia fibrinosa bilat. + hyperpl. lienis acuta.

4. *N:o 923 E. E. 38 år.* Ogift I-p. Ink. $\frac{3}{6}$ kl. 4 f. m. Sista regl. $\frac{18}{8}$ 17. Värkar fr. $\frac{2}{6}$ kl. 1,30 e. m. Vattnet gått. Temp. 37,₂ puls 78. Sätet föreligg. rörligt. Fosterljud. Os uteri 2 fingervid. Värkar sedan, svaga. Fostervatten stinkande. $\frac{6}{6}$ kl. 11,35 f. m. nedtogs en fot. Ord. Hypofysin. Den $\frac{7}{6}$ kl. 12,45 f. m. spontan partus av död gosse. (Vikt 4,440 grm.). Placenta spontan 1 f. m. Puerperiet förlopte under frysningar och höga temp. stegr. (ända till 41,₅). Ulcera puerperalis och abscesser i bäckenet. Mors $\frac{7}{7}$.

Section: Lilla bäckenet delvis utplånat genom att bäckenbindväven ytfylles av en dels fri, dels saccaderad varmassa som i främsta rummet lagrar sig kring urinblåsan och livmoderns sidopartier. Inga viscera häfta till bäckenperitoneum. Livmodern tämligen liten. Hålan fylld av stinkande gråsvart innehåll. Tuber utan anm.

Patol. anatomisk diagnos: Endometrit. septica c. cellulitid. supp. et septicopyæmia sec.

5. f. N:o 984 K. M. 38 år. Gift III-pr. Inkom $\frac{11}{6}$ kl. 10 f. m. Haft äggvita före och under graviditeten. Sista regl. $\frac{15}{9}$ 17. Temp. $36,8$ puls 68. Urinmängd 4 lit. $0,05$ alb. Bukomfång 116 cm. Gemelli. Värkar fr. $\frac{14}{6}$ kl. 2 f. m. Den $\frac{16}{6}$ mellan 2—3 e. m. sov hon lungt. Vaknade kl. 3 e. m. och klagade över svår huvudvärk, talade oredigt. Cyanos i ansiktet, puls spänd 98. Kl. 3,50 e. m. Mo $0,01$ gr. Kl. 4,5 e. m. anfall. Modermunnen nu öppen för införandet av handen. Vändning och nedtagnig av en fot. Spontan förlossning av foster N:o 1 kl. 4,30 e. m. Anfallen fortsatte. Fostret N:o 2 utdrogs på fot 4,40 e. m. och placenta avgick spontant 4,50 e. m. Blödning 770 kbcm. Sedermera kommo ånyo täta anfall (inalles 17). Lugn efter 2 grm Kloral i rectum. Blödning avstannade ej fullt. Undersökning gav vid handen en 4 cm. lång ruptur t. h. och en 2 cm. lång ruptur t. v. i cervix. Sutur. Pat. hade sedan intet anfall, hon slog upp ögonen och kastade sig i sängen, men vaknade ej till medvetande. Stimulantia. Mors $\frac{17}{6}$ kl. 11,30 f. m. Båda fostren levande.

Section: (D:r Göthlin). Pat. anatom. diagnos: Eclampsia gravid. (Nephrit. chronic. + hæmorrhagiæ et degenerat. hepatis + degeneratio myocardi + oedema pulm. et cerebri + Hypertrophia cordis + ruptura uteri et vaginæ.

6. f. N:o 1,094 H. J. 24 år. Gift I-p. Ink. $\frac{4}{7}$ kl. 7,15 e. m. sedan hon fr. $\frac{3}{7}$ kl. 5 f. m. haft 20 konvulsionsanfall. Efter inkomsten 2 anfall. Sista regl. $\frac{10}{10}$ 17. Temp. $38,4$ puls 96. $0,4$ alb. Inga värkar. Kl. 8,53 e. m. Vaginalt kejsarsnitt. Vändning och extraktion av levande gosse. Vikt 3,100. Expressio placentæ. Blödning 500 kbcm. $\frac{5}{7}$ kl. 4,5 f. m. vaknade pat. upp en smula och svarade på tilltal. Intet anfall efter op. Urinmängd 725 $0,1$ alb., temp. $39,5$ — $39,8$. $\frac{6}{7}$ urinmängd 1,525 $0,05$ alb.; pat. svarar på frågor men är dåsig. Temp. $40,1$ — $40,2$. $\frac{7}{7}$ urinmängd 1,625 $0,04$ alb., temp. 40 — $40,0$. Omtöcknad. Pares i v. arm. Lumbalvätska: röda bl. kr. $\frac{8}{7}$ Soporös. Mors.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anatom. diagnos: Eclampsia gravid. (degeneratio hepatis et myocardi + hæmorrhagiæ minima subserosæ + bronchopneumoniæ bilat. + hyperplasia lienis acut.).

7. f. N:o 1,612 S. N. 19 år. Ogift I-p. Ink. $\frac{4}{10}$ kl. 3 e. m. efter förlossning på hitvägen. Avled i influenza c. pneumonia bil. d. $\frac{7}{7}$.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pleuropneumonia fibrinos bil. (Influenza) + Hyperpl. lienis acuta.

8. f. N:o 1,630 E. L. 34 år. Ogift II-p. Ink. $\frac{7}{10}$ kl. 11,50 f. m. Moribund fr. Sahlgr. sjukh. Framfödde kl. 1,5—1,15 e. m. 2 döda flickor och avled kl. 4 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Oedema inflammat. et pneumonia incip. dx. et sin. (Influenza) + hyperpl. lienis acut.

9. f. N:o 1,633 S. E. 38 år. Ogift I-p. Inkom $\frac{7}{10}$ kl. 10 e. m. i förlossningsarbete med hjärtfel och influensapneumoni. Kl. 11,50 e. m. spontan partus av levande ofullgången gosse. Ringa blödning. Avled $\frac{8}{10}$ kl. 5,20 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anot. diagnos: Pleuropneumonia fibrinosa dx. et sin. (Influenza) hypertrophia et dilatatione cordis.

10. f. N:o 1,646 A. O. 28 år. Gift I-p. Ink. $\frac{10}{10}$ kl. 1 f. m. i förlossningsarbete med influensapneumoni. Spontan partus av fullg. död gosse $\frac{10}{10}$ kl. 2,25 f. m. Ringa blödning. Avled $\frac{12}{10}$ kl. 9,30 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pleuropneumonia bil. (Influenza).

11. f. N:o 1,647 E. G. 22 år. Gift II-p. Inkom $\frac{10}{10}$ kl. 5,30 f. m. ytterligt dålig med influensapneumoni. Framfödde kl. 7 f. m. en levande ej viabel gosse och avled d. $\frac{11}{16}$ kl. 1,20 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

12. f. N:o 1,654 A. K. 20 år. Gift I-p. Ink. $\frac{12}{10}$ kl. 12,45 f. m. moribund med pneumoni, födde en ofullgången död gosse kl. 1,55 e. m. och avled kl. 5,30 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

13. f. N:o 1655 A. B. 28 år. Gift III-p. Ink. $\frac{12}{10}$ kl. 9 f. m. fullgången med pneumoni. Spontan partus $\frac{13}{10}$ kl. 9,15 f. m. Ringa blödning. Avled $\frac{15}{10}$ kl. 1,55 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Oedema inflammat. pulm. sin. et pneumonia fibrinosa dx (Influenza).

14. f. N:o 1,681 A. S. 24 år. Gift III-p. Ink. $\frac{15}{10}$ kl. 1,30 f. m. med pneumoni. Spontan partus $\frac{17}{10}$ av ofullgången död gosse. Ringa blödning. Avled s. d. kl. 10,30 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia fibrinosa bil. (stud. resolution. incip) + Endocarditis acuta (Influenza).

15. f. N:o 1,685 R.S. 28 år. Gift III-p. Ink. $18/10$ kl. 5,30 f. m. med pneumoni. Strax efteråt spontan partus av ofullgången levande flicka. Avled s. d. kl. 4 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Bronchopneumonix pulm. dx et pneumonia fibrinosa sin. (Influenza).

16. f. N:o 1,695 K. A. 21 år. Gift I-p. Ink. $19/10$ kl. 9,30 f. m. mycket dålig med pneumoni. Spontan partus $19/10$ kl. 11,15 f. m. av ofullgången död flicka. Ringa blödning. Avled s. d. 9,45 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

17. f. N:o 1,697 E. Z. 20 år. Gift II-p. Ink. $16/10$ kl. 6 e. m. med pneumoni. Spontan partus $20/10$ kl. 3,30 f. m. av fullgången död flicka. Blödning 200. Avled $21/10$ 2,50 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

18. f. N:o 1,702 E. O. 32 år. Gift II-p. Ink. $18/10$ kl. 2 e. m. med pneumonia. Spontan partus $21/10$ kl. 6 f. m. av fullgången död gosse. Blödning 250. Avled $22/10$ kl. 3,15 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Oedema inflammator. et pneumonia fibrinosa bil. (Influenza).

19. f. N:o 1,709 A. A. 26 år. Ogift II-p. Ink. $23/10$ kl. 3 e. m. med pneumonia. Spontan partus s. d. kl. 5,35 e. m. av fullg. levande flicka. Blödning 100. Avled $1/11$ kl. 1,10 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

20. f. N:o 1,725 A. Ä. 33 år. Gift VIII-p. Ink. $26/10$ kl. 4,50 f. m. fr. Sahlgr. sjukh. med pneumonia. Spontan partus s. d. 5,10 f. m. av fullg. levande flicka. Blödning 450. Avled $30/10$ kl. 4 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Bronchopneumonix bil. (Influenza).

21. f. N:o 1,729 O. A. 34 år. Ogift II-p. Ink. $28/10$ kl. 5,30 f. m. fr. Sahlgr. sjukh. med pneumoni. Spontan partus s. d. kl. 6 f. m. av fullg. levande flicka. Blödning 200. Avled $29/10$ kl. 9,15 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

22. f. N:o 1,776 I. S. 25 år. Ogift I-p. Ink. $\frac{7}{11}$ kl. 10,30 e. m. med pneumoni. Spontan partus s. d. kl. 10,15 e. m. (förlöst före ink.). Avled $\frac{9}{11}$ kl. 5,20 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Bronchopneumoniæ partim. suppura bil. (Influenza).

23. f. N:o 1,780 O. P. 28 år. Gift II-p. Ink. $\frac{8}{11}$ kl. 2,45 e. m. med pneumoni. Spontan partus s. d. kl. 7,30 e. m. av fullg. levande gosse. Blödning 100. Avled $\frac{9}{11}$ kl. 1,55 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia hæmorrhagica sin. et oedema inflammat. pulm. dx. (Influenza).

24. f. N:o 1,816 A. A. 20 år. Ogift I-p. Ink. $\frac{17}{11}$ kl. 11 e. m. med pneumoni. Spontan partus s. d. kl. 11,55 e. m. av ofullg. död gosse. Blödning 200. Avled $\frac{19}{11}$ kl. 5,7 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia fibrinosa sin. et bronchopneumoniæ dx. (Influenza).

25 f. N:o 1,922 E. A. 27 år. Ogift II-p. Ink. $\frac{12}{12}$ kl. 8,30 e. m. med pneumoniæ. Spontan partus $\frac{14}{12}$ kl. 10,30 f. m. av ofullg. död flicka. Blödning 25. Avled $\frac{15}{12}$ kl. 12,15 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia fibrinosa bil. (Influenza).

26. f. N:o 1,923 E. H. 30 år. Gift IV-p. Ink. $\frac{14}{12}$ kl. 10,45 f. m. med pneumoni. Spontan partus kl. 11 f. m. av ofullg. levande flicka. Blödning 25. Avled $\frac{15}{12}$ kl. 10,25 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Brokig typ) (Influenza).

27. f. N:o 1,957 M. P. 29 år. Gift II-p. Ink. $\frac{22}{12}$ kl. 10,30 e. m. med pneumoni. Spontan partus $\frac{23}{12}$ kl. 6,50 f. m. av fullg. död flicka. Blödning 25. Avled s. d. 6,38 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia bil. fibrinosa (Influenza).

28. f. N:o 1,693 O. S. 25 år. Ogift I-p. Ink. $\frac{19}{10}$ kl. 8,30 e. m. (efter att d. $\frac{12}{10}$ i hemmet hava framfött ett halvgånget foster) med

temp. 40° puls 135. Dåligt allmäntillstånd. Peritonit. Placenterrester uttogos.

Avled i septiska symtom $^{21}/_{10}$ kl. 11,30 e. m.

Section: (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Endometritis septica c. peritonitide et septicæmia sec.

29. f. N:o 1,790 A. S. 41 år. Gift IX-p. Ink. $^9/_{11}$ kl. 8,45 e. m. för blödning. Sista regl. medio febr. Fostret i snedläge. Fosterljud. Temp. 37,6.

Den $^{10}/_{11}$ kl. 10,30 f. m. M. M. öppen för 2 finger. Placenta prævia partial. Nedtagning av en fot. Värkar sedan dåliga. Den $^{11}/_{11}$ kl. 6,30 e. m. temp. 38,8 puls 104. M. m. i det närmaste utplånad. Fostret kändes mindre kraftigt utveckladt. På grund av temp. stegring ansågs förlösningen böra avslutas. Op. försiggick lätt. Efter extraktion uppstod blödning från en cervixruptur, som, då den ej kunde klarläggas för sutur, tamponerades. Tamponaden aflägsnades succesivt närmaste dagarne.

Den $^{15}/_{11}$ ny blödning; åter tamponad.

Temp. febril till $^{25}/_{11}$ men hennes tillstånd ingav ej några särskilda farhågor; inga subjektiva symtom på trombos, först den $^{29}/_{11}$ märktes en ringa ansvällning av v. ben. Avled embolico modo d. $^{30}/_{11}$ kl. 10,20 f. m.

Section: (D:r Göthlin) Hjärtat — — — art. pulm. öppnas in situ. Kärlet är klart till och med delningsstället. Sedan vidtager en utfyllnad av delvis veckade, hopknölade tromber av en grovlek som understiger kärlets egen och på de typiska tromberna träffas en torr yta, delvis smälta centra samt tydliga grenar. De ligga inpressade i förgreningarna av 2:dra och delvis 3:dje graden.

Livmodern stor som ett plattat päron. Serosan utan beläggningar. Efter uppklippning träffas baktill åt höger i cervix nedre del en c:a 4 cm. lång bristning, stadd i läkning och granulation. Kring bristningen visar innerytan av cervix jämväl i övrigt tecken till granulation. I övrigt här intet att anmärka.

I vänstra sidans ven. iliaca och hypogastrica träffas mer eller mindre trombmassa, liksom ock uti ett relativt grovt kärl omedelbart till höger av livmodern (v. uterina?) *Pat. anat. diagnos: Thrombosis v. hypogastr. v. iliacæ sin. c. embolia sec. art. pulmonal. amb.*

Döda oförlösta.

B. a. N: LX H. T. 27 år. Ogift III-p. Ink. $\frac{3}{8}$ kl. 4,35 e. m. med pneumoni utan förlossningsarbete. Sista regl. $\frac{1}{1}$ 18. Avled $\frac{5}{8}$ kl. 7,30 e. m.

Section: (D:r Fex) Pat. anat. diagnos: Pneumonia acuta crouposa pulm. dx et lob. inf. pulm. sin.

N:o LXXXIV E. J. 21 år. Gift II-p. Ink. $\frac{16}{10}$ kl. 10,30 f. m. med pneumoni. Sista regl. $\frac{16}{2}$ 18. Svaga värkar. Avled s. d. 4,30 e. m.

Section (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia fibrinosa pulm. dx et lob. inf. pulm. sin. + oedema inflammat. lob. sup. sin. (Influenza).

N:o XCI E. L. 38 år. Gift I-p. Ink. $\frac{9}{11}$ kl. 9 e. m. med pneumoni utan värkar. Sista regl. i april. Avled $\frac{10}{11}$ kl. 2,30 f. m.

Sektion (D:r Göthlin) Pat. anat. diagnos: Pneumonia fibrinosa bil. (Influenza).

Av redogörelsen för dödsfallen framgår att en högst betydlig del av dessa — nära 72 % — är att hänföra till "spanska sjukan".

En kort framställning av de iakttagelser, som gjorts på B. B., angående "spanska sjukans" inverkan på havandeskap och förlossning torde därför vara motiverad.

Antalet i sjukdomen vårdade patienter utgör 77. — I 38 av dessa fall har "spanska sjukan" avlupit utan svårare lungkomplikationer medan 39 fall varit komplicerade med pneumoni. — De "okomplicerade" fallen hade i allmänhet ett hastigt förlopp, med 4—5 dagars feber, gingo med ett starkt påverkat allmäntillstånd och medförde en betydlig kraftnedsättning för patienten, men från rent obstetrisk synpunkt äro de föga anmärkningsvärda. Endast i 3 fall kunde man med säkerhet påvisa att sjukdomen avbrutit graviditeten, nämligen 2 ggr i 3 graviditetsmånaden och 1 gång i 8:de fostermånaden. I de båda förra fallen inställde sig abort dagen efter insjuknandet, i det senare fallet partus præmaturus efter några dagars sjukdom.

Partus och puerperium förlöpte hos alla patienter av denna kategori normalt och något fall av fosterdöd iaktogs ej. Vår erfarenhet av spanska sjukan i denna form kan med andra ord uttryckas så, att sjukdomen i knappa 8 % av fallen avbrutit graviditeten men för övrigt varit utan betydelse för patienten.

Betydligt sämre ställa sig utsikterna för de med pneumoni komplicerade fallen.

Dessa voro, som jag nämnt, 39 till antalet. 3 utav dessa äro pneumonier först i puerp. och gingo till hälsa.

I de övriga 36 fallen uppträdde pneumonien under graviditeten och i samtliga fall utom 3 under de 4 sista graviditetsmånaderna.

6 av dessa 36 pat. utskrevos oförlösta, men hos de återstående 30 inställde sig värkar och partus i nära anslutning till insjuknandet med pneumonisyntom — i de flesta fallen 1—3 dagar efteråt. Resultatet härav blev 2 tidiga och 1 sen abort samt 17 fall av förtidig börd nämligen 2 i 7:de, 6 i 8:de, 4 i 9:de graviditetsmånaden samt 5 fall där förlossningsarbetet begynte c:a 3 veckor före den bestämda tiden.

I de 10 fall, där pneumonien insatt på tid då pat. varit fullgången, ha' värkar uppträtt i så pass intimt samband med pneumonisyntomen att man även för dessa fall är benägen antaga pneumonien såsom den värkutlösande faktorn. — I inget av dessa komplicerade fall har sjukdomen utövat något ogynnsamt inflytande på förlossningsförloppet — exempelvis orsakat värksvaghet. I de flesta fall har man i stället konstaterat starka värkar och ett kort förlossningsarbete. — Puerperiet har förlöpt normalt — någon sekundär infektion av förlossningsvägarna har varken kliniskt eller — för de fall som gått till section — patol. anatomiskt kunnat påvisas.

Prognosen har varit synnerligen usel för dessa graviditetspneumonier i det att 21 pat. av 30 avledo. Mors inträffade i de flesta fallen inom 1:sta eller 2:dra dygnet efter partus.

Den omständigheten att förlossningsarbete inträder i så många fall bidrager naturligtvis väsentligt till det dåliga resultatet, men prognosen är dålig även för de fall där värkar ej framkallats.

Vi hade som jag nämnde 6 sådana fall, av vilka 2 dogo på B. B. och 1 på annat sjukhus; således 50 % mortalitet på de oförlösta graviditetspneumonierna.

I fråga om fostren är mortaliteten också stor: 15 döda av 30. Samtliga foster utom 3 ha, avlidit före partus — m. a. o. i moderslivet och i alla fall utom 1 har det gällt de ofullgångne fostren. — Den erfarenhet, vi haft av graviditetspneumonien kan således sammanfattas i följande siffror: i 67 % säkert konstaterat avbrott av havandeskapet, i 70 % har sjukdomen slutat med moderns död och i 50 % med fostrets död.

H. Benckert.

Av bifogade sammanställning framgår att

Allmänt förträngt bäcken förekommit i 8 fall
Platt förträngt bäcken ..... i 6 fall
och snedförträngt bäcken ..... i 1 fall

Av de *allm. förtr.* hava 4 varit I-p. i 4 III-IX-p.

Av *I-p.* hava 3 gått sin tid ut och efter ett förlossningsarbete av i genomsnitt 70—71 tim. förlöstes med tång, i det ena fallet först efter korrektion av pannbjudning till ansiktsbjudning. Puerperiet nar på 2 av dessa förlupit med 1 resp. 2 lindriga temperaturstegringar, för det tredje afebrilt. Tvenne av barnen hava fått hjärnblödning, ett med dödlig utgång på 5:te dygnet; det tredje utskrevs med pares i ena ansikts-halvan och samsidig hand. Den ofullgångna I-paran genomgick efter 10 ½ t:s förlossningsarbete spontan partus med afebrilt puerp. och levande barn.

Av de 4 *omföderskorna med allm. förtr. b.* hava 3 kommit till förlossning i rätt tid; den 4:de 2 veckor för tidigt. På 2 av de förstnämnda har förlossningen efter i genomsnitt 27 ½ tim. avslutats med tång; på den ena på grund av fosterasfyxi. Puerperier på båda normala och barnen levande utskrivna. I det tredje fallet (N:o 259) med *allm. förtr. pl. b.* gjordes Kejsarsnitt innan värkarne satt in, dock efter vattnets avgång, med lyckligt resultat för moder och barn.

På den *ofullgångna omföderskan* som de sista 4 gångerna genomgått partus arte præm. varje gång med gott resultat under det hennes 2 första förlossningar i rätt tid givit döda barn till resultat, framkallades partus 2 veckor för tidigt genom hinnstick. Barnet dog emellertid på 2:dra d. av hjärnblödning.

Av de *sex fallen* (N:ris 407, 855, 1,016, 1,281, 1,674, 1,708) med *platt förtr. bäcken* hava 2 varit fullgångna, det ena I-p., det andra II-p. Den förstnämnda (407) förlöstes efter 49 tim. och, sedan symtom på Eklampsism gjort sig gällande, med tång efter korrektion av framst. ansiktsbj. till kronbjudning. Puerp. febrilt 1 d. Barnet utskrevs levande.

Omföderskan (855), vars föregående förlossning avslutats med sk. instr. underkastades efter värkarnes början klassiskt kejsarsnitt. Hon fick under puerp. bentrombos men utskr. på 35:te d. tillika med barnet friskt.

En av de *ofullgångna (1,016) I-p.* genomgick efter 18 ½ tim. spontan partus med levande barn och norm. puerp. På två av de *ofullgångna omföderskorna* (1,281, 1,708) framkallades förlossningen 2 resp. 4 vec-

kor i förtid genom hinnstick, båda födde sedan spontant levande barn och hade normala puerp.; *den tredje* förlöstes efter 37 ½ tim. med tång fr. lev. barn. Puerp. norm.

På N:o 552 med *snedförträngt bäcken* gjordes 2 veckor i förtid hinnstick, därefter spontan partus med levande barn, norm. puerp.

Av dessa 15 förlossningsfall har förlossningen 6 gånger avslutats spontant, fyra dock förtidsbörder efter hinnstick. Puerp. för alla afebrilt.

Av de 9 op. avslut. (inclus. kejsarsnitten) hava 4 haft lindrig temp. stegring, en fick tromb. Morbiditet i de op. avsl. fallen = 55,5 %; inräknas alla fallen endast 33 ⅓ %. *Mortalitet* för mödrarne = 0.

Av *barnen* hava 12 utskr. friska, ett med pares och 2 † av hjärnblödning på 2:dra resp. 5:te d.

Mortalitet = 13,55 %.

Skematisk framställning över fall av Bäckenförträngning å Göteborgs Barnbördshus 1918.

Fall	Journ. N:o	Ålder	Fullg. (Beräkn. efter sista regl.)	-para	Föregående förlossningar	Bäckenförträngnings art och grad	Förlossningens duration	Förlopp	Utgång för modern	Utgång för barnet. Dess vikt, huvudets storlek	Anmärkn.
1	252	28 år	Ja	I-p.	—	Allm. förträngt Sp. il. = 24, ⁵ Cr. il. = 27, ⁵ C. B. = 17	85 t.	Halvhög tång	Utskr. fr. 10:de dygn. 2 lindr. temp. stegr. under puerperiet	Utskr. † 5:te d. Subdural blödn. Vikt vid födel. sen 3100. Huv. omkrets 35 cm. D. B. = 9, ⁵	C. d. ej uppmätt på grund av perinealruptur.
2	276	43 år	Ja	IX-p.	8 spontana partus med 8 lev. foster	Allm. förträngt Sp. il = 24 Cr. il = 27 C. B. = 18	19 t.	Låg tång	Utskr. 8:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 4000 D. B. = 10	Ingen anteckning om C. d.
3	359	29 år	Ja	III-p.	1 Tång. Fostret dog. 2 Prolapsus fructu. Borrning av dött foster.	Allm. förträngt platt Sp. il = 24, ⁷⁵ Cr. il = 27, ²⁵ C. B. = 18 C. d. = 9, ⁷⁵		<i>Kejsarsnitt</i>	Utskr. 15:de d. 1 gång 38, ³ eljest afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 4070	Op. gjordes efter vätnets avgång innan värkar börjat.
4	407	25 år	Ja	I-p.	—	Rachitiskt platt bäcken Sp. il = 27 Cr. il = 28, ⁵ C. B. = 18, ⁵ C. d. = 10	49 t.	Eclampsism. Korr. av framst. ansiktsbj. till framst. kronbj. + tång	Utskr. 12:te d. Temp.-stegr. 7:de d. Adnexe-rening	Utskr. fr. Vikt 2630 D. B. = 8, ⁵	
5	552	26 år	Nej 2 v. återstodo	IV-p.	1 skarp. instrum. på dött foster. 2 Partus arte præm. Lev. barn. 3 duo duo	Snedträngt. Polyomyelit i barndomen Sp. il = 23 Cr. il = 25 C. B. = 18 C. d. = 11,5 [*]	8 t.	Himnstick sedan spontan partus	Utskr. 8:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 2340 D. B. = 7, ⁵	^{*)} Fr. sp. ant. dx-sp. il post. sin. avstånd 19,5 Fr. sp. il ant. sin. —sp. il post. dx avstånd 21
6	573	26 år	Nej 4 v. återstodo	I-p.	—	Allm. förträngt Sp. il = 23 Cr. il = 24, ⁵ C. B. = 17, ⁵	10 ¹ / ₂ t.	Spont. partus	Utskr. 16:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 2300. Huvudets omkrets 33 D. B. = 8, ⁵	C. d. ej anteckn.
7	855	22 år	Ja	II-p.	1 sk. instrum.	Rachitiskt platt Sp. il = 26, ⁵ Cr. il = 27 C. B. = 19, ⁵ C. d. = 10		<i>Kejsarsnitt</i>	Utskr. 35:te d Under puerp. Tromb. i v. benet	Utskr. fr. Vikt ca 3900	Op. 2 tim. efter förlossningens början.

8	946	42 år	Ja	II-p.	1 spon. part. lev. barn	Allm. förträngt Sp. il = 24 Cr. il = 27 C. B. = 17,5 C. d. = 10,5	36 t.	Halvhög tång Fosterasyxt	Utskr. 9:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 3030 Huv. omkr. 36,5 D. B. = 9
9	1016	26 år	Nej 3 v. kvar	I-p.	—	Platt bäcken Sp. il = 28,5 Cr. il = 30 C. B. = 19 C. d. = 10	18 1/2 t.	Spont. partus	Utskr. 8:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 3090 Huv. omkr. 35,5 D. B. = 8
10	1281	41 år	Nej 2 v. kvar	V-p.	1. Forceps. Barnet dog strax e. partus. 2. Skarp. instrum. 3. Part. ante præm. + tång. 4. Part. ante præm.	Platt bäcken Sp. il = 28 Cr. il = 30 C. B. = 21,5 C. d. = 10	?	Spont. partus efter Hinnstick	Utskr. fr. Vikt 3170 Huv. omkr. 37 D. B. = 9	
11	1406	34 år	Nej 2 v. kvar	VII-p.	1. Spont. partus dött foster. 2. Skarp. instr. 3. 4. 5. 6. Part. arte præm. med lev. barn.	Allm. förträngt Sp. il = 24,5 Cr. il = 26,75 C. B. = 18 C. d. = 11	48 t.	Yttre vändning på huvud därpå Hinnstick. Sedan spontan partus	Utskr. 9:de d. Afebrilt puerp.	† 2:dra dygnet. Hæmorrhagia cerebri. Vikt 2350 Huv. omkr. 33,5 D. B. = 9
12	1490	31 år	Ja	I-p.	—	Allm. förträngt Sp. il = 24 Cr. il = 28 C. B. = L 19	35 1/2 t.	Korrektion av pannbjudn. till ansiktsbjudn. + tång	Utskr. 28:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. efter symptom på Hæmorrhagia cerebri. Vikt 3600 Huv. omkr. 37,5 D. B. = 11
13	1656	29 år	Ja	I-p.	—	Allm. förträngt Sp. il = 24,5 Cr. il = 27,75 C. B. = 18,5 C. d. = 10,75	92 t.	Halvhög tång	Utskr. 14:de d. I gång 38,2 under puerp.	Utskr. med pares i facialis sin o. samsidig hand. Vikt 3300 Huv. omkr. 36,5 D. B. = 9
14	1674	42 år	Nej 3 1/2 v. kvar	II-p.	1 sk. instrum.	Platt förträngt m. dubbel korskr. Sp. il = 26,5 Cr. il = 27,25 C. B. = 16,5 C. d. = 10,25 resp. 10,5	37 1/2 t.	Låg tång	Utskr. 11:te d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 2800 Huv. omkr. 35 D. B. = 8
15	1708	38 år	Nej 4 v. kvar	V-p.	1. Forceps. Lev. barn. 2. Vändn. Extr. (barnorska). Fostret dog. 3. For- ceps. Lev. barn. 4. Part. ante præm. Lev. barn.	Platt förträngt Sp. il = 27 Cr. il = 28,5 C. B. = 18,75 C. d. = 10,75	11 1/2 t.	Spontan partus efter Hinnstick	Utskr. 9:de d. Afebrilt puerp.	Utskr. fr. Vikt 3200 Huv. omkr. 33,5 D. B. = 9,5

Enligt bifogade schematå har under år 1918 å Göteborgs Barnbördshus vårdats 40 fall av Graviditetstoxikos näml.

- 1) 13 fall av Eclampsismus.
- 2) 10 „ „ Eclampsia gravidar.
- 3) 10 „ „ Eclampsia parturien.
- 4) 7 „ „ Eclampsia puerperar.

I grupp 1, där åldern varierade mellan 17—38 år, voro 9 I-p., 3 II-p., 1 III-p.

Av I-p. voro 6 fullgångna, 3 ofullgångna.

II-p. alla fullgångna.

III-p. 1 fullgången.

Av de fullgångna hava 3 vid inkomsten befunnet sig i förlossningsarbete. I ett fall har förlossningen förlupit spontant under det att tvänne avslutats efter 1--3 dygns förlossningsarbete med tång.

I 2 fall har förlossning spontant inträtt, 3 resp. 12 d. efter inkomsten och även i dessa båda fall har ingrepp verkställt för förlossn. avslutande. I alla övriga 8 fallen har förr eller senare efter inkomsten alltefter pat:s tillstånd förlossning framkallats medelst hinnstick och i 7 fall gått spontant, under det att i ett (N:o 113) instrumental hjälp måst anlitas.

Alla mödrarne hava utskrivits levande, 7 med kvarstående alb. i urinen.

Av fostren (14 till antalet) voro 9 levande vid födelsen och utskr. vid liv. 4 avledo under förlossningen och ett (på 1,000 gr.) var dödfött. Mortaliteten för mödrarne i eklampsism = 0, för fostren under eklampsism = 35,7 %.

I grupp 2 (Eclampsia gravidar.) har åldern varierat mellan 21—34 år.

6 voro I-p.

3 „ II-p.

1 „ III-p.

Tre (alla I-p.) voro fullg., 7 ofullg.

I alla 10 fallen har förlossningen avslutats med Vaginalt kejsarsnitt.

I 2 fall före 2 tim. efter anfallens utbrott. Båda mödrarne och ett barn utskr. levande, ett barn ej viabelt.

I 4 fall före 6 tim. efter anfallens utbrott. 3 mödrar utskr. lev., 1 död; av barnen 4 utskr. lev. (ett par gemelli), ett ej viabelt.

I 4 fall senare, ända till 40 tim. efter anfallens utbrott. 3 mödrar utskr. lev., 1 död. Av barnen 2 utskr. lev., 1 avled under förlossn., 1 dött före förlossn.

I 7 fall upphörde anfallen med förlossningen.

Mortaliteten för mödrarne (2) = 20 %. För fostren (4) = 40 %.

I grupp 3 (*Eclampsia paturient*) i ålder mellan 19—38 år voro
9 fullgångna I-p.
1 fullgången III-p.

Medeltalet anfall före förlossningen 5,7.

I 2 fall gick partus spontant (sedan i det ena ett tångförsök misslyckats); i övriga 8 fall avslutades förlossningen med konst.

Av mödrarne en (= 10 %) död.

Av 11 foster var ett dött före förlossningen, 2 avledo därunder.
= 27 % mortalitet.

Fosterdöden i fall 1 (N:o 472) torde dock ej kunna skrivas på eklampsismens konto.

I grupp 4 (*Eclampsia puerperar.*) i ålder mellan 17—35 år voro
2 fullg. I-p.
2 (1 fullg., 1 ofullg.) II-p.
2 (1 fullg., 1 ofullg.) III-p.
1 fullg. V-p.

I sex fall förefanns alb. (intill högst 0,5%) före förlossn., i ett fall 0 alb.

Alla fallen förlöstes spontant, två före inkomst.

Anfallen började 3 1/2 tim.—1 dygn efter partus och medeltalet anfall utgjorde c:a 6.

Alla mödrarne utskr. lev. Mortalitet = 0.

Av barnen utskr. 7 lev. och 1 dött (gemellus).

För alla 40 fallen av graviditetstoxikos blir mortalitetsproc. för mödrarne = 7,5, för fostren resp. barnen = 27,9.

För eklampsifallen blir mortalitetsproc. för mödrarne = 11,1, för fostren resp. barnen = 26,6.

Sammanställning av 13 fall av Eclampsismus.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para fullg.	Tillstånd vid inkomst	Tillstånd senare	Behandling	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkingar
1	113	30 år	I-p. fullg.	Starka ödemer sedan 1 mån. Alb. 0,6 %.	Vårdad här ett dygn före ingrepp.	Hinnstick dagen efter inkomst. Sk. instr. (dött foster i ansiktshj.) på N:o 1. Nedtagen. av fot + Extrakt (N:o 2).	Utskr. fr. 9:de dygnet med 0 alb.	Utskr. (N:o 2) lev. Vikt vid födelsen 2,250 gr. Vikt vid utskr. 2,200 gr.	
2	259	28 år	I-p. fullg.	Lungödem. Blodtryck 245. Alb. 0,4 % spars. cylindr. enstaka v. bl. kr.	Efter 3 dygn. Alb. vid U. (Esbach).	Hinnstick + Digalen + Kamfer + spon. partus.	Utskr. 17:de dygnet med 0,05 alb.	Dödfött vikt 1,000 gr.	Neprit. chron. + Tbc. pulm. (?)
3	331	26 år	I-p. fullg.	Blodtryck 170. Alb. 0,7 %.	12 dygn senare värkar. Alb. 0,3 %.	Efter 2 d:s förlösningsarbete <i>Tång.</i>	Utskr. 10:de dygnet med alb. 0,05 %.	Dog under förlösn.	Prolaps funicul. et extremit. inf.
4	407	25 år	I-p. fullg.	Alb. < 0,3 r. och v. bl. kr. Spars. hyalina cylindr. Värkar.	Efter 1 d. huvudvärk, kräkningar, smärtor i maggropen. Blodig urin.	Tång efter korrektion av ansiktshudning till Kronhudning efter 2 d:s förlösningsarbete.	Utskr. 12:te dygnet 0 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,680 gr. Vikt vid utskr. 2,730 gr.	Plattförträngt bäcken (C—d. 10).
5	452	29 år	I-p. fullg.	Blodtr. 160. Alb. < 0,5. Inga form. beståndsdelar.	Efter 13 dygn — Alb. 0,7 %.	Hinnstick + spontan partus. 2 d:s förlösn.-arb.)	Utskr. 7:de dygnet < 0,2 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,150 gr. Vikt vid utskr. 2,330 gr.	
6	574	29 år	I-p. ofullg.	Blodtr. 225. Alb. 0,7. Massor av hyalina o. korn. cylindr.	Efter 1 dygn — Huvudvärk, smärtor i maggropen.	Hinnstick + spontan partus.	Utskr. 11:te dygnet sp. a.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,160 gr. Vikt vid utskr. 2,000 gr.	
7	1086	19 år	I-p. fullg.	Starka ödemer i ansikte, ben och könsdelar. Alb. 0,8. Enst. v. bl. kr. o. korn. cylindr. Mkt däsig. Huvudvärk.	Efter 3 tim.	Hinnstick. Ett dygn senare Spontan partus. Mo + Chloral.	Utskr. 9:de dygnet med 0 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,500 gr. Vikt vid utskr. 2,420 gr.	

8	1230	30 år	II-p fullg.	Blodtryck 195 Alb. 0, ⁹ Ödemer.	Efter 7 dygn ökade ödemer. Huvudvärk, smärtor i mag- gropen.	Hinnstick + spont. part. ngt. mer än 1 d. senare.	Utskr. 8:de dygnet med alb. 0, ³ . Intet sedi- ment.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,420 gr. Vikt vid utskr. 2,530 gr.
9	1607	38 år	II-p.	Alb. 1, ¹ % massor av v. bl. kr. enstaka r. bl. kr. spars. korn. cylindr.		<i>Tång</i> efter 1 dygns för- lossningsarbete.	† under för- lossningen.	
10	1614	23 år	I-p. fullg.	Vattensvulln. i an- siktet i benen. Blodtryck 143. Alb. 0, ³ . Spars. v. bl. kr. Måttl. med hyalina och korn. cylindr.	Tre dygn senare värkar. Alb. 0, ² . Ryckningar i ansikte.	<i>Tång</i> efter 20 tim. för- lossningsarbete.	Utskr. 11:te dygnet. Alb. 0, ¹ .	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 3,990 gr. Vikt vid utskr. 3,980 gr.
11	1768	30 år	II-p.	Vattensvulln. Blodtr. 110—115. Alb. 0, ⁵ %. Spars. hyalina och korn. cylindrar.	Huvudvärk, smärtor i mag- gropen 2 dygn senare.	Hinnstick + spontan partus efter 7 tim. förlossning.	Utskr. 10:de dygnet. 0 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 2,900 gr. Vikt vid utskr. 3,000 gr.
12	1941	24 år	III-p. fullg.	Vattensvulln. i an- siktet och benen. Alb. 0, ³ . Huvudvärk, smärtor i mag- gropen.	Psykisk oro jämfte föreg. symtom.	Hinnstick + Kolpeurynter. Sedan spontan partus ¹ / ₂ dygn senare.	Utskr. 7:de dygnet. 0 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födelsen 3,850 gr. Vikt vid utskr. 3,790 gr.
13	1973	17 år	I-p. fullg.	Vattensvulln. i an- siktet och benen. Alb. 0, ¹ . v. och r. bl. kr. koli bakt. värkar sedan 2 dygn.	Huvudvärk, dåsighet, smärtor i mag- gropen.	Spontan partus efter 3 dygns förlossningsarbete.	Utskr. 23:dje dygnet.*)	† under för- lossningen. *) Pyelo-nephrit.

Sammanställning av 10 fall av Eclampsia gravidar.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para	fullg.	Urinens beskaffenhet	Anfall före förlossningen	Behandling	Anfall efter förlossningen	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkning
1	42	28 år	II-p.	Nej	1,2 % alb. korn. cylindrar.	5	Mo + Chloral + Vaginalt kejsarsnitt 4 t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. fr. 0 alb. 11:te dygnet 38.1 g. under puerp.	Utskr. fr. Vikt 1,850 gr.	
2	91	27 år	I-p.	Nej (6 m.)	Porterför-gad.	Minst 4	Vaginalt kejsarsnitt 3 ¹ / ₄ t. efter 1:sta anf.	5	Utskr. med psykos till anstalt.	Ej viabelt.	
3	126	22 år	I-p.	Nej	0,5 % Spars. cylindrar.	3	Vaginalt kejsarsnitt 5 t. efter 1:sta anf.	5	Utskr. $\ddagger$ 1 d. efter partus.	Gemelli 1800 } Utskr. lev. 1640 }	Starka ödemer. Sect. diagn.: Eclampsia. gravid.
4	239	21 år	I-p.	Ja	0,2 % 0 sediment.	6	Vaginalt kejsarsnitt 5 t. efter 1:sta anf.	1	Utskr. fr. 13 d. Puerp. febrilt 5 d.	Utskr. fr. Vikt. 4.120 gr.	Starka ödemer.
5	326	34 år	II-p.	Nej	0,7 % r. bl. kr.	2	Vaginalt kejsarsnitt 1 ¹ / ₄ t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. med sp. a 11 d.	Utskr. fr. Vikt 2.060 gr.	Inkom med symptom på eclampsism. 1 v. före anfallsutbrott.

6	356	32 år	Ill-p.	Nej	Porter färg. Korn. cylindrar r. bl kr. 0,9 % alb.	3	Vaginalt kejsarsnitt 15 t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. med sp. a 13 d. Puerp. u. a.	Dött före förlossn.	
7	1094	24 år	I-p.	Ja	0,4 %	22	Vaginalt kejsarsnitt 40 t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. fr. 4 d.	Utskr. fr. Vikt 3,100	Sect. diagn.: Eklampsia gravid. Efter förlossn. steg temp. oavbrutet. Urinmängd ökade och alb. sjönk.
8	1254	22 år	I-p.	Ja	0,5 %	7	Mo + Chloral + Vag. kejsarsnitt 11 ¹ / ₂ t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. med sp. alb. 14 d. Puerp. febrilt. Lymphangit. mammæ	Utskr. fr. Vikt 3,200 gr.	Pat. vårdad här 3 dygn före anförutbrott.
9	1491	30 år	II-p.	Nej	Alb. % ?	1	Vag. kejsarsnitt 1 ¹ / ₂ t. efter anf.	—	Utskr. fr. 12 d. Puerp. afebrilt.	Ej viabelt.	Inkom med symptom på eklampsism.
10	1967	22 år	I-p.	Nej	Alb. 0,2 % 0 Sediment	6	Vaginalt kejsarsnitt 7 ¹ / ₂ t. efter 1:sta anf.	—	Utskr. fr. 9 d. Puerp. u. a.	Avled under förlossn.	

I samtliga 10 fallen kar kvinnan förlöst med vaginalt kejsarsnitt; i 2 fall efter inledd behandling av Mo + Chloral. I sju fall hava anfallen upphört efter op. (i ett av dessa avled dock pat.) I 80 % hava mödrarna utskr. levande (1 med psykos). Av barnen utskr. 7 lev. (Gemelli 1 g.) Två foster dogo under förlossn. 2 voro ej viabla.

Sammanställning av 10 fall Eclampsia parturient.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para fullg.	Tillståndet före förlossn.	Anfall före förlossn. avslutn.	B e h a n d l i n g	Anfall efter förlossn.	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkingar
1	472	30 år	I-p. fullg.	Ödem i benen. Urin: alb. < 0,05 röda bl. kr. vita bl. kr. Spars, korn. cy- lindrar.	1	Nedtagn. av fot + Extrakt. 1 1/2 t. efter anf.	—	Utskr. med granu- perinealsår på 21:sta d. Puerp. 1 gång 38,1 0 alb.	† under för- lossn. ome- delbart före extrakt.	Protraherad sätes- bj 67 t. förlossn. arbete. Stinkande fostervatten. Vat- tenavgång före hit- komsten.
2	675	23 år	I-p. fullg.	Alb. 0,2 % korn. cylindr. i rikl. mängd	4	Mo. + Spont. partus.	—	Utskr. fr. 9:de d. 0 alb.	Utskr. lev. Vikt vid födel- sen 3,210 gr.	Förlossn. 5 min. efter ink. Intet an- fall här.
3	984	38 år	I-p. fullg.	Nephrit. chr. Alb. 0,05 Urinmängd 4 lit. Dåligt allm. tillstånd.	17	Mo. + N:o 1. Vändning på fot vid ofullstän. öppnad m. m. därefter sp. p. N:o 2. Nedtagn av fot + extrakt	—	Utskr. † 2:dra dygnet.	Gemelli. Utskr. lev.	Förlossn. complic. med cervixruptur. Se närmare obduik- tionsberättelsen.
4	1103	29 år	I-p. fullg.	Symtom av eclampsism. Alb. 0,4 % korn. cylindr.	1	Efter cervixklipp för- sök till tångextr. på grund av eclampsism. 9 tim. senare anfall. Mo. 2 ggr. Efter ytterligare 12 t spon- tan partus.	—	Utskr. fr. 11:te dygnet. Puerp. febrilt (m. högst 38,5) 4 d.	Utskr. lev. Vikt 4,500 gr.	
5	1168	19 år	I-p. fullg.	Vattensvulln. i benen. Alb. 0,05 rikl. korn. cy- lindrar.	4	Mo efter 2:dra anf. Tång 3 1/4 tim. efter 1:sta anf.	3	Utskr. fr. 8:de dygnet.	Utskr. lev. Vikt 3,000 gr.	

6	1169	29 år	I-p. fullg.	Alb. 0,5 % korn. cylindrar r. bl. kr.	5	Mo. <i>Tång</i> 2 t. efter 1:sta anfallet.	9	Utskr. fr. 9:de dygnet. Puerp. febrilt 3 d.	† under förlösn.
6	1464	31 år	I-p. fullg.	Alb. 0,1 % spars. vita bl. kr. korn. cylindrar.	5	Mo. efter 1:sta anf. <i>Tång</i> 2 tim. senare.	2	Utskr. fr. 11:te dygnet.	† före förlösn.
8	1465	20 år	I-p. fullg.	Alb. 0,2 % riktl. r. bl. kr. enstaka v. bl. kr. korn. cylindrar.	7	<i>Tång</i> 7 tim. efter 1:sta anf.	5	Utskr. från 11:te dygnet.	Utskr. lev. Vikt. 3,600 gr.
9	1498	33 år	I-p. ullg.	Alb. 1,1 % massor r. bl. kr. enstaka v. bl. kr. korn. cylindrar.	5	Mo. efter 1:sta anf. Chloral efter 2:dra anf. <i>Tång</i> 3 tim. efter 1:a anf.	5	Utskr. 36:te dygn. med varceller i urinen. Puerp. febrilt Bronchit. diffus + Pneumonia.	Utskr. lev. Vikt 3,150 gr.
10	1507	28 år	I-p. fullg.	Alb 1,2 % massor korn. cylindr. enstaka r. o. v. bl. kr.	8	<i>Tång</i> 1 tim. efter ink. mer än 3 tim. efter 1:sta anf.	4	Utskr. fr. 27:de dygn. Puerp. febrilt Lochiometra + Retent. part. velam.	Utskr. lev. Vikt. 3,560 gr.

Nio av dessa fall äro fullg. I-p.; och en fullg. III-p. Förlossningen har i 2 fall avslutats spontant (i det ena sedan ett långt försök misslyckats). I de 8 övriga fallen har förlösn. avslutats med konst. 1 moder (10 %) död. Av 11 foster 1 dött före, 2 under förlösn. (27,2 % mortalitet). Fosterdöden torde emellertid i fall 1 (N:o 472) ej böra skrivas på Eclampsismen konto.

Sammanställning av 7 fall av Eclampsia post partum.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para fullg.	Status	Förlossning	Anfall	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anmärkingar
1	373	22 år	I-p fullg.	Allm. vattensvullnad alb. 0,5 %/o. Spars. r. o. v. bl. kr.	Spontan partus.	Började 1 dygn efter p. och fortsatte 4 d. till ett antal av 14.	Utskr. fr. 30-de dygnet.	Utskr. lev.	Behandl. Mo. + Chloral.
2	950	33 år	III-p.	Sp. a.	Spontan partus före inkomst.	Började 1 dygn efter p. och upprep. 1 g. (inalles 2 anf. båda före inkomsten).	Utskr. 8:de dygnet.	Utskr. lev.	Behandl. Mo.
3	627	33 år	III-p. ofullg.	Alb. 0,05 rikl. med korn. cylindrar.	Spontan partus före inkomst.	Började $\frac{1}{2}$ dygn efter partus och upprep. 10 ggr. (alla före inkomst.)	Utskr. 8:de dygnet.	N:o 1 utskr. lev. » » dött	Gemelli.
4	1323	30 år	II-p. ofullg.	Alb. 0,2 enstaka korn. cylindr. rikl. v. bl. kr.	Spontan partus.	Började 1 dygn efter partus. Inalles 2 anf.	Utskr. 22:dra dygnet.	Utskr. lev.	Under puerp. Bronchopneumoni (Tbc.?)
5	1517	31 år	V-p. fullg.	0 alb. 0 sediment.	Spontan partus.	Började 1 dygn efter partus inalles 3 anf.	Utskr. 7:de dygnet.	Utskr. lev.	Puerp. febrilt 3 d. (febr. resorpt.)

6	1554	17 år	II-p. fullg.	Alb. 0, ₁ spars. v. bl. kr. rikl. bakterier.	Spontan partus.	4 ¹ / ₂ tim. efter par- tus 1 anf.	Utskr. 9:de dygnet.	Utskr. lev.	
7	1618	35 år	II-p. fullg.	Alb. c. 0, ₅ rikl. med korn. cy- lindrar.	Spontan partus.	Började 3 ¹ / ₂ tim. efter partus. In- alles 11 anf. un- der 2 dygn.	Utskr. 30:de d. med alb. 0, ₁ .	Utskr. lev.	Behandl. mo. + Chloral + Venæ- sectio efter 6:te anf.

Sammanställning av 13 fall av Placenta prævia.

N:o	Journ. N:o	Ålder	-para	Fullg	Förlossningsarbete	Behandling	Utgång för modern	Utgång för fostret	Anm.
1	193	33 år	III-p.	Nej (8 m.)	Ja	Extraktion på fot + Exæres. Placent.	Utskr. fr. 8:de d. Puerp. afebrilt	† före förlösn. Vikt 1220 gr.	
2	308	28 år	I-p.	Nej (8 m.)	Ja	Vändning på fot + Extraktion	Utskr. fr. 7:de d. Puerp. afebrilt	† före inkomsten Vikt 1720 gr.	
3	361	37 år	VI-p.	Ja	Ja	Vändning på fot + Hypofysin + Spontan partus	Utskr. fr. 8:de d. Puerp. afebrilt	Lev. barn † 1 d. efter partus Vikt 3570 gr.	Sectionsdiagnos Bronchit. capill.
4	556	19 år	I-p.	Ja	Ja	Vändning på fot (Braxton-Hicks) + Spontan partus	Utskr. n. fr. 17:de d. Puerp. febrilt Tromb. i ena benet	† under förlösningen	
5	831	32 år	III-p.	Nej (9 m.)	Ja	Vändning på fot + Spontan partus	Utskr. fr. 9:de d. Puerp. afebrilt	Lev. Vikt vid fød. 2200 gr. » vid utskr. 2100 gr.	
6	892	36 år	II-p.	Ja	Ja	Vändning på fot + Hypofysin + Extraktion, 1 $\frac{1}{2}$ t. senare för fostersfyxi + Exæresis placent. + Uterustamponad	Utskr. fr. 13:de d. Puerp. febrilt 7 d. (högst 38,8)	Lev. Vikt vid fød. 3750 gr. » vid utskr. 4120 gr.	

7	911	36 år	II-p.	Ja	Ja.	Vändning på fot + Hypofysin + spontan partus.	Utskr. fr. 8:de d. Puerp. afebrilt.	† under förlösningen.	
8	1086	37 år	II-p.	Ja	Ja.	Hinnsprängning + spontan partus.	Utskr. fr. 9:de d. Puerp. febrilt 1 d. (38,2).	Lev. Vikt vid födelsen 4,500 gr. Vikt vid utskr. 4,150 gr.	
9	1249	39 år	III-p.	Nej (10 m.)	Ja.	Vändning på fot + Spontan partus + Exæres. placent.	Utskr. fr. 7:de d. Puerp. afebrilt.	† under förlösningen.	Placenta præv. total + Prolaps. puniculi.
10	1493	38 år	IX-p.	Ja	Ja.	Vändning på fot + Extraktion.	Utskr. fr. 13:de d. Puerp. febrilt 1 d. (38,1).	† före förlösn. (macererat).	Placenta præv. + Tvärlägg.
11	1790	41 år	IX-p.	Ja	Ja.	Vändning på fot + Extraktion 1½ dygn senare på grund av temp.-stegring.	Utskr. † Trombos v. v. pelvin. + <i>Embolia pulmon.</i>	Lev. Vikt vid födelsen 3,130 gr. Vikt vid utskr. 2,970 gr.	Fallet närmare be- skrivet i Sjuk- o. Obduktionsberät- telser N:o 29. Plac. pr. + Tvärl.
12	1822	22 år	II-p.	Ja	Ja.	Hinnsprängning + Spontan partus.	Utskr. fr. 7:de d. Puerp. febrilt 3 d.	† under förlösningen.	Plac. præv. Före- ligg. pulslös na- velsträng.
13	1927	29 år	II-p.	Nej	Ja.	Vändning på fot (Braxton-Hicks) + Spontan partus.	Utskr. fr. 9:de d. Puerp. febrilt 1 d. (38,6).	Lev. Vikt vid födelsen 1,800 gr. Utskr. till Barnsjuk- huset för amning.	

Av bifogade sammanställning av 13 fall av *Placeuta prævia*, varav 12 äro *partialis* och en *totalis* framgår att

2 voro I-p. i en ålder av 19 resp. 28 år.

4 voro II-p. i en ålder av 27—37 år.

4 voro III-p. i en ålder av 29—33 år.

1 voro VI-p. i en ålder av 37 år.

2 voro IX-p. i en ålder av 38 resp. 41 år.

8 voro fullgångna, 5 ofullg., alla vid inkomsten stadda i förlossningsarbete.

Operativt ingrepp har i alla fall verkställts.

I 2 fall (N:o 1,086 o. 1,822) gjordes endast hinnsprängning, varefter *partus* förlöpte spontant. Båda mödrarne utskr. friska efter 9 resp. 7 d. Ett barn utskr. lev., ett avled under förlossningen.

I 6 fall (361, 556, 831, 911, 1,279, 1,927) gjordes *vändning på fot*, varpå *partus* gick spontant (i 2 fall efter medikation av hypofysin). Alla mödrarne utskr. friska (1 näst. fr.) efter i medeltal 9,7 d:s vård. Fyra hade afebrila puerperier, en feber 1 d., en feber på grund av bentromb.

Av 3 lev. födda barn utskr. 2 lev., 1 dött. 3 foster avledo under förlossningen.

I 4 fall (308, 892, 1,493, 1,790) gjordes efter *vändning på fot extraktion* (i 2 fall först 1 ½ t., (892)—1 ½ d., (1,790) senare).

3 mödrar utskr. friska (1 efter afebrilt, 2 efter febrilt puerp.) efter i medeltal 11 d:s vård, en moder död (1,790).

2 lev. födda barn utskr. vid liv. 2 foster (det ena i macerlation) döda före inkomsten.

I ett fall (193) gjordes *extraktion på fot*. Modern utskr. fr. på 8:de d. efter afebr. puerp. Fostret (ofullg.) dött före förlossn.

I 3 fall (193, 892, 1,249) har placentaroperation verkställts.

Av mödrarne sål. 1 † (1,790) = 7,6 % mortalitet.

Av fostren 7 dödfödda = 53,8 % mortalitet.

Uppgift från Göteborgs Barnbördshus' Isoler- (Gynekol.) avdeln. för
år 1918 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>				
10	Graviditas extrauterina	—	6	—	—
19	Septichæmia et pyoseptichæmia puerperalis	—	1	—	—
	Graviditas	—	2	—	—
	Retentio partis placent.	—	3	—	—
	Mola hydætidosä	—	1	—	—
	<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
33	Typhus abdominalis.....	—	1	—	—
42	Tuberculosis cerebri. Meningitis tuberc.	—	1	—	—
»	» urogenitalis	—	3	—	—
44	Syphilis acquisita	—	1	—	—
46	Gonorrhœa	—	1	—	—
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis ...	—	1	—	—
	<i>XII. Matsmälningsorganens sjukdomar.</i>				
159	Appendicitis	—	3	—	—
170	Hæmorrhoider	—	3	—	—
171	Peritonitis chronica	—	1	—	—
	Abscess. ad anum	—	1	—	—
	Fissura et contract. ani	—	2	—	—
	<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>				
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	5	—	—
178	Hydronephrosis.....	—	1	—	—
184	Pares. vesicæ post partum	—	1	—	—
	<i>XIV. Könsorganens sjukdomar.</i>				
	<i>B. Kvinnliga könsorganen.</i>				
190	Prolapsus vaginæ et uteri	—	15	—	—
192	Vulvitis. Vaginitis	—	1	—	—
193	Endometritis	—	17	—	—
194	Salpingo-oophoritis. Pelveoperitonitis	—	31	—	—
195	Parametritis	—	1	—	—
196	Amenorrhœa. Dysmenorrhœa. Menorrhagia	—	13	—	—
199	Mastitis supp.	—	13	—	—
	Abscessus perinei	—	1	—	—
201	Ruptura perinei compl.	—	1	—	—
	Bartholinit. chron.....	—	1	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
XIX. <i>Svulster.</i>					
301	Fibroma	—	1	—	—
302	Lipoma	—	1	—	—
307	Myoma	—	10	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	—	7	—	—
315	Sarcoma	—	1	—	—
	Carcinoma genitalium.....	—	7	—	—
	» vesicæ urinariæ	—	1	—	—

Uppgift från Barnbördshusets Isoler. (Gynekolog.) avdelning för år 1918
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskreven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
<i>9. Sjukdomar i bröstkörteln.</i>						
Mastit. ac. supp.	13	Incision.	13	—	—	
Adenofibroma	1	Exstirpatio	1	—	—	
<i>16. Sjukdomar i appendix vermicul.</i>						
Appendicit. c. gangr.	1	Appendectomy	1	—	—	
» chron.	2	»	2	—	—	
» »	3	» i samb. m. annan op.	3	—	—	
Frisk appendix	4	» » » » » »	4	—	—	
<i>18. Sjukdomar i rectum och anus.</i>						
Fissura et Contract. ani	1	Dilatation forcée	1	—	—	
Abscess. ad anum	1	Incisio + Dilatat. forcée + Klyvning	1	—	—	
Hämorrhoider	3	Exstirpatio	3	—	—	
<i>19. Sjukdomar i bukväggen etc.</i>						
Dermoid i bukväggen	1	Exstirpatio + Laparotomi ..	1	—	—	
Lipoma retroperitoneal	1	Laparotomi + Exstirpat.	1	—	—	
<i>25. Sjukdomar i kvinnliga genitalorg.</i>						
Endometritis	14	Abrasio mucosæ	14	—	—	
» post abort.	2	» »	2	—	—	
Dysmenorrhæa	1	» »	1	—	—	
Metrorrhagia. Menorrhagia ..	8	» »	8	—	—	
Corpus polyp	3	Abrasio	3	—	—	
» »	1	Torkvering	1	—	—	
Cervix »	3	Exstirpatio	3	—	—	
Ruptura perinei compl.	1	Operation för	1	—	—	
Prolapsus uteri et vaginæ ..	3	Cervixamputation + Kolpor- raphia ant + Kolpoperine.	3	—	—	
» » » »	1	Kolporraphia ant. + Kolpo- perineorrhaphia	1	—	—	
» » » »	2	Cervixamput. + Kolporraphia ant. + Kolpoperineorrhaphia + Ventrofixatio uteri	2	—	—	
» » » »	1	Amput. cervic. + Kolporraphia ant. + Kolpoperineorrhaphia + Interpositio uteri vesico- vaginalis. (Wertheim Scauta)	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Prolapsus uteri et vaginæ ..	1	Kolporraphia ant. + Kolpo-perineorrhaphia + Interpositio uteri vesico-vaginal. (Wertheim Scauta).....	1	—	—	
» vaginæ post.	6	Kolpo-perineorrhaphia	6	—	—	
» » ant.	2	Operation enl. Westermarck..	2	—	—	S:a 16 prolapsop.
Salpingo-oophorit. chron. bilat.	3	Salpingectomy bilat + oophorect. ax.	3	—	—	
» » » »	2	Salpingo-oophorect. bil.	2	—	—	
» » » »	1	» » dx. + Lysis (adnex. sin)	1	—	—	
Salpingit. chronic. bil.	3	Salpingectomy bil.	3	—	—	
Salpingo-oophorit. bilat. tuberculos.	1	Salpingo-oophorectomia bil.+ Drainage	1	—	—	
Pyosalpinx bil. tubercul.	1	Salpingectomy bil.	1	—	—	S:a 11 op för adnexinfl.
Graviditas tub. dx (+ Salpingit. adhaesiv. sin.)	1	Salpingo-oophorectomia dx + Lysis	1	—	—	
Graviditas tubar. sin. (+ Salpingit. adhaesiv. dx.)	1	Salpingectomy sin + Lysis.	1	—	—	
Graviditas tubar. dx	3	Salpingectomy dx.....	3	—	—	
» » sin + Hämatosalp. dx.....	1	» bil. + oophorect. ax + Resect oment. .	1	—	—	S:a 6 op för Extraut. gravid.
Myoma uteri	5	Supravaginal amput. av uterus	5	—	—	
» » polypos	2	Totalextirpation » »	2	—	—	
» » »	1	Exstirpation gm torkvering ..	1	—	—	
» » cervic uteri ..	1	» » écrasement..	1	—	—	
Mola hydatidosa	1	Enucleatio	1	—	—	S:a 10 op. för myoma: Fallt suspekt som malign. tumör.
Kystoma ovarii	5	Laparot. hysterotomia	1	—	—	
Cyst. dermoid. ov. + pelveoperitonit. adhaes.....	5	Ovariectomy	5	—	—	
Cysta parovarial.....	1	Salpingo-oophorectomia + Lysis	1	—	—	
Embryoma solid. c. degenerat. carcinomatosa	1	Par. ovariectomy	1	—	—	
Tuberculos. organ. pelv.	1	Totalextirpation av adnexer och uterus	1	—	—	S:a 8 op för Ovaria tumör
Cancer ovarii inoperabil.	1	Laparotomia expl.	—	1	—	
Abscessus pelv.	1	»	—	1	—	
Retentio part. plac.	1	Kolpotomia post	1	—	—	
Tumor vaginae (Sarc. metastas)	3	Exæresis instrument.	3	—	—	
Bartholinit. chronica	1	Exstirpatio	—	1	—	
Cancer cervic. inop.	1	»	1	—	—	
26. Abscess. i f. recto ischiadic.	1	Plastisk op. för radiumbehandl.	1	—	—	
27. Abscess. cruris.	1	»	1	—	—	
Summa		127				

L. Lindquist.

Stadens polikliniker för medellösa.

Antal besök.

År	Allmän poliklinik ¹⁾		Tand- polikliniken ²⁾	Polikliniken för ögonsjukdomar ²⁾	Gynekologiska polikliniken ²⁾	Polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar ²⁾	Sjukgymnastik för medellösa ²⁾	Polikliniken för hud- och köns- sjukdomar ²⁾
	Invärtes sjukdomar	Yttre skador och åkommor						
1917	1,455	19,583	1,077	4,598 (395 pat.)	274	3,478 (644 pat.)	3,049 (74 pat.)	—
1918	1,612	22,719	1,083	4,190 (361 pat.)	318	2,566 (712 pat.)	3,592 (107 pat.)	6,052 (416 pat.)

¹⁾ Lokal i församlingshyddan i Masthugget.

²⁾ » i f. d. Allmänna och Sahlgrenska sjukhusets byggnad.

Angående stadens polikliniker å Allm. och Sahlgrenska sjukhuset se sid. 65 och 118.

Blank page with faint, illegible text at the top.

6000172004

Göteborgs universitetsbibliotek

